AGENDA

DLA

EWANGIELICKIEGO KOŚCIOŁA KRAJOWEGO.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

NABOŻEŃSTWA ZBOROWE.

KRÓLEWIEC 1896.
DRUKARNIA HARTUNGA.

Spis rzeczy
w pierwszym tomie Agendy zawartych.

Nabożeństwa zborowe.

Uwaga.

W formularzach, w których wielki druk obok zwyczajnego się znajduje, odróżnia ów niezbędne części formularza od takich, które przy dozwoloném skróceniu formularza można wypuścić. W nawiasach podwójnych |[ ]| zamknione takie zdania, które, choć nie należą koniecznie do zupełności formularza, jednak dla wzbogacenia i zaokrąglenia mogą mu być dodane; w pojedynczych kańciastych [ ] zaś takie, których się tylko w pewnych czasach i wypadkach ma używać. Używanie nawiasów półkolnych ( ) odnosi się tylko do wtrąconych uwag.

Biblijne i insze wyroki, wierszami (rządkami) od siebie odstępującymi podane, mają przez to być oznaczone jako wyroki wzajemne, które lubo i przez księdza całkowicie mogą być czytane, jednakowoż właściwie wierszami na przemian przez księdza i zbór, albo przez chór i zbór, alho przez księdza i chór, miałyby być śpiewane.

Nabożeństwo główne

w niedziele i święta

z uroczystością świętéj Wieczerzy Pańskiéj.

Zbór: **Pieśń wstępna.***)

Ksiądz: (wstępuje podczas śpiewania do ołtarza i cichą przygotowawszy się modlitwą obraca się do zboru. Skoro tenże powstał, przemawia do niego):

W imieniu Ojca i Syna i Ducha świętego. Amen.**) —

Pomoc nasza w imieniu Pana, który stworzył niebo i ziemię.

Następuje jeden **z wyroków pisma św. wstępnych** na stronie 45 i nast.

Zbór: Chwała bądź Ojcu i Synowi i Duchowi świętemu, jak było na początku, jak jest i jak będzie od wieków i na wieki. Amen.

Ksiądz: [[Wyznajmyż przed Panem grzechy nasze:]]***)

Następuje jedno **z wyznań grzechów** na str. 57 i nast.

Zbór: Panie, zmiłuj się nad nami! Chryste, zmiłuj się nad nami! Panie, zmiłuj się nad nami!

albo:

Kyrie eleizon! Chryste eleizon! Kyrie eleizon!

Ksiądz: odmawia jedno ze **zwiastowań łaski** na str. 60 i następ.

Chwała na wysokościach Bogu.†)

---

*) Gdzie się chór kościelnych śpiewaków wyćwiczony znajduje, tenże nabożeństwo albo psalmem albo jednym z obszerniejszych wyroków wstępnych na str. 45 i nast. pod B. podanych może rospocząć, albo innym śpiewem stósownym. Taksamo tenże może do Alleluja albo do Amen po wyznaniu wiary, ktore zbór śpiewa, albo też zamiast wiersza z pieśni po udzieleniu błogosławieństwa z kazalnicy krótszy śpiew dodać. Wyroki świąteczne na początku modlitw przed lekcyą jako też wyroki wzajemne przed wielką modlitwą dziękczynną może chór odśpiewać zamiast księdza odn. zamiast zboru. Gdzie w święta uroczyste po „Chwała na wysokościach Bogu“ wielka doxologia się przyłącza, należy się chórowi takową odśpiewać.

**) To „Amen“ może zbór odśpiewać albo też powtórzyć.

***) Gdzie jest zwyczaj, że ksiądz odmawiając modlitwy zwraca się twarzą do ołtarza, może to i nadal pozostać.

†) Jeżeli zbór wierszem pieśni „Chwała Bogu z wysokości“ odpowiada, ksiądz przed tem całe wielbienie (Chwała na . . . upodobanie) odczytuje.

Zbór: A na ziemi pokój, w ludziach dobre upodobanie. Amen, Amen, Amen.

[Chór (w święta uroczyste):

Chwalimy Cię, wysławiamy Cię, wielbimy Cię, wywyższamy Cię, dziękujemy Ci dla wielkiéj chwały Twojéj. Panie Boże, Królu niebieski, wszechmogący Ojcze! Panie, Synu jednorodzony, Jezu Chryste! Panie Boże, Baranku Boży, Synu Ojca, który gładzisz grzechy świata, zmiłuj się nad nami, który gładzisz grzechy świata, przyjmij modlitwę naszę! Który siedzisz na prawicy Ojca, zmiłuj się nad nami! Albowiem Tyś sam świętym, Ty sam jesteś Panem, Ty sam jesteś Najwyższym, Jezu Chryste z Duchem świętym w chwale Boga Ojca; Amen, Amen, Amen.]

Ksiądz: Pan niech będzie z wami.

Zbór: I z duchem twoim.

[W święta uroczyste: Ksiądz (względnie: Ksiądz i zbór): jeden **z wyroków świątecznych** na str. 63 i nast.]

Ksiądz: Módlmy się:

Następuje jedna **z modlitw przed odczytaniem Pisma św.** na stronie 63 i nast.

Zbór: Amen.

Ksiądz: Lekcya na (wymienia tu niedzielę lub święto) napisana:*)

Następuje **odczytanie** tejże a następnie jeden z **wyroków po lekcyi** na str. 82 i nast.

Alleluja [Wczasie passyjnym i w dni pokutne: Amen.]

Zbór: Alleluja, Alleluja, Alleluja. [Wczasie passyjnym i w dni pokutne: Amen, albo gdzie jest zwyczaj, odpowiedni wiersz pieśni.]

Ksiądz: Ewangelia napisana:

Następuje **odczytanie** téjże.

Bądź pochwalon o Chryste!

Zbór. Chwała Tobie, Panie!

---

*) Wolno tylko jednę perykopę odczytać. Gdy się lekcyi nie czyta, to wyrok i Alleluja po Ewangelii następują.

Do nabożeństwa głównego w niedziele i święta.
(Umieszcza się między str. 4 i 5 Agendy.)

II. Boże narodzenie aż do Epifanii.

Ksiądz: W imieniu Ojca i Syna i Ducha świętego. Amen. Pomoc nasza w imieniu Pana, który stworzył niebo i ziemię.

1. (Boże narodzenie.) Słowo ciałem się stało, i mieszkało między nami, i widzieliśmy chwałę Jego, chwałę jako jednorodzonego od Ojca, pełne łaski i prawdy.

2. Żywot objawiony jest! i widzieliśmy i świadczymy i zwiastujemy wam on żywot wieczny, który był u Ojca i objawiony wam jest.

3. (Nowy rok.) Jam jest Alfa i Omega, początek i koniec, mówi Pan, który jest, i który był, i który przyjść ma, on Wszechmogący.

4. (Epifania.) Tak mówi Pan: Powstań, objaśnij się! ponieważ przyszła światłość twoja, a chwała Pańska weszła nad tobą.

[5. (Boże narodzenie.) Dziecię narodziło się nam, a syn dany jest nam; i będzie panowanie na ramieniu Jego, a nazowią imię Jego: Dziwny, Radny, Bóg, Mocny, Ojciec wieczności, Książe pokoju. Śpiewajcie Panu pieśń nową; śpiewajcie Panu, wszystka ziemio. Opowiadajcie między narody chwałę Jego, między wszystkimi ludźmi cuda Jego. Kłaniajcie się Panu w ozdobie świętobliwości; niech się lęka oblicza Jego wszystka ziemia.

6. (Nowy rok.) Oczy moje podnoszę na góry, zkądby mi pomoc przyszła. Pomoc moja jest od Pana, który stworzył niebo i ziemię. Nie dopuści, aby się zachwiać miała noga twoja; nie drzemieć stróż twój, Pan cię strzedz będzie od wszystkiego złego; on duszy twojéj strzedz będzie. Pan strzedz będzie wyjścia twego i wejścia twego, odtąd aż na wieki.

7. (Epifania.) Błogosławcież Panu, aniołowie Jego. To usłyszawszy Syon rozweseli się, a radować się będą córki Judzkie dla sądów Twoich, Panie! Pan króluje; wyskakuj ziemio, a wesel się, mnóstwo wysep.]

Zbór: Chwała bądź Ojcu i Synowi i Duchowi świętemu, jak było na początku, jak jest i jak będzie od wieków i na wieki. Amen.

Ksiądz: ‖[Wyznajmyż przed Panem grzechy nasze:]‖

1. Najmiłosierniejszy Boże i Ojcze, z głęboką pokorą uznajemy i wyznajemy przed Tobą wielorakie grzechy i przestępstwa nasze. Spojrzyj miłościwie na nas, a odpuść nam załującym wszystkie grzechy nasze dla zasługi Syna Twego miłego, Jezusa Chrystusa, Zbawiciela naszego. Amen.

2. Panie Boże, Ojcze niebieski, któryś nam nędznym grzesznikom przez Syna Twojego miłego ratunek i pomoc chciał sprawić, bądź nam miłościw a daj nam, którzy za grzechy nasze żałujemy, abyśmy się takowéj łaski i pomocy stali uczestnikami. Daj Ducha Twojego w serca nasze, abyśmy nigdy o Twojéj łasce nie wątpili, lecz w téj wierze wzmocnieni, grzechu i służenia światu się wyrzekli, a serce nasze Tobie poświęcili na ofiarę żywą przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

3. Wszechmogący, wieczny, miłosierny Boże i Ojcze, Tobie wyznajemy wszystkie grzechy i nieprawości nasze. Oto w grzechach poczęci i narodzeni jesteśmy. Słowom Twoim nie wierzyliśmy, od dróg Twoich odstąpiliśmy, rozmnożyły się przestępstwa nasze przed Tobą. Ale wspomnij na litości Twoje, Panie, i na miłosierdzie Twoje, które są od wieków. Grzechów młodości naszéj i wszystkich przestępstw naszych nie racz pamiętać, według miłosierdzia Twego wspomnij na nas dla dobroci Twojéj i Imienia Twego. O Panie, bądź łaskaw naszéj nieprawości, bo wielka jest, i zmiłuj się nad nami. Amen.

Zbór: Panie, zmiłuj się nad nami. Chryste, zmiłuj się nad nami. Panie, zmiłuj się nad nami.

Ksiądz: 1. Tak Bóg umiłował świat, że Syna Swego jednorodzonego dał, aby każdy, kto weń wierzy, nie zginął, ale miał żywot wieczny. Chwała na wysokościach Bogu.

2. Miłosierny i litościwy jest Pan: nierychły do gniewu, i wielkiego miłosierdzia. Nie według grzechów naszych obchodzi się z nami, ani według nieprawości naszych odpłaca

nam. Jako ma litość ojciec nad dziatkami, tak ma litość Pan nad tymi, którzy się Go boją. Chwała na wysokościach Bogu.

3. Choćby się i góry poruszyły i pagórki się zachwiały: jednak miłosierdzie Moje od eiebie nie odstąpi, a przymierze pokoju Mego nie wzruszy się, mówi twój miłościwy Pan. Chwała na wysokościach Bogu.

Zbór: A na ziemi pokój, w ludziach dobre upodobanie. Amen. Amen. Amen.

[Chór: Chwalimy Cię i. t. d.]

Ksiądz: Pan niech będzie z wami.

Zbór: I z duchem twoim.

[Wyrok świąteczny.]

Ksiądz: Módlmy się: Y. 63.

1. (Boże narodzenie.) Panie Boże, Ojcze niebieski! Dziękujemy Ci i wielkiéj łasce Twojéj i miłosierdziu Twemn, żeś sprawił, iż Syn Twój jednorodzony stał się dla nas człowiekiem, i żeś nas przez Niego łaskawie wybawił z grzechu i i śmierci wiecznéj; prosimy Cię, oświeć serca nasze przez Twojego Ducha świętego, abyśmy za takową łaskę Twoję byli Ci wdzięcznymi i z niéj we wszelkich uciskach i pokusach się cieszyli, przez tegoż Syna Twego miłego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

2. Miły Boże, Ojcze niebieski, któryś z miłości ojcowskiéj nam nędznym grzesznikom Syna Swojego darował, abyśmy w Niego wierzyli a przez wiarę zbawieni byli; prosimy Cię, daj w serca nasze Twojego Ducha świętego, abyśmy w takowéj wierze aż do końca wytrwali i zbawionymi byli, przez togoż Syna Twojego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

3. (Nowy rok.) Boże, na którego błogosławieństwie wszystko zależy, a który chętnie błogosławisz wszystkim, którzy w Tobie nadzieję swą pokładają: prosimy Cię, bądź także z nami, a do wszystkiego, cobyśmy w imieniu Twojém rozpoczęli i wykonali, udziel łaskawego błogosławieństwa Twego,

ale i nas uczyń doskonałymi w każdym uczynku ku czynieniu woli Twojéj, sprawując w nas to, co jest przyjemnego przed Tobą, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twojego miłego, Pana naszego. Amen.

4. Panie Boże, Ojcze niebieski, któryś nam zgotował Syna Twego Zbawicielem, aby był światłością poganom i chwałą Izraela: prosimy Cię, oświeć serca nasze, abyśmy łaskę i ojcowską wolę Twoję w Nim poznali i tak zbawieni byli przez tegoż Syna Twojego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

5. (Epifania.) Miłosierny Boże i Ojcze, dziękujemy Ci serdecznie, żeś nas z ciemności powołał do znajomości Syna Twojego miłego Jezusa Chrystusa. i prosimy Cię, rządź nas Duchem Twoim świętym, abyśmy się w prawdziwéj wierze codzień pomnażali, podług Twoich przykazań świętobliwie i bez nagany żyli a na koniec z wszystkimi wiernymi wiecznego zbawienia dostąpili, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

Zbór: Amen.

Ksiądz: Odczytanie Lekcyi [albo Ewangelii]

1. Śpiewajcież, narody ziemi, radosnym głosem i wysławiajcież Boga! ukazał się Zbawiciel, którego Pan obiecał. On sprawiedliwość Swoję światu objawił. Alleluja.

2. Panie, Tyś bywał ucieczką naszą, od narodu do narodu. Pierwéj niżli góry stanęły i niżliś wykształtował ziemię i okrąg świata: oto zaraz od wieku aż na wieki Tyś jest Bogiem. Alleluja.

3. Chwalcie Pana, wszyscy narodowie! chwalcie Go, wszyscy ludzie. Albowiem rozszerzone jest nad nami miłosierdzie Jego, a prawda Pańska trwa na wieki. Alleluja.

Zbór: Alleluja.

Ksiądz: Odczytanie Ewangelii.

Bądź pochwalon, o Chryste.

Zbór: Chwała Tobie, Panie.]

Do nabożeństwa głównego w niedziele i święta.
(Umieszcza się między str. 4 i 5 Agendy.)

III. Pierwsza niedziela po Epifanii aż do niedzieli Sexagesimae.

Ksiądz: W imieniu Ojca i Syna i Ducha świętego. Amen. Pomoc nasza w imieniu Pana, który stworzył niebo i ziemię.

1. Dziękujcież Ojcu, który nas wyrwał z mocy ciemności i przeniósł do królestwa Syna Swego miłego.

2. Panie! umiłowałem mieszkanie domu Twego i miejsce przybytku chwały Twojéj.

3. Oznajmisz mi drogę żywota; obfitość wesela jest przed obliczem Twojém, rozkoszy po prawicy Twojéj aż na wieki.

4. Tak mówi Pan: Pójdźcie do Mnie wszyscy, którzyście spracowani i obciążeni, a Ja wam sprawię odpoczynienie. Weźmijcie jarzmo Moje na się a uczcie się ode Mnie, żem Ja cichy i pokornego serca; a znajdziecie odpoczynienie duszom waszym.

5. Pójdźcie, kłaniajmy się, a upadajmy przed Nim, klękajmy przed Panem, Stworzycielem naszym. Onci jest zaiste Bóg nasz, a myśmy lud pastwiska Jego i owce rąk Jego.

[6. Pan jest światłością moją i zbawieniem mojém, kogoż się bać będę? Przetoż choćby wojsko przeciwko mnie stanęło, nie ulęknie się serce moje. O jednęm rzecz prosił Pana i téj szukać będę; abym mieszkał w domu Pańskim po wszystkie dni żywota mego, a żebym oglądał wdzięczność Pańską i dowiadował się w kościele Jego. Oczekiwajże Pana; zmacniaj się a On utwierdzi serce twoje; przetoż oczekiwaj Pana.

7. Bądźże mi mocną skałą, domem obronnym, abyś mnię zachował. Boś Ty jest skałą moją i obroną moją; przetoż dla imienia Twego prowadź mię i zaprowadź mię. W Tobie, Panie, nadzieję mam, niech nie będę zawstydzony na wieki; w sprawiedliwości Twojéj wybaw mię.

Zbór: Chwała bądź Ojcu i Synowi i Duchowi świętemu, jak było na początku, jak jest i jak będzie od wieków i na wieki. Amen.

Ksiądz: ‖[Wyznajmyż przed Panem grzechy nasze.]‖

1. Najmiłosierniejszy Boże i Ojcze, z głęboką pokorą uznajemy i wyznajemy przed Tobą wielorakie grzechy i przestępstwa nasze. Spojrzyj miłościwie na nas, a odpuść nam żałującym wszystkie grzechy nasze dla zasługi Syna Twego miłego, Jezusa Chrystusa, Zbawiciela naszego. Amen.

2. O święty i miłosierny Boże, Ojcze nasz przez Jezusa Chrystusa. Ilekroć się przed oblicze Twoje święte stawiamy, to zawsze czujemy, żeśmy wszyscy ludźmi grzesznymi, łaski Twéj i Twego zmiłowania potrzebującymi. Bo jeżlibyśmy rzekli, iż grzechu nie mamy, sami siebie zwodzimy, a prawdy w nas nie masz, jeżlibyśmy wyznali grzechy nasze, wiernyś i sprawiedliwy, abyś nam odpuścił grzechy i oczyścił nas od wszelkiéj nieprawości. Dla tego upokarzamy się i dzisiaj przed Tobą i wyznajemy, żeśmy drogi Twoje święte opuścili, podobni do owiec, które zginęły. Nie odrzucaj nas od oblicza Twego, który nie chcesz śmierci niepobożnego, ale aby się odwrócił niepobożny od drogi swojéj a żył, odpuść nam wszystkie nasze niesprawiedliwości i przestępstwa dla jedynego Pośrednika naszego, Syna Twojego Jezusa Chrystusa, a zapewnij nas Sam o łasce Twojéj świadectwem i mocą Ducha świętego, abyśmy Ciebie ufném sercem wzywali i ku chwale Imienia Twojego świętego uczciwie, sprawiedliwie i pobożnie przed Tobą chodzili. Amen.

Zbór: Panie, zmiłuj się nad nami. Chryste, zmiłuj się nad nami. Panie, zmiłuj się nad nami.

Ksiądz: 1. Tak mówi Pan: Nie bój się, bom cię odkupił, a wezwałem cię imieniem twojém: Mójeś ty. Chwała na wysokościach Bogu.

2. Żywię Ja, mówi panujący Pan, nie chcę śmierci niepobożnego, ale aby się odwrócił niepobożny od drogi swojéj a żył. Chwała na wysokościach Bogu.

3. Choćby się i góry poruszyły i pagórki się zachwiały: jednak miłosierdzie Moje od ciebie nie odstąpi, a przymierze pokoju Mego nie wzruszy się, mówi twój miłościwy Pan. Chwała na wysokościach Bogu.

Zbór: A na ziemi pokój, w ludziach dobre upodobanie. Amen. Amen. Amen. [Chór: Chwalimy Cię i t. d.]

Ksiądz: Pan niech będzie z wami.

Zbór: I z duchem twoim.

[Wyrok świąteczny.]

Ksiądz: Módlmy się:

1. Wszechmogący, wieczny Boże, dziękujemy Ci, żeś Syna Twojego jednorodzonego i poganom objawił, i prosimy Cię, racz zbawienne światło Ewangelii Twojéj nam i potomkom naszym zachować i łaski udzielić, aby coraz daléj narodom wschodziło, a tak tym, którzy w ciemności i cieniu śmierci siedzą, coraz to więcéj objawiła się chwała Twoja, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

2. Panie Boże, Ojcze niebieski, któryś się z Duchem Swoim świętym przy Chrzcie Syna Twego miłego objawił a nas głosem Swoim do Niego wskazał, abyśmy przez Niego odpuszczenie grzechów mieli i w Nim się Tobie podobali, prosimy Cię, daj nam, abyśmy Cię przez to objawienie się Twoje należycie poznali, Syna Twego słuchali i Duchem Jego świętym ochrzczeni zostali, przez tegoż Syna Twego miłego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

3. Chryste, Ty prawdziwa światłości, która każdego człowieka na świat przychodzącego oświeca i poświęca, rozświeć światłość oblicza Twego nad nami, abyśmy w niém oglądali światłość, do któréj nikt sam przyjść nie może, a wyprostuj ścieżki nasze, abyśmy według przykazań Twoich żyli, który z Ojcem i z Duchem świętym żyjesz i królujesz na wieki. Amen.

4. Miłosierny, wieczny Boże, któryś nas w Jezusie Chrystusie do żywéj nadziei wiecznego żywota powołał, użycz nam, abyśmy przez Ducha Twego ciało nasze krzyżowali, i tego szukali, co jest wzgórę, aż kiedy wiarą, nadzieją i cierpliwością wszystkie przeszkody zbawienia naszego pokonawszy, przed obliczem Twojém wiecznie uwieńczeni i rozweseleni zostaniemy, dla Jezusa Chrystusa Zbawiciela naszego. Amen.

Zbór: Amen.

Ksiądz: Odczytanie Lekcyi [albo Ewangelii].

1. Swiadectwa Twoje są bardzo pewne; świętobliwość, Panie, jest domu Twego ozdobą na wieczne dni. Alleluja.

2. Przedziwne rzeczy podług sprawiedliwości mówisz do nas, Boże zbawienia naszego: nadziejo wszystkich krajów ziemi i morza dalekiego! Który uśmierzasz szum morski, szum nawałności jego, i wzruszenie narodów: Alleluja.

3. Pierwéj niżem się był uniżył, błądziłem; ale teraz wyroku Twego przestrzegam. Alleluja.

Zbór: Alleluja.

[Ksiądz: Odczytanie Ewangelii.

Bądź pochwalon, o Chryste.

Zbór: Chwała Tobie, Panie.]

Ksiądz: [[Wyznajmyż z całém Chrześciaństwem jednomyślnie wiarę naszę:]]*)

Wierzę w Boga Ojca, Wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi; i w Jezusa Chrystusa, Syna Jego jednorodzonego, Pana naszego, który się począł z Ducha swiętego, narodził się z Maryi panny/dziewicy, umęczon pod Pontskim Pilatem, ukrzyżowan, umarł i pogrzebion, zstąpił do piekła, trzeciego dnia zmartwychwstał, wstąpił na niebiosa, siedzi na prawicy Boga Ojca wszechmogącego, ztamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych. Wierzę w Ducha świętego, święty powszechny kościół chrześciański, świętych pospolitowanie,**)/obcowanie, grzechów odpuszczenie, ciała zmartwychstanie i żywot wieczny Amen.

Zbór: Amen, Amen, Amen.

Pieśń przed kazaniem.

Ksiądz: **Pozdrowienie z kazalnicy. Kazanie.**

[Wiersz z pieśni. Przyczyny i oznajmienia.]

Błogosławieństwo z kazalnicy.

Zbór: **Wiersz z pieśni,** podczas czego przychodzi ksiądz do ołtarza.

Ksiądz: Wznieście serca wasze.***)

Zbór: Wznosimy je do Pana.

---

*) Gdzie dotychczas zwyczajem było, wolno i nadal zamiast wyznania wiary pieśń Lutra: „My wierzymy w jedynego Boga" albo inną przez kościół dozwoloną pieśń, wyznanie wiary w sobie zawierającą, śpiewać. Przez co się nie zabrania, aby i w tych zborach, w których to zwyczajem nie jest, przy nadarzających się uroczystościach zamiast odczytywania wyznania wiary pieśń Lutra nie miała być śpiewana. W tych razach opuszcza się „Amen", które zbór miał śpiewać. Gdzie zwyczajem, można zamiast powyższego Niceńskie wyznanie wiary czasami odczytać. (Ob. str. 184.)

**) Albo: społeczność świętych.

***) Ta wielka modlitwa dziękczynna na początku z odpowiadającymi sobie nawzajem wyrokami i z końcowem „święty" od zboru śpiewanem ma wtenczas tutaj miejsce, kiedy się jej wśród odprawiania Wieczerzy Pańskiej nie umieszcza. Jakim zmianom słowa tej modlitwy w nawiasie stojące w święta uroczyste podlegają, obacz na str. 17 i nast.

Ksiądz: Dziękujmy Panu, Bogu naszemu.

Zbór: Słuszna i godna to jest.

Ksiądz: Słuszną i prawdziwie godną i zbawienną jest rzeczą, Tobie, Wszechmogącemu dzięki czynić po wszystkie czasy i na wszystkich miejscach przez Jezusa Chrystusa Pana naszego [dla któregoś się ulitował nad nami, odpuszczasz nam grzechy nasze i obiecujesz nam wieczne zbawienie,] i ze wszystkimi aniołami i archaniołami i wszystkimi zastępy niebieskimi Tobie i Twojemu nieskończonemu Majestatowi śpiewamy pieśń chwały.

Zbór: Święty, święty, święty jest Pan Zastępów. Pełna jest wszystka ziemia chwały Jego. Hozanna na wysokościach. Błogosławiony, który idzie w imieniu Pańskiém. Hozanna na wysokościach.

Ksiądz: Panie Boże, Ojcze niebieski, prosimy Cię, racz kościół Twój chrześciański z wszystkimi nauczycielami i sługami jego Duchem Twoim świętym rządzić, aby przy czystéj nauce słowa Twojego był zachowany, aby prawdziwa wiara w nas była wzbudzona i umocniona, i aby miłość ku wszystkim ludziom w nas wzrastała i mnożyła się. Błogosław też według objetnicy Twojéj kazaniu Ewangelii między poganami i żydami. Wzmacniaj wszystkich, ktorzy z nami tę samę wiarę drogą otrzymali a imię Twoje wśrod niebezpieczeństwa, utrapienia i prześladowania wyznawają.

Niech się, o Panie, łaska Twoja rozmnaża nad sługą Twoim, Cesarzem Wilhelmem, Królem i Panem naszym i jego całym domem królewskim. Wystaw go nam przy długo trwałym żywocie na ustawiczne błogosławieństwo i na wzór chrześciański. [Strzeż wojska królewskiego i całéj niemieckiéj siły wojennéj na lądzie i na morzu, osobliwie okrętów żeglujących.] Błogosław wszystkich radzców i sług Cesarza naszego, aby ich usługi wykonywały się ku chwale Twojéj i dobru ojczyzny. Bądź państwa niemieckiego mocną tarczą i obroną. Niech łaska Twoja spoczywa na książętach jego i wolnych miastach, a pomóż, aby wiara i wierność, siła i

jedność ludu naszego były sławą i chwałą. [Błogosław*) narady sejmu rzeszy niemieckiéj, (sejmu krajowego), ku zbawiennemu powodzeniu ludu naszego i ku chwale imienia Twego.]

[Błogosław narady synodu generalnego, (prowincyalnego). Bądź Ty w pośrodku niego z duchem pokoju i jedności. Udziel świętéj rady, wesołego umysłu, dobrych spraw, a daj, aby wszystko, co synod czyni i uchwala, służyło ku zbudowaniu Twojego kościoła i ku chwale imienia Twego świętego.] [Udziel łaski i błogosławieństwa obradom naszego synodu powiatowego. Obdarz wszystkich, którzy do uczestnictwa jego są powołani, mądrością i siłą, a niechaj praca synodu przyniesie owoc ku chwale imienia Twego.] [Błogosław patrona (patronostwo) tego kościoła (i dom jego.)] Błogosław ten zbór we wszystkich jego członkach, stanach i urzędach.**) Błogosław chrześciański stan małżeński, wychowanie dziatek w szkole i w domu, wszelkie poczciwe pożywienie się i wszelką poczciwą pracę ręczną.**) Daj płodom ziemi pomyślne powietrze, a oddal od nas łaskawie wszystkie słusznie zasłużone plagi.**) Pamiętaj według miłosierdzia

*) Przyczyny za sejm rzeszy niemieckiéj i za sejm krajowy, za synod generalny i prowincyalny w tenczas się tylko odczytują, kiedy takowe są zgromadzone; przyczyna zaś za synod powiatowy w niedzielę zgromadzenie jego poprzedzającą.

**) Prośba stała za górnictwem i żeglugą, gdzie taki jest zwyczaj i odpowiada potrzebom, może być umieszczoną w wierszu 15. Z powodu osobliwych czasów i okoliczności następujące umieszczają się modlitwy przyczynne, zwłaszcza Nr. 1—4 w wierszu 13, No. 5—7 w wierszu 16:

1) Za komunikantów: Błogosław wszystkich, co dzisiaj do Twojego stołu świętego przystępują. Napełnij ich Duchem Twoim świętym, aby sakrament święty Ciała i Krwi Jezusa Chrystusa przyjęli godnie i do wzmocnienia swéj wiary.

2) Za konfirmandów (w niedziele przed ich przyjęciem i przed konfirmacyą): Udziel łaskawéj pomocy Twojéj do świętéj sprawy, którą wykonywać będziemy nad konfirmandami naszymi, aby w zbawiennéj nauce dobrze ugruntowani i należycie przysposobieni do stołu Twego świętego przystąpili.

3) Podczas wakansu: Ześlij temu zborowi w jego osierocony urząd duchowny pasterza podług serca Twojego a skłoń do tego myśli tych wszystkich, którym obsadzenie tego urzędu jest powierzoném.

Twego o wdowach i sierotach, o smutnych i kuszonych, o chorych i umierających. Ratuj każdego w potrzebie jego, o Zbawicielu wszystkich ludzi, a osobliwie Twoich wiernych. Uchowaj nas od złéj i niepokutnéj śmierci, a na koniec zaprowadź nas wszystkich do wiecznego Twego królestwa niebieskiego przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

albo:

Wszechmogący, wieczny Boże, miłosierny Ojcze w Jezusie Chrystusie, dziękujemy Ci serdecznie, żeś nas w tym doczesnym żywocie dotąd łaskawie zachował, i że przez Ewangelię o Synu Twoim nas i do żywota wiecznego powołujesz

---

4) W dniu ordynacyi: Szczególnie udziel mocy i łaski tym, którym dzisiaj urząd kaznodziejski ma być powierzony, aby przez ich usługowanie Ewangelia Jezusa Chrystusa wiele dusz oświeciła i doprowadziła do prawdziwego nawrócenia się i do wiecznego zbawienia, aby wielkie imię Twoje należycie było czczone, a Zbawiciel nasz Jezus Chrystus w kościele Swoim coraz więcéj był uwielbiony.

5) W czasach wojny: Miłosierny Boże, któryś uciski wojny na ojczyznę naszę dopuścił, prosimy Cię, nie nawiedzaj nas w gniewie Twoim, lecz potłum szkodliwy pożar wojenny, a obdarz nas znowu miłym pokojem.

6) Podczas nieurodzajnego powietrza: Ześlij, o Panie, według miłosierdzia Twego dészcz (pogodę) na nasze pola, którego (któréj) potrzebują, abyśmy z dobrotliwości Twojéj chléb nasz powszedni mieli, a Ciebie jako naszego łaskawego Boga poznali i chwalili.

7) W czasach moru: Uniżamy się o Panie, przed Twoim świętym Majestatem pokornie wyznawając, żeśmy grzechami naszymi na kary Twoje, chorobę i zarazę, słusznie zasłużyli. Lecz uciekamy się do Twojego miłosierdzia błagając: Nie zatracaj nas a odwróć od nas surowość sądów Twoich: Wszakże jeżeli mają na nas przyjść, to pomóż, abyśmy to wszystko, czegoś na nas dopuścił, wiernie i cierpliwie znosili i spraw, aby nawiedzenia Twoje przyniosły owoc sprawiedliwości spokojny, który pozostaje do żywota wiecznego.

i przysposabiasz, ku czemuśmy i teraz świętego słowa Twojego w pokoju słuchać mogli.

Prosimy Cię, zachowaj nam i potomkom naszym kazanie słowa Twojego oraz z czystém używaniem świętych Sakramentów i daj nam pasterzy i nauczycieli, wodzów i rządców podług serca Twojego. Ujmij się wszędzie za kościołem Swoim, osobliwie tam, gdzie cierpi prześladowanie, i sprawuj mu obronę i opiekę po wszystkich krajach. Daj i poganom pokutę ku żywotowi a oddal zasłonę z oczów Izraela, aby cały świat poznał i wielbił wspaniałe imię Twoje.

— Niech się, o Panie, łaska Twoja rozmnaża nad sługą Twoim, Cesarzem Wilhelmem, Królem i Panem naszym i jego całym domem królewskim. Wystaw go ludowi Twojemu na ustawiczne błogosławieństwo i na wzór chrześciański, daj mu do rządów Jego serce mądre, zamysły królewskie, rady zbawienne, czyny sprawiedliwe, ducha mężnego, ramię mocne, doradzców rozsądnych, wojska zwycięzkie, sługi wierne, poddanych posłusznych, abyśmy pod jego panowaniem jeszcze długie lata spokojny i cichy żywot wieść mogli we wszelkiéj pobożności i uczciwości. —

Chroń naszéj niemieckiéj ojczyzny, a zachowaj w jéj granicach ustawiczny pokój. Daj zgodny umysł wszystkim stanom ludu naszego, a uczyń koniec wszystkiemu wzdychaniu i szemraniu. Połącz książęta i wolne miasta jednością, a utwierdź Sam słupy państwa. [Spraw łaskawie, aby prace sejmu rzeszy niemieckiéj (sejmu krajowego) ku pokojowi państwa i ojczyzny (kraju naszego) i ku chwale imienia Twego służyły.] [Błogosław narady synodu generalnego, (prowincyalnego). Bądź w pośrodku niego z Duchem pokoju i jedności. Udziel świętéj rady, nieustraszonego umysłu i dobrych spraw, a daj, aby wszystko, co synod czyni i uchwala, ku zbudowaniu kościoła Twego i ku chwale imienia Twojego świętego zostało wykonane.] Udziel łaski i błogosławieństwa obradom naszego synodu powiatowego. Obdarz

wszystkich, którzy do uczestnictwa jego są powołani, mądrością i siłą, a niechaj prace synodu przyniosą owoc ku chwale imienia Twego.] Błogosław patrona (patronostwo) tego kościoła (i dom jego.)] Błogosław ten zbór we wszystkich jego członkach, stanach i urzędach. [Dalsze prośby przyczynne ob. na str. 7, uwagę**)] Władaj pokojem Twoim w domach naszych; poświęcaj małżeństwa; daj łaski do wychowania młodzieży. Błogosław wszelką poczciwą pracę ręczną i pożywienie się wszelkie poczciwe. Oddal od nas łaskawie wszelkie słusznie zasłużone kaźni a udziel pomyślnego powietrza płodom ziemi. Pocieszaj według Twego miłosierdzia wdowy i sieroty i wszystkich, którzy w ubóstwie, chorobie i inszych pokusach się znajdują, aby w nich wolę Twoję ojcowską poznali i uczcili. Wspomóż każdego w jego potrzebie, o Zbawicielu wszystkich ludzi, osobliwie wiernych Twoich.

Przygotuj nas coraz więcéj przez Ducha Twojego świętego na zbawienny koniec żywota naszego. Daj, abyśmy żyli w Twojéj bojaźni, umarli w Twojéj łasce, odpoczywali w Twoim pokoju, zmartwychwstali przez moc Twoję, a potém odziedziczyli zbawienną nadzieję, żywot wieczny, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

albo:

Wszechmogący wieczny Boże, miłosierny Ojcze, Panie nieba i ziemi, prosimy Cię, racz święty Twój kościół chrześciański z jego pasterzami i nauczycielami przez Ducha Twego swiętego rządzić, aby przy dobréj paszy słowa Twojego był zachowany i aby się przez to wiara w Ciebie w nas wzmacniała, a miłość ku wszystkim ludziom wzrastała i się pomnażała. Wystaw Ewangelii Twojéj drzwi otworzone między poganami i żydami, oświeć i wzmacniaj posłów jéj, aby obfity owoc sprawili.

Rządź, o Panie, Duchem mądrości i sprawiedliwości wszelką zwierzchność. Szczególnie rozświeć oblicze Twoje ojcowskie ku pokojowi i błogosławieństwu nad sługą Twoim, Cesarzem Wilhelmem, Królem i Panem naszym, jako też nad całym jego domem królewskim. Prowadź go Duchem Twoim ku wszelkiemu dobremu, nasyć go długością dni i okaż mu zbawienie Twoje. Użycz łaski, aby ze wszystkimi swoimi radzcami i sługami krajem naszym według Twojéj woli świętéj rządził, iżby sprawiedliwość umocniona, złość zaś niepobożnych potłumiona i ukarana została, a my w cichości i spokojności, jak to Chrześcianom przystoi, żywot nasz skończyli.

Pociesz Duchem Twoim wszystkich, którzy się w biedzie i pokuszeniu znajdują, osobliwie tych, którzy dla imienia Twego świętego i dla prawdy Twojéj prześladowanie cierpią, aby w tém ojcowską wolę Twoję poznali i przyjęli a na koniec zostali łaskawie wybawieni. Koronuj Boskiém Twojém błogosławieństwem chrześciański stan małżeński, wychowanie dziatek tak szkolne jako i domowe, wszelkie poczciwe pożywienie się i wszelką pracę ręczną, wszystkie szlachetne sztuki i umiejętności. Spraw, aby płody ziemi, których do naszego wyżywienia potrzebujemy, rosły i zdarzyły się. A chociażeśmy grzechami naszymi na Twoje sprawiedliwe karanie zasłużyli, to jednak prosimy Cię, przepuść nam, miłosierny Boże, i broń nas łaskawie od wojny, zaraźliwego powietrza, ognia, powodzi, nieurodzaju i drożyzny.

Tego wszystkiego i o co Ciebie gdzie indziéj dzieci Twoje, miły Ojcze niebieski, według Twego upodobania proszą, racz nam łaskawie użyczyć przez gorzką mękę i śmierć Jezusa Chrystusa, Syna Twojego, Pana i Zbawiciela naszego, który z Tobą i z Duchem świętym żyje i króluje na wieki. Amen.

albo:

Wszechmocny Boże, Ojcze Pana naszego Jezusa Chrystusa! Zachowaj ten tu Twój kościół i zbór przy Twoich świadectwach a dzieci i potomków jego przy świętém słowie Twojém. Oddal od nas fałszywą naukę i wszelakie błędy a nie karz nas niedostatkiem słowa Twojego świętego. Błogosław naszemu kościołowi i naszéj szkole, a nie odrzucaj mieszkania domu Twego. Przyodziéj sługi Twoje sprawiedliwością i prawdą i ozdób ich obfitoscią błogosławieństwa. Wszystkich uciśnionych Chrześcian i wszystkie zbory poświęćże w prawdzie Twojéj, pocieszaj rozpaczających i wzmacniaj chwiejących się. Bądź z mocą Ducha Twego świętego przy opowiadaniu Ewangelii między żydami i poganami. Błogosław każdą usługę sług Twoich ku rozszerzeniu i rozmnożeniu królestwa Twojego, ażeby zupełność Pogan weszła i żeby się naród Izraelski do Ciebie nawrócił i był zbawiony.

Chroń, zachowaj i błogosław sługę Twego, Cesarza Wilhelma, Króla naszego, i cały dom jego. Udziel mu łaski razem z jego radzcami i sługami, aby kraje swoje rządził w pokoju. Weźmij pod Twoję opiekę wojska jego. [Błogosław narady sejmu krajowego (sejmu rzeszy niemieckiéj), aby się odbywały w bojaźni Twojéj i aby ku błogosławieństwu kraju służyły.] Napełnij wszelką zwierzchność i wszystkich poddanych mądrością, posłuszeństwem i zgodą, a błogosław ich ku upodobaniu Twojemu.

Daj, aby pokój i jedność w tym tu zborze naszym pozostały. Błogosław chrześciański stan domowy i zmiłuj się nad wszystkimi ludźmi. Pomagaj chorym i słabym na ciele i na duszy i pocieszaj wszystkie serca spracowane i obciążone. [Dalsze przyczyny patrz na str. 7 i nast.] Miéj staranie ojcowskie o wdowach i sierotach, chroń i rozwesel matki brzemienne. Pokrzepiaj łaknących i posilaj ubogich dobrocią Twoją. Od-

wróć od nas choroby i morowe powietrze, a zachowaj nas od ognia i powodzi. Daj urodzaj zbożu, a koronuj rok dobrem Twojém. Błogosław górnictwu, handlowi, wszelkiemu przemysłowi i każdéj pracy ręcznéj, jako też wszystkim, którzy w pocie oblicza swego rzetelnie i wiernie pracują na chléb swój powszedni.

Daj nam i pokrewnym naszym, co nam jest pożyteczne dla ciała i duszy, a otaczaj nas każdego czasu dobrocią Twoją. Daj nam łaski, abyśmy chrześciański żywot wiedli i zbawiennie umarli.

Wysłuchaj nas, miły Ojcze niebieski, według miłosierdzia Twego, rozszerzaj łaskę i moc Twoję nad nami, a nie zawstydzaj nas w oczekiwaniu naszém, a to wszystko w Jezusie Chrystusie, Panu naszym. Amen.

albo:

Wzywajmy w pokoju Pana: O pokój, który z wysokości pochodzi i o zbawienie dusz naszych, o pokój całego świata i trwałość świętego kościoła Jego, za ten Jemu poświęcony dom i za wszystkich, którzy z wiarą i bogobojnością do niego wchodzą, za naszych dusz pasterzy i nauczycieli, aby słowo prawdy prawie uczyli, za całe społeczeństwo chrześciańskie i za wszystkich, którzy mu służą w sprawie przewodnictwa i w pracy miłości, módlmy się do Pana:

Panie, zmiłuj się!*)

Za Cesarza, Króla naszego, i cały dom jego, za jego potęgę i wojska, o zwycięstwo i trwałość jego panowania, i aby Bóg we wszystkiém mu pomagał i we wszystkiém go prowadził, i abyśmy pod jego obroną spokojny i cichy żywot wiedli we wszelkiéj pobożności i uczciwości, módlmy się do Pana:

Panie, zmiłuj się!

*) Trzy kroć powtarzające się: „Panie zmiłuj się!“ może być od zboru śpiewaném.

Za to miejsce, za cały kraj i wszystkich wiernych, którzy w nim mieszkają, módlmy się do Pana o zdrowe powietrze, o urodzajność ziemi i o spokojne czasy; za żeglujących i podróżujących, za ubogich, nędznych, za zasmuconych i pokuszonych, za chorych i umierających, o ich zbawienie i aby nas od wszelkiego utrapienia, gwałtu, niebezpieczeństwa i od wszelkiéj biedy uchował, a kiedy nasza ostatnia godzinka nadéjdzie, zbawiennego nam użyczył skonania, módlmy się do Pana:

Panie, zmiłuj się!

Ujmij się za nami łaskawie, ratuj i zachowaj nas, albowiem Tobie samemu należy chwała i cześć i uwielbienie, Ojcu i Synowi i Duchowi świętemu, teraz i na zawsze i na wieki wieków. Amen.

albo:

Miłosierny, wieczny Boże, Ojcze światłości i Dawco wszelkich darów dobrych i doskonałych, Pocieszycielu zasmuconych, Lekarzu chorych, niechaj przyjdzie przed oblicze Twoje modlitwa nasza w jakiéjkolwiekbyśmy Ciebie trwodze i niedostatku wzywali, aby się wszyscy ludzie z Twojéj pomocy cieszyli i Tobie dziękowali. Prosimy Cię, odpuść łaskawie Twojemu Chrześciaństwu grzechy jego, i wybaw je od wszelkiego błędu i złego, zachowaj je w prawdziwéj wierze i Twojém posłuszeństwie, daj mu wiernych pasterzy i nauczycieli, prowadź i rządź wszelką zwierchność ku Twojéj chwale i powszechnemu pokojowi, a osobliwie strzeż i oświecaj Cesarza i Króla naszego, i błogosław go i cały dom jego. Ochraniaj także wszystkich ojców domowych oraz z ich żonami, dziatkami i czeladzią, oddal od nas łaskawie drożyznę, chorobę, pożar, wojnę, i wszystkie słusznie zasłużone karanie albo ulżyj je przez zmiłosierdzie Twoje, zachowaj owoce na polach, pocieszaj zasmuconych, przywróć zdrowie chorym, daj łaskę grzesznikom, aby się poprawili, i wszystkim w Chrystusa wierzącym miłosierdzie, Ducha Twego świętego i żywot wieczny, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

albo:

W święta uroczyste jedna z **modlitw świątecznych** na str. 86 i nast.

Ksiądz: **Modlitwa Pańska** na str. 183.

Zbór: Amen.*)

Ksiądz: Niech ci błogosławi Pan, a niechaj cię strzeże. Niech rozjaśni Pan oblicze Swoje nad tobą a niech ci miłościw będzie. Niech obróci Pan twarz Swoję ku tobie a niechaj ci da pokój. (†).

Zbór: Amen, Amen, Amen.

Zbór: (po błogosławieństwie albo przed niém): wiersz zakończający.]

Zbór: Wiersz **z pieśni o Wieczerzy Pańskiéj.**

Ksiądz: Pan niech będzie z wami.

Zbór: I z duchem twoim.

albo:

Ksiądz: Błogosławieni, którzy są wezwani na wieczerzą wesela Barankowego.

Zbór: Amen, Amen.

Ksiądz:**) [Najmilsi Chrześcianie, abyście święty i przewielebny Sakrament Ciała i Krwi Pana Jezusa Chrystusa nie na potępienie, ale ku zbawieniu dusz waszych przyjęli, napominam was w Panu, abyście ‖[po pierwsze]‖ w prawdziwéj bojaźni Bożéj grzechy wasze poznali, za nie serdecznie żałowali i w Duchu świętym z całego serca do Pana Boga się nawrócili;

po drugie, abyście łaskawéj obietnicy ewangelicznéj mocno wierzyli, że wam Bóg Ojciec przez Syna Swego jedynego, Jezusa Chrystusa, Pośrednika naszego, z łaski chce odpuścić wszystkie grzechy, i że was chce obdarzyć Duchem świętym i wiecznym żywotem.

‖[Po trzecie:]‖ Na to macie odebrać Ciało i Krew Pana naszego Jezusa Chrystusa i dziękować Bogu Ojcu, że Swojego Syna miłego wydał za was

*) Zamiast samego Amen może zbór całe wielbienie znajdujące się na końcu modlitwy Pańskiéj „Albowiem Twoje jest królestwo“ i. przyłączając do niego Amen, odśpiewać. Jeżeli zbór podczas Wieczerzy Pańskiéj zostaje zgromadzony, modlitwa Pańska i błogosławieństwo umieszczają się w liturgii komunijnéj. W takim razie dozwala się, modlitwę kościelną przed ogłoszeniami z kazalnicy odczytać.

**) Powyższe napominanie komunikantów opuszcza się zawsze wtenczas, gdy przygotowanie do spowiedzi przed obchodzeniem Wieczerzy Pańskiéj lub bezpośrednio przed głównem nabożeństwem się odprawia.

na śmierć, i prosić Go, żeby was zachował w wierze przez Ducha świętego aż do skończenia żywota.

‖[Po czwarte.]‖ Przystępujcież też do świętego Sakramentu z mocném postanowieniem, że w Duchu świętym, aby Pan Bóg został uczczony, żywot wasz grzeszny chcecie chętnie poprawić, Boga się bać, Jego świętego słowa z radością słuchać, chętnie się modlić, według waszego stanu pobożnie żyć, w uciskach być cierpliwymi, Duchowi świętemu posłusznymi w miłości ku Bogu i bliźniemu. Tego niechaj raczy udzielić wam wszystkim Bóg Ojciec w imieniu Syna Swego miłego Jezusa Chrystusa, przez Ducha świętego. Amen.]

Ksiądz:*) Wznieście serca wasze.

Zbór: Wznosimy je do Pana.

Ksiądz: Dziękujmy Panu, Bogu naszemu.

---

*) Gdy mało komunikantów do stołu Bożego przystępuje, wolno tu modliwę dziękczynną z jéj wstępnymi wyrokami wypuścić. W takich razach, i w ogóle, gdzie to jest zwyczajem, można zamiast powyższych od str. 15 wiersza 15 aż do str. 18 wiersza 16 podanych oddziałków następnéj przemowy przed słowami ustanowienia Wieczerzy Pańskiéj używać:

Mili Chrześcianie. Gdyż łakniecie i pragniecie miłosierdzia Bożego, i serdecznie żądacie, aby wam grzechy wasze były odpuszczone, oto Pan nasz Jezus Chrystus Ciało Swoje za was na krzyżu wydał i Krew Swoję wylał, aby grzechy wasze zostały zgładzone, ile was jest, którzy temu wierzycie. Przetoż napominam was w Panu, abyście w prawéj wierze tego świętego i obfitego testamentu pilnowali, a zwłaszcza one słowa, któremi on nam Ciało Swoje i przenajdroższą Krew Swoję na odpuszczenie grzechów ofiaruje, w serca wasze prawie przyjęli. Pamiętajcież tak na Jego mękę i śmierć, iżbyście Mu serdecznie za tę niezgłębioną miłość dziękowali, którą nam okazał, gdy nas własną Krwią Swoją od grzechu, śmierci i piekła wykupił. A zatém przyjmujcie chléb i wino, to jest Ciało Jego i Krew Jego na zapewnienie wasze i na zadatek tego, że się to i za was stało. Bo jako każdy to dla siebie samego przyjmuje, tak też z Ewangelii o odpuszczeniu grzechów i z miłościwego Boga może się cieszyć i w tém mocno ufać. Zatém w imieniu Jego i na rozkaz Jego własnemi Jego słowami odprawując testament Pana i Zbawiciela naszego tak go używajmy: (następuje str. 18 wiersz 17 i nast.)

Modlitwę Pańską przy używaniu tego napominania albo przed niém umieścić się należy, albo jéj używać według uwagi na str. 18 w wierszu 27 i nast.

Zbór: Słuszna i godna to jest.

Ksiądz: Słuszną i prawdziwie godną i zbawienną jest rzeczą, Tobie, Wszechmogącemu, dzięki czynić po wszystkie czasy i na wszystkich miejscach przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego,

(w niedziele zwyczajne:) dla któregoś się ulitował nad nami, odpuszczasz nam grzechy nasze i obiecujesz nam wieczne zbawienie.

[Boże narodzenie:) albowiem co było skrytém od wieków i rodzajów, dzisiaj objawionem zostało, gdyż nowe światło Twojéj chwały weszło przed oczyma naszemi, abyśmy Ciebie, o Boże, w Synu Twoim widzialnie oglądali, a przez to do znajomości niewidzialnéj istności Twojéj przyszli.

(Czas passyjny:) który zraniony jest dla występków naszych, i starty jest dla nieprawości naszych.

(Wielkanoc:) a osobliwie w tym czasie Ciebie daleko więcéj wielbić, albowiem Chrystus, nasz Baranek wielkanocny, za nas jest ofiarowany, on prawdziwy Baranek Boży, który zgładził grzechy świata, przez Swoję śmierć naszę śmierć zniszczył, a przez zmartwychwstanie Swoje żywot nam przywrócił.

(Wniebowstąpienie Pańskie:) który zmartwychwstawszy widocznie się ukazał wszystkim uczniom Swoim a w oczach ich wzniósł się do nieba, aby nas Bóstwa Swojego uczynił uczestnikami.

(Zielone świątki:) który wzniósłszy się nad wszystkie niebiosa usiadł na prawicy Twojéj i wylał Ducha świętego, którego obiecał, na Twoje wybrane dzieci. Z czego cieszy się, wykrzykując głosem wesela, wszystka ziemia.]

Dla tego z wszystkimi aniołami i archaniołami i wszy-

stkimi zastępy niebieskimi Tobie i Twojemu nieskończonemu Majestatowi śpiewamy pieśń chwały:

Zbór: Święty, święty, święty jest Pan Zastępów. Pełna jest wszystka ziemia chwały Jego. Hozanna na wysokościach. Błogosławiony, który idzie w imieniu Pańskiém. Hozanna na wysokościach.

Ksiądz: Módlmy się.

‖[Wszechmogący, miłosierny Boże i Ojcze, prosimy Cię w imieniu Twego Syna miłego, zapal w nas gorące pragnienie pokarmu wiecznego dusz naszych. Daj, abyśmy w prawdziwém poznaniu grzechów naszych i w wesołéj ufności wiary Ciało i Krew Jezusa Chrystusa przyjęli, a tak pewni łaski Twojéj Zbawicielowi i Odkupicielowi naszemu całém sercem się oddali i we wierze i świętobliwym żywocie umocnieni zostali. Amen.]‖

Modlitwa Pańska.

Zbór: Amen.*)

Ksiądz: Uklęknijcie**) a posłuchajcie słów ustanowienia Wieczerzy Pańskiéj: Pan nasz Jezus Chrystus, téj nocy, któréj był wydan, wziął chléb, a podziękowawszy, łamał i dał uczniom Swoim mówiąc: Bierzcie, jedzcie; to jest Ciało Moje (†), które się za was dawa: to czyńcie na pamiątkę Moję.

Tymże obyczajem, gdy było po wieczerzy, wziął też i kielich, a podziękowawszy, dał im mówiąc: Bierzcie a pijcie z tego wszyscy; ten kielich jest nowy testament we krwi Mojéj (†), która się za was ‖[i za wielu]‖ wylewa na odpuszczenie grzechów, to czyńcie, ilekroć pić będziecie, na pamiątkę Moję.

) Modlitwę Pańską, gdzie to jest zwyczajem, można umieścić i po słowach ustanowienia Wieczerzy Pańskiéj, lecz w takim razie zastępuje ona miejsce modlitwy na str. 19, w. 6 i nast. Porównaj także uwagę) na str. 15.

**) Gdzie klęczenie zboru dotąd nie było zwyczajem, to zostaje tak i nadal.

‖[Zbór i]‖ chór: Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, zmiłuj się nad nami. Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, zmiłuj się nad nami. Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, daj nam Twój pokój.*) Amen.

Ksiądz: Pokój Pański niech będzie z wami wszystkimi. Amen.

Panie Jezu Chryste, Synu Boga żywego, któryś śmiercią Twoją światu dał życie, wybaw nas od wszystkich grzechów naszych i od wszego złego. Pomóż, abyśmy przykazaniom Twoim zawsze wiernymi byli, a nie dopuszczaj, o miłosierny Zbawicielu, abyśmy się kiedykolwiek od Ciebie odłączyli, który z Ojcem i Duchem świętym żyjesz i królujesz na wieki. Amen.

albo:

Panie Jezu Chryste, chociaż nie jestem godzien, abyś wszedł pod dach mój, jednakowoż łaknę i pragnę posilenia przez przenajświętszy Sakrament Twego Ciała i Krwi Twojéj. A przetoż proszę Ciebie, Odkupicielu i Zbawicielu mój jedyny, racz mi użyczyć Twéj hojnéj łaski, abym ten zbawienny dar pokutującém i wiernén sercem mógł przyjąć ku wzmocnieniu wiary mojéj, ku odpuszczeniu wszystkich grzechów moich i ku żywotowi wiecznemu, który z Ojcem i z Duchem świętym żyjesz i królujesz na wieki. Amen.

‖[Zbór i chór:]‖ Amen.

Ksiądz: Tak mówi Pan: Pójdźcie do mnie wszyscy, którzyście spracowani i obciążeni, a Ja wam sprawię odpocznienie.

albo:

Pójdźcie, bo już wszystko gotowo. Skosztujcież a obaczcie, jako jest dobry Pan.

Zbór ‖[i chór]‖ podczas przystępowania komunikantów do ołtarza, przy cichem graniu organ zaczyna **pieśń o Wieczerzy Pańskiéj** i śpiewa ją aż do skończenia **rozdawania.**

---

*) Zamiast powyższego na polski język przełożonego „Agnus Dei" może zbór odśpiewać: „Baranku Boży niewinny."

Ksiądz:*)

Bierzcie, i jedzcie, mówi Pan i Zbawiciel nasz Jezus Chrystus: To jest Ciało moje, które się za was dawa. To czyńcie na pamiątkę Moję.

Bierzcie i pijcie z tego wszyscy, mówi Pan i Zbawiciel nasz Jezus Chrystus. Ten kielich jest nowy testament we krwi Mojéj, która się za was wylewa, to czyńcie na pamiątkę Moję.

Bierz i jedz (bierzcie i jedzcie), to jest Ciało Pana naszego Jezusa Chrystusa, za ciebie (was) na śmierć wydane (za wszystkie twoje [wasze] grzechy na śmierć wydane), to niech cię (was) wzmacnia i zachowuje w wierze do żywota wiecznego. Amen.

Bierz i pij (bierzcie i pijcie), to jest Krew Pana naszego Jezusa Chrystusa, za wszystkie twoje (wasze) grzechy wylana, ta niech cię (was) wzmacnia i zachowuje w prawdziwéj wierze do żywota wiecznego. Amen.

albo:

Ciało Pana naszego Jezusa Chrystusa, za ciebie na śmierć wydane, niech cię wzmacnia i zachowuje w prawdziwéj wierze do żywota wiecznego. Amen.

Krew Pana naszego Jezusa Chrystusa, za grzechy twoje wylana, niech cię wzmacnia i zachowuje w prawdziwéj wierze do żywota wiecznego. Amen.

Chléb, który łamiemy, jest społecznością Ciała Chrystusowego.

Kielich, który błogoslawimy, jest społecznością Krwi Chrystusowéj.

albo:

Kielich dziękczynienia, którym dzięki czynimy, jest społecznością Krwi Chrystusowéj na odpuczenie grzechów naszych.

---

*) Używanie powyższych równouprawnionych formuł rozdawania stósuje się do miejscowego porządku nabożeństwa.

Ksiądz: Dziękujcie Panu, albowiem on jest dobry. Alleluja.

⟦Zbór i⟧ chór: A miłosierdzie jego trwa na wieki. Alleluja.

Ksiądz: Dziękujemy Ci, wszechmogący Panie Boże, żeś nas tym zbawiennym darem posilił, i prosimy Twego miłosierdzia, aby nam to służyło ku mocnéj wierze w Ciebie i ku serdecznéj miłości między nami wszystkimi, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twojego, Pana naszego. Amen.

albo:

O Panie Jezu Chryste, któryś duszę naszę obficie nakarmił i napoił, prosimy Cię, spraw to w nas, abyśmy Cię serdecznie miłowali, w Ciebie prawdziwie wierzyli i według Twojéj świętéj woli żyli. Udziel nam mocy, abyśmy byli w modlitwie ustawicznymi, w ucisku cichymi, w małych rzeczach wiernymi, w poświęceniu dobry bój wykonywającymi. Użycz nam także na ostatek zbawiennego i wesołego końca, abyśmy z Tobą wiecznie żyli i zostali, który z Ojcem i z Duchem świętym żyjesz i królujesz, prawdziwy Bóg na wieki wieków. Amen.

albo:

Błogosław, duszo moja, Panu, i wszystkie wnętrzności moje imieniowi Jego świętemu. Błogosław, duszo moja, Panu, a nie zapominaj wszystkich dobrodziejstw Jego, który odpuszcza wszystkie nieprawości twoje, który uzdrawia wszystkie choroby twoje, który wybawia od śmierci żywot twój, który cię koronuje miłosierdziem i wielką litością. Który ani własnemu Synowi nie przepuścił, ale go za nas wszystkich wydał, jakożby wszystkiego z nim nie darował nam? Bo jeźliże będąc nieprzyjaciołmi pojednaniśmy z Bogiem przez śmierć Syna Jego, daleko więcéj będąc pojednani zachowani będziemy przez żywot Jego. Dla tego usta moje i serce opowiadać będą chwałę Pańską teraz i na wieki. Amen.

Ksiądz: Niech ci błogosławi Pan a niechaj cię strzeże. Niech rozjaśni Pan oblicze Swoje nad tobą a niech ci miłościw będzie. Niech obróci Pan twarz Swoję ku tobie a niechaj ci da pokój. (†)

⟦Zbór i⟧ chór: Amen, Amen, Amen.

Zbór: (po błogosławieństwie albo przed niém: wiersz zakonczający.

Insza forma

nabożeństwa głównego.

(Dla zborów, które dotychczas używały „wyciągu z liturgii“ lub jakiéj inszéj dozwolonéj liturgii).

Zbór: **Pieśń wstępna.**

Ksiądz: W imieniu Ojca i Syna i Ducha świętego. Amen.

Pomoc nasza w imieniu Pana, który stworzył niebo i ziemię.

Upokórzmy się przed obliczem Boga i wzywajmy Go z głębokości serca naszego w ten sposób:*)

Ojcze niebieski, Boże wieczny i miłosierny, wyznajemy przed Twoim Boskim Majestatem, żeśmy ubogimi i nędznymi grzesznikami a grzesznym naszym żywotem Twoje święte przykazania bez przestanku przestępowali, przez co Twój gniew sprawiedliwy na siebie ściągamy i sobie zasługujemy na śmierć i potępienie. Ale, o Boże, żałujemy tego i bolejemy nad tém, żeśmy Ciebie rozgniewali; grzechy nasze oskarżają nas i pragniemy, aby nam łaska Twoja pomocą była w nędzy i skrusze naszéj. Przeto raczże się zmiłować nad nami, dobrotliwy Boże i Ojcze, i odpuścić nam wszystkie grzechy nasze dla Syna Twojego miłego, Jezusa

---

*) Zamiast następującego wyznania grzechów z dodanym wyrokiem łaski i modlitwą można także jednéj z modlitw wstępnych z wyznaniem grzechów na str. 30 i nast. używać.

Chrystusa, racz nam także dać dar Ducha Twego świętego, któryby nas uczył poznać niesprawiedliwość naszę, abyśmy się samym sobie nie podobali, ażeby tak grzech w nas został umartwiony, i abyśmy do nowego żywota powstali, w którymbyśmy prawdziwy owoc świętobliwości i sprawiedliwości przynosili, któryby się Tobie podobał przez Jezusa Chrystusa.*)

albo:

Święty i wieczny Boże, który mieszkasz na wysokości jako też i z tymi, którzy są skruszonego i uniżonego ducha, i którzy drżą na słowo Twoje, my ubodzy grzesznicy wyznajemy przed Tobą, Panem i Bogiem naszym, żeśmy niestety wiele zgrzeszyli od młodości naszéj aż do dnia dzisiejszego złemi myślami, słowami i uczynkami, o czém, o Boże, jako o winie naszéj Ty najlepiéj wiesz, a czego my należycie uczuć nie jesteśmy zdolni. Tego nam serdecznie żal, a przeto pragniemy pokornie łaski Twojéj. A tak zmiłujże się nad nami, o najłaskawszy Boże i Ojcze. Przebacz nam nasze grzechy według Twojego miłosierdzia wielkiego. Nawróć i poświęć nas przez Ducha Twojego, i zaprowadź nas do żywota wiecznego, przez Jezusa Chrystusa, Pana i Zbawiciela naszego.

albo jedno z wyznań grzechów na str. 57 i nast.

‖[Panie zmiłuj się nad nami.]‖ Amen.

A choćby się i góry poruszyły i pagórki się zachwiały, jednak miłosierdzie Moje od ciebie nie odstąpi, a przymierze pokoju Mego nie wzruszy się, mówi twój miłościwy Pan.

albo inszy wyrok łaski na str. 60 i nast.

‖[Chwała na wysokościach Bogu.]‖

Miłosierny Boże i Ojcze, prosimy Cię, spraw, żebyśmy słowo Twoje święte według woli Twojéj Boskiéj zrozumieli, abyśmy się z niego uczyli, wszystką ufność naszę tylko

*) Na odpowiedniém miejscu można po wyznaniu grzechów, albo po zwiastowaniu łaski, albo też po odczytaniu pisma św. stósowne wiersze z pieśni albo psalmy umieścić.

w Tobie pokładać, a nie w stworzeniu. Udziel nam mocy, aby stary nasz człowiek z wszystkimi jego pożądliwościami odednia do dnia coraz to więcéj był ukrzyżowany, iżbyśmy samych siebie Tobie oddali na ofiarę żywą, ku chwale imienia Twego świętego i ku zbudowaniu bliźniego naszego, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego, któremu z Tobą i Duchem świętym niechaj będzie chwała, cześć i sława na wszystkie wieki. Amen.

albo:

Wielki i wspaniały Boże, którego wszyscy aniołowie i zbawieni w niebie wielbią, udziel nam ubogim grzesznikom łaski, abyśmy Ciebie tu na ziemi należycie chwalili i Tobie według Twojego upodobania służyli. Niechaj w téj tu świątyni Twojéj przejęci będziemy prawdziwą bojaźnią i umysłem świętobliwym, abyśmy wiernem sercem wielbili chwałę Twoję. Podnieś sam nasze myśli i pragnienia wzgórę ku Tobie, poświęć nasze nabożeństwo, pobłogoław naszemu usługowaniu, niechaj Ci będzie przyjemną chwała ust naszych, wysłuchaj z tronu miłosierdzia Twego modlitwy nasze a daj nam wszystkim z łaski wszystko to, czego do zbawienia potrzebujemy, przez Jezusa Chrystusa, Pana i Zbawiciela naszego. Amen.

lub insza z modlitw przed odczytaniem pisma św. na str. 63 i nast.

Następuje **odczytanie z pisma św.** (lekcyi i ewangelii lub jednéj z tychże).

Z cichością przyjmijcie słowo wszczepione, które może zbawić dusze wasze. Amen.

‖[Alleluja.]‖

albo inszy wyrok po odczytaniu pisma św. na str. 82.

‖[Wyznajmy jednomyślnie z całém chrześcianstwem wiarę naszę:]‖*)

Wierzę w Boga Ojca, Wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi; i w Jezusa Chrystusa, Syna Jego jednorodzonego, Pana naszego, który się począł z Ducha swiętego, narodził się z Maryi panny, / dziewicy, umęczon pod Pontskim Pilatem, ukrzy-

) Ob. str. 5, uwagę)

żowan, umarł i pogrzebion, zstąpił do piekła, trzeciego dnia zmartwychwstał, wstąpił na niebiosa, siedzi na prawicy Boga Ojca wszechmogącego, ztamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych. Wierzę w Ducha świętego, święty [[powszechny]] kościół chrześciański, świętych pospolitowanie,*) / obcowanie, grzechów odpuszczenie, ciała zmartwychstanie i żywot wieczny Amen.

Zbór: **Pieśń.**

Ksiądz: **Kazanie.**

Zbór: **Pieśń.**

Ksiądz: [Oznajmienia:]

Następuje jedna z **modlitw kościelnych** na str. 6 i nast.

Modlitwa Pańska.

Błogosławieństwo.

Zbór: (po błogosławieństwie albo przed niém): wiersz zakończający.

Uroczystość świętéj Wieczerzy Pańskiéj.

Zbór: **Pieśń.**

Ksiądz: Umiłowani w Panu Jezusie Chrystusie. Ażebyśmy Wieczerzą Pańską ku pociesze i wzmocnieniu wiary naszéj obchodzili, więc rozważajmyż najprzód, na co Pan świętą Wieczerzą ustanowił, to jest, żebyśmy to czynili na Jego pamiątkę.

Tak bowiem przy tém powinniśmy Go mieć w pamięci, że Pan nasz Jezus Chrystus, od Ojca na ten świat zesłany, w gorzkiéj męce i śmierci Swojéj nasze grzechy poniósł, nasze przeklęctwo na się wziął, i we wszystkiém będąc po-

*) albo: społeczność świętych.

słusznym za nas zakon Boży i sprawiedliwość wypełnił, a tak Swoją śmiercią i Krwi wylaniem nowy i wiekuisty zawarł testament, przymierze łaski i pojednania, jako Sam na krzyżu wyrzekł: Wykonało się.

Żebyśmy zaś temu mocno wierzyli, że do tego przymierza łaski należymy,*)

wziął Pan nasz Jezus Chrystus téj nocy, któréj był wydan, chléb, a podziękowawszy, łamał i dał uczniom Swoim mówiąc: Bierzcie i jedzcie, to jest ciało Moje, które się za was dawa, to czyńcie na Moję pamiątkę. Tymże obyczajem, gdy było po wieczerzy, wziął też i kielich, a podziękowawszy, dał im mówiąc: Bierzcie i pijcie z tego wszyscy, ten kielich jest nowy testament we krwi Mojéj, która się za was i za wielu wylewa na odpuszczenie grzechów, to czyńcie, ilekroć pić będziecie, na Moję pamiątkę.

Temi słowy ustanowienia zaświadcza On nam: Ilekroćbyście z tego chleba jedli i z tego kielicha pili, przez to jako przez pewną pamiątkę i przez pewny zakład sobie przypomnieć i zapewnieni być macie o Mojéj serdecznéj miłości i wierności ku wam, że Ja za was, którzybyście inaczéj byli musieli wieczną śmiercią pomrzeć, ciało Moje na drzewie krzyżowém na śmierć dawam i krew Moję wylewam, a łaknące i pragnące dusze wasze tém Mojém ciałem ukrzy-

---

*) Słowa ustanowienia można też odczytać na początku przed przemową albo po modlitwie komunijnéj przed rozdawaniem. W takim razie tu się daléj tak mówi:
Żebyśmy zaś temu mocno wierzyli, że do tego przymierza łaski należymy, ustanowił Pan świętą Wieczerzą Swoję i zaświadcza nam to słowami ustanowienia: Ilekroćbyście z tego chleba jedli i z tego kielicha pili, przez to jako i. t. d. (jak powyżéj wiersz 19).

żowaném i tą krwią wylaną do żywota wiecznego karmię i napawam, a to tak pewną rzeczą, jak każdemu z was przed oczami jego ten chleb się łamie, i ten kielich się daje, i jak wy je ustami swemi jecie i pijecie na pamiątkę Moję.

Z tego widzimy, że Pan w świętéj Wieczerzy Swojéj wierze naszéj pokazuje, że jego doskonała ofiara, raz na krzyżu dokonana, jedynym jest gruntem zbawienia naszego, albowiem naszym duszom łaknącym i pragnącym stał się On pokarmem i napojem żywota wiecznego, ponieważ On przez śmierć Swoję ‖[przyczynę wiecznego głodu i smutku naszego, to jest]‖ grzech od nas odjął, i zjednał nam Ducha ożywiającego, abyśmy przez tegoż Ducha w Chrystusie jako w głowie, a w nas jako w członkach mieszkającego prawdziwą mieli społeczność z Nim i stali się wszystkich Jego dóbr, wiecznego żywota, sprawiedliwości i chwały uczestnikami.

Potém także, żebyśmy przez tego Jego Ducha pomiędzy sobą jako członki jednego ciała połączeni byli w prawdziwéj braterskiéj miłości, jak to Apostół Paweł mówi: Jednym chlebem, jednem ciałem wiele nas jest, bo wszyscy chleba jednego jesteśmy uczestnikami. Tak powinniśmy wszyscy, którzyśmy przez wiarę prawdziwą w Chrystusa wcieleni, przez miłość braterską dla Chrystusa Pana, który nas pierwéj tak bardzo umiłował, jedném być ciałem, a to nie tylko w słowach, lecz także w uczynkach jedni drugim okazywać. Do czego niechajże nam Bóg wszechmogący i miłosierny, Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa, dopomaga przez Ducha Swojego świętego. Amen.

Módlmy się: Miłosierny Boże i Ojcze, prosimy Cię, raczże w téj wieczerzy świętéj, w któréj chwalebną pamiątkę gorzkiéj śmierci Syna Twego miłego Jezusa Chrystusa ob-

chodzimy, przez Ducha Twego świętego w sercach naszych sprawować, abyśmy się w prawdziwéj wierze coraz więcéj Synowi Twojemu oddali, aby obciążone i skruszone serca nasze prawdziwém ciałem i prawdziwą krwią Jego jako wiekuistym chlebem niebieskim przez moc Ducha świętego zostały nasycone i pokrzepione. Dajże nam tedy, abyśmy już nie w grzechach naszych, lecz aby On w nas, a my w Nim żyli, a przyjęci do nowego i wiecznego przymierza łaski nie wątpili, że Ty chcesz na wieki być naszym łaskawym Ojcem, grzechów naszych już więcej nam nie przyczytać i we wszystkiém na ciele i na duszy nas opatrywać jako Swoje ukochane dzieci i dziedzice. Udziel nam także łaski Twojéj, abyśmy krzyż nas na się chętnie brali, siebie samych się zapierali, Zbawiciela naszego wyznawali i we wszelkiem utrapieniu z podniesioną głową oczekiwali Pana naszego Jezusa Chrystusa, który przemieni ciało nasze śmiertelne, aby się podobne stało chwalebnemu ciału Jego, i weźmie nas do Siebie na wieki. Amen.

albo:

O Jezu Chryste, Synu Boga żywego, nasz jedyny, najwyższy Kapłanie, dziękujemy Ci z serca, żeś nas umiłował i wydał Siebie Samego na ofiarę i zabicie, żeś nam także dał opowiadać łaskawe odpuszczenie grzechów i przysposobienie synowskie od Boga i żeś na wzmocnienie w takowéj wierze niebieską ucztę Twoję, pamiątkę cudów Twoich, ustanowił. Prosimy Cię tedy głęboko wzdychając, mieszkaj między nami z Duchem Twoim i łaską Twoją a nagotuj nam Sam stół Twój. Pobłogosław Ty, prawdziwy chlebie żywota, ten chleb, przez co nam ciało Twoje, za nas na odpuszczenie grzechów na śmierć krzyżową wydane, podajesz; poświęć, o prawdziwa winna macico, ten napój, aby żywy sok Twojéj krwi za nas na odpuszczenie grzechów przelanéj, wylał się w dusze nasze. Wzbudź do tego w nas łaknienie i pragnienie za sprawiedliwością Twoją, abyśmy się z sercem pokutującém i wierzącém do stołu Twojego zbliżali, w społeczności chleba Twoje święte ciało, a w społeczności wina Twoje drogą krew pożywali, dobrotliwość Twoję w tém

skosztowali a zapewnienie odpuszczenia grzechów naszych, pokój i radość Ducha świętego w duszach naszych otrzymali, życie nasze zupełnie poprawili i Tobie nadal bez bojaźni całe życie nasze służyli w świętobliwości i sprawiedliwości, która się Tobie podoba. Tego racz nam użyczyć, który z Ojcem i Duchem świętym żyjesz i królujesz na wieki. Amen.

Modlitwa Pańska.

Pójdźcie, bo już wszystko gotowo. Skosztujcież a obaczcie, jako jest dobry Pan.

Podczas następującego **rozdawania** śpiewa się pieśń o Wieczerzy Pańskiéj.

Ksiądz: Umiłowani w Panu. Ponieważ teraz Pan dusze nasze u stołu Swojego nakarmił, chwalmyż imię Jego dziękując, a niech każdy w sercu swojém tak mówi:

Błogosław, duszo moja, Panu i wszystkie wnętrzności moje imięniowi Jego świętemu. Błogosław, duszo moja, Panu, a nie zapominaj wszystkich dobrodziejstw Jego, który odpuszcza wszystkie nieprawości twoje, który uzdrawia wszystkie choroby twoje, który wybawia od śmierci żywot twój, który cię koronuje miłosierdziem i wielką litością. Który ani własnemu Synowi nie przepuścił, ale go za nas wszystkich wydał, jakożby wszystkiego z Nim nie darował nam? Bo jeźliże będąc nieprzyjaciołmi, pojednaniśmy z Bogiem przez śmierć Syna Jego, daleko więcéj będąc pojednani, zachowani będziemy przez żywot Jego. Dla tego usta moje i serce opowiadać będą chwałę Pańską teraz i na wieki. Amen.

albo:

Wszechmogący Boże, Ojcze niebieski, chwalimy Cię za to, żeś nas nędznych grzeszników z Twojego wielkiego miłosierdzia uczestnikami Sakramentu Syna Twojego, Pana naszego Jezusa Chrystusa, uczynił, któregoś za nas na śmierć wydał, a teraz dałeś nam Go na pokarm ku żywotowi wiecznemu. Daj nam, abyśmy o tém wielkiém miłosierdziu nigdy nie zapomnieli, ale takowe w sercu

wiernie zachowali, abyśmy rośli i pomnażali się w wierze, owoce dobrych uczynków przynosili, a tak całe życie nasze Tobie ku chwale a bliźnim naszym ku zbudowaniu służyli, przez tegoż Syna Twojego Jezusa Chrystusa, który z Tobą i z Duchem świętym żyje i króluje, jedyny Bóg, chwalony na wieki. Amen.

Błogosławieństwo.

Zbór: (po błogosławieństwie albo przed niém): wiersz zakończający.

Modlitwy wstępne z wyznaniem grzechów do „Inszéj formy Nabożeństwa głównego“.

1.

Miłosierny, wierny Boże, wiekuisty Ojcze Pana naszego Jezusa Chrystusa, który od wieków z Synem i z Duchem świętym żyjesz i królujesz, chwalimy Cię i dziękujemy Ci za wszystkie dobrodziejstwa Twoje, które bez przestanku ze szczodréj Twojéj dobroci otrzymujemy: żeś nas przez cały czas żywota naszego, jako też i przeszłéj nocy łaskawie ochronił i dałeś nam zdrowo doczekać dnia dzisiejszego. Szczególnie dziękujemy Ci, żeś u nas ciemność błędu i niewiadomości rozpędził, i żeś jasne światło Ewangelii wywiódł, przy którém Ciebie i wolę Twoję prawie poznać i uczyć się możemy, jako chrześciański żywot wieść i zbawiennie umierać mamy.

Prosimy Cię, dobrotliwy Boże i Ojcze, abyś takowe światło Ewangelii łaskę Twą zwiastujące nam i potomkom naszym zachować raczył. Abyśmy zaś ludem Tobie przyjemnym zawsze byli i zostali, więc odpuść nam wszystkie grzechy i nieprawości nasze, dla Syna Twego miłego, Zbawiciela naszego, Jezusa Chrystusa, a poświęcaj nas coraz więcéj przez Ducha Twojego świętego, abyśmy się świata i wszelkich pożądliwości jego zupełnie wyrzekli, a radości i rozkoszy naszéj w tém szukali, żebyśmy Tobie służyli w świętobliwości i sprawiedliwości, która się Tobie podoba.

A ponieważ tu na Twój rozkaz zgromadzeni jesteśmy, aby dzień Twój święty święcić, to otwórz uszy i serca nasze, żebyśmy słowa Twojego świętego z radością słuchali, takowe pilnie rozważali i ono w czystem sercu zachowywali, Ciebie z ufnością wzywali, a nie tylko dnia dzisiejszego, lecz po wszystkie nam

jeszcze pozostające dni krótkiego żywota naszego od wszystkich złych spraw odpoczywali, aż na koniec dojdziemy do wiecznego dnia odpoczynku, gdy językami i sercami anielskimi sprawy Twoje wielkie razem z wszystkimi wybranymi, aniołami i ludźmi, wielbić i chwalić będziemy na wieki. Amen.

2.

Wszechmogący, miłosierny, dobrotliwy Boże, tarczo zbawienia naszego i skało nasza, w któréj ufamy, wielbimy Cię za Twoję dobroć, i wysławiamy Cię za wszystkie Twoje cuda, o najwyższy Panie. Wielka jest Twoja dobroć, a niewymówne Twoje miłosierdzie nad nami, owcami pastwiska Twojego. Boś wysłał do nas posłańców Twoich, a dotychczas zachowałeś nas łaskawie przy słowie Twojém. Oznajmujesz nam sądy Swe, a uczysz nas ustaw Swych. Sąd i sprawiedliwość utrzymujesz między nami, a nie odrzucasz pomazańców Twoich. Ty posilasz dusze nasze i czynisz, że dobrodziejstwo i miłosierdzie Twe idą za nami po wszystkie dni żywota naszego. Kubek nasz jest opływający, Tyś był ratunkiem naszym w wszelkim ucisku najpewniéjszym. Panie, Boże nasz, toć jest wielkie imię Twoje, żeś tak łaskawym, a to jest wieczna chwała Twoja, że tak chętnie pomagasz. Dziękujemy Ci serdecznie za wszystkie sprawy Twoje, i chwalimy Cię za wszystką dobroć Twoję, któreś nad nami uczynił. Panie, cóż jest człowiek, iż nań pamiętasz? albo syn człowieczy, iż go nawiedzasz? Mniejszymi jesteśmy niż wszystkie zmiłowania i niż wszystka prawda, któreś z nami uczynił. My jesteśmy ubogimi grzesznikami, a rozliczne i wielkie są nasze przestępstwa. Niegodnymi jesteśmy Twéj dobroci i wierności, niegodni Twojego wielkiego zmiłowania. Ale, o Boże, bądź nam biednym grzesznikom miłościw i oczyść nas ze wszystkich nieprawości naszych.

Daj nam nowe serce, a nawróć nas do Siebie, abyśmy się nawrócili. Nauczaj nas dróg, po których chodzić mamy, a daj nam, abyśmy przestrzegali Twoje przykazania. Zostań z nami z Twoją dobrocią, a niechaj przyjdzie do Ciebie pragnienie serca naszego. Udziel nam łaski, abyśmy jako chrześcianie żyli i zbawiennie umarli. Wysłuchaj nas, miły Ojcze w niebiesiech, według Twéj cudownéj dobroci, a niech łaska i moc Twoja nad nami czuwają, abyśmy w naszéj nadziei pohańbieni nie byli, a to wszystko w Chrystusie Jezusie, Panu naszym. Amen.

3.

Wszechmogący, miłosierny Boże i Ojcze, wzywamy Cię w téj godzinie i prosimy, daj nam wszystkim Ducha łaski i modlitwy, abyśmy nie tylko ustami,

ale i sercami do Ciebie się zbliżali, a Ciebie w duchu i w prawdzie chwalili. Składamy Ci, o Panie, chwałę, cześć i dzięki, żeś nas przeszłego tygodnia i po wszystkie dni żywota naszego aż dotąd tak łaskawie ochraniał i we wszelkim krzyżu i nieszczęściu zachował, a prosimy Cię w imieniu Syna Twego miłego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego, bądź grzesznym nam łaskawym i miłosiernym, bośmy od młodości naszéj przeciwko Tobie i Twoim świętym przykazaniom wiele zgrzeszyli, i wzruszyliśmy Twój gniew sprawiedliwy przeciwko sobie. Ale, o Boże, nie wchódź w sąd z nami, a nie odpłacaj nam według nieprawości naszych, lecz bądź nam miłościw według dobroci Twojéj i zgładź grzechy nasze według miłosierdzia Twojego.

A ponieważ surowoś nam przykazał Twój dzień odpoczynku święcić, to otwórz dzisiaj nasze uszy i serca, abyśmy słowa Twego świętego z korzyścią słuchali i się go uczyli, abyśmy Ciebie i Syna Twojego Jezusa Chrystusa dokładnie poznali, a przez wiarę w niego żywot wieczny mieli. Pomóż także, abyśmy karanie i ćwiczenie słowa Twojego z cichością przyjęli, życie nasze według tego poprawili a owoc w cierpliwości przynieśli. Chroń nas, o dobrotliwy i wierny Boże, i w tym tygodniu i po wszystkie czasy żywota naszego. Bądź około nas i naszych pokrewnych murem ognistym, a broń nas od wszelkiego przypadku i utrapienia. Strzeż nas jako źrenicy oka, a weźmij nas pod cień skrzydeł Twoich. Strzeż nas na wszystkich drogach naszych, a błogosław nasze wyjście i wejście przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

Spowiedź i przygotowanie do świętéj Wieczerzy Pańskiéj.

A.

Spowiedź odprawia się według miejscowego porządku nabożenstwa a to albo w dzień przed komunią albo w dzień komunii; w ostatnim razie albo przed początkiem nabożeństwa głównego, albo bezpośrednio przed świętą Wieczerzą Pańską.

Zbór: **Pieśń pokutna.**

Ksiądz (wstępuje do ołtarza i ma **mowę spowiedną**, przez siebie samego ułożoną, obok lub zamiast któréj może odczytać jedno z następujących **napominań spowiednych.**

Umiłowani w Chrystusie. Ponieważ postanowiliście sobie do stołu Pańskiego i pożywania Wieczerzy świętéj przystępować, to wam przypominam i was napominam, abyście wszelkiéj pilności dołożyli do godnego przyjęcia tego świętego Sakramentu. Do tego są wam trzy rzeczy potrzebne, na które pilnie uważajcie.

Najprzód, abyście grzech swój, w którym poczęci jesteście i w którymeście się urodzili, jako i ten, któryście myślami, słowami i uczynkami, tajemnie albo jawnie popełnili, w sercach swoich nie uważali za mały albo małoważący, ale raczéj za rzecz pewną mieli, żeście sobie na sprawiedliwy gniew Boży i na doczesną i wieczną karę słusznie zasłużyli. Powinno was to bardzo obchodzić i macie serdecznie żałować, żeście takie złe życie prowadzili, a Boga miłościwego grzechami waszemi tak często i wielorako rozgniewali.

Następnie powinniście sobie rozważać, że swemi uczynkami i własną zasługą ani grzechu swego i przestępstwa zgładzić, ani też sobie łaski Bożéj nabyć nie jesteście wstanie, lecz że jedynie krew Jezusa Chrystusa, Syna Bożego, jest bogatym okupem za nasze przestępstwa i oczyszczeniem dusz naszych. W takiéj ufności i nadziei wzdychajcie i wołajcie z serca waszego

do Boga Ojca w niebiesiech i proście, aby dla Jezusa Chrystusa wasze grzechy z łaski wam odpuścić i nieprawość waszę pokryć raczył, aby zbawienie dusz waszych szkody z nich nie poniosło.

Po trzecie stanówcie sobie rzetelnie w sercach swoich, za pomocą Boga i Ducha świętego nadal żywot wasz i złą istotę waszę odmienić i poprawić, złóżcie z siebie wszelki gniew i wszelką niechęć, które macie przeciwko jakiemu współchrześcianinowi, odpuśćcie mu, jakąkolwiek wam krzywdę uczynił, a proście Pana Boga, to on wam wasze grzechy i przestępstwa zaś odpuści i da wam Ducha Swojego świętego, abyście Sakrament ołtarza godnie przyjęli. Czego niechaj wam Bóg użyczy dla Syna Swojego Jezusa Chrystusa. Amen.

albo:

Umiłowani w Panu. Abyście się prawie i godnie do spowiedzi i świętéj komunii przysposobili, posłuchajcie wierzącém sercem, jak Pan do was ze słowa Swego świętego przemawia. Posłuchajcie najprzód świadectwa pisma świętego o grzeszności człowieka.

Myśl serca człowieczego zła jest od młodości jego. Co się narodziło z ciała, ciało jest. Różności nie masz, albowiem wszyscy zgrzeszyli, a niedostawa im chwały Bożéj. Jeżelibyśmy rzekli, iż grzechu nie mamy, sami siebie zwodzimy, a prawdy w nas nie masz. Kto pokrywa przestępstwa swe, nie poszczęści mu się. Albowiem Ty, o Boże, nie kochasz się w nieprawości, a nie zmieszka z Tobą złośnik. Nie błądźcie! Bóg się nie da z Siebie naśmiewać, albowiem, cobykolwiek siał człowiek, to też żąć będzie. Bo kto sieje ciału swemu, z ciała żąć będzie skażenie. Zapalczywość i gniew, utrapienie i ucisk duszy każdego człowieka, który złość popełnia. Albowiem zapłata za grzech jest śmierć.

Posłuchajcież daléj, jak nas pismo święte do pokuty napomina. Przetoż pokutujcie, a nawróćcie się, aby były zgładzone grzechy wasze. Niech opuści niepobożny drogę swoję, a człowiek nieprawy myśli swoje, a niech się nawróci do Pana. Cóż pomoże człowiekowi, choćby wszystek świat pozyskał, a na duszy swojéj szkodował, albo co za zamianę da człowiek za duszę swoję. Z bojaźnią i ze drżeniem zbawienie swoje sprawujcie. Upokórzcie się przed Panem a smućcie się. Albowiem smutek, który jest według Boga, pokutę

sprawuje ku zbawieniu, któréj nikt nie żałuje. Jeżelibyśmy wyznali grzechy nasze, wiernyć jest Bóg i sprawiedliwy, aby nam odpuścił grzechy i oczyścił nas od wszelkiéj nieprawości. Bądź tedy gorliwym, a pokutuj. Oto stoję u drzwi i kołacę. Dziś, jeżelibyście głos Jego usłyszeli, nie zatwardzajcież serc waszych.

Posłuchajcież teraz i pociechy z pisma świętego, jak ono pokutującym łaskę obiecuje: Bóg chce, aby wszyscy ludzie zbawieni byli. Żywię Ja, mówi panujący Pan: Nie chcę śmierci niepobożnego, ale aby się odwrócił niepobożny od drogi swéj a żył. Powiadam wam, że taka będzie radość w niebie nad jednym grzesznikiem pokutującym, więcéj niż nad dziewiącią dziesiąt i dziewiącią sprawiedliwych, którzy nie potrzebują pokuty. Dobrotliwy i miłosierny jest Pan, nierychły do gniewu, i wielkiego miłosierdzia. Nie według grzechów obchodzi się z nami, ani według nieprawości naszych odpłaca nam. Albowiem jako są niebiosa wysokie nad ziemią, tak jest utwierdzone miłosierdzie Jego nad tymi, którzy się go boją. A jako daleko jest wschód od zachodu, tak daleko oddalił od nas przestępstwa nasze. Jako ma litość ojciec nad dziatkami, tak ma litość Pan nad tymi, którzy się go boją. Wierna jest ta mowa i wszelkiego przyjęcia godna, iż Chrystus Jezus przyszedł na świat, aby grzeszniki zbawił. Pójdźcie do mnie wszyscy, którzyście spracowani i obciążeni, a Ja wam sprawię odpoczynienie. A tego, co do mnie przyjdzie, nie wyrzucę precz. Bom nie przyszedł, żebym sądził świat, ale żebym zbawił świat. Wierz w Pana Jezusa Chrystusa, a będziesz zbawiony, ty i dom twój.

‖[Podnieścież tedy serca wasze do Boga i tak się módlcie: Panie Boże, miłosierny i łaskawy, cierpliwy i wielkiéj dobroci! Wołasz nas codziennie do nawrócenia i dajesz nam opowiadać pokutę i odpuszczenie grzechów. Miałeś także z nami cierpliwość według Twéj niewypowiedzianéj nieskwapliwości i dałeś miejsce do pokuty. Ach Panie, odpuść nam gnuśność ciała naszego i zatwardziałość serca. Spojrzyj na nas oczyma łaski Twojéj i pokaż nam oblicze Twoje według miłosierdzia Twego. Przywróć się Panie ku nam, prosimy o to w imieniu Jezusa Chrystusa, i nawróć nas, a będziemy nawróceni, uzdrów nas, Panie, a będziemy uzdrowieni, zbaw nas, a będziemy zbawieni. Udziel nam prawdziwéj skruchy i żałości nad grzechami naszymi, daj nam prawdziwą wiarę i ufność w Twojéj łasce, a spraw w nas owoce godne pokuty, abyśmy Tobie w niewinności i sprawiedliwości służyli. Serce

czyste stwórz w nas, o Boże, a ducha prawego odnów we wnętrznościach naszych. Nie odrzucaj nas od oblicza Twego, a Ducha Swego świętego nie odbieraj od nas. Amen.]‖

Umiłowani w Panu, ile z was tedy jest, którzykolwiek za grzechy swoje żałują i pokutują, a wierząc pragną łaski Boskiéj, mają na takowe swoje wyznanie otrzymać odpuszczenie grzechów i mogą pełni otuchy przystępować do Wieczerzy Pańskiéj. Ci zaś, którzy z wiedzą w grzechach żyją, a nie mają prawdziwego przedsięwzięcia poprawy, niechże się strzegą, aby obłudą nie ściągnęli na siebie gniewu Bożego, a na dusze swoje sądu Jego. Niechaj wam wszystkim Bóg da Ducha świętego, abyście się prawdziwie nawrócili i szczérze poprawili dla Jezusa Chrystusa. Amen.

Wyznajcie więc grzechy wasze i błagajcie o odpuszczenie ich dla Jezusa Chrystusa. Tak się zemną módlcie.*)

Wszechmogący Boże, Ojcze miłosierny. Ja ubogi, nędzny i grzeszny człowiek, wyznaję Tobie wszystkie grzechy i nieprawości moje, którychem się dopuścił myślami, słowami i uczynkami, któremim Cię kiedykolwiek rozgniewał, a na ukaranie Twoje doczesne i wieczne zasłużył. Ale tego wszystkiego serdecznie mi żal i proszę Cię dla nieprzebranego miłosierdzia Twego i dla niewinnéj i gorzkiéj męki i śmierci Syna Twego miłego Jezusa Chrystusa, racz mnie ubogiemu i grzesznemu człowiekowi łaska-

*) Gdzie jest zwyczaj, że spowiadający się klękają, albo też wyznanie grzechów jeden z nich odmawia, to tak i nadal pozostaje. Taksamo modlitwy i pytania spowiedne w zaprowadzonych katechizmach i kancyonałach wydrukowane, a dotychczas w niektórych zborach używane, według zwyczaju i nadal mogą w używaniu pozostać.

wym i miłosiernym być, wszystkie moje grzechy mi odpuścić i do poprawy mojéj mocy Ducha Twojego świętego łaskawie udzielić. Amen.

albo:

Ja nędzny i grzeszny człowiek wyznaję przed Bogiem, żem przeciwko wszystkim Jego przykazaniom często zgrzeszył myślami, słowami i uczynkami, i że z przyrodzenia w grzechach poczęty i zepsuty pod gniewem Bożym jestem i wiecznéj śmierci winien. Dla tego smutném jest serce moje; żal mi, żem Boga, Pana mojego, rozgniewał i proszę, aby mi Pan Bóg raczył wszystkie moje grzechy dla Syna Swojego Jezusa Chrystusa z łaski odpuścić, i mnie Duchem świętym odnowić, jako słowu Jego świętemu wierzę i w niém ufam. Amen.

Jeżeli to jest prawdziwa wola wasza (albo: wasze szczere wyznanie) i pragniecie odpuszczenia grzechów waszych dla Jezusa Chrystusa, i macie stałe i rzetelne przedsięwzięcie poprawy grzesznego żywota waszego, to odpowiedzcie: Tak jest.

Zbór: Tak jest.

Ksiądz:

Na takowe wasze wyznanie oznajmuję wszystkim, za grzechy swoje serdecznie żałującym, a w zasłudze Jezusa Chrystusa prawdziwą wiarą ufającym, mocą urzędu mego, jako powołany i ustanowiony sługa słowa Bożego, łaskę Bożą i odpuszczenie grzechów waszych,

Na takowe wasze wyznanie oznajmuję wam, ‖[którzy za grzechy wasze serdecznie żałujecie i na zasłudze Jezusa Chrystusa w prawdziwéj wierze spolegacie i mocne postanowienie macie poprawy grzesznego żywota waszego]‖ mocą urzędu mojego, jako powołany i ustanowiony sługa słowa

w imieniu Ojca i Syna i Ducha świętego. (†) Amen.

Bożego, łaskę Bożą i przyrzekam wam na miejscu i z rozkazu Pana mojego Jezusa Chrystusa odpuszczenie wszystkich grzechów waszych w imieniu Ojca i Syna i Ducha świętego. (†) Amen.*)

albo:

Wszechmogący Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa chce wam być łaskawym i miłosiernym i chce wam wszystkie grzechy odpuścić, a to dla tego, że Syn Jego miły Jezus Chrystus za nie cierpiał i umarł. A w imieniu tegoż naszego Pana Jezusa Chrystusa, na Jego rozkaz i mocą słów Jego, w których powiada: Którymkolwiek grzechy odpuścicie, są im odpuszczone, uwalniam, wyzwalam i rozwięzuję was od wszystkich grzechów waszych, iżby wam wszystkim były odpuszczone, tak obficie i doskonale, jak to Jezus Chrystus na to Swojém cierpieniem i śmiercią zasłużył i całemu światu to przez Ewangelię rozkazał opowiadać. [[A téj pocieszającéj obietnicy, którą wam teraz zwiastowałem w imieniu Pana Jezusa Chrystusa, trzymajcie się mocno, uspokójcie nią sumienie wasze i wierzcie ufliwie, że grzechy wasze wam pewnie są odpuszczone.]] W imieniu Ojca i Syna i Ducha świętego. (†) Amen.

**) Jeżeliby się pomiędzy nami znajdowały osoby, któreby, zgryzotami

*) Gdzie zwyczaj kościelny każdego z osobna rozgrzeszać, a nie masz w używaniu innéj formy absolucyi, to ma się następującéj używać:

Na takowe wyznanie skruszonéj wiary przyrzekam ci na miejscu i z rozkazu Pana mojego Jezusa Chrystusa odpuszczenie wszystkich twoich grzechów w imieniu Ojca i Syna i Ducha świętego. (†) Amen.

**) Powyższe oznajmienie opuszcza się, jeżeli spowiedź odprawia się w dniu komunii świętéj.

sumienia dręczone, szczególnéj naszéj porady i pociechy potrzebowały, jesteśmy gotowi, mocą urzędu naszego i według sił naszych, onym takowéj udzielić.

(Prywatna spowiedź i absolucya, gdzieby jéj żądano, ma być udzielona.)

Módlmy się:

Będę błogosławił Pana na każdy czas, zawżdy będzie chwała Jego w uściech moich. Bom szukał Pana, i wysłuchał mię, a ze wszystkich strachów moich wyrwał mię. On smutek mój w radość obrócił, On ciemności moje oświecił. Dla tego cieszę się i raduję w Tobie i wielbię imię Twoje, o Najwyższy Panie, teraz i na wieki. Amen.

albo:

Miłosierny Boże i Ojcze, dziękujemy Ci serdecznie, żeś nas w grzechach naszych nie porzucił, ale żeś nam Syna Twojego Jezusa Chrystusa za Pośrednika i Zbawiciela postanowił, abyśmy przez pokutę i wiarę żywą w Niego z Tobą byli pojednani i połączeni. Gdyśmy teraz z duchem skruszonym i z sercem strapionėm odpuszczenia grzechów szukali u Ciebie, nie odrzuciłeś nas od Siebie, lecz dla Niego użyczyłeś nam łaski Twojéj. Dziękujemy Ci za dobroć Twoję, ale prosimy Cię także, Panie, raczże pobłogosławić pożywanie świętéj Wieczerzy, do któréj teraz przystąpimy, żebyśmy wszyscy mocy Twojéj Boskiéj dostąpili, aby odpór dawać grzechowi a służyć Tobie. Niechaj w nas przez pamięć na śmierć Jezusa Chrystusa grzech umorzonym będzie, abyśmy, co jeszcze w ciele żyjemy, w wierze Syna Bożego żyli, który nas umiłował i wydał Samego Siebie za nas. Wysłuchaj nas, Ojcze wszelkiego miłosierdzia, dla Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego. Amen.

[**Modlitwa Pańska.***)

Błogosławieństwo.

Zbór (po błogosławieństwie albo przed niem): wiersz zakończający.]

---

*) Jeżeli się spowiedź bezpośrednio przed nabożeństwem głównėm lub Wieczerzą Pańską odprawia, to się opuszcza modlitwa Pańska, błogosławieństwo i wiersz zakończający.

B.

Przygotowanie odprawia się zwykle w dniu komunią poprzedzająym.

Zbór: **Śpiew.**

Ksiądz: **Modlitwa wstępna.**
Mowa przygotowawcza.

Zbór: **Śpiew.**

Ksiądz: Umiłowani w Panu Jezusie Chrystusie. Ponieważeście sobie postanowili świętą Wieczerzą Pana naszego Jezusa Chrystusa obchodzić, a do tego opowiadaniem słowa Jego zostaliście pouczeni i wzbudzeni, więc napominam was, żebyście należycie stan serca waszego zbadali, czyli jest takim, że możecie według słusznego porządku pokuty i wiary na waszym miłościwym Bogu spolegać. Do tego niechajże sobie każdy przed oczy stawi treść przykazań Boskich, to jest: Będziesz miłował Pana, Boga twego, ze wszystkiego serca twego i ze wszystkiéj duszy twojéj i ze wszystkiéj myśli twojéj i ze wszystkiéj siły twojéj, a bliźniego twego jako samego siebie; i niechaj sobie w obec tego każdy uważa, że z tego wszystkiego nic nie zachowywał, i że dla tego jego własne serce przed Bogiem sprawiedliwym musi się dać potępić.

Dla tego pytam się was po pierwsze: czy to zemną przed obliczem Bożém wyznajecie, czy z tego powodu samym sobie obrzydliwi jesteście i czy pragniecie sprawiedliwości i łaski Pana Jezusa Chrystusa? Jeżeli to jest wyznaniem i pragnieniem serca waszego, odpowiedzcie: Tak jest.

Zbór: Tak jest.

Ksiądz: Po drugie pytam się was: Wierzycież także, że jednorodzony Syn Boży Swojém świętém cierpieniem i śmiercią

Swoją nas od wszelkiéj naszéj winy i kary wykupił, a zupełne odpuszczenie wszystkich grzechów nabył każdemu z osobna, którykby to wielkie miłosierdzie z serdeczną ufnością przyjął; i że łaskawy Zbawiciel to odkupienie, które mu raz w Chrzcie świętym przyobiecał i darował, w Wieczerzy Swojéj świętéj jakoby na piśmie i pod pieczęcią przez sprawę Ducha świętego znowu mu chce potwierdzić? Jeżeli taka jest wiara wasza, odpowiedzcie: Tak jest.

Zbór: Tak jest.

Ksiądz: Po trzecie niechaj każdy zbada serce swoje, czy też pragnie, Panu Chrystusowi całe życie swoje wdzięcznym się okazać? czy się też wyrzekł z serca wszelkiéj nienawiści, zazdrości i gorzkości, i odpuścił bliźniemu swojemu, jako Chrystus Pan nam ubogim grzesznikom wiele tysięcy razy więcéj odpuścił? czy też wszystkie nieczyste myśli, słowa i uczynki, wszelkie nieposłuszeństwo przeciwko Bogu i ustawom Bożym, wszelką niewierność w swojém powołaniu jako i wszelką inną niepobożność i pożądliwości światowe z serca ma w nienawiści, tak że takowych za łaską Bożą i za pomocą Ducha świętego nadal ani w sercu piastować ani czynić sobie tu przed obliczem Bożém mocno stanowi? Jeżeli to waszém chrześciańskiém przedsięwzięciem, odpowiedzcie: Tak jest.

Zbór: Tak jest.

Ksiądz: Wszyscy więc, którzy to w sercu swoiém znajdują, nie mają wątpić, że mogą przez świętą mękę i śmierć Jezusa Chrystusa cieszyć się z odpuszczenia grzechów swoich, i że ich Bóg przyjmie jako godnych gości stołu Jezusa Chrystusa, bez względu na to, że wiele jeszcze słabości w nich się znajduje, które jednakowoż męką i śmiercią Jezusa Chry-

stusa są przykryte. Przeciwnie zaś niepokutujący i niewierzący sąd sobie jedzą i piją, dla tego takowym według rozkazu Pana Jezusa przez Apostoła Pawła danego przestrzegając odradzamy, żeby do stołu Pańskiego przystępowali, i to im oznajmić musimy, że nie mają żadnéj cząstki w królestwie Chrystusowém, i że grzechy ich wszystkie tak długo im są zatrzymane, aż się upamiętają i do Boga się nawrócą, do czego niechaj im Bóg miłosierny Swéj łaski udzielić raczy przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego.

Dla tego skłońcie kolana wasze przed Ojcem Pana naszego Jezusa Chrystusa, z którego się wszelka rodzina na niebie i ziemi nazywa, a każdy niechaj się tak w sercu swojém modli:

Wszechmogący Boże, Ojcze miłosierny. Ja ubogi, nędzny i grzeszny człowiek wyznaję Tobie wszystkie grzechy i nieprawości moje, którychem się dopuścił myślami, słowami i uczynkami, któremim Cię kiedykolwiek rozgniewał, a na ukaranie Twoje doczesne i wieczne zasłużył. Ale tego wszystkiego serdecznie żałuję i proszę Cię dla nieprzebranego miłosierdzia Twego i dla niewinnéj i gorzkiéj męki i śmierci Syna Twego miłego Jezusa Chrystusa, racz mnie ubogiemu i grzesznemu człowiekowi łaskawym i miłosiernym być, wszystkie moje grzechy mi odpuścić i do poprawy mojéj mocy Ducha Twojego świętego udzielić. Amen.

albo:

Ja ubogi grzesznik wyznaję przed Tobą, Bogiem i Stwórcą moim, żem niestety ciężko i rozmaicie przeciwko Tobie zgrzeszył, nie tylko zewnętrznymi ciężkimi grzechami, ale daleko więcéj wewnętrzną przyrodzoną ślepotą, niedowiarstwem, małowiernością, niecierpliwością, pychą, szkaradném skąpstwem,

skrytą zazdrością, nienawiścią, nieżyczliwością i innemi złemi pożądliwościami, co Ty, o Panie i Boże, we mnie znasz a ja niestety zupełnie poznać nie mogę. Tych grzechów mi żal i boleję nad nimi, i pragnę sobie z serca łaski przez Syna Twojego miłego, Jezusa Chrystusa. Amen.

Więc posłuchajcie pewnéj pociechy łaski Bożéj, którą wszystkim wierzącym w Ewangelii Swojéj obiecuje: Tak mówi Pan Jezus u Jana w rozdziale trzecim: Albowiem tak Bóg umiłował świat, że Syna Swego jednorodzonego dał: aby każdy, kto weń wierzy, nie zginął, ale miał żywot wieczny. Przeto ile was jest, którzy siebie samych i swoje grzechy mają w obrzydliwości, a ufają temu, że im one jedynie przez zasługę Jezusa Chrystusa zupełnie są odpuszczone, i sobie przedsięwzięli, odstąpić od grzechu a Panu w prawdziwéj świętobliwości i sprawiedliwości służyć, tym [[ponieważ w Syna Boga żywego wierzą]] oznajmiam na rozkaz Boży, że wszystkie ich grzechy, jak to Pan w Ewangelii przyrzekł, są im w niebie odpuszczone przez zupełne zadosyćuczynienie przenajświętszéj męki i smierci Pana naszego Jezusa Chrystusa. Amen.

Na to niechaj każdy, serdecznie tego pragnący, mówi: Amen.

Zbór: Amen.

Ksiądz: Ponieważ już więc nie wątpimy, że modlitwa nasza męką Jezusa Chrystusa poświęcona jest i Bogu przyjemna, wzywajmy Go z serca tak mówiąc:

Następuje **modlitwa Pańska.**

A sam Bóg pokoju niech was zupełnie poświęci, a cały duch wasz i dusza i ciało niech będą bez nagany na przyjście Pana naszego Jezusa Chrystusa zachowane. Wiernyć jest ten, który was powołał, który też to uczyni. Amen.

Jeżeliby się pomiędzy nami znajdowały osoby, któreby zgryzotami dręczone szczególnéj porady naszéj i pociechy potrzebowały, jesteśmy gotowi, mocą urzędu naszego i według sił naszych onym takowéj udzielić.

Błogosławieństwo.

Jeżeli spowiedź albo przygotowanie i Wieczerza Pańska do osobnego nabożeństwa bywają połączone, rozpoczyna się toż pieśnią pokutną, po któréj przemowa duchownego przez siebie samego ułożona następuje. Do téj przyłącza się formularz spowiedni na str. 35 w. 24 i nast. Po modlitwie dziękczynnéj na końcu spowiedzi następuje pieśń o Wieczerzy Pańskiéj i przystępowanie według str. 15 aż do str. 21. Jeżeli zaś nabożeństwo podług formularza B się odprawia, taksamo modlitwa i błogosławieństwo na str. 43, 44 się wypuszczają, a po odśpiewaniu wiersza z pieśni postępuje się daléj według formularza o Wieczerzy Pańskiéj na str. 25 i nast.

Wyroki i modlitwy

do głównego nabożeństwa w niedziele i święta.

Wstępne wyroki.

I. Adwent.

A. 1. Powiedzcie córce Syońskiéj: Oto, Zbawiciel twój idzie. Oto, zapłata Jego z Nim, a dzieło Jego przed Nim.

2. Oto, idę rychło: trzymaj, co masz, aby nikt nie wziął korony twojéj.

3. Śpiewajcie Bogu, śpiewajcie psalmy imieniowi Jego: gotujcie drogę Temu, który jeździ na obłokach. Pan jest imię Jego: radujcież się przed obliczem Jego.

4. Zaśpiewaj a rozraduj się, córko Syońska! bo oto, Ja przyjdę, a mieszkać będę w pośrodku ciebie, mówi Pan.

B*) 1. Do Ciebie, Panie! duszę moję podnoszę. Boże mój! w Tobie ufam: niech nie będę zawstydzony, niech się nie weselą nieprzyjaciele moi ze mnie. A tak wszyscy, którzy oczekiwają Ciebie, nie będą zawstydzeni. Panie! daj mi poznać drogi Twe! ścieżek Twoich naucz mię. Dzisiaj przyjdzie do kościoła swego Panujący; pójdźcie, kłaniajmy się.

2. Podnieściež, o bramy! wierzchy wasze, podnieście się, wy bramy wieczne! aby wszedł król chwały. Któryż to jest król chwały? Pan mocny i możny, Pan mocny w boju. Podnieściež, o bramy! wierzchy wasze: podnieście się, wy bramy wieczne! aby wszedł król chwały. Któryż to jest król chwały? Pan zastępów, tenci jest król chwały.

---

*) Porównaj także uwagę *) na str. 3.

3. Spuśćcie niebiosa rosę z góry, a obłoki niech kropią sprawiedliwość: niech się otworzy ziemia, a niech wyroście zbawienie. Niebiosa opowiadają chwałę Bożą, a dzieło rąk Jego rozpostarcie oznajmuje.

II. Boże narodzenie i czas Bożego narodzenia.

A. 1. Słowo ciałem się stało, i mieszkało między nami, i widzieliśmy chwałę Jego, chwałę jako jednorodzonego od Ojca, pełne łaski i prawdy.

2. Żywot objawiony jest! i widzieliśmy i świadczymy i zwiastujemy wam on żywot wieczny, który był u Ojca, i objawiony wam jest.

B. 1. Dziecię narodziło się nam, a syn dany jest nam; i będzie panowanie na ramieniu Jego, a nazowią imię Jego: Dziwny, Radny, Bóg, Mocny, Ojciec wieczności, Książe pokoju. Śpiewajcie Panu pieśń nową; śpiewajcie Panu wszystka ziemio. Opowiadajcie między narody chwałę Jego, między wszystkimi ludźmi cuda Jego. Kłaniajcie się Panu w ozdobie świętobliwości; niech się lęka oblicza Jego wszystka ziemia.

2. Lud on, który chodzi w ciemności, ujrzy światłość wielką, a tym, którzy mieszkają w ziemi cienia śmierci, światłość świecić będzie. Lud Twój będzie dobrowolny w dzień zwycięstwa Twego w ozdobie świętobliwości; a rozrodzi się płód Twój z żywota jako rosa na świtaniu.

III. Nowyrok.

A. Jam jest Alfa i Omega, początek i koniec, mówi Pan, który jest, i który był, i który przyjść ma, on Wszechmogący.

B. Oczy moje podnoszę na góry, zkądby mi pomoc przyszła. Pomoc moja jest od Pana, który stworzył niebo i ziemię. Nie dopuści, aby się zachwiać miała noga twoja; nie drzemieć stróż twój, Pan cię strzedz będzie od wszystkiego złego; on duszy twojéj strzedz będzie. Pan strzedz będzie wyjścia twego i wejścia twego, odtąd aż na wieki.

IV. Epifania.

A. 1. Tak mówi Pan: Powstań, objaśnij się! ponieważ pszyszła światłość twoja, a chwała Pańska weszła nad tobą.

2. Dziękujcież Ojcu, który nas wyrwał z mocy ciemności, i przeniósł do królestwa Syna Swego miłego.

3. Panie! umiłowałem mieszkanie domu Twego i miejsce przybytku chwały Twojéj.

4. Oznajmisz mi drogę żywota; obfitość wesela jest przed obliczem Twojém: rozkoszy po prawicy Twojéj aż na wieki.

5. Bóg jest ucieczką i siłą naszą, przetoż się bać nie będziemy, choćby się poruszyła ziemia, choćby się przeniosły góry w pośród morza.

6. Oddawajcie Panu chwałę imienia Jego; kłaniajcie się Panu w ozdobie świętobliwości.

B. 1. Błogosławcież Panu aniołowie Jego. To usłyszawszy Syon rozweseli się, a radować się będą córki Judzkie dla sądów Twoich, Panie! Pan króluje; wyskakuj ziemio, a wesel się mnóstwo wysep.

2. Pan jest światłością moją, i zbawieniem mojém, kogoż się bać będę? Przetoż choćby wojsko przeciwko mnie stanęło, nie ulęknie się serce moje. O jednem rzecz prosił Pana i téj szukać będę: abym mieszkał w domu Pańskim po wszystkie dni żywota mego; a żebym oglądał wdzięczność Pańską, i dowiadował się w kościele Jego. Oczekiwajże Pana; zmacniaj się, a On utwierdzi serce twoje; przetoż oczekiwaj Pana.

V. Czas przedpassyjny.

(Septuagesimae—Estomihi.)

A. 1. Tak mówi Pan: Pójdźcie do mnie wszyscy, którzyście spracowani i obciążeni, a Ja wam sprawię odpoczynienie. Weźmijcie jarzmo moje na się a uczcie się odemnie, żem ja cichy i pokornego serca; a znajdziecie odpoczynienie duszom waszym.

2. Pójdźcie, kłaniajmy się, a upadajmy przed Nim; klękajmy przed Panem, Stworzycielem naszym. Onci jest zaiste Bóg nasz, a myśmy lud pastwiska Jego i owce rąk Jego.

3. Cóż oddam Panu za wszystkie dobrodziejstwa Jego, które mi uczynił? Kielich obfitego zbawienia wezmę, a imienia Pańskiego wzywać będę.

B. Bądźże mi mocną skałą, domem obronnym, abyś mię zachował. Boś Ty jest skałą moją i obroną moją; przetoż dla imienia Twego prowadź mię, i zaprowadź

mię. W Tobie, Panie, nadzieję mam, niech nie będę zawstydzony na wieki; w sprawiedliwości Twojéj wybaw mię.

VI. Czas passyjny.

A. 1. Aniołom Swoim przykazał o tobie, aby cię strzegli na wszystkich drogach twoich. Na rękach nosić cię będą, byś snadź nie obraził o kamień nogi twojéj.

2. Chrystus grzechy nasze na ciele Swojém zaniósł na drzewo, abyśmy obumarłszy grzechom, sprawiedliwości żyli; którego siniałością uzdrowieni jesteście.

3. Do Ciebie oczy moje podnoszę, który mieszkasz w niebie. Oto, jako oczy sług pilnują rąk panów swych, i jako oczy dziewki pilnują ręki pani swéj, tak oczy nasze poglądają na Pana Boga naszego, aż się zmiłuje nad nami.

4. Zaiste On niemocy nasze wziął na Się, a boleści nasze własne nosił. Lecz On zraniony jest dla występków naszych, starty jest dla nieprawości naszych. Kaźń pokoju naszego jest na Nim, a sinością Jego jesteśmy uzdrowieni.

5. Pan czyni, co sprawiedliwego jest, i sądy wszystkim uciśnionym.

6. (Palmarum.) Należało na tego, dla którego jest wszystko, aby wiele synów do chwały przywodząc, wodza zbawienia ich przez ucierpienie doskonałym uczynił.

B. 1. (Invocavit.) Tak mówi Pan: Będzie mię wzywał, a wysłucham go; wyrwę go i uwielbię go. Długością dni nasycę go. Ten, który mieszka w ochronie Najwyższego i w cieniu Wszechmocnego przebywać będzie, rzecze Panu: Nadzieja moja i zamek mój Bóg mój; w Nim nadzieję mieć będę.

2. (Reminiscere.) Wspomnij na litości Twoje, Panie! i miłosierdzia Twoje, które są od wieku. Boże mój! w Tobie ufam: niech nie będę zawstydzony, niech się nie weselą nieprzyjaciele moi ze mnie.

3. (Oculi.) Oczy moje ustawicznie patrzą na Pana; albowiem On wywodzi z sieci nogi moje. Wejrzyjże na mię, a zmiłuj się nademną; bom jest nędzny i opuszczony. Do Ciebie, Panie! duszę moję podnoszę. Boże mój! w Tobie ufam: niech nie będę zawstydzony.

4. (Laetare.) Weselcie się z Jeruzalem, a radujcie się w nim wszyscy, którzy go miłujecie. Weselcie się z nim wielce, wszyscy, którzyściekolwiek płakali nad nim. Weselę się z tego, że mi powiedziano: Do domu Pańskiego pójdziemy.

5. (Judica.) Sądź mię, o Boże! a ujmij się o sprawę moję; od narodu niemiłosiernego i od człowieka zdradliwego i niezbożnego wyrwij mię, boś Ty jest Bóg siły mojéj. Ześlij światłość Twoję i prawdę Twoję, co mię poprowadzą i wprowadzą mię na świętą górę Twoję.

6. (Palmarum.) Zmiłuj się nademną, Panie! bom jest uciśniony, wywiędła od żałości twarz moja. Ale ja w Tobie mam nadzieję, Panie! rzekłem: Tyś jest Bogiem moim. W ręku Twoich są czasy moje; Wyrwijże mię z ręki nieprzyjaciół moich, i od tych, którzy mię prześladują. W Tobie, Panie! nadzieję mam, niech nie będę zawstydzony na wieki; w sprawiedliwości Twojéj wybaw mię.

VII. Wielki czwartek.

A. Będą jeść ubodzy i nasycą się; chwalić będą Pana, którzy Go szukają; serce wasze żyć będzie na wieki.

B. Pamiątkę cudów Swoich uczynił miłosierny a litościwy Pan. Jako jeleń krzyczy do strumieniów wód: tak dusza moja woła do Ciebie, o Boże! Pragnie dusza moja do Boga, do Boga żywego.

VIII. Wielki piątek.

A. Takiegoć zaiste przystało nam mieć najwyższego kapłana, świętego, niewinnego, niepokalanego, odłączonego od grzeszników, i któryby się stał wyższy nad niebiosa; któryby nie potrzebował na każdy dzień, jako oni najwyżsi kapłani, pierwéj za swoje grzechy własne ofiar sprawować, a potém za ludzkie; bo to uczynił raz, samego siebie ofiarowawszy.

B. 1. Chrystus był posłusznym aż do śmierci, a to śmierci krzyżowéj. Dlatego też Bóg nader Go wywyższył, i darował Mu imię, które jest nad wszelkie imię. O śmierci! będę śmiercią twoją; o grobie! będę skażeniem twojém.

2. Panie! nie oddalaj się, mocy moja! na ratunek mój pośpiesz. Wyschła jako skorupa moc moja, a język mój przysechł do podniebienia mego; nawet w prochu śmierci położyłeś mię. Boże mój! Boże mój! czemuś mię opuścił? Nie oddalajże się odemnie; albowiem utrapienie bliskie jest.

IX. Wielkanoc.

A. 1. Tak mówi Pan: Nie bój się! Jam jest on Pierwszy i Ostatni i Żywiący; a byłem umarły, a otom jest żywy na wieki wieków, i mam klucze piekła i śmierci.

2. Alleluja! Zbawienie i chwała i cześć i moc Panu Bogu naszemu. Ten, który wzbudził Pana Jezusa, i nas wzbudzi przez Jezusa.

B. Pan zmartwychwstał, prawdziwie zmartwychwstał! Tenci to dzień, który uczynił Pan: rozweselmyż się, a rozradujmy się weń. Kamień, który odrzucili budujący, uczyniony jest głową węgielną. Od Panać się to stało, a jest dziwno w oczach naszych.

X. Czas wielkanocny.

A. 1. Głos wykrzykania i zbawienia w przybytkach sprawiedliwych: Prawica Pańska dokazała mocy; prawica Pańska wywyższyła się; prawica Pańska dokazała mocy.

2. Oto, Bóg zbawienie moje; dufać będę, a nie ulęknę się; albowiem Pan Bóg mój jest mocą moją i pieśnią moją i zbawieniem mojém.

3. Błogosławiony niech będzie Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa, który według wielkiego miłosierdzia Swego odrodził nas ku nadziei żywéj przez zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa od umarłych.

4. Jakoż drogie jest miłosierdzie Twoje, Boże! przetoż synowie ludzcy w cieniu skrzydeł Twoich ufają. Albowiem u Ciebie jest źródło żywota, a w światłości Twojéj oglądamy światłość.

5. (Rogate.) Tak mówi Pan: Gdy mię wzywać będziecie, tedy was wysłucham; a szukając mię znajdziecie. Gdy mię szukać będziecie ze wszystkiego serca swego, dam się wam zaiste znaleść, mówi Pan.

B. 1. (Quasim.) Jako dopiero narodzone niemowiątka szczerego mléka słowa Bożego pożądajcie, abyście przez nie urośli, jeźliście tylko skosztowali, że dobrotliwy jest Pan. Wesoło śpiewajcie Bogu, mocy naszéj; wykrzykujcie Bogu Jakubowemu.

2. (Mis. Dom.) Pełna jest ziemia miłosierdzia Pańskiego; słowem Pańskiém są niebiosa uczynione. Weselcie się w Panu sprawiedliwi, bo szczerym przystoi chwalić Pana.

3. (Jubilate.) Wykrzykuj Bogu wszystka ziemio! Śpiewajcież psalmy na chwałę imienia Jego; ogłaszajcie sławę i chwałę Jego. Rzeczcież Bogu: Jakoś straszny w sprawach Twoich! Dla wielkości mocy Twojéj obłudnieć się podadzą nieprzyjaciele Twoi.

4. (Cantate.) Śpiewajcie Panu pieśń nową, bo dziwne rzeczy uczynił; przed oczyma Poganów oznajmił sprawiedliwość Swoję. Dopomogła Mu prawica Jego i ramię świętobliwości Jego.

5. (Rogate albo Vocem jucund.) Głosem to rozsławiajcie, rozgłaszajcie to, roznaszajcie to aż do kończyn ziemi; mówcie: Pan odkupił sługę swego Jakuba. Wykrzykuj Bogu wszystka ziemio! Śpiewajcież psalmy na chwałę imienia Jego.

XI. Święto wniebowstąpienia Pańskiego.

A. Tak mówi Pan: Kto zwycięży, dam mu siedzieć z Sobą na stolicy Mojéj, jakom i Ja zwyciężył i usiadłem z Ojcem Moim na stolicy Jego.

B. Rzekł Pan Panu memu: Siądź po prawicy Mojéj, dokąd nie położę nieprzyjaciół Twoich podnóżkiem nóg Twoich. Lud Twój będzie dobrowolny w dzień zwycięstwa Twego w ozdobie świętobliwości. Przysiągł Pan a nie będzie tego żałował, mówiąc: Tyś jest kapłanem na wieki według porządku Melchyzedechowego. Wywyżże się nad niebiosa, o Boże! a nad wszystką ziemię chwała Twoja.

XII. Exaudi.

A. Tak mówi Pan: Ojciec nasz niebieski da Ducha świętego tym, którzy Go oń proszą.

B. Wysłuchaj, Panie! głos mój, kiedy wołam: o Tobie przemyśliwa serce moje, któryś rzekł: szukajcie twarzy Mojéj. Przetoż twarzy Twojéj, Panie, szukać będę. Nie ukrywajże twarzy Twojéj przedemną. Pan jest światłością moją i zbawieniem mojém, kogóż się bać będę?

XIII. Zielone świątki.

A. Tak mówi Pan: Dam wam serce nowe, a ducha nowego dam do wnętrzności waszych, i odejmę serce kamienne z ciała waszego, a dam wam serce mięsiste. Ducha mego, mówię, dam do wnętrzności waszych, a uczynię, że w ustawach Moich chodzić i sądów Moich przestrzegać i czynić je będziecie.

B. Objaśnił się Bóg z Syonu w doskonałéj ozdobie. Przyjdzie Bóg nasz a nie będzie milczał. Tak mówi Pan: Wyleję wody na pragnącego, a potoki na suchą ziemię. Wyleję Ducha Mego na nasienie twoje i błogosławieństwo Moje na potomki twoje. Bógci Panem, onci nas oświecił. Przywiążcie baranki powrozami ku ofierze aż do rogów ołtarza.

XIV. Święto Trójcy świętéj.

A. Widziałem Pana siedzącego na stolicy wysokiéj i wyniosłéj, a podołek Jego napełniał kościół. Serafinowie stali nad nim i wołał jeden do drugiego, mówiąc: Święty, święty, święty Pan Zastępów; pełna jest wszystka ziemia chwały Jego.

B. Błogosławiony niech będzie Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa, który nas ubłogosławił wszelkiém błogosławieństwem duchownèm w niebieskich rzeczach w Chrystusie; który nas przenaznaczył ku przysposobieniu za syny przez Jezusa Chrystusa dla Siebie Samego, ku chwale sławnéj łaski Swojéj. Panie, Panie nasz! jakoż zacne jest imię Twoje po wszystkiéj ziemi.

XV. Czas po świętéj Trójcy.

(Zarazem powszechne wyroki niedzielne do wyboru.)

A. 1. Świątci przemija i pożądliwość jego; ale kto czyni wolę Bożą, trwa na wieki.

2. Tak mówi Pan: Oto, kto sobie hardzie poczyna, tego dusza nie jest szczera w nim; ale sprawiedliwy z wiary swéj żyć będzie.

3. Z dawna mi się Pan ukazował: I owszem miłością wieczną umiłowałem cię, dla tegoć ustawicznie miłosierdzie pokazuję.

4. Tak mówi Pan: Oto, Ja, Ja szukać będę owiec Moich, i pytać się za niemi, jako się pyta pasterz o trzodzie swojéj, kiedy bywa w pośrodku owiec swoich rozproszonych.

5. W Bogu mężnie sobie poczynać będziemy. Ocuć się, lutnio i harfo! gdy na świtaniu powstawam. Będę cię wysławiał między ludem, Panie! a będęć śpiewał między narody.

6. Oznajmił ci człowiecze, co jest dobrego i czegoż Pan chce po tobie, tylko, abyś czynił sąd a miłował miłosierdzie i pokornie chodził z Bogiem twoim.

7. Tak mówi Pan: Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości, albowiem oni nasyceni będą. Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądają.

8. Boć żywe jest słowo Boże i skuteczne i przeraźliwsze nad wszelki miecz, po obu stronach ostry i przenikający aż do rozdzielenia i duszy i ducha, i stawów, i śpików, i rozeznawające myśli i zdania serdeczne.

9. Chodźcie przystojnie przed Panem ku wszelkiemu Jego upodobaniu w każdym uczynku dobrym owoc przynosząc. Służcie Panu z weselem, przychodźcie przed oblicze Jego z radością.

10. Drogi Pańskie są proste, a sprawiedliwi po nich chodzić będą; ale przestępcy na nich upadną.

11. Bóg pysznym się sprzeciwia, a pokornym łaskę dawa.

12. Dobry jest Pan i posila w dzień uciśnienia, a zna te, którzy ufają w Nim.

13. Bóg posłał Syna Swego, aby był ubłaganiem za grzechy nasze. Najmilsi! ponieważ nas tak Bóg umiłował, i myśmy powinni jedni drugie miłować.

14. Ofiaruj Bogu chwałę i oddaj Najwyższemu śluby twoje. A wzywaj mię w dzień utrapienia; tedy cię wyrwę, a ty Mię uwielbisz.

15. Kogóżbym innego miał na niebie i na ziemi oprócz Ciebie? W nikim innym upodobania nie mam. Choć ciało moje i serce moje ustanie, jednak Bóg jest skałą serca mego i działem moim na wieki.

16. Ten króciuchny i lekki ucisk nasz nader zacnéj chwały wieczną wagę nam sprawuje, gdy nie patrzymy na rzeczy widzialne, ale na niewidzialne; albowiem rzeczy widzialne są doczesne, ale niewidzialne są wieczne.

17. Jezus Chrystus stał się nam mądrością od Boga i sprawiedliwością i poświęceniem i odkupieniem.

18. Pewienem tego, iż ani śmierć, ani żywot, ani aniołowie, ani księstwa, ani mocarstwa, ani teraźniejsze, ani przyszłe rzeczy nie będą nas mogły odłączyć od miłości Bożéj, która jest w Jezusie Chrystusie, Panu naszym.

19. Wiemy, iż tym, którzy miłują Boga, wszystkie rzeczy dopomagają ku dobremu. Jeźli Bóg za nami, któż przeciwko nam?

20. Początek mądrości jest bojaźń Pańska; rozumu dobrego nabywają wszyscy, którzy rozkazanie Pańskie czynią; chwała Jego trwa na wieki.

21. Błogosławiony mąż, który znosi pokuszenie; bo gdy będzie doświadczony, weźmie koronę żywota, którą obiecał Pan tym, którzy Go miłują.

22. Któż wstąpi na górę Pańską? A kto stanie na miejscu świętém Jego? Człowiek niewinnych rąk i czystego serca.

23. Pan Jezus mówi: Nauka Moja nie jestci Moja, ale tego, który Mię posłał. Jeźliby kto chciał czynić wolę Jego, ten będzie umiał rozeznać, jeźli ta nauka jest z Boga, czyli Ja Sam od Siebie mówię. Kto wierzy we Mnie, jako mówi pismo, rzeki wody żywéj popłyną z żywota jego.

B. 1. Uważamy, o Boże! miłosierdzie Twoje w pośród kościoła Twego. Jakie jest imię Twoje, Boże, taka też jest chwała Twoją aż do kończyn ziemi: sprawiedliwości pełna jest prawica Twoja. Wielki jest Pan, i bardzo chwalebny w mieście Boga naszego, na górze świętéj Swojéj.

2. Takci będzie słowo Moje, które wynijdzie z ust Moich; nie wróci się do Mnie próżno, ale uczyni to, co Mi się podoba, i poszczęści mu się w tém, na co je poślę. Nuż wszyscy pragnący pójdźcie do wód, i wy, co nie macie pieniędzy, pójdźcie, kupujcie a jedzcie; pójdźcie, kupujcie bez pieniędzy i bez zapłaty wino i mleko. Szukajcie Pana, póki może być znaleziony; wzywajcie Go, póki blisko jest.

3. O Boże, tarczo nasza! obacz a wejrzyj na oblicze pomazańca Twego. Albowiem lepszy jest dzień w sieniach Twoich, niż gdzie indziéj tysiąc. O jako

są miłe przybytki Twoje, Panie Zastępów! żąda i bardzo tęskni dusza moja do sieni Pańskich.

4. Kochaj się w Panu, a dać proźby serca twego; spuść na Pana drogę twoję, a ufaj w nim, a on wszystko uczyni. Poddaj się Panu, a oczekiwaj Go; dufaj w Panu, a czyń dobrze. Albowiem Pan miłuje sąd a nie opuści świętych Swoich.

XVI. Święto żniwne.

A. Wszelki datek dobry, i wszelaki dar doskonały z góry jest, zstępujący od Ojca światłości, u którego niemasz odmiany ani zaćmnienia na wstecz się wracającego.

B. Tak mówi Pan: Nie zatracę więcéj wszystkiego co żyje, jakom teraz uczynił. A póki ziemia trwać będzie, siew i żniwo i zimno i gorąco i lato i zima i dzień i noc nie ustaną. Panie, Boże mój! wielceś jest wielmożnym; chwałę i ozdobę przyoblókłeś.

XVII. Święto reformacyi.

A. Gruntu innego nikt nie może założyć, oprócz tego, który jest Jezus Chrystus.

B. Strumienie rzeki rozweselają miasto Boże najświętsze z przybytków najwyższego. Bóg jest w pośrodku niego, nie będzie poruszone: poratuje go Bóg zaraz z poranku. Bóg jest ucieczką i siłą naszą; ratunkiem we wszelkim ucisku najpewniejszym. Pan Zastępów z nami; twierdzą wysoką jest nam Bóg Jakubów.

XVIII. Ostatnie niedziele roku kościelnego.

A. 1. Wiedzcie iż doświadczenie wiary waszéj sprawuje cierpliwość. A cierpliwość niech ma doskonały uczynek, żebyście byli doskonali i zupełni, którymby na niczem nie schodziło. Błogosławiony on sługa, któregoby, przyszedłszy Pan jego, znalazł tak czyniącego.

2. Odkupieni Pańscy nawrócą się i przyjdą na Syon z śpiewaniem, a wesele wieczne będzie na głowie ich; radość i wesele otrzymają, a żałość i smętek uciecze.

3. Tak mówi Pan: Czujcież, a módlcie się, abyście nie weszli w pokuszenie. Patrzcież, czujcie a módlcie się, bo nie wiecie, kiedy ten czas będzie.

B. Umilknij przed obliczem panującego Pana, gdyż bliski jest wielki dzień Pański: bliski jest i śpieszny bardzo. Gdy zaś Pan nawróci pojmane z Syonu, będziemy jako ci, którym się śni. Tedy będą napełnione weselem usta nasze a język nasz radością. Oto idę rychło, mówi Pan, trzymaj co masz, aby nikt nie wziął korony twojéj.

XIX. Dzień pokutny.

A. 1. Żywię Ja, mówi panujący Pan: Nie chcę śmierci niepobożnego, ale aby się odwrócił niepobożny od drogi swojéj a żył.

2. Z głębokości wołam do Ciebie, o Panie! Panie, wysłuchaj głos mój; nakłoń uszu Twych do głosu prożb moich. Panie! będzieszli nieprawości upatrował: Panie! któż się zostoi? Aleć u Ciebie jest odpuszczenie, aby się Ciebie bano.

B. 1. Słuchajcie niebiosa, a ty, ziemio! przyjmij w uszy swe: albowiem Pan mówi: Synym wychował i wywyższył, ale oni odstąpili odemnie. Opuścili Pana, do gniewu pobudzili Świętego Izraelskiego, odwrócili się nazad. Panie! będzieszli nieprawości upatrował: Panie! Któż się zostoi?

2. Tak mówi Pan: Nawróćcie się, a nie oburzy się twarz Moja surowa na was: bom Ja dobrotliwy a nie chowam gniewu na wieki. Tylko uznaj nieprawość twoję, żeś od Pana Boga swego odstąpił.

XX. Pamiątka zmarłych.

A. Tak mówi Pan: Kto zwycięży, ten będzie obleczony w szaty białe, i nie wymażę imienia jego z ksiąg żywota, ale wyznam imię jego przed obliczem Ojca Mojego i przed Aniołami Jego.

B. Wszelkie ciało jest jako trawa, i wszelka chwała człowieka jako kwiat trawy; uwiędła trawa, i kwiat jéj odpadł: ale słowo Boże trwa na wieki. Bądź wierny aż do śmierci, a dam ci koronę żywota.

Wyznania grzechów do nabożeństwa głównego.

1.

Najmiłosierniejszy Boże i Ojcze, z głęboką pokorą uznajemy i wyznajemy przed Tobą wielorakie grzechy i przestępstwa nasze. Spojrzyj miłościwie na nas, a odpuść nam żałującym wszystkie grzechy nasze dla zasługi Syna Twego miłego, Jezusa Chrystusa, Zbawiciela naszego. Amen.

2.

Wszechmogący, miłosierny Boże, Ojcze niebieski, którego miłosierdzie bez końca, któryś jest długocierpliwy, łaskawy, wielkiéj dobroci i wierności, a odpuszczasz nieprawości, przestępstwa i grzechy. Zgrzeszyliśmy i źle przed oczyma Twoimi uczyniliśmy, a Ciebieśmy częstokroć rozgniewali. Ach Panie, nie wspominajże nam przeszłych nieprawości naszych, okaż nam wielkość miłosierdzia Twojego, pomóż nam, Boże zbawienia naszego, wybaw nas i odpuść nam nasze grzechy, dla Syna Twego miłego Jezusa Chrystusa. Amen.

3.

Wyznajemy przed Tobą, wszechmogący, wieczny Boże, Ojcze Pana naszego Jezusa Chrystusa, Stworczycielu wszystkich rzeczy i Sędzio wszystkich ludzi, że Twoje Boskie przykazania bez przestanku myślami, słowami i uczynkami przestępujemy i przez to Twego Boskiego Majestatu sprawiedliwy gniew i niełaskę na siebie ściągamy. Ale tego nam serdecznie żal, szukamy i pragniemy łaski. Zmiłuj się nad nami, najdobrotliwszy, miłosierny Boże i Ojcze, dla Syna Twojego umiłowanego Jezusa Chrystusa; odpuść nam wszystkie nasze grzechy, a udziel nam Ducha Twojego świętego, żebyśmy nadal po wszystkie czasy Tobie w sprawiedliwości i świętobliwości służyli i Tobie się podobali i wiecznego zbawienia dla Pana Jezusa Chrystusa dostąpili. Amen.

4.

Wszechmogący, wieczny, miłosierny Boże i Ojcze, Tobie wyznajemy wszystkie grzechy i nieprawości nasze. Oto, w grzechach poczęci i narodzeni jesteśmy. Słowom Twoim nie wierzyliśmy, a od dróg Twoich odstąpiliśmy, rozmnożyły się przestępstwa nasze przed Tobą. Ale wspomnij na litości Twoje,

Panie, i na miłosierdzie Twoje, które są od wieków. Grzechów młodosci naszéj i wszystkich przestępstw naszych nie racz pamiętać, według miłosierdzia Twego wspomnij na nas dla dobroci Twojéj i Imienia Twego. O Panie, bądź łaskaw naszéj nieprawości, bo wielka jest, i zmiłuj się nad nami. Amen.

5.

Panie Boże, Ojcze niebieski, któryś nam nędznym grzesznikom przez Syna Twojego miłego ratunek i pomoc chciał sprawić, bądź nam miłościw, a daj nam, którzy za grzechy nasze żałujemy, abyśmy się takowéj łaski i pomocy stali uczestnikami. Daj Ducha Twojego w serca nasze, abyśmy nigdy o Twojéj łasce nie wątpili, lecz w téj wierze wzmocnieni grzechu i służenia światu się wyrzekli, a serce nasze Tobie poświęcili na ofiarę żywą przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

6.

O święty i miłosierny Boże, Ojcze nasz przez Jezusa Chrystusa. Ilekroć się przed oblicze Twoje święte stawiamy, to zawsze czujemy, żeśmy wszyscy ludźmi grzesznymi, łaski Twéj i Twego zmiłowania potrzebującymi. Bo jeźlibyśmy rzekli, iż grzechu nie mamy, sami siebie zwodzimy, a prawdy w nas nie masz, jeźlibyśmy wyznali grzechy nasze, wiernyś i sprawiedliwy, abyś nam odpuścił grzechy i oczyścił nas od wszelkiéj nieprawości. Dla tego upokarzamy się i dzisiaj przed Tobą i wyznajemy, żeśmy drógi Twoje święte opuścili, podobni do owiec, które zginęły. Nie odrzucaj nas od oblicza Twego, który nie chcesz śmierci niepobożnego, ale aby się odwrócił niepobożny od drogi swojéj a żył, odpuść nam wszystkie nasze niesprawiedliwości i przestępstwa dla jedynego Pośrednika naszego, Syna Twojego Jezusa Chrystusa, a zapewnij nas Sam o łasce Twojéj świadectwem i mocą Ducha świętego, abyśmy Ciebie ufném sercem wzywali ku chwale Imienia Twego świętego i uczciwie, sprawiedliwie i pobożnie przed Tobą chodzili. Amen.

7.

Wszechmogący Boże i Ojcze, wzywamy Imienia Twego świętego dla ucisku grzechów naszych, abyś się raczył nad nami zmiłować z wielkiego miłosierdzia Twojego. O Chryste, Synu Boży, który dla nas stałeś się człowiekiem, któryś

za nas umarł i zmartwychwstał i wstąpił na niebiosa do Ojca, zmiłuj się nad nami, abyśmy Tobie za to wdzięcznymi byli. O Duchu święty, Ty Pocieszycielu serc strapionych, który gładzisz wszelką boleść grzechów, przyjdź a mieszkaj w nas, abyśmy wolę Twoję chętnie spełnili. O źródło wszelkich łask, wylėjże się w nasze serca. Wysłuchaj nas, Boże Ojcze, Synu i Duchu święty. Amen.

8.

(Dzień pokutny.)

Miłosierny Boże, łaskawy Ojcze, przekładamy modlitwy nasze przed obliczem Twojém, nie dla jakiéj naszéj sprawiedliwości, ale dla obfitego miłosierdzia Twego. Ach, Panie, bądź miłościw nam i całemu ludowi naszemu; odpuść nam wszystkie grzechy nasze i wzbudź nas do poprawy serca i życia naszego, dla Jezusa Chrystusa, Pana i Zbawiciela naszego. Amen.

9.

(Dzień pokutny.)

Wszechmogący, wieczny, miłosierny Boże i Ojcze Pana i Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa, my ubodzy, grzeszni ludzie wyznajemy i oskarżamy się przed Twoim Boskim Majestatem, żeśmy Cię częstokroć rozgniewali myślami, słowami i uczynkami. Nie miłowaliśmy Cię ze wszystkiego serca swego, ze wszystkiéj duszy swéj, ze wszystkiéj myśli i ze wszystkiéj siły swéj, ani bliźniego naszego jako samych siebie; dla tego przyznajemy się do winy, żeśmy sobie zasłużyli na Twój gniew i sąd, na wieczną śmierć i na potępienie, lecz uciekamy się do Twego niezgłębionego miłosierdzia, szukamy i pragniemy łaski, a prosimy Cię serdecznie, byś się nad nami zmiłował a nam wszystkie grzechy nasze łaskawie przebaczył i prawdziwéj poprawy udzielił, dla Syna Twego miłego, Pana i Zbawiciela naszego, Jezusa Chrystusa, i dla chwały imienia Twego świętego. Panie, bądź nam ubogim grzesznikom miłościw. Amen.

10.

Upokórzcie się zemną przed Panem w poczuciu naszéj niegodności, grzechu naszego i winy naszéj. Błagajmy Go o łaskę i odpuszczenie, a mówmy z celnikiem z głębokości serca naszego: Boże, bądź miłościw mnie grzesznemu. Amen.

Oznajmienia łaski po wyznaniu grzechów.

1.

Bóg wszechmogący zmiłował się nad nami i wydał Syna Swojego jednorodzonego dla grzechów naszych na śmierć, przez którego nam prawdziwie wszystkie grzechy nasze odpuszcza, a wszystkim tym, którzy wierzą w imię Jego, dał tę moc, aby się stali synami Bożymi, i obiecał im Ducha Swego świętego. Śpiewajcie Mu, śpiewajcie imieniowi Jego.

Chwała na wysokościach Bogu.*)

2.

Bóg wszechmogący niechaj się nad wami zmiłuje i odpuści wam wszystkie grzechy wasze. Niech was umocni i utwierdzi Duchem Swoim we wszelkiém dobrem, a zaprowadzi was do wiecznego królestwa Swego, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego.

Chwała na wysokościach Bogu.

3.

Choćby się i góry poruszyły i pagórki się zachwiały: jednak miłosierdzie Moje od ciebie nie odstąpi, a przymierze pokoju Mego nie wzruszy się, mówi twój miłościwy Pan.

Chwała na wysokościach Bogu.

4.

Żywię Ja, mówi panujący Pan: Nie chcę śmierci niepobożnego, ale aby się odwrócił niepobożny od drogi swojéj a żył.

Chwała na wysokościach Bogu.

5.

Miłosierny i litościwy jest Pan: nierychły do gniewu, i wielkiego miłosierdzia. Nie według grzechów naszych obchodzi się z nami: ani według nieprawości naszych odpłaca nam. Jako ma litość ojciec nad dziatkami, tak ma litość Pan nad tymi, którzy się Go boją.

Chwała na wysokościach Bogu.

---

*) Używając „inszéj formy nabożeństwa głównego“ można „chwała na wysokościach Bogu“ opuścić.

6.

Tak Bóg umiłował świat, że Syna Swego jednorodzonego dał, aby każdy, kto weń wierzy, nie zginął, ale miał żywot wieczny.

Chwała na wysokościach Bogu.

7.

Tak mówi Pan: Pójdźcie do Mnie wszyscy, którzyście spracowani i obciążeni, a Ja wam sprawie odpoczynienie. Weźmijcie jarzmo Moje na się a uczcie się odemnie, żem Ja cichy i pokornego serca, a znajdziecie odpoczynienie duszom waszym.

Chwała na wysokościach Bogu.

8.

Tak mówi Pan: Aleś mię obciążył grzechami twymi, a zadałeś mi pracę nieprawościami twojemi. Ja, Ja sam gładzę przestępstwa twoje dla Siebie, a grzechów twoich nie wspomnę.

Chwała na wysokościach Bogu.

9.

Pójdźcie do Mnie, a będzie żyła dusza wasza, mówi Pan: Choćby były grzechy wasze jako szarłat, jako śnieg zbieleją; choćby były czerwone jako karmazyn, jako wełna białe będą.

Chwała na wysokościach Bogu.

10.

Tak mówi Pan: Gładzę nieprawości twoje jako obłok, a grzechy twoje jako mgłę: nawróć się do Mnie, bom cię odkupił.

Chwała na wysokościach Bogu.

11.

Na małą chwilkę opuściłem cię, ale zaś w litościach wielkich zgromadzę cię. W maluczkim gniewie skryłem maluczko twarz Swoję przed tobą; ale w miłosierdziu wiecznem zlituję się nad tobą, mówi Pan, Odkupiciel twój.

Chwała na wysokościach Bogu.

12.

Tak mówi Pan: Nie bój się, bom cię odkupił, a wezwałem cię imieniem twojém: Mójeś ty.

Chwała na wysokościach Bogu.

13.

Wierna jest ta mowa i wszelkiego przyjęcia godna, iż Chrystus Jezus przyszedł na świat, aby grzeszniki zbawił.

Chwała na wysokościach Bogu.

14.

Chrystus zraniony jest dla występków naszych, starty jest dla nieprawości naszych. Kaźń pokoju naszego jest na Nim, a sinością Jego jesteśmy uzdrowieni.

Chwała na wysokościach Bogu.

15.

Któż będzie skarżył na wybrane Boże? Bóg jest, który usprawiedliwia. Któż jest, coby je potępił? Chrystus jest, który umarł, owszem i zmartwychwstał; który też jest na prawicy Bożéj, który się też przyczynia za nami.

Chwała na wysokościach Bogu.

16.

Takiego mamy najwyższego Kapłana, który usiadł na prawicy stolicy wielmożności na niebiesiech, przetoż i doskonale zbawić może te, którzy przezeń przystępują do Boga; zawsze żyjąc, aby orędował za nimi.

Chwała na wysokościach Bogu.

17.

Bywamy usprawiedliwieni darmo z łaski Jego przez odkupienie, które się stało w Chrystusie Jezusie, którego Bóg wystawił ubłaganiem przez wiarę we krwi Jego.

Chwała na wysokościach Bogu.

18.

Bóg tego, który nie znał grzechu, za nas grzechem uczynił, abyśmy się my stali sprawiedliwością Bożą w Nim.

Chwała na wysokościach Bogu.

19.

Jeźliby kto zgrzeszył, mamy Orędownika u Ojca, Jezusa Chrustusa, sprawiedliwego; a On jest ubłaganiem za grzechy nasze, a nie tylko za nasze, ale też za grzechy wszystkiego świata.

Chwała na wysokościach Bogu.

Modlitwy przed czytaniem pisma świętego.

(Z wyrokami wzajemnymi na święta uroczyste.*)

I. Czas adwentowy.

Gotujcie drogę Pańską. Alleluja.
Proste czyńcie ścieżki Jego. Alleluja.

1. Miły Panie Boże, obudź nas, abyśmy byli gotowi, gdy Syn Twój przyjdzie, przyjąć Go z radością i Tobie służyć czystém sercem, przez tegoż, Syna Twojego Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

2. Wszechmogący Panie Boże, Tyś nam z łaski Twéj pozwolił nowy rozpocząć rok kościelny i pierwszéj w nim doczekać niedzieli. Prosimy Cię, udziel zborowi Twemu Ducha Twojego i Boskiéj mądrości, ażeby słowo Twoje i w tym roku między nami przebywało i mnożyło się i z wszelką radością opowiadane było, i żeby zbór Twój chrześciański przez to się poprawił, abyśmy Tobie w stałéj wierze służyli a w wyznawaniu imienia Twego aż do końca wytrwali przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

3. Panie Boże, Ojcze niebieski, któryś nam przez Syna Twojego objawił, że niebo i ziemia przeminą, a my wszyscy przed sądem Twoim stanąć mamy, prosimy Cię z serca, zachowaj nas przez Ducha Twojego świętego przy Twojém słowie i w wierze, abyśmy każdego czasu czuwali i modlili się a w pewnéj ufności łaski Twojéj oczekiwali z radością przyjścia Syna Twojego i wiecznie zbawieni byli, przez tegoż Syna Twojego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

*) Porównaj także modlitwy na str. 144 i nast.

4. Panie, naucz nas ustaw sprawiedliwości Twojéj a nie opuszczaj nas, otwórz oczy nasze, abyśmy oglądali światłość zbawienia Twego, wzmocnij nas słowem Twoiém. Oddal od nas fałszywą naukę, a prowadź nas drogą Twoją, abyśmy w znajomości Twojéj żyli i umarli, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twojego miłego, Pana naszego. Amen.

5. Miły Boże, Ojcze niebieski, dziękujemy Ci z całego serca, żeś nam nędznym grzesznikom na pociechę Syna Twojego Jezusa Chrystusa Królem i Zbawicielem postanowił i zesłałeś Go nam, aby lud Swój od grzechów odkupił i z mocy szatańskiéj i wiecznego potępienia wybawił. Prosimy Cię serdecznie, racz nas Duchem Twoim świętym oświecić, rządzić i prowadzić, abyśmy tego Króla sprawiedliwego i Zbawiciela prawdziwie poznali, Jego Samego się trzymali, a nie gorszyli się z Jego niskiéj postaci, pogardzonego słowa i królestwa, ale przez prawdziwą ufność w Niego wiecznie zbawieni byli, przez tegoż Syna Twojego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

II. Czas Bożego narodzenia.

Albowiem tak Bóg umiłował świat, Alleluja.
Że Syna Swego jednorodzonego dał. Alleluja.

6. Panie Boże, Ojcze niebieski! Dziękujemy Ci i wielkiéj łasce Twojéj i miłosierdziu Twemu, żeś sprawił, iż Syn Twój jednorodzony stał się dla nas człowiekiem i żeś nas przez Niego łaskawie wybawił z grzechu i śmierci wiecznéj; prosimy Cię, oświeć serca nasze przez Twojego Ducha świętego, abyśmy za takową łaskę Twoję byli Ci wdzięcznymi i z niéj we wszelkich uciskach i pokusach się cieszyli, przez tegoż Syna Twego miłego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

7. Miły Boże, Ojcze niebieski, któryś z miłości ojcowskiéj nam nędznym grzesznikom Syna Swojego darował, abyśmy w Niego wierzyli, a przez wiarę zbawieni byli: prosimy Cię, daj w serca nasze Twojego Ducha świętego, abyśmy w takowéj wierze aż do końca wytrwali i zbawionymi byli, przez tegoż, Syna Twojego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

8. Panie Boże, Ojcze niebieski, któryś nam Syna Twojego Zbawicielem uczynił, aby był światłością Pogan i chwałą ludu Izraelskiego, prosimy Cię,

oswieć serca nasze, abyśmy w Nim Twoję łaskę i wolę ojcowską poznali i tak zbawieni byli, przez tegoż Syna Twojego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

III. Nowy rok

i niedziela po Nowym roku.

Niech będzie przyjemność Pana Boga naszego przy nas, a sprawę rąk naszych utwierdź między nami, Alleluja.
Sprawę rąk naszych utwierdź, Panie. Alleluja.

9. Boże, na którego błogosławieństwie wszystko zależy, a który chętnie błogosławisz wszystkim, którzy w Tobie nadzieje swą pokładają: prosimy Cię, bądź także z nami, a do wszystkiego, cobyśmy w imieniu Twojém rozpoczęli i wykonali, udziel łaskawego błogosławieństwa Twego, ale i nas uczyń doskonałymi w każdym uczynku dobrym ku czynieniu woli Twojéj, sprawując w nas to, co jest przyjemnego przed Tobą, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

10. Panie Boże, Ojcze niebieski, za którego wolą Syn Twój miły stał się pod zakonem, aby te, którzy pod zakonem byli, wykupił: pomóż, abyśmy tegoż odkupienia uczestnikami się stali i zostali, przez tegoż Syna Twego miłego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

IV. Czas epifanii.

11. Miłosierny Boże i Ojcze, dziękujemy Ci serdecznie, żeś nas z ciemności powołał do znajomości Syna Twojego miłego Jezusa Chrystusa, i prosimy Cię, rządź nas Duchem Twoim świętym, abyśmy się w prawdziwéj wierze codzień pomnażali, podług Twoich przykazań świętobliwie i bez nagany żyli a na koniec z wszystkimi wiernymi wiecznego zbawienia dostąpili, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

12. Wszechmogący, wieczny Boże, Ojcze niebieski, któryś Syna Twego jednorodzonego mędrcom ze wschodu przez gwiazdę objawił, użycz nam łaskawie, abyśmy Go w prawdziwéj wierze poznali, a przez Niego do oglądania Twojéj Boskiéj jasności zaprowadzeni zostali, przez tegoż Syna Twojego miłego, Pana naszego, Jezusa Chrystusa. Amen.

13. Panie Boże, Ojcze niebieski, któryś się z Duchem Swoim świętym przy Chrzcie Syna Twego miłego objawił a nas głosem Swoim do Niego wskazał, abyśmy przez Niego odpuszczenie grzechów mieli i w Nim się Tobie podobali, prosimy Cię, daj nam, abyśmy Cię przez to objawienie się Twoje należycie poznali, Syna Twego słuchali i Duchem Jego świętym ochrzczeni zostali, przez tegoż Syna Twego miłego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

14. Wszechmogący, wieczny Boże, dziękujemy Ci, żeś Syna Twojego jednorodzonego i Poganom objawił, i prosimy Cię, racz zbawienne światło Ewangelii Twojéj nam i potomkom naszym zachować i łaski udzielić, aby coraz daléj narodom wschodziło, a tak tym, którzy w ciemności i cieniu śmierci siedzą, coraz to więcéj objawiła się chwała Twoja, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

15. Panie Boże, Ojcze niebieski, prosimy Cię, racz wszystkim chrześciańskim małżonkom tego użyczyć, aby w pokoju i jedności pobożnie żyli i Tobie służyli, i dziatki swoje według woli Twojéj wychowywali; błogosław ich chléb powszedni, a pocieszaj ich we wszelkiém nieszczęściu, krzyżu i pokuszeniu, przez Syna Twojego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

16. Wszechmogący, wieczny Boże, prosimy Cię, dajże łaskawie wszystkim chrześciańskim monarchom i ojcom domowym, aby dobrym przykładem poddanym swoim, czeladzi i dzieciom, przewodniczyli, żadnego, ani słowami, ani uczynkami im nie dawali zgorszenia, lecz ich w karności i napominaniu Twojém wychowywali, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

17. Chryste, Ty prawdziwa światłości, która każdego człowieka na świat przychodzącego oświeca i poświęca, rozświeć światłość oblicza Twego nad nami, abyśmy w niém oglądali światłość, do któréj nikt sam przyjść nie może, a wyprostuj ścieżki nasze, abyśmy według przykazań Twoich żyli, który z Ojcem i z Duchem świętym żyjesz i królujesz na wieki. Amen.

V. Czas passyjny.

18. Wszechmogący Boże, prosimy Cię, użycz nam, którzy w napaściach nieprzyjacielskich dla słabości upadamy i błądzimy, abyśmy przez pojednawczą

mękę Syna Twojego jednorodzonego mocy nabyli. Daj nam to przez Syna Twego miłego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

19. Panie Boże, Ojcze niebieski, któryś Syna Twojego, Pana naszego, Jezusa Chrystusa na świat zesłał, aby zepsował uczynki diabelskie, prosimy Cię, broń nas od bezpieczności i zachowaj nas łaskawie przez Ducha Twego świętego we wszelkiém pokuszeniu, abyśmy aż do końca w pokoju od takiego nieprzyjaciela zostali a na koniec zbawieni byli, przez tegoż Syna Twojego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

20. Panie Boże, Ojcze wszelkiego miłosierdzia, spojrzyj łaskawie na nas, lud Twój i domowników Twoich, dla których Pan nasz Jezus Chrystus nie wahał się wydanym zostać w ręce grzeszników i sromotne męki krzyża ponosić; udziel także łaski, abyśmy za przykładem Syna Twojego umiłowanego wszystkie utrapienia nasze cierpliwie znosili, a tak, abyś Ty z Synem Twoim i z Duchem świętym po wszystkie czasy był chwalony. Amen.

21. Miłosierny Ojcze, Boże zbawienia naszego, ponieważ w tym czasie pojednawczą mękę i śmierć Zbawiciela naszego rozpamiętywamy, to daj nam do tego pobożne i od wszelkiego roztargnienia wolne serca. Niechaj opowiadanie męki i śmierci Jezusa Chrystusa w nas wszystkich mocném i skuteczném się okaże, abyśmy za nas ukrzyżowanego Zbawiciela z żywą wiarą przyjęli, za grzechy nasze serdecznie żałowali, nam samym i światu obumarli a nadal według woli tego żyli, który nas odkupił. Użycz nam tego przez Syna Twego miłego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

22. Wszechmogący Boże, który wzdychania nędznych nie odrzucasz a pragnieniem serc zasmuconych nie gardzisz: wejrzyj na modlitwę naszę i wysłuchaj nas, aby wszystkie kuszenia złego w niwecz obrócone zostały a my, abyśmy w Twojéj spółeczności ustawicznie Tobie dziękowali i Ciebie chwalili, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

23. Wiadomo Ci, o Boże, iż w rozliczném wielkiém niebezpieczeństwie dla słabości swojéj ostać się nie możemy, dodaj więc nam słabym męstwa i siły, abyśmy bez przestanku czuwali i modlili się, w zły dzień złemu odpór dawali, a wszystko dobrze wykonawszy zwycięstwo otrzymali i wszelkie przeszkody zbawienia naszego za pomocą Twoją przezwyciężyli, dla Jezusa Chrystusa, Zbawiciela naszego. Amen.

24. Miłosierny, wierny Boże, dziękujemy Ci serdecznie, żeś Syna Twego jednorodzonego za nas na śmierć wydał, aby każdy, kto weń wierzy, nie zginął, ale miał żywot wieczny. Ojcze miłosierdzia, nie patrzaj na nas będących w postaci grzechami zmazanéj, ale raczéj patrzaj na nas w Jezusie Chrystusie, Synu Twoim, świętym i sprawiedliwym, a odpuść nam nasze winy dla doskonałéj ofiary, którą On za nas uczynił. Wysłuchaj nas i zmiłuj się nad nami, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Zbawiciela naszego. Amen.

25. Miłosierny, wieczny Boże, któryś ani własnemu Synowi nie przepuścił, aleś Go za nas wszystkich wydał, aby grzechy nasze na krzyżu poniósł, użycz nam, aby serce nasze w takowéj wierze nigdy się nie lękało, ani się trwożyło, ale Twojéj łasce pewnie ufało, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

26. Panie Jezu, Pośredniku jedyny między Bogiem i ludźmi, wielbimy Cię za wszystko, coś dla naszego zbawienia uczynił i ucierpiał. Pomóż nam łaskawie, abyśmy przez pobożne rozmyślanie Twojéj męki i śmierci do prawdziwéj pokuty, żywéj wiary i wdzięcznéj miłości ku Tobie pobudzeni i do naśladowania Ciebie aż do śmierci silnie zachęceni zostali. Panie Jezu, Tobie niechaj będzie chwała w zborze, któryś Sobie krwią Swoją wykupił, teraz i na wieki. Amen.

27. Panie Jezu, wierny Zbawicielu, Tyś dla grzechów naszych wydany, a teraz jesteś wywyższony Książęciem i Zbawcą, aby dana była ludowi Twemu pokuta i odpuszczenie grzechów. Chwalimy niewypowiedzianą miłość Twoję i prosimy Cię, użycz i nam prawdziwéj pokuty i odejmij od nas wszystkie grzechy nasze, abyśmy Ci całe życie nasze w świętobliwości i sprawiedliwości służyli, który z Ojcem i Duchem świętym żyjesz i królujesz na wieki. Amen.

VI. Wielki czwartek.

28. Wszechmogący, wieczny Boże, któryś nam rozkazał, abyśmy obchodząc cudowny Sakrament Syna Twego miłego na mękę Jego pamiętali i śmierć Jego opowiadali, użycz nam, abyśmy takowy Sakrament ciała i krwi Jego tak przyjmowali, żebyśmy przez to ode dnia do dnia coraz więcéj odkupienia Jego uczestnikami się stali, przez tegoż Syna Twojego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

29. O Jezu Chryste, Ty chlebie żywota dla wszystkich, którzy Cię szukają, prosimy Cię, bądźże i w świętéj Wieczerzy prawdziwym pokarmem i prawdziwym napojem dusz naszych, abyśmy przez to wzbudzeni i do wszelkiego dobrego w żywocie Tobie się podobającym wzmocnieni byli, w Tobie tu żywot mieli i obficie mieli a kiedyś u tronu Twego w królestwie niebieskiém z Twojéj nieograniczonéj miłości i z Twojego miłosierdzia się radowali, który z Ojcem i z Duchem świętym żyjesz i królujesz na wieki. Amen.

VII. Wielki piątek.

30. Miłosierny, wieczny Boże! któryś dopuścił, że Syn Twój za nas zelżywość krzyża ucierpiał, abyś od nas moc nieprzyjacielską oddalił, użycz nam, abyśmy gorzką Syna Twego mękę w sercach naszych tak obchodzili, iżbyśmy przez to grzechów odpuszczenie i od śmierci wiecznéj wybawienie osięgnęli, przez tegoż Syna Twego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

31. Panie Jezu, Ty za nas ubogich grzeszników ukrzyżowana Miłości, naucz nas we wszystkie Twe męki sercem pokutującém we wierze się wpatrywać, abyśmy u krzyża Twego przytułek znaleźli przed gniewem Bożym, przeklęctwem zakonu i oskarżeniem sumienia; zgładź i umórz grzech i w nas przez Ducha Twojego łaskę, a uczyń nas mocą Jego sposobnymi, abyśmy grzeszne ciało nasze z wszystkiemi jego pożądliwościami i żądzami Ciebie naśladując ukrzyżowali, który z Ojcem i z Duchem świętym żyjesz i królujesz na wieki. Amen.

VIII. Wielka sobota.

32. O Boże, według którego woli Syn Twój jednorodzony umarł, był pogrzebany i aż do dnia trzeciego w grobie pozostał, daj nam, którzy w śmierć Jego ochrzczeni jesteśmy, abyśmy przez codzienne umieranie grzechów i pożądliwości naszych z Nim pogrzebani byli, i jako On powstał od umarłych, abyśmy i my w nowości żywota chodzili, a nakoniec przez śmierć i grób do radości zbawiennego zmartwychwstania się dostali, dla Jezusa Chrystusa Syna Twego miłego. Amen.

IX. Wielkanoc i czas wielkanocny.

Połkniona jest śmierć w zwycięstwie! Alleluja.

Niech będzie Bogu dzięka, który nam dał zwycięstwo. Alleluja.

33. Wszechmogący, wieczny Boże, któryś przez śmierć Syna Twojego grzech i śmierć w niwecz obrócił, a przez Jego zmartwychwstanie niewinność i żywot wieczny nam przywrócił, abyśmy wybawieni od bojaźni śmierci w królestwie Twojém żyli, użycz nam, abyśmy temu wszystkiemu z całego serca wierzyli a w takowéj wierze zawsze Ciebie chwalili i Tobie służyli, przez tegoż Syna Twojego umiłowanego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

34. Miły Panie Boże, udziel nam Ducha Twego świętego, abyśmy ze zmartwychwstania Syna Twego miłego prawdziwie się cieszyli, w takowéj wierze, ufności i nadziei ode dnia do dnia się pomnażali, a nakoniec zbawieni byli, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

35. Wszechmogący Boże, Ojcze niebieski, dziękujemy Ci serdecznie, żeś przez zwycięskie zmartwychwstanie Syna Twego miłego Jezusa Chrystusa moc śmierci zniweczył, żywot i wieczną sprawiedliwość przywrócił i nadzieję naszego własnego zmartwychwstania nam zapieczętował, a prosimy Cię, abyś nas ze śmierci grzechowéj wzbudził i nas kiedyś z tego świata i z grobów naszych do wiecznéj ojczyzny z łaski przeniósł, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

36. Miłosierny, wieczny Boże, który chcesz, żebyśmy tu z Chrystusem cierpieli i umierali, abyśmy kiedyś z Nim byli uwielbieni, użycz nam łaskawie, abyśmy się zawsze woli Twojéj poddawali, w prawdziwéj wierze aż do końca naszego stałymi byli i z przyszłego zmartwychwstania i z przyszłéj chwały się cieszyli i radowali, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

37. O Boże pokoju, któryś wywiódł od umarłych onego wielkiego Pasterza owiec, Pana naszego Jezusa Chrystusa, przez krew wiecznego testamentu, uczyń nas doskonałymi we wszelkim dobrym uczynku ku czynieniu woli Twojéj, a spraw w nas, coby się Tobie podobało, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

38. Panie Boże, Ojcze niebieski, któryś Syna Twojego dla grzechów naszych na smierć wydał i dla usprawiedliwienia naszego zmartwych wskrzesił, prosimy Cię, abyś nam Ducha Twego świętego raczył darować, przez Niego nas rządzić i prowadzić, w prawdziwéj wierze zachować, od wszelkiego grzechu strzedz, a na koniec po tym żywocie do żywota wiecznego nas znowu wzbudzić, przez tegoż Syna Twojego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

39. Panie Boże, któryś jest Bogiem wielkiéj cierpliwości, wielkiego miłosierdzia i wielkiéj wierności, a dzieci Twe rządzisz wiele im przepuszczając, prosimy Cię jako dziatki, niechże się moc Twoja wykonywa w słabości naszéj, i nie dopuszczaj tego, aby zgasł kurzący się len wiary naszéj, lecz daj nam mocy i siły we wszelkiéj naszéj słabości, abyśmy w żadném niebezpieczeństwie i pokuszeniu nie uwięźli, lecz mimo grzechu, świata, diabła i piekła się ostali i nakoniec wszystko pokonali, zwycięstwo odnieśli i koronę żywota wiecznego otrzymali, dla Jeznsa Chrystusa, zwycięskiego książęcia naszego. Amen.

X. Rogate.

40. Wszechmogący, wiekuisty Boże! któryś nam użyczył łaski, że jednomyślnie wspólne modlitwy nasze możemy zanosić do Ciebie, i któryś nam przyrzekł, gdyby dwaj albo trzéj zgodzili się w imieniu Twojém o rzecz, o którąby prosili, że im się to stanie: spełnij teraz, o Panie, prośby sług Twoich, jak im to będzie najpożyteczniejszém i daj nam na tym świecie znajomość prawdy Twojéj, a na przyszłym żywot wieczny, przez Syna Twojego Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

41. Wszechmogący, wieczny Boże, Tyś nam w słowie Twojém nakazał, że we wszystkiém przez modlitwę i prośbę z dziękowaniem żądości nasze Tobie znajome być mają, i dałeś nam przez Syna Twego przystęp z dufnością do Ciebie i zapewniłeś nas, że nas wysłuchasz. Prosimy Cię, użycz nam, abyśmy takowym darem Twoim nie gardzili, i obdarz nas Duchem Twoim świętym, aby On w nas ochotę do modlitwy wzbudził, mdłościom naszym dopomagał i jak najlepiéj przyczyniał się za nami z wzdychaniem niewymówném, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twojego miłego, Pana naszego. Amen.

42. Boże, który wszystko we wszystkiém rządzisz, wszystkim jesteś dobrym, a którego miłosierdzie nad wszystkiemi sprawami Twojemi, który codziennie otwierasz szczodrobliwą rękę Twoję a nasycasz wszystko, co żyje, według upodobania Twego: prosimy Cię, nie zaniechaj i względem nas Samego Siebie prócz świadectwa, ale daj nam deszcz, pogodę i urodzajne czasy i strzeż wiernie żniwa naszego ku chwale nieustającéj dobroci Twojéj i miłosierdzia Twojego, przez Syna Twego Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

XI. Wniebowstąpienie Pańskie.

Chrystus wzięty jest do nieba. Alleluja.
I usiadł na prawicy Bożéj. Alleluja.

43. Wszechmogący Boże! użycz nam, którzy wierzymy, że Syn Twój jednorodzony, Zbawiciel nasz, wstąpił na niebiosa, abyśmy z Nim niebieskie życie wiedli, przez tegoż Syna Twego Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

44. Panie Jezu Chryste, Synu Najwyższego, któryś już więcéj nie ubogim i nędznym na ziemi, ale Panem mocnym po prawicy Ojca Twojego nad wszystkiém, co jest na niebie i na ziemi, wszystko utrzymujesz i wszystkiém rządzisz, prosimy Cię, ześlij nam Ducha Twego świętego, daj sługi wierne słowa Twego, uzbrój ich mocą Twoją, czuwaj nad słowem Twojém, broń od wszelkiéj mocy i chytrości szatańskiéj i zachowaj tak królestwo Twoje potężnie na ziemi, aby wszyscy nieprzyjaciele położeni byli podnóżkiem nóg Twoich, i abyśmy i my grzech i śmierć przez Ciebie pokonali, który z Ojcem i Duchem świętym żyjesz i królujesz na wieki. Amen.

XII. Exaudi.

45. Wszechmogący Boże, Ojcze niebieski, prosimy Cię, użycz Twojemu zborowi chrześciańskiemu Ducha Twego i Boskiéj mądrości, aby słowo Twoje u nas się szerzyło i rozsławiało a ze wszelką radością, jak się to należy, opowiadane było, i aby zbór Twój święty chreściański przez to się poprawiał i rozmnażał i w stałéj wierze Tobie służył i aż do końca wytrwał, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twojego, Pana naszego. Amen.

XIII. Zielone świątki.

Panie, naucz nas czynić wolę Twoję. Alleluja.
Duch Twój dobry niech nas prowadzi po ziemi prawéj. Alleluja.

46. Panie Boże, miły Ojcze, któryś serca wiernych Twoich Duchem Twoim świętym oświecił i nauczył, użycz nam, abyśmy przez tegoż Ducha Twego nabyli prawego umysłu, i po wszystkie czasy z Jego pociechy i mocy się weselili, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

47. Panie Jezu Chryste, dziękujemy Ci serdecznie, żeś kościół Twój święty na ziemi założył i nas do niego powołał, i prosimy Cię, obdarz nas Duchem Twoim świętym, abyśmy w prawdziwém wyznaniu zbawiennéj prawdy Twojéj wiernie się Ciebie trzymali i chwały Twojéj radośnie używali, który z Ojcem i z Duchem świętym żyjesz i królujesz na wieki. Amen.

48. Duchu święty, prawdziwy wszechmocny Boże, Ty światło prawdy i pociecho dusz, którego Syn Boży nam obiecał zesłać, prosimy Cię serdecznie, zmiłuj się nad nami, nie daj nam wpaść w pokuszenie i błędy, ale oczyść serca nasze, i wzbudź w nas prawą pociechę, wiarę, nadzieję i miłość, zachowaj ciągle święte Chrześciaństwo i rządź je prawą nauką i jednością, udziel także świeckiéj zwierzchności dobréj rady i pokoju, abyśmy Twojemu Boskiemu Majestatowi na wieki sercem radosnem dziękowali i go chwalili, przez naszego Pośrednika Jezusa Chrystusa, który z Tobą i z Ojcem żyje i króluje od wieków na wieki. Amen.

XIV. Święto Trójcy.

Święty, święty, święty Pan, Bóg wszechmogący. Alleluja.
Który był, który jest, i który przyjść ma. Alleluja.

49. Wszechmogący, wieczny Boże, któryś nas nauczył w prawdziwéj wierze wiedzieć i wyznawać, że Ty, Ojciec, Syn i Duch, jesteś jednym, wiecznym Bogiem, i jako taki masz być czczony, prosimy Cię, racz nas przy takiéj wierze zawsze mocno i stale zachować i łaski nam użyczyć, abyśmy Cię sercem i ustami bez przestanku wielbili, który żyjesz i królujesz na wielki. Amen.

50. Wieczny, w Trójcy świętéj jedyny Boże Ojcze, Synu i Duchu święty, któryś nas stworzył, odkupił i poświęcił, dziękujemy Ci za takową łaskę i za miłosierdzie Twoje i prosimy Cię, zachowaj nas w każdéj biedzie i we wszelkiém pokuszeniu, pokrzep i pociesz nas, a nakoniec wprowadź nas do królestwa Twego niebieskiego, gdzie nowymi językami Ciebie wielbić i chwalić będziemy na wieki. Amen.

XV. Czas po Trójcy świętéj.

(Zarazem kolekty powszechne.)

51. Wszechmogący Boże i Ojcze, gdyśmy tu zgromadzeni, abyśmy dzień Pański święcili, racz otworzyć uszy i serca nasze, abyśmy słowu Twojemu świętemu z radością się przysłuchiwali, pilnie je rozważali i w czystém sercu zachowali, z ufnością Ciebie wzywali i przez wszystkie pozostające nam jeszcze dni krótkiego życia naszego się gotowali do zbawienia, gdzie językami i sercami anielskimi wielkie sprawy Twoje ze wszystkimi wybranymi, aniołami i ludzmi, na wieki chwalić i wysławiać będziemy, przez Syna Twego miłego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

52. Panie Boże, pomóż nam, abyśmy w ubóstwie nie trwożyli się, ani w dniach dobrych darów Twoich nie nadużywali, ani serca do doczesności nie przywięzowali, lecz w prawdziwéj wierze, miłości i cierpliwości inszego wyglądali żywota, który po téj nędzy dasz Twoim wiernym, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

53. Wszechmogący Boże! daj nam wiarę prawą i prawdziwą i rozmnażaj ją w nas codziennie; użycz nam także prawdziwéj miłości i nadziei, abyśmy Tobie i bliźnim naszym według upodobania Twego służyli, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

54. Wszechmogący, wieczny Boże, któryś nam przez Syna Twego odpuszczenie grzechów, sprawiedliwość i żywot wieczny obiecał, prosimy Cię, racz przez Ducha Twego świętego serca nasze tak prowadzić i do tego pobudzić, żebyśmy takowéj pomocy w codziennéj modlitwie, a szczególniéj w czasie pokusy, u Niego szukali i przez silną wiarę, obietnicę i słowo Jego pewnie znaleźli i osięgnęli, przez tegoż Syna Twego miłego Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

55. Miłosierny, wieczny Boże, któryś nas w Jezusie Chrystusie do żywéj nadziei wiecznego żywota powołał, użycz nam, abyśmy przez Ducha Twego ciało nasze krzyżowali i tego szukali, co jest wzgórę, aż kiedy wiarą, nadzieją i cierpliwością wszystkie przeszkody zbawienia naszego pokonawszy, przed obliczem Twojém wiecznie uwieńczeni i rozweseleni zostaniemy, dla Jezusa Chrystusa, Zbawiciela naszego. Amen.

56. Panie Boże, Ojcze niebieski, który sprawujesz święty zapał, dobrą radę i sprawiedliwe uczynki, użycz sługom Twoim pokoju, którego świat dać nie może, ażeby serce nasze przykazań Twoich się trzymało, i abyśmy czas nasz pod Twoją obroną spokojnie i bezpiecznie od nieprzyjaciół przeżyli, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

57. Panie Boże, Ojcze niebieski, prosimy Cię, racz nam użyczyć Ducha prawdy i pokoju, abyśmy z całego serca poznali, co się Tobie podoba, i toż ze wszystkich sił naśladowali, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

58. Panie Boże, miły Ojcze! prosimy Cię, racz nas Duchem Twym świętym prowadzić i rządzić, ażebyśmy całém sercem słowa Twego słuchali, ono przyjęli i przez nie poświęceni byli i w Jezusie Chrystusie, Synu Twoim, całą ufność i nadzieję naszę pokładali, żywot nasz podług słowa Twego poprawili i wiecznie zbawieni byli, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

59. Milosierny, wieczny Boże i Ojcze, prosimy Cię, racz nas przez wiarę prawdziwą zaprowadzić do Syna Twego jednorodzonego, a użycz ludowi Twojemu, abyśmy się do żadnego stworzenia nie przywięzywali, lecz jedynie przystępu szukali do dobroci Twojéj i abyśmy go znaleźli, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

60. Miłosierny, wierny Boże, któryś sprawił, że jasna światłość Ewangelii Twojéj u nas weszła, w któréj Ciebie i wolę Twoję dokładnie poznać i uczyć się możemy, jak po chrześciańsku żyć i zbawiennie umierać mamy, prosimy Cię, poświęcaj nas przez Ducha Twego im dłużéj tém więcéj, abyśmy się świata i wszelkich doczesnych pożądliwości z całego serca wyrzekli, rozkoszy naszéj w tém szukali, żebyśmy Tobie służyli w świętobliwości i sprawiedliwości, która się Tobie podoba, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

61. Wszechmogący, miłosierny Boże, który tak serdecznie pragniesz naszego zbawienia, a nas w rozmaity sposób pobudzasz nad tém gorliwie rozmyślać, co ku pokojowi naszemu służy: prosimy Cię pokornie, daj nam Twego Ducha dobrego, abyśmy w takową wielką miłość i wierność całém sercem wierzyli, a naszego czasu łaski nie zaniedbywali, lecz głosu Twego słuchali, pokąd jest dzień. Użycz nam tego dla Jezusa Chrystusa, Syua Twego miłego. Amen.

62. Wszechmogący Boże, wieczny Ojcze, który się pysznym sprzeciwiasz a pokornym łaskę dajesz: prosimy Twojéj hojnéj dobroci, strzeż nas od pychy, wyniosłości i duchownéj nadętości a zachowaj nam zawsze serce pokorne, przez Syna Twego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

63. Wszechmogący Boże, Ojcze niebieski, któryś nam Syna Twego darował i nas przez Niego z królestwa szatańskiego wykupił, prosimy Cię, zachowaj nas przy słowie Twojém, pocieszaj nas niém we wszelkiéj trwodze i biedzie, cośmy przeciwko niemu przewinili, racz nam łaskawie odpuścić, poświęcaj nas przez Ducha Twego świętego, a nakoniec zbaw nas, abyśmy Twoję łaskę i miłosierdzie Twoje na wieki sławili i wielbili, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

64. O Panie, Boże wszechmogący i miłosierny, prosimy Cię pokornie, napełnij nas Twoją niebieską łaską, a oświeć nas Duchem Twoim świętym, abyśmy grzechy nasze z siebie złożyli, słowu Twojemu świętemu z korzyścią się przysłuchiwali i takowe w sercu uprzejmém i dobrém zachowywali i z niego wiele owocu przynieśli do wiecznego, zbawionego żywota, przez Pana naszego Jezusa Chrystusa. Amen.

65. Panie Boże, Ojcze niebieski, prosimy Cię, racz Ducha Twego świętego dać w serca nasze, w Twojéj łasce i prawdzie na wieki nas zachować i we wszelkich pokusach ochronić, abyśmy za pomocą Ducha Twego według woli Twojéj żywot wiedli, a we wszelkiéj biedzie z Twojéj dobroci się cieszyli, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

66. Panie, prosimy Cię, daj nam łaskawie każdego czasu takiego ducha, przez któregobyśmy to myśleli i czynili, co się Tobie podoba, abyśmy, którzy bez Ciebie być nie możemy, według Ciebie także żyli, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

67. Wszechmogący, wieczny Boże, pociecho smutnych i siło słabych, daj łaskawie, aby przyszły przed oblicze Twoje modlitwy wszystkich, którzy w smutku i pokusie do Ciebie wzdychają, aby wszyscy Twéj doznali pomocy i w ucisku z Twego się radowali ratunku, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

68. O Boże, Twórco pokoju i Źródło miłości, kto Ciebie zna, ten miłuje, kto Tobie służy, ten panuje. Ochraniaj Twe pokorne sługi, zachowaj ich od napaści przeciwnika, abyśmy uwolnieni od wszelkiéj bojaźni Twojéj obronie ufali przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

69. Wszechmogący Panie Boże, użycz nam stałéj wiary w Jezusa Chrystusa, nieporuszonéj nadziei w Twoje miłosierdzie przeciwko wszelkim strachom grzesznego sumienia naszego i szczeréj miłości ku Tobie i wszystkim ludziom, dla Jezusa Chrystusa, Syna Twojego, Pana naszego. Amen.

70. O Boże, Obrono wszystkich, którzy w Tobie ufają, okrom którego nic nie jest mocném i nic świętém, okaż nam szczodrze miłosierdzie Twoje, abyśmy z natchnienia Twego świętego to myśleli, co sprawiedliwém jest i dobrém, a to samo w Twojéj mocy spełnili, dla Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego Amen.

71. Wszechmogący, wieczny Boże, któryś nas w tym doczesnym żywocie dotąd łaskawie zachował i przez Ewangelię o Synu Twoim nas także do wiecznego żywota powoływać i przygotowywać raczysz, jako na to właśnie teraz słowa Twego świętego w pokoju i cichości słuchać możemy, prosimy Cię pokornie, racz nas nadal wspierać łaską Twoją i odnowić nas duchem umysłu naszego, abyśmy Ci służyli w świętobliwości i sprawiedliwości, która się Tobie podoba, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

72. Wszechmogący Boże, prosimy Cię serdecznie, racz nas wzmacniać w wierze, abyśmy w posłuszeństwie Twojém żywot nasz wiedli, a koniec wiary, to jest, dusz_zbawienie z tego odnieśli, dla Jezusa Chrystusa, Syna Twojego. Amen.

73. Wszechmogący, wieczny Boże, który przez Ducha Twego świętego całe chrześciaństwo poświęcasz i rządzisz, wysłuchaj modlitwę naszę, a użycz łaskawie, ażeby ze wszystkimi swymi członkami w czystéj wierze przez Twą łaskę Tobie służyło, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

Na niedziele, w których się ordynacya odprawia.

74. Miłosierny Boże, Ojcze niebieski, dziękujemy Ci serdecznie, żeś przez Syna Twego urząd kaznodziejski na ziemi ustanowił i dotąd między nami łaskawie zachował. Prosimy Cię, abyś przez Ducha Twojego świętego wszystkich wiernych nauczycieli w kościele Twoim tak prowadził, żeby czysta prawda słowa Twego wszędzie głoszona była, a tak królestwo Twoje między nami budowane było, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

O pokój i pomyślność chrześciaństwa.

75. Wszechmogący, wieczny Boże, królu chwały i Panie nieba i ziemi, którego Duchem wszystkie sprawy rządzone bywają a opatrznością Jego uporządkowane, prosimy Cię, obdarz łaskawie pokojem Twoim i jednością lud Twój, abyśmy w bojaźni Twojéj imieniowi Twemu służyli a Ciebie ustawicznie chwalili, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

76. Wszechmogący Boże, Ojcze niebieski, prosimy Cię, zmiłuj się łaskawie nad ludem Twoim a rządź i broń nas na ciele i na duszy, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

77. Wszechmogący, miłosierny Boże i Ojcze, prosimy Cię serdecznie, abyś tych, którzy od prawdziwéj wiary odstąpili, jako Ojciec nawiedził i do poznania błędu ich przywiódł, iżby nabyli chęci do stałéj i prostéj prawdy Twojéj i w niéj upodobanie mieli, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

O czas urodzajny.

78. Panie Boże, Ojcze niebieski, któryś jest dobrotliwy i milosierny, i któryś nam obiecał przez Syna Twego, że się łaskawie chcesz ująć za nami we wszelkim ucisku naszym, prosimy Cię, nie patrz na nieprawości nasze, ale na ucisk nasz i na Twoje miłosierdzie a spuść nam łaskawie deszcz żyzny (albo: a daj pogodę), abyśmy z Twojéj dobrotliwości chleb nasz powszedni mieli, a Ciebie jako Boga i Ojca łaskawego poznali i wielbili przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

W uciskach krajowych.

79. Panie Boże, Ojcze niebieski, który czynisz, że tym, którzy Ciebie się boją, na Ciebie się spuszczają i do Ciebie wołają, nie schodzi na wszelkiém dobrém, a wszystkim jesteś dobrym i łaskawym, którzy się do Ciebie uciekają, prosimy Cię, miłego Boga i Ojca naszego, wyrwij nas z wszystkich ucisków naszych. Daj Panie, abyśmy pod Twoją opieką spokojnie żyli, uśmierz i pohamuj mocném Twém ramieniem Twoich nieprzyjaciół, bądź naszą sławą i mocą, obroną i tarczą, abyśmy uratowani i wybawieni w Tobie się weselili, Ciebie chwalili i wielbili na wieki, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

80. Słyszemy głos Twój, Ojcze łaskawy i miłosierny; do Ciebie przychodzimy w naszym ucisku i wzywamy Cię o pomoc, ratunek i wybawienie, ale i o mądrość, moc i otuchę, abyśmy byli cierpliwymi i Twojéj pomocy ufali. Ty, Panie nasz i Ojcze, nie zaniechasz nas ani nas nie opuścisz, lecz wybawisz nas według Twéj mądrości i dobroci, a my będziemy Cię jeszcze wysławiali, gdyż Ty jesteś wielkiém zbawieniem twarzy naszéj i Bogiem naszym, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

81. Wszechmogący, wieczny Boże, któryś nam przez Syna Twego jedynego, Pana naszego Jezusa Chrystusa rozkazał, żebyśmy nieprzyjacioły nasze miłowali, tym, którzy nas obrażają, dobrze czynili i za tych, którzy nas prześladują, się modlili, wołamy do Ciebie, abyś wszystkich naszych nieprzyjaciół łaskawie nawiedził, im ducha pokoju użyczył i im dał, aby z nami i z całém chrzescianstwem przyjaźnie, bogobojnie i zgodnie żyli, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

XVI. Święto żniwne.

Oczy wszystkich w Tobie nadzieję mają. Alleluja.
A Ty im dawasz pokarm ich czasu swego. Alleluja.

82. Panie Boże, Ojcze niebieski, od którego bez przestanku rozmaite dobrodziejstwa bez zasługi naszéj odbieramy i codziennie od wszelkiego złego łaskawie zachowani bywamy, prosimy Cię, daj nam, abyśmy to wszystko przez Ducha Twego całem sercem w prawdziwéj wierze poznali, a Twojéj hojnéj dobroci i Twemu miłosierdziu tu i tam wiecznie dziękowali, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

83. Wszechmogący Boże, wieczny Ojcze, któryś słowem Twojém wieczném wszystkie rzeczy stworzył, takowe błogosławisz i utrzymujesz, prosimy Cię, abyś nam Twoje wieczne słowo, naszego Pana Jezusa Chrystusa, objawić i w serca nasze wszczepić raczył, przez co według łaski Twojéj godnymi się stajemy, Twoje Boskie błogosławieństwo do wszystkich owoców ziemi, i do wszystkiego, co do potrzeby ciała należy, otrzymać, i takowych darów używać ku chwale imienia Twego świętego i ku służeniu bliźniemu naszemu, przez tegoż Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

(W latach nieurodzaju).

84. Święty, sprawiedliwy Boże, uniżamy się w pokorze pod ręką Twoją, która pola nasze nie tak, jak to zwykle bywało, błogosławiła, ale przeciwnie na nas biedę i troski włożyła. Ty jedynie jesteś ucieczką naszą; przeto prosimy Cię z wszelkiém zaufaniem, racz się nad nami łaskawie zmiłować, a ten szczupły zapas, ktoryśmy zebrali, błogosławić, chleba powszedniego nam dobrotliwie udzielić, a nas pewną nadzieją Twéj pomocy po wszystkie czasy napełnić, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

XVII. Święto reformacyi.

Panie, słowo Twoje trwa na wieki. Alleluja.
Prawda Twoja od narodu do narodu. Alleluja.

85. Dziękujemy Ci, Panie Boże, Ojcze niebieski, żeś nam Twoję świętą Ewangelię dać raczył, i prosimy Twego niezgłębionego miłosierdzia, zachowaj nam łaskawie to zbawienne światło słowa Twego a prowadź i rządź nas tak Duchem Twoim świętym, abyśmy od niego nigdy nie odstąpili, ale się go mocno trzymali, a nakoniec przez nie zbawieni byli, w Jezusie Chrystusie, Synu Twoim, Panu naszym. Amen.

86. Wszechmogący, wieczny Boże, który sprawujesz, aby błądzącym światło prawdy przyświecało, by na drogę prawdziwą weszli, użycz wszystkim tym, którzy się chrześcianami nazywają, aby tego unikali, co się nie zgadza z tem imieniem, i aby jedynie według słowa Twéj prawdy żyli, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

XVIII. Ostatnie niedziele roku kościelnego.

87. Wszechmogący Boże i Ojcze, prosimy Cię, nie odbieraj od nas Twego zmiłowania, a chociaż bez przestanku grzeszymy i sobie na same karanie zasługujemy, zachowaj nam łaskę nawet podczas Twoich sądów, ażebyśmy nakoniec, wybawieni od wszystkich grzechów, utrapienia, nędzy i frasunku tego ubogiego żywota, Twoję wieczną sprawiedliwość i zbawienie odziedziczyli, dla Jezusa Chrystusa, Syna Twojego, Pana naszego. Amen.

88. Panie Jezu Chryste, który przyjdziesz sądzić żywych i umarłych i wszystkich, co w ziemi spoczywają, zmartwych wzbudzisz, prosimy Cię, odpuść nam nasze wielorakie i ciężkie grzechy, a oczyść sumienie nasze od uczynków martwych, abyśmy z radością przyjścia Twego oczekiwali, a kiedyś, gdy przyjdziesz, po prawicy Twojéj stanęli, i jako współdziedzice zbawienia do wiecznego Twego królestwa weszli i tam Ciebie ze wsyzstkimi aniołami i wybranymi chwalili i wielbili od wieków na wieki. Amen.

89. O Boże, co na serce ludzkie nie wstąpiło, toś zgotował i przyobiecał tym, którzy Cię miłują. Dla tego prosimy Cię, wzbudź w sercach naszych taką miłość ku Tobie, żebyśmy Cię nadewszystko miłowali, a przez to stali się uczestnikami Twoich obietnic, które przewyższają wszystko, o cobyśmy prosić i czegobyśmy żądać mogli. Udziel nam tego, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

XIX. Dzień pokutny.

90 Wszechmogący Boże, Ojcze niebieski, który się nie kochasz w śmierci grzeszników, ale chcesz, aby się nawrócili a żyli, prosimy Cię serdecznie, odwróć łaskawie od nas słusznie zasłużone kary za grzechy uasze, a udziel nam miłościwie miłosierdzia Twego, abyśmy się poprawili, dla Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

91. Święty Boże, miłosierny Ojcze, któryś jest miłościwym, łaskawym i cierpliwym, a odpuszczasz chętnie nieprawość, przestępstwo i grzech, gdy się grzeszniki do Ciebie nawracają: prosimy Cię skruszoném sercem, odpuść nam, Panie, także i nasze grzechy, i bądź nam łaskawym w Chrystusie Jezusie, abyśmy przez wiarę w Niego, sprawiedliwości, żywota i zbawienia dostąpili, dla Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

XX. Pamiątka zmarłych.

Błogosławieni są umarli, którzy w Panu umierają. Alleluja.
Zaprawdę, mówi Duch, aby odpoczywali od prac swoich. Alleluja.

92. O Jezu, któryś jest Panem umarłych i żywych, Twoimi jesteśmy, choć żyjemy, choć umieramy. Pod Twoją wszechmocną obroną nie lękamy się złego, choćbyśmy też chodzili w dolinie cienia śmierci. Ani śmierć, ani grób nas wyrwać nie może z ręki Twojéj. Tobie żyjemy, Tobie umieramy, Twoimi jesteśmy w życiu i w śmierci. Ach, dopomóż nam do zbawienia dla męki i śmierci Twojéj, Panie Jezu Chryste, który z Ojcem i z Duchem świętym żyjesz i królujesz na wieki. Amen.

93. Wszechmogący Boże, któryś wybranych Twoich zgromadził do jednego zboru i ich połączył w święte ciało Syna Twego, Pana naszego Jezusa Chrystusa: prosimy Cię, udziel nam łaski, abyśmy Twych wybranych i zbawionych naśladowali we wszelkich cnotach żywota Boskiego, aż i my wejdziemy do niewypowiedzianéj radości, którąś zgotował wszystkim tym, co Ciebie miłują. Ach, dopomóżże nam do tego, dla Syna Twego miłego, Pana naszego i Zbawiciela Jezusa Chrystusa. Amen.

Wyroki pisma świętego po lekcyi.

I. Czas adwentowy.

1. Weselmy się: przybliża się Zbawiciel, którego nam Bóg obiecał. Imię Pańskie niech będzie błogosławione na wieki. Alleluja.

2. Pan idzie, idzie zaiste, aby sądził ziemię. Będzie sądził okrąg świata w sprawiedliwości, a narody w prawdzie Swojéj. Alleluja.

II. Czas Bożego narodzenia.

Śpiewajcież, narody ziemi, radosnym głosem i wysławiajcież Boga! ukazał się Zbawiciel, którego Pan obiecał; On sprawiedliwość Swoję światu objawił. Alleluja.

III. Nowy rok.

Panie, Tyś bywał ucieczką naszą, od narodu do narodu. Pierwéj niźli góry stanęły i niźliś wykształtował ziemię i okrąg świata: oto zaraz od wieku aż na wieki Tyś jest Bogiem. Alleluja.

IV. Czas epifanii.

1. Chwalcie Pana wszyscy narodowie! chwalcie Go wszyscy ludzie. Albowiem rozszerzone jest nad nami miłosierdzie Jego: a prawda Pańska trwa na wieki. Alleluja.

2. Świadectwa Twoje są bardzo pewne: świętobliwość, Panie, jest domu Twego ozdobą na wieczne dni. Alleluja.

3. Przedziwne rzeczy podług sprawiedliwości mówisz do nas, Boże zbawienia naszego, nadziejo wszystkich krajów ziemi i morza dalekiego! Który uśmierzasz szum morski, szum nawałności jego i wzruszenie narodów. Alleluja.

4. Pierwéj niżem się był uniżył, błądziłem; ale teraz wyroku Twego przestrzegam.

V. Czas passyjny.

1. Odejmij od nas, Panie Boże, wszystkie nasze grzechy i nieprawości, abyśmy w prawéj wierze i czystego serca w Twojéj służbie znalezieni byli. Amen.

2. Panie, nie wspominajże nam nieprawości naszych, niech nas rychło uprzedzi miłosierdzie Twoje, bośmy bardzo znędzeni! Wspomóżże nas i bądź miłościw grzechom naszym dla chwały imienia Twego. Amen.

3. Chrystus umiłował kościół i wydał Samego Siebie zań, aby go poświęcił. Amen.

4. Chrystus dla wystawionéj sobie radości podjął krzyż, wzgardziwszy sromotę, i usiadł na prawicy stolicy Bożéj. Amen.

VI. Wielki piątek.

Dla grzechów naszych Chrystus sam się poniżył, będąc posłusznym aż do śmierci krzyżowéj; dla tego też Bóg nader Go wywyższył, i darował Mu imię, które jest nad wszelkie imię. Amen.

VII. Wielkanoc.

Wykrzykujmyż Panu! Tenci to dzień, który uczynił Pan. Śpiewajcież Mu i wysławiajcież Go, albowiem dobry, albowiem na wieki miłosierdzie Jego, Niech będzie Bóg pochwalony! Dla grzechów naszych Chrystus jest wydany, a dla usprawiedliwienia naszego wstał z martwych. Alleluja.

VIII. Czas wielkanocny.

1. Błogosławiony Pan Bóg, i błogosławione imię chwały Jego na wieki, a niech będzie napełniona chwałą Jego wszystka ziemia. Alleluja.

2. Godzien jest Baranek zabity wziąć moc i bogactwo i mądrość i siłę i cześć i chwałę. Alleluja.

3. Dałeś mi tarcz zbawienia Twego, a prawica Twoja podpierała mię, acześ przypuścił na mnie wielkie i ciężkie uciski, wszakże zasię do żywota przywracasz mię. Alleluja.

IX. Wniebowstąpienie Pańskie.

Wyższy nad wszelką chwałę, nad wszelką sławę, panujesz Ty, o Panie, od wieków aż na wieki. Alleluja.

X. Zielone świątki.

Przyjdź Duchu święty, napełnij serca Twych wiernych i zapal w nich ogień Twéj Boskiéj miłości. Alleluja.

XI. Czas po Trójcy świętéj.

1. Wspomnijże na nas, o Boże, według słowa Twego, w którém kazałeś nam ufać. Niech dusza nasza w słowie Twojém żyje, aby Cię chwaliła teraz i na wieki. Alleluja,

2. Panie! miłosierdzie Twoje niebios sięga, prawda Twoja aż pod obłoki. Alleluja.

3. Słowo Twe jest pochodnią nogom moim, a światłością ścieżce mojéj. Błogosławiony niech będzie Pan. Alleluja.

4. Wielbi dusza moja Pana, i rozradował się duch mój w Bogu, Zbawicielu moim. Alleluja.

5. Tylko na Bogu spolega dusza moja, od Niegoć jest zbawienie moje. Tylkoć On jest skałą moją i wybawieniem mojém, twierdzą moją, przeto się bardzo nie zachwieję. Alleluja.

6. Zawżdy byłem z Tobą, boś mię trzymał za prawą rękę moją, według rady Swéj prowadź mię a potém do chwały przyjmiesz mię. Alleluja.

7. Naucz mię, Panie! drogi Twojéj, abym chodził w prawdzie Twojéj, a ustanów serce moje w bojaźni imienia Twego. Alleluja.

8. Pan Bóg jest słońcem i tarczą; tuć łaski i chwały Pan udziela a nie odmawia, co jest dobrego, tym, którzy chodzą w niewinności. Panie Zastępów! błogosławiony człowiek, który ma nadzieję w Tobie. Alleluja.

9. Boże! święta jest droga Twoja. Któryż Bóg jest tak wielki, jako Bóg nasz? Tyś jest Bóg, który czynisz cuda; podałeś do znajomości między narody moc Twoję. Odkupiłeś ramieniem Twojém lud Swój. Alleluja.

10. Przyjmijcie z cichością słowo wszczepione, które może zbawić dusze wasze. Alleluja.

11. Błogosławieni są, którzy słuchają słowa Bożego i strzegą go. Alleluja.

12. Którzy siali ze łzami, żąć będą z wykrzykaniem, tam i sam chodząc z płaczem rozsiewa lud drogie nasienie, ale zaś przyszedłszy z radością znosić będzie snopy swoje. Alleluja.

XII. Święto żniwne.

Chwalcie Boga w świątnicy Jego; chwalcie Go na rozpostarciu mocy Jego; niech wszelki duch chwali Pana. Alleluja.

XIII. Święto reformacyi.

Panie, w ustawach Twoich kocham się, i nie zapominam słów Twoich. Odsłoń oczy moje, abym się przypatrzył dziwom z zakonu Twego. Alleluja.

XIV. Dzień pokutny.

1. Panie, nie według grzechów naszych obchódź się z nami, ani według nieprawości naszych odpłacaj nam. Wspomóżże nas, o Boże zbawienia naszego, dla chwały imienia Twego. Amen.

2. Gdy Mię szukać będziecie ze wszystkiego serca swego, dam się wam zaiste znaleźć, mówi Pan. Amen.

3. Któryż Bóg jest podobny Tobie? któryby nieprawość odpuszczał, któryby nie zatrzymywał na wieki gniewu Swego? Przeto że się kocha w miłosierdziu: nawróci się, a zmiłuje się nad nami; zatłumi nieprawości nasze i wrzuci w głębokość morską wszystkie grzechy nasze. Amen.

XV. Pamiątka zmarłych.

Pan wyrwie mię z każdego uczynku złego i zachowa do królestwa Swego niebieskiego. Alleluja.

Modlitwy na święta uroczyste.

Adwent.

1.

Wieczny Boże, Ojcze niebieski, chwalimy imię Twoje święte, że nam dozwalasz dzisiaj w pokoju rozpocząć nowy rok kościelny. Twéj dobroci zawdzięczamy, że świecznik słowa Twego świętego pomiędzy nami prosto jeszcze stoi, a Twojemu drogo odkupionemu zborowi w świętych Sakramentach z bogactwa Twojéj obfitéj łaski moc Boża i żywot Boski się rozdawają. Nie przestałeś i w przeszłym roku według Twéj wielkiéj wierności i Twego wielkiego miłosierdzia sprawować, że Ewangelia Twoja obficie między nami mieszkała we wszelkiéj znajomości i mądrości, i karałeś nas i ćwiczyłeś nas mocą jéj Boską, wszakżeś nas też cieszył i wzmacniał. O odpuść nam dla Jezusa Chrystusa, żeśmy jeszcze tak mało owoców godnych pokuty przynieśli, a obudź nas dzisiaj do nowéj gorliwości i pilności w sprawie wiary i pobożności.

Niechaj się, o Panie, łaska Twoja rozmnaża nad sługą Twoim, Cesarzem Wilhelmem, Królem i Panem naszym, i jego całym domem królewskim. Uzbrój Cesarza siłą z wysokości, aby ochraniał kościół Twój i pomagał do pomyślnego wzrostu jego. Namaż sługi słowa Twojego Duchem mądrości i siły, a dopomóż im, aby z radością otwierając usta swe Twoje zbawienie opowiadali. Powołaj głosem Twoim świętym tych, którzy jeszcze daleko są, pogan i żydów, aby i oni kolana swoje skłaniali w imieniu tego, który do nas idzie. Daj, aby i między nami coraz więcéj przybywało do liczby tych, którzy wierzą i zbawieni będą. Obudź tych, co we śnie bezpieczności się znajdują, a duchownie umarłych zawołaj do żywota. Wzmacniaj słabych, pocieszaj smutnych, daj zwycięstwo bojującym, zachowaj wiernych i przysposób do zbawiennego skonania tych, którzy według rady Twéj mądrości nie dożyją końca roku kościelnego.

O Bożo pokoju, poświęć nas zupełnie, aby cały duch nasz i dusza i ciało były bez nagany na przyjście Pana naszego Jezusa Chrystusa zachowane. Wierny jesteś, który nas powołujesz, który też to uczynisz ku chwale imienia Twego świętego. Tobie niechaj będzie chwała na wieki. Amen.

2.

Cześć, chwała i dzięki niechaj Tobie będą, wszechmogący wieczny Boże, miłosierny Ojcze, żeś Się tak łaskawie za nami ujął, a z wielkiéj miłości Syna Swojego jednorodzonego zesłał, abyś nam Twoję chwałę objawił, a lud Twój zbawił od grzechów ich. W głębokiéj pokorze obchodzimy teraz na nowo Jego łaskawe przyjście i cieszymy się we wiernéj ufności z téj wielkiéj tajemnicy, że Bóg objawiony jest w ciele, usprawiedliwiony jest w Duchu, widziany jest od aniołów, kazany jest poganom, uwierzono Mu na świecie, wzięty jest wzgórę do chwały.

Panie Jezu Chryste, królu chwały, Synu Boga żywego, niechajże będzie pochwalone Twoje Boskie miłosierdzie, żeś wyniszczył Samego Siebie, przyjąwszy kształt niewolnika, abyś do nas przyszedł jako Sprawiedliwy i Zbawiciel, który lud Swój zbawić miał od grzechów jego. Radujemy się z Ciebie, a we wierze oczekujemy coraz to chwalebniejszego objawienia Twego. Wejdź w cały kraj nasz, do naszych kościołów i szkół, do naszych domów i serc. Niechaj światło Ewangelii między nami nie zagaśnie, a imię Twoje niechaj u nas mieszka od narodu do narodu.

Niechaj się, o Panie, łaska Twoja rozmnaża nad sługą Twoim, Cesarzem Wilhelmem, Królem i Panem naszym, i jego całym domem królewskim. Błogosław Cesarza i nadal, jakoś go według bogactwa miłosierdzia Twego dotychczas błogosławić raczył. Przyjdź i pobłogosław naszę całą niemiecką ojczyznę, a napełnij wszelką jéj zwierzchność duchem mądrości i sprawiedliwości. Przyjdź i oświeć nauczycieli zborów Twych, a błogosław im w ich świętym urzędzie. Obudź nasz cały naród, wysokich i niskich, do prawdziwéj pokuty i gruntownéj poprawy. Pocieszaj zasmucone i pokuszone serca, pomagaj chorym a daj dobre dokonanie umierającym. A kiedyś, gdy znowu przyjdziesz we wielkiéj mocy i chwale a wszystkie narody zgromadzisz przed Twą sądową stolicą, wtedy, o Panie i Zbawicielu, nie odrzuć nas od oblicza Twego, lecz użycz, abyśmy ufanie mieli a nie byli zawstydzeni od Ciebie w przyjściu Twoiém. Błogosławiony, który idzie w imieniu Pańskiém. Hozanna na wysokościach. Amen.

Boże narodzenie.

1.

Panie Boże, Ojcze niebieski, składamy Ci z serca chwałę i dziękczynienie, żeś nam od wieków Syna Twego jednorodzonego na zbawienie przeznaczył, a gdy przyszło wypełnienie czasu, że się z woli Twojéj stał człowiekiem. Darowałeś Go według obfitości łaski Twojéj nędznemu rodzajowi ludzkiemu, abyśmy, od przeklęctwa zakonu i mocy grzechu i śmierci wybawieni, stali się dziećmi Twemi i dziedzicami królestwa Twego niebieskiego. Prosimy Cię, Ojcze miłosierdzia, zachowaj i wzmocnij nas przez Ducha Twego świętego w znajomości Syna Twego miłego, żebyśmy się z Jego świętego wcielenia po wszystkie czasy weselili i cieszyli, Tobie jako dziatki posłuszne żyli i służyli, a kiedyś Ciebie z wszystkimi aniołami i wybranymi chwalili i wielbili na wieki.

Polecamy Ci, o Panie, Twój święty kościół chrześciański z wszystkimi jego pasterzami i nauczycielami, aby przy prawéj paszy słowa Twojego został zachowany, przez coby wiara nasza w Ciebie wzmocnioną była, a miłość ku wszystkim ludziom wzrastała i pomnażała się. Daj też drzwi otwarte Ewangelii Twojéj pomiędzy poganami i żydami, oświeć i wzmocnij posłów jéj, aby wiele owoców sprawili.

Rządź, o Panie, Duchem mądrości i sprawiedliwości wszelką zwierzchność. Osobliwie rozświeć oblicze Twoje ojcowskie ku pokojowi i błogosławieństwu nad sługą Twoim, Cesarzem Wilhelmem, Królem i Panem naszym, i Jego całym domem królewskim. Prowadź go Duchem Twoim do wszystkiego dobrego. Nasyć go długością dni, a okaż mu zbawienie Twoje. Udziel łaski, aby z wszystkimi swoimi radzcami i sługami krajem naszym podług woli Twojéj rządził, aby sprawiedliwość się pomnażała a złość zahamowana i ukarana została, a my, abyśmy

w cichości i pokoju, jako to na chrześcian przystoi, żywot nasz dokończyć mogli.

Wszystkich tych, co w biedzie i pokuszeniu się znajdują, szczególniéj tych, którzy dla imienia Twego świętego i prawdy prześladowanie cierpią, pocieszaj Ty Duchem Twoim świętym, aby to jako wolę Twoję ojcowską poznali i przyjęli a nakoniec łaskawie wybawieni byli. Koronuj Boskiém Twém błogosławieństwem chrześciańskich małżonków, wychowanie dziatek w szkole i w domu, wszelkie poczciwe pożywienie się i wszelką poczciwą pracę ręczną, wszystkie szlachetne sztuki i umiejętności. Niechaj wszystkie owoce ziemi, które do cielesnego pożywienia służą, pomyślnego wzrostu nabiorą i się zdarzą. A chociażeśmy grzechami naszymi na kary Twoje sprawiedliwe słusznie zasłużyli, przecież przepuść nam, miłościwy Boże, a ochroń nas łaskawie od wojny, szkodliwéj zarazy, ognia i powodzi, nieurodzaju i drożyzny.

Tego wszystkiego, i o co Ciebie gdzie indziéj dzieci Twoje, miły Ojcze niebieski, według Twego upodobania proszą, racz nam użyczyć łaskawie przez gorzką mękę i śmierć Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana i Zbawiciela naszego, który z Tobą i z Duchem świętym żyje i króluje na wieki. Amen.

2.

Panie Boże, miły Ojcze niebieski, któryś z serdecznego miłosierdzia ku nam, biednym grzesznikom, Syna Twego jednorodzonego z tronu chwały w nasze ciało i krew zesłał, i serce Swoje ojcowskie nam otworzył, wielbimy, chwaląc i wysławiając imię Twoje, tę tajemnicę pobożności: Bóg objawiony jest w ciele. Dziękujemy Ci, żeś nas przez poniżenie się Syna Twego miłego do godności dziatek wywyższył, a przez Jego ubóstwo nas dobrami niebieskiemi ubogacił, nasze grzechy odpuścił i przykrył, nas pokojem udarował i otworzył nam bramy do nieba. Prosimy

Cię, daj nam Ducha Twego świętego, abyśmy w pełném łaski narodzeniu Syna Twojego dobrotliwość i miłość Twoję z serca poznali, z niéj się radowali i cieszyli, przez nią w synostwie umocnieni i od wszelkiéj nieczystości i złości oczyszczeni zostali. Twoje zbawienie niechaj wiadome będzie i rozszerzone po naszych krajach, aby światłem, które nad nami weszło, cały naród nasz był oświecony i ubłogosławiony. – (Okaż dobrodziejstwo, i miłosierdzie Twemu słudze, Cesarzowi i Królowi naszemu Wilhelmowi, i całemu jego domowi królewskiemu.) – Okaż się w łasce Twojéj wierzącym we wszystkich stanach, wysokim i niskim, ubogim i bogatym, wesołym i zasmuconym. Wprowadź i tych, którzy jeszcze są daleko, aby i oni kolana swoje skłaniali z nami w imieniu dzieciątka, któreś Ty Zbawicielem całego świata ustanowił, a rozszerzaj królestwo Twoje, aż z wszystkimi aniołami i wybranymi Twe oblicze oglądać i Ciebie chwalić i wielbić będziemy na wieki. Amen.

Nowy rok.

1.

Miłosierny Boże i Ojcze Pana naszego Jezusa Chrystusa, składamy Ci z serca chwałę i dzięki, żeśmy znowu jeden rok pielgrzymstwa naszego dokończyli, a dzisiaj nowy rok w imieniu Twojém rozpocząć możemy. Ach, Panie i Boże, jak wielka jest dobroć Twoja, którąś nam dotychczas z ojcowskiéj Twéj miłości tak obficie wyświadczył. Słowem Twojém i Sakramentem wzmacniałeś i cieszyłeś nas hojnie, błogosławiłeś nam częstokroć na ciele i duszy, oddaliłeś od nas łaskawie nie jedno złe, a kiedyś nas nawiedził, to i w utrapieniu miałeś myśli o pokoju z nami. Prosimy Cię, daj, abyśmy naszych starych grzechów i nieprawości z sobą na nowy rok nie przenieśli. Odnów w nim

Twą ojcowską miłość i wierność. Udziel nam świętéj pobożności i prawych uczynków, oddal od nas wszelką boleść serca, a nasyćże nas z poranku miłosierdziem Twojém, abyśmy wesoło śpiewać i radować się mogli po wszystkie dni nasze.

Polecamy Ci, o Panie, Twój święty chrześciański kościół ze wszystkimi jego pasterzami i nauczycielami, aby się i. t. d.
(Ciąg dalszy jak w modlitwie na Boże narodzenie 1. str. 89 wiersz 16.)

2.

Miłosierny, wieczny Boże i Ojcze w Chrystusie, na początku tego nowego roku pielgrzymstwa naszego przychodzimy przed oblicze Twoje niosąc dziękczynienie i chwałę wspaniałemu imieniowi Twemu. Wspominamy sobie na wszelką nie zasłużoną dobroć i wierność, któreś nam w całém życiu naszém a szczególniéj w upłynionym roku okazał. Żywotem i miłosierdziem obdarowałeś nas, a opatrzność Twoja strzegła ducha naszego. Nasyciłeś nas Twojemi dobremi rzeczami, a sprawę rąk naszych utwierdziłeś między nami. Krajowi naszemu zachowałeś pokój, a wybawiłeś nas z rozlicznego ucisku i niebezpieczeństwa. Tyś uczynił, że zborowi Twemu nie schodziło na słowie Twéj prawdy i kazaniu o pokucie, aby byli zbawieni wszyscy mu wierzący. Ale ze wstydem musimy wyznać naszę wielką winę, że nadużywając łaski Twojéj częstokroć zgrzeszyliśmy przeciwko Tobie. Nie wchodź w sąd z nami, a nie odpłacaj nam według grzechów naszych, lecz pamiętaj na nas według wielkiego miłosierdzia Twego dla Jezusa Chrystusa, Syna Twego umiłowanego. Nie odbieraj od nas w nowym roku Twéj pomocy. Twojéj wszechmocnéj opiece polecamy kraj nasz, aby w pośród nas wiara i wierność mieszkały, a pokój z granic naszych nie ustępował.

Czuwaj z łaską Twoją nad Cesarzem, Królem naszym i całym domem jego. Udziel wszystkim jego radzcom i sługom

mocy i mądrości, aby urząd swój w Twojéj bojaźni sprawowali, Tobie ku upodobaniu a sobie i nam ku błogosławieństwu.

Weźmij pod Twoję obronę kościół nasz ewangelicki. Pomóż, aby słudzy słowa Twojego z radością otwierając usta opowiadali zbawienną Ewangelię. Nawróć Duchem Twoim niepokutujących, naprowadź na dobrą drogę błądzących, utwierdź nawróconych, aby zbór Twój się stał chwałą wspaniałéj łaski Twojéj. Błogosław każdego w stanie i powołaniu jego. Połącz małżonków pokojem Twoim. Użycz zdarzenia do wychowania dzieci we wszystkich domach i szkołach. Opatruj wdowy i sieroty, pomagaj ubogim i strapionym, pocieszaj chorych i pokuszonych. Posilaj ich słowem żywota, a niech codzień w tym roku na nowo doznają, że miłosierdziu Twojemu nie masz końca, a że łaska Twoja trwa od narodu do narodu.

Miłosierny Ojcze, czas nasz ulatuje, a dni żywota naszego nikną jako cień. Dajże więc głębokie wrażenie wieczności w dusze nasze, abyśmy myśli nasze kierowali ku niebu. A gdy lata nasze się dokonają, wtedy puszczaj nas w pokoju i użycz nam zbawiennéj godzinki śmierci, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

Święto epifanii.

1.

Wieczny Boże, Ojcze światłości, od którego wszelki datek dobry i wszelki dar doskonały zstępuje, składamy Ci chwałę i dziękczynienie, żeś Syna Twego jednorodzonego, Pana naszego Jezusa Chrystusa, prawdziwą światłość, na świat zesłał, w Nimeś się wszystkim narodom objawił i także nas powołał przez Twoję swiętą Ewangelię z ciemności ku dziwnéj Twojéj światłości.

Prosimy Cię, spraw łaskawie, aby ta niebieska światłość po wszystkie czasy u nas i w nas świeciła, i przez wiernych świadków prawdy rozjaśniała ciemności tego świata, iżby wszystkich oczy Ciebie poznały i tego, któregoś zesłał, Jezusa Chrystusa, Syna Twojego. Wylej Ducha Twego świętego na wszelkie ciało, zgotuj drogę słowu Twojemu, aby mu się serca otworzyły, a przez nie wszędzie odnowione i poświęcone, pocieszone i zbawione były.

Ojcze miłosierdzia, wołaj robotników na wielkie żniwo Twoje, wysyłaj posłów, aby narody z ciemności do Twej światłości nawrócili. Wzmacniaj ich odwagę w każdym boju, ochraniaj ich w każdem niebezpieczeństwie, dodawaj mocy Twojej do ich słowa. Wychodź z nimi do świętego boju, aby bałwochwalstwo upadło, poganie Tobie cześć oddali, i odległe wyspy i kraje opowiadały chwałę Twoję.

Panie wszystkich Panów, przyjdź królestwo Twoje. Bądź wola Twoja tak na ziemi jako w niebie. Amen.

2.

Wszechmogący, wieczny Boże, miły Ojcze niebieski, składamy Ci z serca chwałę i dziękczynienie, żeś nam nader obfite bogactwo łaski Twej przeciwko nam w Chrystusie objawił, biednych pogan do światłości Twojej zgromadził i ich powołał do społeczeństwa Syna Twego miłego. Prosimy Cię, racz nas Duchem Twoim świętym tak rządzić i prowadzić, abyśmy zawsze w światłości słowa Twego Boskiego chodzili, jako dziatki światłości uczynki ciemności odrzucili i oblekli się w zbroję światłości, abyśmy się z całą ufnością z naszego Zbawiciela i Króla chwały cieszyli i radowali, w Nim błogosławieństwo Abrahamowe odziedziczyli, Tobie i Synowi Twemu za to ofiary przyjemne przynieśli a nakoniec z zupełnością pogan i z duchownym prawdziwym Izraelem Bożym zbawieni byli.

Polecami Ci, o Panie, Twój święty chrześciański kościół ze wszystkimi pasterzami i nauczycielami jego, aby się i. t. d. (Ciąg dalszy jak w modlitwie na Boże narodzenie 1 str. 89 wiersz 16.)

Wielki piątek.

1.

O Panie Jezu, Synu Boga żywego, któryś był ze złoczyńcami policzony, na haniebną śmierć krzyżową wyprowadzony a nakoniec jako Baranek niewinny na drzewie krzyża za nasze grzechy zabity, i stałeś się za nas przeklęctwem, abyś przeklęctwo zakonu i zasłużony gniew Ojca Twojego niebieskiego od nas odwrócił, składamy Ci za tę Twoję niewypowiedzianą miłość i wierność z głębi serca naszego chwałę i dzięki, i prosimy Cię pokornie, daj nam Ducha Twego świętego, abyśmy na krzyż Twój spoglądali jako na tron łaski, który nam Bóg wystawił, abyśmy otrzymali odpuszczenie i znaleźli miłosierdzie. Wzmocnij nas także, żebyśmy Twojém niewinném cierpieniem, krzyżem i śmiercią przeciw wszystkim pokusom ciała i duszy w prawdziwéj wierze się cieszyli, Ciebie naśladując ciało swoje ze wszystkiemi pożądliwościami i żądzami krzyżowali i Tobie, będąc posłusznymi, w nowości żywota służyli. Ach Panie, wierny, miłościwy Zbawicielu, pociągnij nas do Siebie, jakoś złoczyńcę na krzyżu do Siebie pociągnął, przyczyń się też za nami biednymi grzesznikami u Ojca Twego niebieskiego, jakeś się przyczynił za mordercami Twymi. Pomagaj nam w ostatniéj trwodze naszéj a przyjmij duszę naszę w ręce Twoje, boś Ty nas odkupił, Ty wierny Boże. Amen.

2.

Święty, wszechmogący Boże, prosimy Cię, spojrzyj łaskawie na ten Twój zbór, za który Syn Twój Jezus Chrystus śmierć

krzyżową poniósł. Daj nam, abyśmy się wszyscy stali uczestnikami tak drogo nabytego odpuszczenia grzechów naszych. Oczyść nas krwią Syna Twego od wszystkich nieprawości, poświęć nas, abyśmy wszystkiemu innemu obumarłszy Tobie jedynie żyli i służyli.

Ojcze Pana naszego Jezusa Chrystusa, przyjmij łaskawie modlitwy, które do Ciebie niesiemy za cały kościół i za wszystkich członkow jego, za nas i za wszystkich ludzi. Napełnij miłością Jezusa Chrystusa wszystkich, któryches pasterzami i nauczycielami ustanowił. Udziel mocy urzędowi, który pojednanie opowiada. Błogosław Cesarza i Króla i cały dom jego. Połącz pod krzyżem Chrystusowym cały naród nasz przez Ducha pokoju i zgody. Wysłuchaj wszystkich smutnych i obciążonych, jako i tych, którzy w jakiéjkolwiek biedzie i uciśnieniu Ciebie błagają; pomóżże nam we wszystkich naszych dolegliwościach, dla Jezusa, Pośrednika i Zbawiciela naszego.

Ojcze miłosierdzia, błagamy Cię w tym wielkim dniu pojednania za wszystkimi ludźmi i narodami, którzy jeszcze nie uwierzyli w zbawienne imię Syna Twojego. Uwielbij łaskę Twoję i w nich, a daj, aby zwiastowanie pokoju przyjęli, gdy głos dójdzie do ich serc: „Jednajcie się z Bogiem.“

Panie Jezu, Ty wielki Pasterzu owiec Twych, któryś życie Swe dał na zbawienie wszystkich ludzi, zgromadź i te owieczki, które jeszcze nie są w Twojéj owczarni, aby był jeden pasterz i jedna owczarnia, a kiedy wejdzie zupełność narodów do kościoła Twego, aby Cię każde usta chwaliły, i każdy język Cię wielbił jako Pana i Zbawiciela ku chwale Ojca Twojego niebieskiego. Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, zmiłuj się nad nami wszystkimi, a daj nam Twój pokój. Amen.

3.

(W modlitwie powszechnéj kościelnéj na odpowiedném miejscu załączyć jako zakończenie:)

Przygotuj nas im daléj tém więcéj ku zbawiennemu końcowi, osobliwie w ostatniéj godzinie śmierci odpędź od nas wszystkie pokusy, a przymnażaj nam wiary w Jezusa, Syna Twego, abyśmy zwyciężyli wszelkie strachy śmierci. Gdy uszy nasze wtedy już nie będą mogły słyszeć, niechże Duch Twój święty poświadcza duchowi naszemu, że jako dzieci Twoje i współdziedzice Chrystusowi wnet z Jezusem u Ciebie w niebie będziemy. Gdy oczy nasze już nie będą mogły widzieć, wtedy otwórz nam oczy wiary naszéj, abyśmy niebiosa Twoje przed sobą otworzone, a Pana Jezusa po prawicy Twojéj widzieli, że i my tam być mamy, gdzie On jest. Gdy język nasz już nie będzie mógł mówić, niechaj wtedy Duch Twój się przyczynia za nami wzdychaniem niewymównem, i niech każdego z nas uczy w sercu swojém wołać: Ojcze! w ręce Twoje polecam ducha mojego!

A tak daj, wierny Boże, abyśmy w bojaźni Twojéj żyli, w łasce Twojéj umierali, w pokoju Twoim z tego świata zchodzili, w grobie pod opieką Twoją odpoczywali, przez moc Twoję zmartwych powstali, a potém odziedziczyli zbawienną nadzieję, żywot wieczny, dla Syna Twego miłego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego, któremu z Tobą i z Duchem świętym niech będzie cześć i chwała, sława i panowanie, teraz i na wieki wieków. Amen.

Wielkanoc.

1.

Miłosierny Boże i Ojcze, któryś wywiódł od umarłych we krwi przymierza wiecznego onego wielkiego Pasterza owiec, Pana naszego Jezusa Chrystusa, składamy Ci serdeczne uwielbienie i dzięki, żeś nas według wielkiego miłosierdzia Swego odrodził ku nadziei żywéj przez zmartwychwstanie Jezusa

Chrystusa od umarłych ku dziedzictwu nieskazitelnemu i niepokalanemu i niezwiędłemu, w niebiesiech dla nas zachowanemu, którzy mocą Twoją strzeżeni bywamy przez wiarę ku zbawieniu. Pomóż nam, abyśmy, jako Chrystus jest wzbudzony z martwych, tak i my chodzili w nowości żywota, i zbliżali się do zmartwychwstania umarłych, w którém to, co jest skazitelnego, przyoblecze nieskazitelność, i co jest śmiertelnego, przyoblecze nieśmiertelność.

Polecamy Ci, o Panie, Twój święty chrześciański kościół z wszystkimi jego pasterzami i nauczycielami, aby się i. t. d. (Ciąg dalszy jak w modlitwie na Boże narodzenie 1 str. 89 wiersz 16.)

2.

Wieczny, wszechmogący Boże, Ojcze niebieski, radują się wszystkie stworzenia, raduje się serce nasze i dusza nasza, że Syn Twój miły, który za nasze grzechy umarł, zmartwychwstał, a wszystką naszę nieprawość w grobie pochował i zapieczętował. Za to dziękujemy Ci z głębi serca naszego, i prosimy Cię dla takowego chwalebnego zmartwychwstania, obudź nas ze śmiertelnego snu grzechowego, abyśmy tego szukali, co jest wzgórę. Wszczep i wryj to głęboko w duszę naszę, jak cieszyć się powinna z radosnego zmartwychwstania Syna Twego miłego i Zbawiciela naszego, i jak niezachwianie ma wierzyć, że grzech, śmierć, diabeł i piekło pokonanemi zostały, i że się ich żaden chrześcianin bać już niepotrzebuje, jeżeli się w prawdziwéj wierze sprawiedliwością przyodzieje, którą nam nabył Syn Twój miły. Tego racz nam łaskawie użyczyć, dopóki tu żyć mamy, aż wcale do Ciebie przyjdziemy i Ciebie twarzą w twarz oglądać i ze wszystkimi świętymi aniołami i wybranymi Ciebie na wieki chwalić i wielbić będziemy w imieniu Jezusa, zmartwychwstałego Zbawiciela naszego.

Polecamy Ci, o Panie, Twój święty chrześciański kościół ze wszystkimi jego pasterzami i nauczycielami, aby się i. t. d. (Ciąg dalszy jak w modlitwie na Boże narodzenie 1 str. 89 wiersz 16.)

3.

Wszechmogący Boże i Ojcze, któryś Syna Twojego Jezusa Chrystusa po wycierpianych mękach i śmierci zaś ożywił i jako zwycięzcę z grobu wyprowadził, abyś chwalebném uczynił imię Twoje wielkie, i aby wszyscy wierni pocieszonymi zostali, przynosimy Ci wesołem sercem ofiary uwielbienia i dziękczynienia. Wybawiłeś nas przez śmierć Syna Twego miłego z grzechów i śmierci, a zmartwychwstaniem Jego dałeś nam zapewnienie wiecznego zbawionego żywota. Pomóż nam, miłościwy Ojcze, aby takowe wielkie dobrodziejstwa dla nas nie były daremne. Rządź nas Duchem Twoim świętym, abyśmy coraz więcéj grzechowi obumarli, a nadal już więcéj nie sobie, lecz Temu żyli, który za nas umarł i zmartwychwstał. Użycz nam, abyśmy mocą zwycięskiego zmartwychwstania Syna Twojego strachy śmierci i grobu przezwyciężyli, a ufnym umysłem wyglądali godziny, w któréj Jego potężny głos i nas zawoła do powstania żywota.

Wyléj Twoje błogosławieństwo na wszystkich tych, którzy dzisiaj wesołą Wielkanoc obchodzą, aby moc Twoja skuteczną się okazała w całém chrześciaństwie, w kraju naszym, w zborze naszym, i aby wszędzie po wyschniętych polach śmierci zaszumiał powiew zmartwychwstania. Polecamy łasce Twojéj wszelką chrześciańską zwierzchność, aby uzbrojona Twoją siłą i mądrością rządziła, tak jak się Tobie to podoba. (Weźmij pod Twoją wszechmocną opiekę Cesarza i Króla naszego, a daj, aby się z całym domem swoim z pomocy Twojéj i z błogosławieństwa Twego cieszył.) Zmiłuj się nad ubogimi i chorymi, nad strapionymi i stroskanymi, a posil ich wesołą wiadomością,

że zmartwychwstały Zbawiciel i dla ich dobra żyje i króluje, a że i nad nimi rękę swą ku pociesze i pomocy ma wyciągniętą. Nam zaś wszystkim towarzysz na drodze pielgrzymstwa naszego słowami Twemi o pokoju, pocieszającemi i uszczęśliwiającemi nas, aż wejdziemy do odpoczynku i obudzimy się z radością ku oglądaniu chwały Twojéj. Amen.

Wniebowstąpienie Pańskie.

1.

Miłosierny Boże i Ojcze, składamy Ci z serca chwałę i dzięki, żeś Syna Twojego Jezusa Chrystusa, który przez żywot Swój, przez mękę i śmierć Swoję stał się Zbawicielem nas wszystkich, czcią i chwałą ukoronował i darował mu imię, które jest nad wszelkie imię. Z wszystkimi, którzy są na niebiesiech i na ziemi i pod ziemią, skłaniamy kolana nasze przed Tym, którego królestwu nie ma końca, i wyznajemy ku chwale Twojéj, że Jezus Chrystus jest Panem. Wzmocnij w nas wiarę, a oczyść serca nasze, abyśmy jako żywe członki z Nim, głową naszą, połączeni byli i tego szukali, co jest w niebiesiech, gdzie Chrystus siedzi na prawicy Twojéj.

Polecamy Ci, o Panie, Twój święty chrześciański kościół ze wszystkimi jego pasterzami i nauczycielami, aby się i t. d.
(Ciąg dalszy jak w modlitwie na Boże narodzenie 1 str. 89 wiersz 16.)

2.

Panie Jezu Chryste, który dokonawszy dzieła Twojego na ziemi, wstąpiłeś na niebiosa i usiadłeś na prawicy Ojca, patrzymy z wiarą za Tobą i cieszymy się z chwały Twojéj. Byłeś posłusznym aż do śmierci, a to śmierci krzyżowéj, dla tego też Bóg nader Cie wywyższył i darował Ci imię, które

jest nad wszelkie imię, aby przed Tobą wszelkie się kolano skłaniało, a wszelkie języki wyznawały, żeś Ty jest Panem, ku chwale Boga Ojca.

O najwyższy kapłanie, któryś wszedł do świątnicy najświętszéj, abyś się stawił za nas przed obliczem Boga, przyczyniaj się za nami u Ojca Twojego, aby nas żadne oskarżenia przed Jego stolicą sądową nie potępiły, a pokój Jego został z nami na wieki.

Królu chwały, załóż królestwo Twoje w sercach naszych! Uczyń nas przez Ducha Twojego sposobnymi, abyśmy Ci służyli w bojaźni i z ochotą. Wzmocnij nas przeciwko grzechowi, a napełnij serca nasze świętą tęskliwością dostania się tam, gdzieś Ty nas uprzedził.

Panie, nasz Zbawicielu, Piastunie dóbr niebieskich, daj z pełności Twojéj nam wszystkim łaskę za łaskę. Niechaj błogosławieństwo Twoje spoczywa na Cesarzu, Królu naszym, i całym domie jego. Ochraniaj, rozszerzaj i umacniaj na wszystkich miejscach Twój kościół, osobliwie w naszéj ojczyźnie. Przyoblecz przełożonych i sługi jego mocą z wysokości.

Zostań z nami, Panie, dopóki tu na ziemi pielgrzymujemy. Pomóż, abyśmy żywot nasz już tu na ziemi jakoby w niebiesiech wiedli, a gdy nas ztąd odwołasz, abyśmy głos Twój z radością usłyszeli. Spraw, abyśmy przemienieni w wyobrażenie Twoje weszli do niebieskiego Jeruzalemu, do zebrania pierworodnych i sprawiedliwych, którzy już przezwyciężyli, i do Ciebie, Pośrednika nowego testamentu, i do Twojego i naszego Ojca, któremu cześć i chwała się godzi od wieków na wieki. Amen.

Zielone świątki.

1.

Wszechmogący Boże, miły Ojcze niebieski, któryś w dzień zielonych świątek Ducha Twojego wylał na Apostołów i przyoblekł ich mocą z wysokości, abyś Sobie zgromadził kościół, któregoby bramy piekielne nie przemogły, chwalimy Twoje miłosierdzie, według któregoś i nas powołał do królestwa Syna Twego miłego i uczyniłeś nas uczestnikami obietnicy Ducha świętego, prosimy Cię, racz tegoż Ducha Twojego świętego na nas i na całe chrześciaństwo coraz obficiéj wylewać, abyśmy wszyscy oświeceni, poświęceni i w prawdziwéj wierze przy Jezusie Chrystusie zachowani byli, aż kiedy wejdziemy do zboru sprawiedliwych, którzy przezwyciężyli, gdzie Cię na wieki chwalić będziemy.

Udziel wszelkiéj zwierzchności chrześciańskiéj Ducha Twojego, ducha sprawiedliwości, mądrości i mocy. Przyoblecz osobliwie darami Jego Cesarza, Króla naszego, weźmij go i cały dom jego pod Swoją wszechmocną obronę. Rządź przez Ducha Twego wszystkie zwierzchności niemieckiéj ojczyzny naszéj, aby w niéj miłosierdzie i prawda ze sobą się spotkały, sprawiedliwość i pokój się pocałowały.

Wierny Boże, prosimy Cię, racz mocą Ducha Twego świętego oświecić i przywrócić błądzących, karać niepokutujących, wzmacniać słabych, pocieszać i ochraniać pokuszonych, posilać smutnych, abyśmy żyli w Twojéj bojaźni, umierali w Twojéj łasce, odpoczywali w Twoim pokoju, zmartwychwstali Twoją mocą, a potém odziedziczyli żywot wieczny, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego, któremu z Tobą i z Duchem świętym niechaj będzie cześć, sława i chwała teraz i na wieki. Amen.

2.

Chwała Ci, miłosierny Boże, Ojcze Pana naszego Jezusa Chrystusa, żeś zesłał na świat obiecanego Pocieszyciela i dałeś Go nam jako zakład niebieskiego dziedzictwa naszego. Wylewaj Go coraz obficiéj na kościół Chrystusa Jezusa. Załóż królestwo Twoje w sercach naszych; wyprowadź nas z ciemności do jasności, z niewoli grzechu do chwalebnéj wolności dziatek Twoich.

Przyjdźże, Duchu Pański, przyjdź i spuść się dzisiaj na nas wszystkich. Pobłogosław wszystkich wiernych nową i obfitą miarą darów Twoich. Tych zaś, którzy jeszcze śpią i w grzechach swoich są umarłymi, obudź do nowego żywota. Nie zostawiaj nikogo z nas bez świadectwa o Sobie, ale uwielbij Się w nas wszystkich według bogactwa łaski Twojéj.

O Duchu święty, wspomóż silnie słabość naszę. Daj nam świętéj gorliwości, abyśmy łaski Bożéj w Jezusie Chrystusie pilniéj szukali, niż wszystkich dóbr ziemskich. Pomagaj nam w codziennéj walce przeciwko duchowi świata tego. Uwielbij Chrystusa w nas, a poświadcz duchowi naszemu, iżeśmy dziećmi Bożemi.

Duchu Pański, wyléj dary Twoje na cały nasz naród. Uzbrój Cesarza i Króla naszego mądrością i mocą. Rządź wszelką zwierzchność chrześciańską, przedewszystkiem w naszéj niemieckiéj ojczyźnie, aby się jednomyślnie starała o utrzymanie pokoju błogiego, wykonywała prawo i sprawiedliwość i pomagała budować królestwo Twoje.

Niechaj światłość Twoja wejdzie także nad mnóstwem tych, którzy się jeszcze w ciemności i cieniu śmierci znajdują. Poświęć całe chrześciaństwo a uczyń je obrazem prawdziwym niewidzialnego królestwa Twego. Bądź mocną związką jedności pomiędzy wszystkimi chrześcianami, zborami i kościołami. Prowadź nas wszystkich do jednéj wiary i znajomości Syna Bożego,

aż kiedy według obietnicy słowa Twojego będą jedna owczarnia i jeden pasterz. Amen.

3.

O Duchu święty Boży, któryś kiedyś w zupełności mocy Twojéj zstąpił na Apostołów, wyléjże się dzisiaj i w serca nasze; wznieć w nas ogień niebieski świętobliwych myśli, szczeréj miłości, gorących modlitw, radosnych pochwał, napełnij nas Boskim popędem Twoim i rozlicznymi darami i sprawami Twojemi, a poświadcz duchowi naszemu, iżeśmy dziećmi Bożemi.

O Boże, nie odrzucaj nas od oblicza Twego a Ducha Swego świętego nie odbieraj od nas.

Polecami Ci, o Panie, Twój święty chrześciański kościół ze wszystkimi pasterzami i nauczycielami jego, aby się i t. d.
(Ciąg dalszy jak w modlitwie na Boże narodzenie 1 str. 89 wiersz 16.)

Święto Trójcy.

Wieczny Boże, dziękujemy Ci, żeś się nam w słowie Swojém jako Ojciec, Syn i Duch święty objawił. Zachowaj nam i potomkom naszym tę zbawienną znajomość Boskiéj istoty Twojéj; pomóż nam, abyśmy wiernie i pokornie przy tém wytrwali, a daj, abyśmy w tém żywot wieczny mieli.

Przenajświętszy Boże, chwalimy Cię i wielbimy: Święty, święty, święty jesteś, o Boże nasz; pełna jest wszystka ziemia chwały Twojéj. Boże, Ojcze nasz, zmiłuj się nad nami i rozwesel nas miłością Twoją. Synu Boży, zmiłuj się nad nami, a usprawiedliwij nas i zbaw nas z łaski Twojéj. Duchu święty, zmiłuj się nad nami, poświęć i pociesz nas społecznością Twoją. Święty, w Trójcy jedyny Boże, zmiłuj się nad nami.

Polecamy Ci, o Panie, Twój święty chrześciański kościół ze wszystkimi jego pasterzami i nauczycielami, aby się i t. d.
(Ciąg dalszy jak w modlitwie na Boże narodzenie 1 str. 89 wiersz 16.)

Święto żniwne.

1.

Wszechmogący, dobrotliwy Boże i Ojcze, któryś rok tak obficie dobrocią Twą ukoronował, a ziemięś napełnił owocami, tak iż wydała urodzaj swój, a doliny okryły się zbożem: Wykrzykują i radują się z dobroci Twojéj i śpiewają, wesoło znoszą snopy wraz z innymi hojnymi darami Twymi.

Bądź pochwalony, o Boże, który owocom ziemi naszéj błogosławisz a żniwa naszego corocznie i wiernie strzeżesz.

O wierny Boże, prosimy Cię serdecznie, udziel nam obfitego błogosławieństwa Twego, zdrowia, pokoju i cichości, abyśmy tych darów Twoich z innymi w Twojéj bojaźni sercem wesołem używali, Ciebie we wszystkich Twych dobrodziejstwach poznali a za wszelką Twą dobroć i wierność Ciebie chwalili, sławili i wielbili.

Polecamy Ci, o Panie, Twój święty chrześciański kościół ze wszystkimi jego pasterzami i nauczycielami, aby się i t. d.
(Ciąg dalszy jak w modlitwie na Boże narodzenie 1 str. 89 wiersz 16.)

2.

Panie, wszechmogący i miłosierny Ojcze, któryś jest Bogiem pomocy, przychodzimy z dziękczynieniem i z radością przed oblicze Twoje. Tyś i w tym roku nie zaniechał Samego Siebie prócz świadectwa i uczyniłeś nam wiele dobrego. Tyś ochraniał zasiewy nasze, i błogosławiłeś urodzajom pól naszych. Tyś do sprawy rąk naszych użyczył zdarzenia i uczyniłeś, że każdy owoc pracy swéj widzieć i pożywać może. Dla tego cieszymy się z Twéj pomocy i chwalimy imię Twoje ustami

radości pełnemi. Lecz wyznajemy też pokornie, żeśmy na Twoję łaskę i wierność nie zasłużyli, a bogactwem dobrotliwości Twojéj, cierpliwości i nieskwapliwości wielokrotnie pogardzali. Miłosierny Boże, nie obchódź się z nami według nieprawości naszych. Daj nam Ducha Twego świętego, abyśmy się Twą dobrocią do pokuty prowadzić dali, a dary ręki Twojéj ojcowskiéj z dziękczynieniem przyjmowali i według woli Twojéj ich używali. Daj nam serce spokojne i umysł skromny, abyśmy przestawali na tém, co nam darujesz, a ufnością wiary z Twojéj pomocy się cieszyli. Oddal łaskawie od nas niebezpieczeństwo i biedę, a przyjmij nas zawsze pod Twoję wszechmocną obronę. Pamiętaj według dobroci Twéj ojcowskiéj i według miłosierdzia Twego o ubogich i biedę cierpiących, a wzbudź serca tych, którzy obficie żniwowali, aby dobroczynności i udzielania nie przepominali. Niechaj będą oczy Twoje i nadal otworzone nad polami, aby urodzaj wydawały czasu swego, a my nie cierpieli niedostatku. A ponieważ słowo Twoje jest pokarmem duszy naszéj, to pomóż, aby wszędzie jako dobre nasienie rozsiewane było a owoc przyniosło do żywota wiecznego. Niechaj kraj nasz się zazieleni i rozkwitnie Twoimi darami duchownymi. Błogosław Cesarza i Króla oraz z całym domem jego a użycz mu mocy i mądrości z wysokości, aby lud swój dobrze rządził; udziel radzcom i sługom jego, aby dobra kraju szukali i go budowali i doglądali do doczesnego i wiecznego zbawienia. Nakoniec użycz nam według łaski Twojéj, abyśmy wszyscy w on dzień wielkiego żniwa przyszedłszy z radością znosili snopy swoje i z Twojéj ręki koronę chwały niezwiędłą otrzymali. Użycz nam tego, Panie, dla Jezusa Chrystusa, Syna Twego. Amen.

3.

(Po skąpém żniwie.)

Bądź pochwalony i uwielbiony, Boże, po wszystkie czasy, teraz i na wieki. Chociażeś w tym roku pól naszych obfitymi owocami i dostatkiem nie pobłogosławił, jednak wiemy to pewno, żeś jest Bogiem naszym i źródłem niewyczerpaném życia naszego, gdyby i niebo i ziemia sił swoich nam odmówiły, i że Ty nas zachować i wyżywić możesz, choćby dary ziemi skąpo płynęły. Boć nie samym chlebem żyjemy, ale każdém słowem pochodzącém z ust Twoich, a Ty możesz i to sprawić, że nam wszystko, nawet niedostatek, ku dobremu służy.

Zachowaj duszę naszę od niespokojności, abyśmy przeciwko Tobie nie szemrali, lecz w pobożności na swém przestawającymi i gotowymi byli, tymi darami, któreś nam wręczył, także i innym służyć i pomagać.

Polecamy Tobie, o Panie, Twój święty chrześciański kościół z pasterzami i nauczycielami jego, aby przy prawéj paszy słowa Twojego był zachowany, a przez to aby wiara w Ciebie u nas wzmocniona została, a miłość ku wszystkim ludziom wzrastała i się pomnażała. Raczże też dać drwi otwarte Ewangelii Twojéj między poganami i żydami, a posłów jéj oświecać i wzmacniać, aby wiele owocu sprawili.

Rządź Panie, duchem mądrości i sprawiedliwości wszelką zwierzchność. Osobliwie rozświeć oblicze Twoje Ojcowskie ku pokojowi i błogosławieństwu nad sługą Twoim, Cesarzem Wilhelmem, Królem i Panem naszym, i całym jego domem królewskim. Prowadź go przez Ducha Twego do wszystkiego dobrego, nasyć go długością dni i okaż mu zbawienie Twoje. Udziel łaski, aby ze wszystkimi radzcami i sługami swoimi kraj nasz według woli Twojéj rządził, aby sprawiedliwość się

pomnażała, a złość hamowana i ukarana została, a my, abyśmy w łagodnéj cichości i błogim pokoju, jak na chrześcian przystoi, żywot nasz dokończyli.

Panie, błogosław nasze wejście i wyjście, uzupełnij niedostatek życia wiecznėm dobrem Twojém a daj, abyśmy nienaprzykrzeni znowu się wzięli do pracy swojéj. Tyś bogaty dla tych, którzy Cię wzywają. Ty możesz nam dać wśród niedostatku i niedoli wesołe serce i błogi pokój. Tak racz nam uczynić i łaskawie wysłuchać modlitwy nasze dla imienia Twojego i obietnicy Twojéj. Amen.

Święto reformacyi.

1.

Miłosierny, wieczny Boże, Ojcze Pana naszego i Zbawiciela Jezusa Chrystusa, składamy Ci chwałę i dzięki, żeś nas z długiéj ciemności łaskawie wybawił, i żeś światło słowa Twojego świętego u nas znowu wzniecił. Dobrą sprawę, którąś przez sługę Twego Marcina Lutra i inne naczynia wybrane u nas rozpoczął, zachowałeś łaskawie mimo srożenia się i szaleństwa Twych nieprzyjaciół aż do tego czasu; do kazania słowa Twojego udzieliłeś mocy i dałeś kościołowi Twemu każdego czasu wiernych nauczycieli.

Wyznajemy, żeśmy niegodni tych Twoich wielkich dobrodziejstw, i żeśmy rozmaitymi grzechami naszymi na to zasłużyli, żebyś znowu nam świecznik słowa Twojego odebrał a ogień na ognisku naszym zagasił. Lecz prosimy Twego niezgłębionego miłosierdzia: nie według grzechów naszych obchodź się z nami, ani według nieprawości naszych odpłacaj nam. Zachowaj nam i potomkom naszym czystą naukę słowa Twojego i prawe używanie świętych Sakramentów. Dawaj odpór wszelkim

błędom i zgorszeniom. Nie dopuszczaj, aby wilcy szkodliwi się wtargnęli do Twojéj tak drogo odkupionéj trzody, lecz przysyłaj nam i na przyszłe czasy nauczycieli sposobnych do usługowania nowego Testamentu, wiernych sług i szafarzy tajemnic Twoich. Broń kościoła Twego ewangelickiego przeciw wszystkim nieprzyjacielom i prześladowcom jego. Ujmij się za jego członkami w rozproszeniu żyjącymi, aby serca ich były utwierdzone w wierze i aby wiernie trzymali, co mają. Nakłoń wszelkie zwierzchności do obrony Twéj świętéj Ewangelii przeciwko jéj nieprzyjacielom. (Obdarz osobliwie Cesarza i Króla naszego Duchem Twoim świętym,) aby rządy jego służyły do rozszerzania królestwa Twojego i budowania Twojego kościoła ewangelickiego. Pomóż, abyśmy wszyscy światłem Twéj prawdy w prawdziwéj wierze i bogobojném życiu aż do końca żywota naszego zachowani byli, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

2.

Miłosierny, łaskawy Boże i Ojcze, chwalimy i wielbimy Boskie imię Twoje, żeś nas według wielkiéj Ojcowskiéj dobroci i łaski Twojéj z błędu i ciemności wyzwolił i obdarzyłeś nas zbawienném, swiętém słowem Twojém, że ludem Twoim jesteśmy, a Ty naszym najukochańszym Ojcem, tak iż przez nieustawające miłosierdzie Twoje i odpuszczenie grzechów naszych Twemi miłemi dziatkami zostajemy i w pewnéj nadziei niebieskiego dziedzictwa i zbawienia żyjemy i umieramy. Prosimy Cię, o dobrotliwy i wierny Boże, coś z wielkiéj łaski Twojéj czynić z nami począł, raczże dokonać z taką samą łaską. Zachowaj nas łaskawie i dzieci nasze przy światłości słowa Twojego, które nam teraz świeci, strzeż je przez Ducha Twego świętego w sercach zwiastunów jego, żeby nic z Twojéj świętéj rady

nie ujmowali ani też do niéj nic nie dodawali, i żebyśmy w znajomości Twojéj wzrastali i się pomnażali i wiecznego zbawienia dostąpili. A ponieważeś powołał chrześciaństwo Twoje na jedno ciało, w jednym duchu pod jedną głową, to prosimy Cię, zgromadź oderwanych i błądzących słowem prawdy Twojéj do prawego pasterza i biskupa dusz naszych, aby byli jedno w Tobie, jako Ty w Nim, a On w Tobie, a tak aby wszyscy w prawdzie Twojéj poświęceni byli.

Rządź, Panie, duchem mądrości i t. d. (Ciąg dalszy jak w modlitwie na Boże narodzenie 1 str. 89 wiersz 23.)

3.

O święty, prawdziwy Boże i Panie, składamy Ci chwałę i dzięki, żeś po długiéj ciemności Twoję zbawienną Ewangelię z wielkiego miłosierdzia znowu na jaśnią wywiódł i przez wiernych świadków i wyznawców kościół nasz od zgubnych błędów i ustaw ludzkich tak wspaniale oczyścił. Użycz i nadal łaski, abyśmy słowo Twe nieomylne, jak je Duch Twój Prorokom i Apostołom natchnął, oraz ze świętymi Sakramentami czyste i niesfałszowane zachowali. Odwróć serca nasze od nieużytecznéj nauki i błędu i zwodzenia. Wielki Arcypasterzu Jezu Chryste, dajże odpór wszystkim nieprzyjaciołom wiary naszéj, aby nikt ani chytrością ni przemocą owieczek Twoich nie rozpraszał, ani nas zdrowéj i posilnéj paszy słowa Twego pozbawił.

Napełnij poważaniem słowa Twojego wszelką zwierzchność. Prowadź przez Ducha Twego Cesarza, Króla naszego. Pomóż Mu, aby wiernie bronił Ewangelii Twojéj przeciwko nieprzyjaciołom, spraw, aby jego rządy do rozszerzania królestwa Twojego i do budowania kościoła ewangelickiego służyły.

Przyprowadź tych do trzody Swéj, którzy w nieświadomości i błędach żyją. Szukaj straconych i uzdrów, którzy na duszy swojéj szkodę ponieśli. Poświęćże nas w prawdzie Twojéj,

abyśmy żywotem bezbożnym kościołowi naszemu nie sprawili zgorszenia, lecz według Ewangelii uczciwie żywot nasz wiedli i ją we wszelkich przeciwnościach i pokusach słowami i uczynkami wyznawali.

Panie, uczyń nas doskonałymi, utwierdź, umocnij i ugruntuj nas. Tobie niech będzie chwała i panowanie na wieki wieków. Amen.

Dzień pokutny.

1.

Litania. (Ob. na str. 190.)

2.

Panie, Panie Boże, miłosierny i litościwy, nie rychły do gniewu a obfity w miłosierdziu i prawdzie, zachowujący miłosierdzie nad tysiącami, gładzący nieprawość i przestępstwo i grzech, przed którym na świecie niema niewinnego: Nie kochasz się w śmierci niepobożnego, ale chcesz, aby się odwrócił od drogi swojéj a żył. Dla tego przekładamy modlitwy nasze przed obliczem Twojém, nie dla jakiéj naszéj sprawiedliwości, ale dla obfitego miłosierdzia Twego, dobroci i łaski Twojéj.

Wyznajemy pokornie, że nie tylko w grzechach poczęci jesteśmy i narodzeni, lecz żeśmy także codziennie myślami, słowami i uczynkami Twoje święte przykazania wielorako przestąpili, a gdybyś się chciał obchodzić z nami według zasługi naszéj, żebyśmy wszyscy musieli zginąć. Ale u Ciebie jest miłosierdzie i odpuszczenie, a dobroć i wierność Twoja na każdy poranek sie odnawiają.

Wstydzić się musimy, żeśmy Twéj łaski tak często nadużywali do cielesnéj bezpieczności, niepowściągliwości, rozlicznych próżności i wielu innych ciężkich grzechów. Odpuść nam dla

Chrystusa wszystkie nasze nieprawości, a niechże się Ci nie uprzykrzy, być nam miłościwym; uwolnij nas nadal od Twoich kaźni, a jeżeli nas chcesz karać, czyńże łaskawie.

Osobliwie nie powściągaj nam słowa Twojego i nie odbieraj od nas prawego używania świętych Sakramentów. Wzbudź i nadal wiernych pasterzy według serca Twego dla trzody Twéj. Zapobiegaj wszystkim drapieżnym wilkom a broń najemnikom.

Oświeć, Panie, i rządź duchem mądrości i prawdy, sprawiedliwości i pokoju wszelką zwierzchność. Szczególnie poruczamy opiece i łasce Twojéj sługę Twojego, Cesarza Wilhelma, Króla i Pana naszego, i cały dom królewski jego.

Daj Cesarzowi do rządów jego serce mądre, zamysły królewskie, rady zbawienne, czyny sprawiedliwe, ducha mężnego, ramię mocne, doradzców rozsądnych, wojska zwycięskie, sługi wierne i poddanych posłusznych, abyśmy pod panowaniem jego jeszcze długo spokojny i cichy żywot wiedli we wszelkiéj pobożności i uczciwości.

Bądź państwa niemieckiego mocną obroną i tarczą. Naucz wszystkie zwierzchności w kraju jednomyślnie o to się starać, żeby prawo i sprawiedliwość się wykonywały, a wszelka niesprawiedliwość przez ich usługę została wytępiona, aby się grzechy i wzdychania w kraju zmiejszały, a błogosławieństwo Twoje między nami się pomnażało.

Polecamy Ci wszelkie poczciwe wyżywienie i pracę ręczną, rolnictwo i przemysł, sztukę i umiejętność, które ku pomyślności kraju służą. Błogosław ojcom i matkom domowym w pracy ich powołania. Daj łaskę do chrześciańskiego wychowania dziatek w szkole i w domu, powietrze pomyślne owocom ziemi a oddal od nas łaskawie wszelkie słusznie zasłużone plagi, napaści nieprzyjacielskie, drożyznę, zaraźliwe powietrze, pożary i zalewy.

Ześlij pociechę i pomoc wszystkim sercom pokuszonym, ratuj niewinnie uciśnionych i prześladowanych, oświeć i nawróć błądzących, żyw i opatruj ubogich, bądź ojcem wdów i sierót, wzmacniaj i posilaj słabych i chorych, prowadź i strzeż podróżujących.

Naucz nas wszystkich, o Panie, o tém rozpamiętywać, żeśmy pielgrzymami i gośćmi na téj ziemi. Wybaw nas od wszelkiéj nędzy, przez lekkie i zbawienne skonanie a przyjmij nas do Siebie i wiecznego niebieskiego królestwa Twego przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

Pamiątka zmarłych.

1.

Boże, Ojcze nasz w Chrystusie Jezusie, który wszechmocnie i łaskawie panujesz w królestwie Twoiém, Ty dajesz ludziom żywot i oddech, a gdy przyjdzie godzina ich, Ty zamierzasz kres ich dniom według wszechmądréj i świętéj woli Twojéj. Wysławiamy Cię pokornie i wielbimy dzięki składając święte imię Twoje, że oświeceni światłością Ewangelii Twojéj, Ciebie i Twoje ojcowskie władanie nad nami znamy i ufliwie wierzymy, że wszystko dobre, co Ty czynisz, i że wiemy, żeś Ty nas powołał ku dziedzictwu niepokalanemu, nieskazitelnemu i niezwiędłemu w niebiesiech dla nas zachowanemu. Użycz nam, o Boże, aby wiara takowa w nas jako każdego czasu, tak i dnia dzisiejszego, w którym w miłości o tych sobie wspominamy, którycheś odwołał ubiegłego roku kościelnego z pomiędzy nas, mocną się okazała. Rozestali się według woli Twojéj ze światem i weszli do radości Twojéj, ile ich w wierze i posłuszeństwie ku Tobie aż do końca wiernymi znalezionych było.

Wzbudź nas wszystkich, o święty Boże, żebyśmy i my także dobry bój bojowali, bieg nasz jako Chrześcianie wykonali i wiarę aż do końca zachowali, abyśmy i my koronę żywota wiecznego otrzymali.

Polecamy Ci, o Panie, Twój święty chrześciański kościół ze wszystkimi jego pasterzami i nauczycielami, aby się i t. d. (Ciąg dalszy jak w modlitwie na Boże narodzenie 1 str. 89 wiersz 16.)

2.

Wieczny, wszechmogący Boże, któryś jest Panem żywych i umarłych, a masz klucze piekła i śmierci, wspominamy sobie przed obliczem Twoiém naszych zmarłych, którycheś wybawił od wszelkiego złego tego żywota przemijającego, i którymeś, jako téj nadziei jesteśmy, dopomógł do niebieskiego królestwa Twego. Przyjmij łaskawie ofiary naszéj wdzięczności za wszystko, coś im uczynił od pierwszéj aż do ostatniéj chwili życia ich, za wszelkie cielesne i duchowne błogosławieństwo, za wszelką biedę i pomoc, za wszelkie utrapienie i wszelką radość, za wszelki smutek i wszelkie pocieszenie, któremiś ich dni doczesne ułaskawił, i za wszystko dobre, coś nam w nich i przez nich użyczył. Daj, miłosierny Ojcze, aby pamiątka ich nam była błogosławieństwem. Okaż się z pociechą Twoją tym wszystkim, którzy śmiercią tych, co zasnęli, są znękani i zasmuceni, posil ich słowem Twojém i nadzieją wiecznego żywota. Przygotuj nas wszystkich coraz więcéj do zbawiennego skonania. Odpędź od nas, kiedy nasza ostatnia godzinka nadejdzie, wszelkie pokusy, a pomnóż nam wiarę w Syna Twojego, który jest zmartwychwstaniem i żywotem, abyśmy mocą Jego wszelką bojaźń śmierci pokonali. Gdy uszy nasze wtedy już nie będą mogły słyszeć, niechże Duch Twój święty poświadcza duchowi naszemu, że jako dzieci Twoje i spółdziedzice Chrystusowi wnet

z Jezusem u Ciebie w niebie będziemy. Gdy oczy nasze już nie będą mogły widzieć, wtedy otwórz nam oczy wiary naszéj, abyśmy natenczas niebiosa Twoje przed sobą otworzone, a Pana Jezusa po prawicy Twojéj widzieli. Gdy język nasz już nie będzie mógł mówić, niechaj wtedy Duch Twój się przyczynia za nami wzdychaniem niewymównem, i niech każdego z nas uczy w sercu swém wołać: Ojcze, w ręce Twoje polecam ducha mojego!

A tak daj, wierny Boże, abyśmy w bojaźni Twojéj żyli, w łasce Twojéj umierali, w pokoju Twoim z tego świata zchodzili, w grobie pod opieką Twoją odpoczywali, przez moc Twoję zmartwychpowstali, a potém odziedziczyli zbawienną nadzieję, żywot wieczny, dla Syna Twego miłego Jezusa Chrystusa, Pana naszego, któremu z Tobą i z Duchem świętym niech będzie cześć i chwała, sława i panowanie, teraz i na wieki wieków. Amen.

Wyroki i modlitwy

na szczególniéjsze uroczystości kościelne.

a) Wyrok wstępny. b) Wyznanie grzechów. c) Zwiastowanie łaski. d) Modlitwa przed odczytaniem pisma świętego. e) Wyrok po odczytaniu pisma świętego. f) Główna i zakończająca modlitwa.

I.

Urodziny Cesarza.*)

a. 1. Pójdźcież, śpiewajmy Panu: wykrzykujmy skale zbawienia naszego. Uprzedźmy oblicze Jego z chwałą; Psalmy Mu śpiewajmy.

2. Panie! w mocy Twojéj raduje się król: a w zbawieniu Twojém wielce się weseli.

b. Ob. str. 57 i następ.

c. Pan Bóg Twój, u ciebie mocny, zachowa cię; rozweseli się wielce nad Tobą, przestanie na miłości Swéj przeciwko Tobie i rozweseli się nad Tobą z śpiewaniem. Chwała na wysokościach Bogu.

d. Wszechmogący, wieczny Boże, miły Ojcze niebieski, któryś zwierzchność postanowił służebnicą Twoją nam ku dobremu, użycz jéj, aby urząd swój spełniała w sprawiedliwości i dobroci. Nas zaś i wszystkich chrześciańskich poddanych rządź Duchem Twoim świętym, abyśmy posłusznymi byli zwierzchności naszéj, nie dla kary ale dla sumienia, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

---

*) Aczkolwiek w powyższych i aż do Nro. VII następujących formularzach na szczegolniéjsze uroczystości wyroki i modlitwy podług wzoru głównych nabożeństw niedzielnych są podane, jednakowoż przez to inny porządek tych uroczystości, jeżeli się dobrym okazał, nie ma być koniecznie wyłączony.

e. Wysławiać Cię będą, Panie, wszyscy królowie ziemi, gdy usłyszą wyroki ust Twoich.

f. 1. Panie, Boże wszechmogący, Ty Panie nad wszystkie pany i Królu wszystkich królów. Przychodzimy przed Twoje święte oblicze z prośbą, modlitwą, przyczyną i dziękowaniem za Króla i za wszystkich w przełożeństwie będących, abyśmy cichy i spokojny żywot wiedli we wszelkiéj pobożności i uczciwości. Spraw, o Panie, aby tron królewski, któryś między nami założył, mocno i niewzruszenie stał, a na nim aby mądrość i sprawiedliwość panowały od narodu do narodu. Błogosław z bogactwa łaski Twojéj Cesarza i Króla naszego, którego ręka Twa wyniosła, aby nad nami panował. Dodałeś znowu rok jeden do życia jego, niech za to imię Twoje będzie pochwalone. Czuwaj nadal nad nim dobrocią i wiernością Twoją, a udziel mu długiego i błogosławionego panowania. Oto Król ma nadzieję w Tobie, dajże mu czego pragnie serce jego; ześlij mu ratunek z świątnicy, a podeprzyj go z Syonu. Niech wszystek lud pozna, żeś Ty go postanowił, i że on jest sługą Twoim. Nakłoń serce jego, do tego, aby we wszystkich swych przedsięwzięciach Twojéj chwały szukał i o to się starał, żeby lud Twój, któryś mu powierzył, zachował w pobożności, pomyślności i pokoju.

Twoje błogosławieństwo, o Panie, niechaj zstąpi na Cesarzową i Królową, (Cesarzową i Królową matkę) i na cały dom królewski, Błogosław całéj naszéj ojczyźnie. Utrzymuj w wojsku ducha wierności i męstwo bohaterskie ojców. Niechaj duch mądrości i pobożności spoczywa na radzcach i sługach Króla naszego, aby wszelkiemu ich postępowaniu prawda i sprawiedliwość, wiara i miłość towarzyszyły, a oni pomocą byli do budowania królestwa Twego.

Ujmij się łaskawie za kościołem Twoim. O Królu wszystkich królów, któryś obiecał, że i książęta jego piastunami być mają, prosimy Cię, wystaw także naszego Cesarza piastunem kościoła Twego na ziemi. Nakłoń serce całego ludu naszego do praw i świadectw Twoich; okaż w nas moc Twoję, żebyśmy według Twych przykazań żyli a coraz zupełniéj się stali ludem Twoim i własnością Twoją. Tobie, o Panie, wiecznemu Królowi, Nieśmiertelnemu, Niewidzialnemu i samemu Mądremu niech będzie chwała i cześć na wieki. Amen.

2. Wielki, wspaniały Boże, Panie nieba i ziemi, przed którym nie masz żadnéj dostojnosci, prócz téj, którą Ty dajesz, a przed którego tronem wszystko się upokarzać i na twarz upadać musi: dziękujemy Ci pokornie, że Ty Sam nad wszystkiém i nad nami łaskawie panujesz, na czém zależy nasze zbawienie. Dziękujemy Ci także za to, żeś według Twéj mądrości dla dobra rodzaju ludzkiego królów, książęta i zwierzchności ustanowił, i żeś ich urzędnikami Twego królestwa uczynił. Szczgólniéj dziękujemy dzisiaj Twojéj wielkiéj dobroci za Cesarza i Króla naszego, za wszystko dobre, któreś przez panowanie jego tym krajom i kościołowi Twemu okazał, a prosimy Cię, niechaj ten Twój sługa oraz z Cesarzową i Królową naszą i z całym domem jego Twojéj Boskiéj łasce będą poruczeni. Napełnij ich żywotem i błogosławieństwem z wysokości i wszystkiém tém, coby ich Tobie przyjemnymi i prawdziwie szczęśliwymi uczynić mogło. Namaż ich codziennie Duchem Twoim świętym, którzyby w nich żywą znajomość Twoję i wiarę zachował a ich ducha oraz z duszą i ciałem zupełnie poświęcił.

Obdarz Cesarza naszego mądroscią, a działaj w nim serdeczne pragnienie wykonywania rządów swoich ku chwale Twojéj i troskania się o wierne utrzymanie słowa Twego, aby królestwa Syna Twego w krajach jego coraz więcéj miejsca znalazło. Błogosław starania jego o zbawienną sprawiedliwość, uczciwość i karność, o utrzymanie bezpieczności i pokoju i pomnożenie dobrego powodzenia w krajach jego. Daj mu mądrych rządzców i wierne sługi we wszystkich częściach panowania jego. Utrzymuj w wojsku ducha wierności i męstwo bohaterskie ojców. Zaszczep także w sercach wszystkich poddanych jego miłość, zaufanie i posłuszeństwo ku naszemu ojcu ojczyzny. A Ty Sam, Królu wszystkich królów, rządź nim i nami teraz i na wieki ku chwale Twojéj, a zaprowadź nas wszystkich do Twojego królestwa wiekuistego, dla Syna Twego miłego, Pana naszego, Jezusa Chrystusa. Amen.

3. Wszechmogący Boże, Ojcze niebieski, Królu wszystkich królów, Panie wszystkich panów, który z tronu Twojego spoglądasz na wszystkich, co na ziemi mieszkają, prosimy Cię serdecznie, czuwaj łaskawie nad Cesarzem, Królem naszym, sługą Twoim, i napełnij go Duchem Twoim świętym, aby się zawsze kochał w woli Twojéj i po drogach Twoich chodził. Obdarz go wielką obfitością Boskich darów Twoich; udziel mu zdrowia i długiego, szczęśliwego życia. Prowadź i błogosław go, aby dobro kraju ze wszystkich sił z jak najpomyślniejszym skutkiem wykonał. Szczęściem domu królewskiego racz go tu na ziemi

jako i dobrobytem całego narodu rozweselać, a dozwól mu nakoniec po tym tu żywocie wieczną radość i zbawienie osięgnąć, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

II.
Poświęcenie kościoła.

a. 1. Wykrzykujcie Panu, wszystka ziemio! Służcie Panu z weselem. Wnijdźcież w bramy Jego z wysławianiem a do sieni Jego z chwałami; wysławiajcież Go, dobrorzeczcież imieniowi Jego, albowiem dobry jest Pan, na wieki trwa miłosierdzie Jego.

2. O jako są miłe przybytki Twoje, Panie Zastępów! Żąda i bardzo tęskni dusza moja do sieni Pańskich, serce moje i ciało moje pochutniwa sobie do Boga żywego.

b. Obacz str. 57 i nast.

c. Tak mówi Pan: Czasu przyjemnego wysłuchałem cię, a w dzień zbawienia poratowałem cię. Chwała na wysokościach Bogu.

d. Dziękujemy Ci, Panie Jezu Chryste, któryś przyszedł, abyś szukał i zbawił, co było zginęło, że i temu domowi i temu zborowi zbawienie Twoje się stało. Prosimy Cię, racz łaskawe słowo Twoje i sprawę Twoję nadal do zbawienia naszego u nas skutecznemi uczynić, zachować nam dom Twój, zostawać w nim ustawicznie ze słowem Twojém i Sakramentem, stredz nas we wszelkiéj pobożności, a kiedyś pokazać nam zbawienie Twoje na wieki, dla imienia Twego i zasługi Twojéj. Amen.

e. Panie, umiłowałem mieszkanie domu Twego, i miejsce przybytku chwały Twojéj. Alleluja.

f. Dziękujemy Ci, Panie Boże, Ojcze niebieski, żeś słowem Twojém przez Ducha Twego świętego kościół i zbór Sobie między nami założył, żeś je wiernie aż dotychczas ochraniał, i żeś Ewangelię Twoję jako też i to miejsce naszych wspólnych modlitw nam łaskawie zachował. Prosimy Cię pokornie, racz tę drogą świątynię i nadal nam i potomkom naszym zachować a dać każdego czasu bogobojnych pasterzy i nauczycieli, którzyby Twoję trzodę dobrze paśli, słowo Twoje należycie wykładali, i jako wierni szafarze Twoich tajemnic zborowi niczego niezatrzymywali, co do zbawienia dusz służy. Rządź łaską Twoją serca

wszystkich, którzy tu słowa Twego słuchają, aby je z radością przyjęli i gorliwie i wiernie według niego żyli. Spraw więc, łaskawy Boże, aby w tym Tobie poświęconym domu opowiadanie słowa Twego zawsze błogosławieństwo nam przynosiło, aż kiedy ten ziemski namiot opuścimy a w Twojéj niebieskiéj świątnicy z wszystkimi, którzy tu wierząc wchodzili i wychodzili, Tobie godniéj będziemy służyli i chwałę Twoję oglądali, przez Jezusa Chrystusa, Pana i Zbawiciela naszego. Amen.

III.

Święto biblijne.

a. O Panie! słowo Twoje trwa na wieki na niebie, od narodu do narodu prawda Twoja.

b. Obacz str. 57 i nast.

c. Obacz str. 60 i nast.

d. Panie, Boże żyjący i prawdziwy, błagamy Cię z całego serca, abyś dla chwały Twojéj i dla Syna Twego zawsze Sobie między nami przez słowo Ewangelii Twojéj zbór zgromadzał, a serca nasze Duchem Twoim świętym rządził, abyśmy Cię w prawdziwém posłuszeństwie wzywali. Łączymy nasze prośby z modlitwą Pana naszego i najwyższego Kapłana Jezusa Chrystusa: Ojcze, poświęćże nas w prawdzie Twojéj, słowo Twoje jest prawdą. Amen.

e. Panie, tęskni dusza nasza po zbawieniu Twojém, oczekiwa na słowo Twoje; utwierdźże nas według słowa Twego, abyśmy żyli, a nie zawstydzaj nas w oczekiwaniu naszém. Alleluja.

f. Świadectwa Twoje są bardzo pewne,
Świątobliwość jest domu Twego ozdobą na wieczne dni.

Panie Boże, Ojcze niebieski, dziękujemy Ci, żeś nam słowo Twoje święte darował i przez to nas przywiódł do wiadomości zbawiennéj prawdy. Prosimy Cię, zachowajże nas i potomków naszych przy niém, a spraw, abyśmy w prawdziwém rozumieniu jego rośli i się pomnażali. A ponieważ jesteś łaskawym i miłosiernym, a nie pamiętasz na nasze nieprawości, to odpuść nam łaskawie, cośmy przeciwko słowu Twemu złego uczynili, a nie odbieraj go nam dla nieposłuszeństwa naszego ani z ust, ani z serc naszych, lecz daj, aby było pochodnią nogom naszym a światłością ścieżcie naszéj. Udziel wszystkim, którzy

w rozszerzaniu słowa Twego Tobie służą, Boskiego błogosławieństwa Twego, aby sprawę tę wykonywając nie słabieli i nie ustawali. Błogosław szczególnie między nami wystawione zakłady rozszerzaniem słowa Twojego się zajmujące, i daj, aby rosły i wszędzie się pomnażały ku chwale imienia Twego. Przyprowadź tych, co jeszcze w ciemności chodzą, do jasnego światła łaski Twojéj a otwórz ich oczy, aby pismo rozumieli i prawie go używali. Dajże nam, abyśmy coraz więcéj poznali, jako w słowie Twojém są skryte wszystkie skarby mądrości i umiejętności, aby nam nadewszystko miłém i drogiém było a zawsze zostało serca naszego radością, aż ujrzymy cośmy uwierzyli, a Ciebie między Twoimi wybranymi chwalić i wielbić będziemy na wieki. Amen.

IV.

Rocznica missyi zajmującéj się nawracaniem pogan.

a. 1. Chwalcie Pana, wszyscy narodowie, chwalcie Go, wszyscy ludzie, albowiem rozszerzone jest nad nami miłosierdzie Jego, a prawda Pańska trwa na wieki.

2. Powiadajcie między pogany: Pan króluje, a że i krąg świata utwierdzony będzie, tak, aby się nie poruszył.

b. Obacz str. 57 i nast.

c. Obejrzycież się na Mnie, abyście zbawione były, wszystkie kończyny ziemi; bom Ja Bóg, a nie masz żadnego więcéj. Przysiągłem Sam przez Się, wyszło z ust Moich słowo sprawiedliwe, które się nazad nie wróci: Że się Mnie kłaniać będzie każde kolano, i przysięgać każdy język, mówiąc: Tylko w Panu mam wszelką sprawiedliwość i siłę. Chwała na wysokościach Bogu.

d. 1. Panie Boże, Ojcze niebieski, który chcesz, aby wszyscy ludzie byli zbawieni i wszyscy ku znajomości prawdy przyszli, prosimy Twéj hojnéj dobroci, wysyłaj posłów miłosierdzia Twego i daj im, aby zbawienie Twoje opowiadali wszelkiemu ludowi, mieszkającemu w ciemności, aby się spełniło słowo obietnicy Twéj łaskawéj, że narodowie w światłości Twojéj chodzić będą a królowie w jasności Twéj chwały, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

2. Miły Ojcze niebieski, który nie kochasz się w śmierci grzesznika, ale chcesz, aby się każdy nawrócił i żył, prosimy Cię, obdarz serca nasze gorącą miłością, abyśmy tych nie zapominali, którzy jeszcze w ciemności i cieniu

śmierci się znajdują, aby i oni z nami do Ciebie nawróceni nie zginęli, ale żyli i Twoje cuda opowiadali, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

e. 1. Nie masz w żadnym innym zbawienia: albowiem nie masz żadnego imienia pod niebem, danego ludziom, przez którebyśmy mogli być zbawieni. Alleluja.

2. Wielmożnym będzie aż do granic ziemi, i będzie pokój. Alleluja.

3. Będą chodzić narodowie w światłości Twojéj, a królowie w jasności, która wznijdzie nad Tobą. Alleluja.

f. 1. Wszechmogący Boże, Ojcze wszelkiego miłosierdzia, wielbimy Twoje święte imię za wszystkie dary miłości Twojéj, osobliwie za zbawienną Ewangelię Pana i Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa. Prosimy Cię, naucz nas przez Ducha Twego świętego słowu Twojemu z serca wierzyć i wiernie według niego żyć, abyśmy żywot wieczny osięgnęli. Błogosław wszystkie narody ziemi znajomością zbawienia. Tyś rozkazał, aby Ewangelia Twoja opowiadana była wszelkiemu stworzeniu, dla tego uzbrój coraz większą liczbę wiernych Twoich radością i siłą, aby wychodzili i opowiadali poganom Jezusa Chrystusa, Zbawiciela całego świata. Przyobiecałeś Synowi Twojemu, że Mu dasz narody, dziedzictwo Twoje, a osiadłość Twoję, granice ziemi. Więc spełnij tę obietnicę według serdecznego miłosierdzia Twego ku chwale wspaniałego imienia Twego i ku zbawieniu ludzkich dzieci Twoich. Wysłuchaj nas dla Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Zbawiciela naszego. Amen.

2. Panie Jezu Chryste, Zbawicielu świata, któryś za wszystkich grzeszników drogą krew Swoję przelał, a uczniom Swoim rozkazał, aby Ewangelię opowiadali wszelkiemu stworzeniu: składamy Ci chwałę i dzięki, żeś nam pierwéj niż tylu innym narodom światło słowa Twegó drogiego darował, i żeśmy się według woli Twojéj łaskawéj urodzili w kościele Twoim świętym. Odpuść nam, o miłosierny Zbawicielu, żeśmy sobie to wielkie dobrodziejstwo częstokroć lekce ważyli, a świętéj Ewangelii Twojéj dostatecznie nie poznali i nie używali, użycz nam łaski Ducha Twego świętego, abyśmy się upamiętali, a z serca i w prawdziwéj wierze do słowa Twego się nawrócili. A ponieważeś przyobiecał, że chcesz modlitwy wysłuchać, to prosimy Cię i wołamy do Ciebie dla imienia Twego: Zmiłuj się nad tymi, którzy w ciemności i w cieniu śmierci się znajdują. Obudź chrześciaństwo Twoje, aby o swoim obowiązku pamiętało

a stało się światłością świata. Pobłogosław łaskawie wszystkie stowarzyszenia i zakłady, które dla sprawy nawrócenia pogan są założone. Wzmacniaj i pocieszaj, kieruj i prowadź Sam sługi Twoje, którzy już pomiędzy dalekimi narodami się znajdują, i zachowaj ich wszystkich w wierze, w miłości i w cierpliwości. Obdaruj ich wśród wszelkich cierpień i bojów ciężkiego ich powołania pokojem Twoim. A chociaż z płaczem rozsiewają nasienie swoje, to jednak daj, aby z radością snopy swoje znosili dla królestwa Twego. Utrzymuj, broń i zachowaj zbory, któreś sobie między poganami zgromadził, a pomóż im, aby nawet wśród pokusy i prześladowania wiernie wytrwali w prawdzie Ewangelii.

Panie, Boże nasz, spraw, aby słowo Twoje szerzyło i rozsławiało się, zmiłuj się nad wszystkimi, którzy imienia Twego jeszcze nie znają, a ześlijże im w krótce światłość i prawdę Twoję. Zburz wszystkie uczynki ciemności na ziemi, a uczyń koniec biedzie grzechowéj. Daj, aby ci wszyscy, którzy z wschodu i zachodu, z północy i z południa wejdą do królestwa Twego, coraz więcéj rośli w święty i zbawienny kościół Syna Twego, aż kiedyś będzie jedna trzoda pod jednym pasterzem, a wszelki język wyzna, że Jezus Chrystus jest Panem, ku chwale Twojéj, odtąd aż na wieki. Amen.

3. Wszechmogący, wieczny Boże, który przez Ducha Twojego świętego całe chrześciaństwo poświęcasz i rządzisz, prosimy Cię serdecznie, wyléj obficie na kościół Twój chrześciański Ducha Twojego świętego, wzmacniaj w jego członkach wiarę i miłość, zachowaj wszystkie sługi słowa w zbawiennéj nauce i świętobliwem życiu, daj, aby droga Ewangelia Twoja nam po wszystkie czasy jasno świeciła, zahamuj wszystkie kacerstwa i zgorszenia, które się jéj sprzeciwiają, daj do słowa Twego ducha i mocy, abyśmy Jezusa Chrystusa, Syna Twojego, za naszego Pana mieli a w czystéj wierze za pomocą łaski Twéj Tobie służyli. A ponieważ nie chcesz, miłosierny Boże, aby ktośkolwiek zginął, więc prosimy Cię, sprowadź napowrót wszystkich, którzy z prawéj drogi zbłądzili; wejrzyj łaskawie na nędzę wszystkich pogan, którzy się jeszcze w ciemności i w cieniu śmierci znajdują, objaw ramię świętobliwości Twojéj przed ich oczyma, aby cały świat oglądał zbawienie Pomazańca Twego. Daj wielu wiernych robotników na żniwo Twoje, obdarz ich Duchem Twoim świętym a prowadź ich przez kraje i morza mocną prawicą Twoją. Bądź z tymi wszystkimi, którycheś przeznaczył, aby kierowali i rządzili sprawą świętą missyi. Daj im ducha mocy i mądrości, ducha rady i modlitwy, ducha miłości i zgody, cierpliwości i wiary świętych. Wzbudź wszędzie w chrześciaństwie Twojém, przedewszystkiém i w tym tu

zborze naszym wiele serc, któreby modlitwą i wspomożeniem do rozszerzania królestwa Twojego pomagały. A potém wyléj Ducha Twojego na pogan, którzy słowa Twojego słuchają, aby się od martwych bałwanów do Ciebie, Boga żywego, nawrócili i z serca wyznawali: że nie masz w żadnym innym zbawienia, i że nie masz żadnego imienia pod niebem danego ludziom, przez które moglibyśmy być zbawieni, jak jedynie imię Syna Twojego miłego. O Panie, napełnij ziemię znajomością Twoją, tak jako morze wodami jest napełnione, i daj, aby czas się zbliżył, w którymby zupełność pogan weszła, a lud Izraelski także był zbawionym, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

4. Dziękujemy Ci, Panie, i śpiewamy imieniowi Twemu, o Najwyższy! Szczere jest słowo Twoje a wszystkie sprawy Twoje wierne. Ty patrzysz z nieba i widzisz wszystkie syny ludzkie; z miejsca mieszkania Swego poglądasz na wszystkie obywatele ziemi. Stworzyłeś serce każdego z nich i upatrujesz wszystkie sprawy ich. Rozpraszasz rady narodów, a wniwecz obracasz zamysły ludzkie. Ale rada Twoja trwa na wieki, a myśli serca Twego od narodu do narodu. Ty wysłuchywasz modlitwy, przeto do Ciebie przychodzi wszelkie ciało. W Tobie się weselą i radują wszyscy, którzy Cię szukają, i którzy miłują zbawienie Twoje, niech mówią zawżdy: Uwielbiony bądź, Boże nasz, teraz i na wieki. Alleluja.

V.

Rocznica missyi zajmującéj się nawracaniem żydów.

a. Na małą chwilkę opuściłem cię, ale zaś w litościach wielkich zgromadzę cię, mówi Pan. Któż da z Synu wybawienie Izraelowi? Gdy zasię wyprowadzi Pan z więzienia lud Swój, rozraduje się Jakób, a Izrael się rozweseli.

b., c. obacz str. 57 i nast., 60 i nast.

d. 1. Święty Panie, wszechmogący Ojcze, który sądy wykonywasz nad narodami, ale i łaskę obiecujesz wszystkim, którzy się do Ciebie nawracają, prosimy Cię, otwórz oczy ludu Twego Izraelskiego, aby poznał Zbawiciela Twego, któregoś zgotował przed obliczem wszystkich ludzi, światłość ku objawieniu poganom a chwałę ludu Twego Izraelskiego. Zmiłuj się nad tym ludem Twoim dla Syna Twego miłego Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

2. Wszechmogący Panie i Boże, któryś Izraela dla jego niedowiarstwa po całym świecie rozproszył, prosimy Cię, nie przestawaj wiecznie na gniewie Twoim, lecz zgromadź przez Ducha Twojego rozproszonych, aby nie zginęli, ale zbawienie Twoje osięgnęli i dostąpili zbawiennych obietnic, któreś uczynił Abrahamowi, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

e. Koniec zakonu jest Chrystus ku sprawiedliwości każdemu wierzącemu. Alleluja.

f. Panie Boże, Ojcze niebieski, zmiłowałeś się czasu Swego nad ojcami naszymi, gdy się w ciemności i cieniu śmierci znajdowali, a przyjąłeś ich i nas przez przymierze łaski Chrztu świętego pomiędzy lud Twój. Za tę niezasłużoną łaskę dziękujemy Ci z głębokości serca naszego i prosimy Cię, zapal w nas serdeczną miłość ku Twojemu ludowi Izraelskiemu, z któregoś wyprowadził świata Zbawiciela Jezusa Chrystusa, abyśmy się nie chlubili przeciw gałęziom, które z dobréj oliwy zostały odłamane dla niedowiarstwa swego, lecz na nie z serdecznćm i za niemi się przyczyniającém współczuciem spoglądali. Daj, abyśmy na to pamiętali, żeś Izraela przed czasy ze wszystkich narodów wybrał a dzieciom Abrahamowym zaświadczył: Oni są ludem Moim. A chociażeś wszechmocny i miłosierny Boże, ten lud Twój dla zatwardziałości serca jego odrzucił i po całéj ziemi rozproszył, jednak prosimy Cię, nie przestawaj wiecznie na gniewie Twoim. Lecz jakoś kiedyś był łaskawym ziemi Twojéj i przywróciłeś zasię z niewoli pojmane z Syonu i odpuściłeś nieprawości i grzechy ludu Twego, tak pociesz Izraela a zaniechaj niełaski Twojéj przeciwko ludowi Twemu. Panie, pomóż i skrusz twarde serca Izraela, otwórz oczy zaćmione, aby poznali, co im jest ku pokojowi. Błogosław przez Ducha Twego świętego wszystkie sługi Twoje, którzy pomiędzy nimi Ewangelię opowiadają. Gotuj im drogę i wystaw przed nimi drzwi otworzone do serc Izraela. Wyléj na ten obumarły naród ducha żywota, ducha łaski i modlitwy, aby zbawienia Twego i zbawiennych obietnic Abrahamowi, Izaakowi i Jakóbowi danych dostąpili, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, Pana naszego. Amen.

VI.

Rocznica missyi zajmującéj się usługą Samarytańską.

(Rocznica missyi wśród chrześcian.)

a. 1. Tak mówi Pan: Dla skruszenia córki ludu Mojego skruszonym jest: Izali nie masz balsamu w Galaad? Izaż tam nie masz lekarza? Czemuż tedy nie jest uleczona córka ludu Mojego?

2. Ślepi widzą, a chromi chodzą, trędowaci biorą oczyszczenie, a głusi słyszą, umarli zmartwychwstają, i ubogim Ewangelia opowiadana bywa.

3. Przez tośmy poznali miłość Bożą, iż On duszę Swoję za nas położył: i myśmy powinni kłaść duszę za bracią.

b. Panie, święty Boże, uniżamy się przed Tobą z winą, nędzą i wszelką trwogą naszą. Wyznajemy Tobie serca naszego zatwardziałość i wszystko to, w czémeśmy myślami, słowami i uczynkami zbłądzili. Tyś nam rozkazał, abyśmy Cię miłowali ze wszystkiego serca i ze wszystkich sił naszych, a bliźniego naszego jako samych siebie. Lecz my postąpiliśmy sobie według upornego umysłu naszego, nie słuchaliśmy słowa Twojego, gardziliśmy nędznymi, a nie zmiłowaliśmy się nad ubogimi i utrapionymi. Dla tego lud Twój jest tak opuszczonym, a kościół Twój na ziemi pełnym jest pohańbienia, cała głowa jest chorą, a całe serce mdłe. Panie, Panie! Będzieszli nieprawości upatrował, Panie, któż się zostoi? Użal się Panie ucisku naszego, uzdrów nas, a uzdrowieni będziemy, zbaw nas, a zbawieni będziemy. Serce czyste stwórz w nas, o Boże, a ducha prawego odnów we wnętrznościach naszych. Zakryj oblicze Twoje na grzechy nasze, a zgładź wszystkie nieprawości nasze, dla Jezusa Chrystusa, Syna Twego. Amen.

c. Tak mówi Pan: Zgubionéj owcy szukać będę, a zapłoszoną przywiodę, i połamaną zawiążę, a słabą posilę. Chwała na wysokościach Bogu.

d. Miłosierny Boże, Ojcze Pana naszego Jezusa Chrystusa, który nie chcesz śmierci grzesznika, ale aby się nawrócił i żył, któryś dla tego Syna Twego miłego pasterzem trzody ustanowił, prosimy Cię, wejrzyj łaskawie na nędzę w chrześciaństwie Twojém a spraw ratunek straconym, wyzwolenie pojmanym, uzdrowienie na sercu skruszonym dla chwały i czci najświętszego imienia Twego, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

e. Dziateczki moje! Nie miłujmy słowem ani językiem, ale uczynkiem i prawdą. Alleluja.

f. Błogosławiony niech będzie Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa, Ojciec miłosierdzia, a Bóg wszelkiéj pociechy.

O miły Zbawicielu Jezu Chryste, Tyś przyszedł kiedyś na ziemię, abyś nas w związkach i kajdanach będących odkupił od wszystkich grzechów, od śmierci i od mocy diabelskiéj, i Tyś nas umiłował aż do śmierci, a to śmierci krzyżowéj, abyśmy od wszelkiéj nędzy zupełnie uwolnieni w królestwie Twojém pod Tobą żyli i Tobie służyli w wiecznéj sprawiedliwości, niewinności i zbawieniu. Ty pytasz się nas z krzyża świętego: Tom Ja dla ciebie uczynił, a ty co dla Mnie czynisz? Będziesz nas kiedyś sądził według tego, czyśmy Ciebie w ubogich i utrapionych, w łaknących i nagich i więźniach miłowali. Ach, miły Zbawicielu, zapalże więc teraz miłość Twoję w duszach naszych, obudź i odnów nas, abyśmy nie miłowali tylko słowem albo językiem, ale uczynkiem i prawdą. Daj nam serce miłosierne, abyśmy o nędznych braciach naszych pamiętali, którzy łańcuchami grzechów i hańby są związani i wzdychają pod uciskiem choroby i nędzy, uczyń nas gorliwymi i ochotnymi, abyśmy się chętnie poświęcili na usługę litościwéj miłości. Spraw, abyśmy śpiesząc się dobrze czynili a dobrze czyniąc nie słabieli w sprawowaniu spraw Twoich, pokąd dzień jest: przychodzi noc, gdy żaden nie będzie mógł nic sprawować.

Panie, żniwoć w prawdzie wielkie, ale robotników mało, przeto prosimy Cię, Pana żniwa, abyś wysłał robotniki na żniwo Swoje. Błogosław przedewszystkiém wszystkie zakłady litościwéj miłości i wszelką pracę uczniów Twoich nad chorymi i ubogimi, więźniami i uciśnionymi wszelkiego rodzaju; daj wszystkim braciom i siostrom, którzy sobie posługowanie Samarytańskie za powołanie obrali, Ducha Twego świętego, ducha wiary i zaparcia siebie samego, aby takowe usługowanie z radością wykonywali a nie z wzdychaniem. Użycz ich pracy obfitego błogosławieństwa i owocu, aby przez nią bieda oddaloną została, grzechy i wzdychania w kraju się pomniejszyły, a liczne dusze dla królestwa Twego wyratowane i pozyskane zostały. Tak, Panie, wybaw nas od wszelkiego złego a przyjmij nas nakoniec łaskawie z tego padołu płaczu do Siebie i do wiecznego królestwa Twego. Amen.

VII.

Rocznica stowarzyszenia Gustawa Adolfa.

a. 1. Wysławiajcie Pana: ogłaszajcie imię Jego: opowiadajcie między narody sprawy Jego. O Panie! słowo Twoje trwa na wieki na niebie; od narodu do narodu prawda Twoja. Pamiętajcie na wodze wasze, którzy wam mówili słowo Boże, których obcowania koniec upatrując naśladujcie wiary ich.

2. Wszystko, co się narodziło z Boga, zwycięża świat, a to jest zwycięstwo, które zwycięży świat, wiara nasza.

3. Przeto tedy, póki czas mamy, dobrze czyńmy wszystkim, a najwięcéj domownikom wiary.

b. Obacz str. 57 i nast.

c. 1. Nie bój się, o malutkie stadko! albowiem się upodobało Ojcu naszemu, dać wam królestwo. Chwała i t. d.

2. Nie bój się, bo pohańbiony nie będziesz. W miłosierdziu wieczném zlituję się nad tobą, mówi Pan, Odkupiciel twój. Chwała i t. d.

d. 1. Wszechmogący Panie Boże, któryś w dawnych czasach wyrwał ojców naszych z mocy ciemności, a jasne światło Ewangelii Twojéj mimo wszelkiego niebezpieczeństwa prześladowania i zamieszania nam zachował, prosimy Cię, strzeżże i nadal tego źródła zbawienia, czystéj nauki, nam i dzieciom naszym. Ujmij się łaskawie i za naszymi braćmi żyjącymi w rozproszeniu, a utwierdzaj tych, którzy umrzeć mają, aby tak imię Twoje święte na wszystkich miejscach wielbioném było a królestwo Twoje budowane, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

2. Miłosierny Panie Boże, który chcesz, aby wszyscy ludzie byli zbawieni, prosimy Cię, pamiętaj o opuszczonych pośród ludu Twego, którzy są rozproszeni jako owce błądzące, nie mające pasterza. Panie, racz z hojnéj dobroci i łaski Twojéj na żniwo Twoje wiernych robotników posłać, rozproszoną trzodę Twoję znowu zgromadzić i słowem Twém Boskiém karmić i pocieszać, aby imię Twoje święte wielbili i czcili, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

e. Dobry jest Pan, i posila w dzień uciśnienia, a zna te, którzy ufają w Nim. Alleluja.

f. Panie Boże, dziękujemy Ci, żeś Twoje Boskie słowo aż do téj godziny nam szczere i czyste zachował, aby było pochodnią nogom naszym, a światłością ścieżce naszéj. Prosimy Cię, zachowaj nam i wszystkim potomkom naszym drogi skarb zbawiennéj prawdy Twojéj, a niechaj światłość jego coraz więcéj nad wszystkimi narodami wschodzi. Ojcze święty, rozświeć się w sercach naszych ku rozświeceniu w nas znajomości Jezusa Chrystusa, aby słowo o krzyżu Jego stało się w nas mocą Bożą i mądrością Bożą. Otwórz téż oczy nasze, abyśmy widzieli ucisk współwyznawców naszych w rozproszeniu żyjących, a wzmacniaj wiarę naszę i do tego, aby się w miłości ku braciom skuteczną okazała. Połącz serca wszystkich, którzy się do Ewangelii przyznawają, abyśmy jako członki jednego ciała jedni drugich wspomagali i jedni drugim w miłości służyli. Uczyń nas narzędziami miłosierdzia Twego, abyśmy połączonemi siłami osłabiałe ręce wzmacniali, kolana zemdlałe posilali, zwątpiałych pocieszali. Błogosław i nadal jako dotychczas pracę stowarzyszenia ewangelickiéj braterskiéj miłości, którą dzisiaj z dziękczynieniem i prośbą przed oblicze Twoje stawiamy. Daj, aby kościoły, przez nią zbudowane, były miejscami, na którychby po wszystkie czasy czysta Ewangelia Twoja w mocy i radości była opowiadana. Daj, aby w szkołach, o które się stara, w zakładach, które funduje, podrosło potomstwo, któreby się ani Ciebie, ani zbawiennego słowa Twego nie wstydziło; daj, aby w plebaniach przez nią wystawionych rządził Duch Twój, duch siły, miłości i karności.

Panie, od Ciebie jedynie przychodzi nam wszelkie dobre powodzenie, dla tego racz sprawę naszę uwieńczyć błogosławieństwem Twojém, abyśmy wszyscy bez przestanku rośli w Onego, który jest głową naszą, w Chrystusa. Przyprowadź przez Niego napowrót do Siebie wszystkich błądzących, wzmacniaj słabych, nawracaj niesprawiedliwych, oświecaj zwiedzionych a daj, aby ubogi rozerwany rodzaj ludzki ujrzał on dzień, w którym według zbawiennéj obietnicy słowa Towjego będzie jedna owczarnia i jeden pasterz. Amen.

Porządek nabożeństw pobocznych.

I.

Forma najkrótsza nabożeństw popołudniowych i wieczornych w niedziele i święta i nabożeństw tygodniowych.

1. **Pieśń.**
2. Błogosławieństwo wstępne (W imieniu Ojca i t. d.)
3. Modlitwa.
4. Odczytanie pisma św.
5. Pieśń przed kazaniem.
6. **Kazanie.** Następnie

albo:

7. **Zakończająca modlitwa na kazalnicy.**
8. **Modlitwa Pańska.**
9. **Błogosławieństwo.**
10. Wiersz zakończający (po błogosławieństwie albo przed niém).

albo:

7. **Wiersz z pieśni.**
8. Wyrok wzajemny.
9. **Zakończająca modlitwa od ołtarza.**
10. **Modlitwa Pańska.**
11. **Błogosławieństwo.**
12. Wiersz zakończający (po błogosławieństwie albo przed niém).

II.
Forma nabożeństw pobocznych liturgicznie wzbogacona.*)

A. Nabożeństwo popołudniowe albo wieczorne lub w wilią niedzieli lub·świąt uroczystych.

1. **Pieśń.**
2. **Wyrok wstępny.**
3. Wyrok poprzedzający psalm (Antifona).
4. Psalm.
5. **Chwała bądź Ojcu** i t. d.

   [[Jeżeli się psalm z wyrokiem swoim poprzedzającym wypuszcza, to kładzie sie „Chwała bądź Ojcu“ po wyroku wstępnym, a po nim następują pozdrowienie od ołtarza i modlitwa, na którą zbór „Amen“ odpowiada.]]
6. Pierwsze **odczytanie pisma świętego.**
7. Wiersz z pieśni.
8. Wtóre odczytanie pisma świętego.
9. Wyrok wzajemny.
10. **Pieśń zboru.**
11. **Kazanie lub przemowa.**
12. Jeden ze starokościelnych śpiewów pochwalnych albo błagalnych. Obacz str. 185 i nast.

    (Z tych należy się używać w święto pokutne litanii, w niedzielę palmową i wielki piątek „Zmiłuj się nademną, Boże“ (Miserere). Jeżeli śpiew ten się wypuszcza, to w miejsce jego wchodzi **pieśń** (wiersz z pieśni) **zboru.**)
13. **Główna modlitwa** przy ołtarzu z **Amen** zboru.
14. **Modlitwa Pańska.**
15. Ksiądz: Błogosławmy Panu.
    Zbór: Bogu niech będą dzięki na wieki.
16. **Błogosławieństwo.**
17. Wiersz zakończający (po błogosławieństwie albo przed niém).

---

*) Do zaprowadzenia form nabożeństw pobocznych liturgicznie wzbogaconych, dla których urządzenia wyżéj podane mają być wzorem, potrzeba tam, gdzie pojedyncza forma używaną była, do odmiany miejscowego liturgicznego zwyczaju przepisanego postępowania.

B. Tygodniowe nabożeństwo w czasie adwentowym.

1. Psalm albo pieśń zboru.
2. Pozdrowienie (Pan niech bedzie z wami).
3. Modlitwa z Amen zboru.
4. Pierwsze odczytanie pisma świętego.
5. Śpiew chóru albo zboru.
6. Wtóre odczytanie pisma świętego.
7. Wyrok z Alleluja.
8. Wiersz z pieśni.
9. Przemowa albo kazanie.
10. Śpiew pochwalny na str. 185 albo śpiew błagalny na str. 193 lub pieśń zboru.
11. Modlitwa zakończająca z Amen zboru.
12. Modlitwa Pańska (z Doxologią zboru).
13. Wiersz z pieśni.
14. Błogosławmy Panu i t. d.
15. Błogosławieństwo.
16. Wiersz zakończający (po błogosławieństwie albo przed niém).

C. Tygodniowe nabożeństwo w czasie passyjnym.

1. Pieśń.
2. Wyrok wstępny.
3. Zbór: Baranku Boży i. t. d.
4. Psalm pokutny albo wyznanie grzechów.
5. Zbór: Panie, zmiłuj się i t. d.
6. Pozdrowienie.
7. Modlitwa z Amen zboru.
8. Jeden lub więcéj odczytów pisma świętego z historyi o męce Pańskiéj, łącząc je wierszami z pieśni.
9. Wyrok wzajemny.
10. Wiersz z pieśni.
11. Przemowa albo kazanie.
12. Zmiłuj się nademną, Boże (str. 189) albo litania (str. 190) lub pieśń.
13. Modlitwa zakończająca z Amen zboru.

14. Modlitwa Pańska.
15. Błogosławieństwo.
16. Wiersz zakończający (po błogosławieństwie albo przed niém.)

D. Tygodniowe nabożeństwa w inne czasy kościelne.

1. Pieśń.
2. Pomoc nasza i t. d.
3. Wyrok wstępny.
4. Pozdrowienie.
5. Modlitwa z Amen zboru.
6. Odczytanie pisma św.
7. Wyrok z Amen zboru.
8. Pieśń zboru.
9. Przemowa lub kazanie.
10. Wiersz z pieśni.
11. Główna modlitwa przy ołtarzu z Amen zboru.
12. Modlitwa Pańska.
13. Błogosławieństwo.
14. Wiersz zakończający (po błogosławieństwie albo przed niém).

III.

Przykłady rozwinięte nabożeństwa liturgicznego.

A. Nabożeństwo liturgiczne w wilią Bożego narodzenia.

Zbór: „Z samego nieba“ w. 1—3.
Ksiądz: Panie! otwórz wargi moje;
A usta moje będą opowiadać chwałę Twoję.*)
O miłosierdziach Pańskich na wieki śpiewać będę:
Przetoż, Panie! wysławiają niebiosa cud Twój.
Chwała Ojcu i Synowi i Duchowi świętemu,
Jak było na początku, jak jest i jak będzie od wieków i na wieki. Amen.

*) Wiersz 2. 4. i. 6. wstępu może zbór jako odpowiedź śpiewać.

Ksiądz: Pójdźcież, śpiewajmy Panu, wykrzykujmy skale zbawienia naszego.

Zbór: (odnośnie na przemian z chórem): Pieśń (albo

Chór dzieci: Śpiew.

Zbór: Pieśń.

Ksiądz: Panie Boże, Ojcze niebieski, któryś jasnością Twego prawdziwego światła tę świętą noc rozświecił, użycz nam, abyśmy światło świata, Jezusa Chrystusa, w prawdziwéj wierze poznali, i w Jego jasności żywot wiedli i wiecznéj światłości Twojéj w niebieskiéj radości uczestnikami się stali. Tego użycz nam przez tegoż Syna Twego miłego, Pana naszego Jezusa Chrystusa. Amen.

Zbór: Amen.

Ksiądz: Posłuchajcież słowa prorockiego, które téj świętéj nocy się wypełniło. (Jez. 11, 1. 2; 9, 1. 5 i nast. (2. 6 i nast.) Mich. 5, 1.)

Chór: Śpiew.

Zbór: „Śpiewamyć Immanuelu“ w. 1, 3.

Ksiądz: Łuk. 2, 1—7.

Chór dzieci: Śpiew, albo śpiew zboru.

Ksiądz: Łuk. 2, 8—14.

Chór: Chwała na wysokościach Bogu a na ziemi pokój, w ludziach dobre upodobanie.

Zbór: „Chwałać już bądź Jezu Chryste“, w. 1.

Ksiądz: Albowiem tak Bóg umiłował świat, że Syna Swego jednorodzonego dał. Alleluja.

Zbór: Aby każdy, kto weń wierzy, nie zginął, ale miał żywot wieczny. Alleluja.

„Chwałać już bądź, Jezu Chryste,“ w. 2—4.

Ksiądz: Przemowa.

Chór i zbór: Pieśni. („Chwałać już bądź, Jezu Chryste“, w. 5—7 albo: „Z samego nieba,“ w. 4—6.)

Ksiądz: Módlmy się: Panie Jezu Chryste, wieczny Synu Boży, dziękujemy Ci serdecznie, żeś się tak głęboko poniżył a na Siebie naszę ludzką naturę przyjął. Narodziłeś się w ubóstwie i niskości, a biegu żywota Twojego dokonałeś w kształcie niewolnika, abyśmy z Bogiem pojednani byli

i udział mieli w bogactwie wszystkich dóbr niebieskich. Daj nam oczy oświecone, abyśmy poznali, że w Tobie darowany nam skarb najwyborniéjszy, abyś Ty był naszą największą radością, a my niczego tęskliwiéj nie pragnęli, jak spółeczeństwa Twego. Wzbudź nas, abyśmy za ten wielki cud miłości Twéj słowami i uczynkami coraz radośniéj Cię wielbili, aż kiedy ze wszystkimi zbawionymi za Twoje pełne łaski wcielenie Ciebie doskonaléj chwalić i czcić będziemy po wszystkie wieki. Amen.

Zbór: Amen.

Ksiądz: Modlitwa Pańska.

Błogosławmy Panu.

Zbór: Bogu niech będą dzięki na wieki.

Ksiądz: Błogosławieństwo.

Zbór: Amen, Amen, Amen.

„Z samego nieba" w 12, 13 albo inna pieśń.

B. Nabożeństwo liturgiczne na zakończenie starego roku.

Zbór: Pieśń.

Ksiądz: W imieniu Ojca i Syna i Ducha świętego. Amen.

Ps. 103, 1—5. 15—22.

Chór albo zbór: Chwała bądź Ojcu i t. d.

Ksiądz: Wszechmogący, wieczny Boże, od którego wszelki datek dobry i wszelki dar doskonały nam zstępuje, dziękujemy Ci za wszystkie Twoje dobrodziejstwa, jakieś nam roku zeszłego na duszy i ciele okazał; i prosimy Twego miłosierdzia, zachowaj nas łaskawie i nadal od nieszczęścia i niebezpieczeństwa a napełnij nas Boskiém błogosławieństwem Twojém, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, który z Tobą i z Duchem świętym żyje i króluje na wieki. Amen.

Zbór: Amen.

Ksiądz: Odczytanie pisma swiętego Ps. 90, 1—12.

Zbór: Pieśń.

Ksiądz: Przemowa.

Zbór: Wiersz z pieśni.

Ksiądz: W głębokiéj pokorze wyznajmy przed Panem grzechy nasze:

Panie, Panie Boże, miłosierny i litościwy, nie rychły do gniewu a obfity w miłosierdziu i w prawdzie, zachowywający miłosierdzie nad tysiącami, gładzący nieprawość i przestępstwo, i grzech, przed którym nikt nie jest niewinnym, nawiedzający nieprawość ojcowską w synach i w synach synów ich do trzeciego i czwartego pokolenia: Upokarzamy się przed Tobą w poczuciu naszéj winy i wołamy do Ciebie: Zmiłuj się nad nami, Boże, według miłosierdzia Twego, według wielkich litości Twoich zgładź nieprawości nasze. Nie odrzucaj nas od oblicza Twego a Ducha Swego świętego nie odbieraj od nas. Amen.

Zbór: Panie, zmiłuj się nad nami, Chryste, zmiłuj się nad nami, Panie, zmiłuj się nad nami.

Ksiądz: Na takowe wasze wyznanie, posłuchajcie słowa łaski i pociechy Ducha świętego: (Odczytanie do Rzym. 8, 31—39).

Zbór: Wiersz z pieśni.

Ksiądz: Módlmy się.

Panie, Boże nas, pod opieką i obroną Twoją skończyliśmy ten rok. Niezliczone dobrodziéjstwa, któremiś nas w nim obsypał. Deszcz i czasy urodzajne dawałeś nam, a opatrzność Twoja strzegła ducha naszego; według łaski Twéj nie schodziło nam na niczém, a gdyś nas upokorzył, poniżył i zranił, tak żeśmy szemrząc precz odeszli, Tyś przecież łaskawie się z nami obchodził i miałeś z nami myśli o pokoju a nie o utrapieniu. Toś nam Panie uczynił, albowiem Ty chcesz w Synu Twoim być naszym łaskawym Bogiem i Ojcem. Nie według grzechów naszych obchodziłeś się z nami, ani według nieprawości naszych odpłacałeś nam. Ach, Panie, mniejszymi jesteśmy niż wszystkie zmiłowania i niż wszystka prawda, któreś uczynił z nami. A przeto, Panie, prosimy Cię, czuwaj i daléj nad nami z łaską Twoją, abyśmy codziennie Twą dobroć i wierność wielbili. Odnów nas wszystkich w duchu umysłu naszego, abyśmy coraz więcéj starego człowieka złożyli a oblekli się w nowego człowieka, nowy żywot chrześciański rozpoczęli a Tobie w nim sercem pokutném służyli. Błogosław nam, Panie Boże, bądź nam miłościw a daj doczesnego i wiecznego pokoju, abyśmy lata doczesnego pielgrzymstwa naszego

zbawiennie spełnili a na koniec z Tobą i z wszystkimi wybranymi na wieki żyli, przez Pana i Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa. Amen.

albo:

Wieczny Boże, Tyś był, nim niebiosa rozpostarte były, a ziemia ugruntowaną została, Ty jesteś i będziesz od wieków na wieki. Ale na dłoni wymierzyłeś dni nasze, a wiek nasz jest jako nic przed Tobą: zaprawdę szczerą marnością jest wszelki człowiek, i najdłuższy. Wspominamy sobie na czas roku zeszłego a uniżając się wyznajemy: Twoje to miłosierdzie, żeśmy do szczętu nie zginęli, nie ustawająć zaiste litości Twoje. Jeszcze nam za łaskawą wolą Twoją bywa opowiadane zbawienie Twoje, aby się grzesznicy do Ciebie nawrócili. Mimo rozlicznych przestępstw przykazań Twoich nosiłeś nas cierpliwie i nieskwapliwie, a Duch Twój święty nie poprzestawał pracować około serc naszych budząc nas i ćwicząc, ucząc i ciesząc. I w doczesnych rzeczach ukoronowałeś rok ten dobrocią Twoją. Oyczyznę naszę osłaniałeś cieniem skrzydeł Twych i uczyniłeś nam wszystkim wiele dobrego. Ujmowałeś się łaskawie za życiem naszém, wyratowałeś nasz z niebezpieczeństw, wzmacniałeś w trwogach, a przez krzyż i cierpienia pociągałeś nas do Siebie. Za wszystkie te dobrodziejstwa wielbimy imię Twoje swięte: za miłosierdzie, któreś z nami uczynił; za wierność, którąś się opiekował naszymi ubogimi, wdowami i sierotami; za pociechę, jaką posilałeś cierpiących i bliskim byłeś wszystkim smutnym i pokuszonym; za pomoc którąś dawał naszym chorym; za litość, którąś pomagał naszym umierającym. Cuda łaski uczyniłeś z nami; myśmy zaś często nadużywali Twojéj dobroci i cierpliwości.

Ach, Panie, bądź nam łaskaw a nie odrzucaj nas od oblicza Twego, a Ducha Twego świętego nie odbieraj od nas. Czas nasz przemija. Nie opuszczaj nas a nie odbieraj od nas łaski Twojéj. Otocz opieką Twoją i błogosławieństwem Twojém zwierzchności i poddanych, kaznodziejów i zbory, nauczycieli i uczniów, rodziców i dzieci, wesołych i smutnych, zdrowych i chorych, żyjących i umierających.

Panie zostań z nami, boć się ma ku wieczorowi i już się dzień nachylił. Strzeż nas od wszelkiego złego, strzeż duszy naszéj. Strzeż wyjścia naszego i wejścia odtąd aż na wieki. Amen.

Zbór: Amen.

Ksiądz: Modlitwa Pańska. Błogosławieństwo.

Zbór: „Chwała wszechmocnemu oycu“ i. t. d. („Chwała cześć niech będzie Bogu“ i. t. d.)

C. Nabożeństwo liturgiczne nieszporne w wielki piątek.

Zbór: Pieśń wstępna.

Ksiądz (z chórem i ze zborem):

Bóg ani własnemu Synowi nie przepuścił,
Ale Go za nas wszystkich wydał.
Zmiłuj się nademną, Boże! według miłosierdzia Twego,
Według wielkich litości Twoich zgładź nieprawości moje.

Psalm 22.

Ksiądz: Panie, Panie Boże, miłosierny i litościwy i obfity w miłosierdziu i prawdzie, który zachowujesz miłosierdzie nad tysiącami a gładzisz nieprawość, przestępstwa i grzech, a przed którym niema niewinnego, nie wchodź w sąd ze sługami Twoimi. Amen.

Zbór: „Baranku Boży niewinny“ w. 1.

Ksiądz: Odczytanie p. św., Łuk. 23, 33. 34.

(Śpiew chóru i) wiersz z pieśni zboru.

Ksiądz: Łuk. 23, 39—43.

(Śpiew chóru i) wiersz z pieśni zboru.

Ksiądz: Jan. 19, 25—27.

(Śpiew chóru i) wiersz z pieśni zboru.

Ksiądz: Mat. 27, 45—46.

(Śpiew chóru i) wiersz z pieśni zboru.

Ksiądz: Jan. 19, 28.

(Śpiew chóru i) wiersz z pieśni zboru.

Ksiądz: Jan. 19, 29. 30.

(Śpiew chóru i) wiersz z pieśni zboru.

Ksiądz: Łuk. 23, 44—46.

Cicha modlitwa.

Zbór: Pieśń: (Gdy mi przyjdzie ustąpić i. t. d.)

Ksiądz: Mat 27, 57—60.

Chór: Ludu mój, cóżem ci uczynił i t. d. (str. 190) albo: wiersz z pieśni zboru.

Ksiądz: Krótka przemowa.

Zbór: wiersz z pieśni.

Ksiądz: Módlmy się:

Ojcze Pana naszego Jezusa Chrystusa, dziękujemy Ci serdecznie, żeś za nas Syna Twego jednorodzonego na śmierć wydał, aby każdy, kto weń wierzy, nie zginął, ale miał żywot wieczny. Kaźń pokoju naszego jest na Nim, a sinością Jego jesteśmy uzdrowieni. Ojcze miłosierdzia, wejrzyj na nas, nie na postać naszę grzechami zmazaną, wejrzyj raczéj na nas w Jezusie Chrystusie, Synu Twoim, Świętym i Umiłowanym, a odpuść nam wielką i ciężką winę naszę dla doskonałéj ofiary, którą On w Getsemane i na Golgocie za nas uczynił. Ty zaś, Panie Jezu, wystaw nam dzisiaj niezgłębioną miłość Twoję żywo przed oczy, a wznieć w zimnych i obumarłych sercach naszych święty zapał, abyśmy jedynie i nad wszystko Ciebie miłowali, boś Ty nas aż do śmierci umiłował. Użycz nam łaski, abyśmy mękę Twoję pokutném sercem i żywą wiarą uważali, daj, abyśmy pod krzyżem Twoim znaleźli ucieczkę, kiedy grzech nas potępia, zakon i sumienie nasze własne nas oskarża; nieprzestawaj, o niebieski najwyższy Kapłanie, za nami wszystkimi prosić: Ojcze, odpuść im.

Wierny Zbawicielu! spraw w nas mocą Twéj śmierci, abyśmy grzech w nienawiści mieli, ciało nasze z namiętnościami i z pożądliwościami krzyżowali i Tobie samemu żyli na tym świecie. A jeżeli nas chcesz wprowadzić w społeczność męki Twojéj, to uczyń nas ochotnymi i stałymi do cierpienia z Tobą, abyśmy kiedyś także z Tobą do chwały wywyższeni zostali. Amen.

albo:

Panie, Zbawicielu nasz, chwała i dzięki niechaj Ci będą, żeś był posłusznym aż do śmierci, a to śmierci krzyżowéj. Jużeś wszystko wykonał i stałeś się Pośrednikiem i Pojednawcą naszym, na którego drogiéj zasłudze teraz w życiu i w śmierci mocną wiarą spolegać możemy. Daj,

aby przez śmierć Twoję świat nam był ukrzyżowany a my światu, abyśmy już więcéj nie sobie żyli, lecz Tobie, któryś za nas umarł.

Panie Jezu, Ty pokoju nasz i żywocie, daj, abyśmy w duchu często stawali u cichego grobu Twego, w którymeś po wszystkich boleściach i po wszystkiéj męce znalazł miejsce odpoczynienia Twego. Dziękujemy Ci, żeś przez odpoczywanie Twoje w grobie i nasze groby poświęcił. Uwolnij nas więc przez wiarę w Ciebie od wszelkiéj bojaźni, daj, abyśmy w godzinie śmierci z ufnością ducha naszego w ręce Twoje polecili, a spraw mocą zmartwychwstania Twego, abyśmy i my onego wielkiego dnia Twojego znowu wyszli z grobów naszych i zmartwychwstali do żywota wiecznego Amen.

Zbór: Amen.

Ksiądz: Modlitwa Pańska. Błogosławieństwo.

Zbór: Wiersz zakończający (po błogosławieństwie albo przed niem.)

D. Nabożeństwo liturgiczne wieczorne na obchód pamiątki zmarłych.

Zbór: Pieśń wstępna.

Ksiądz: Choć żyjemy, Panu żyjemy;
Choć umieramy, Panu umieramy.
Przetoż, choć i żyjemy choć i umieramy,
Pańscy jesteśmy.
Gdyż na to Chrystus i umarł i powstał i ożył,
Aby i nad umarłymi i nad żywymi panował.
Chwała Ojcu i Synowi i Duchowi świętemu.
Jak było na początku, jak jest i jak będzie od wieków aż na wieki. Amen.

Chór: Błogosławieni, którzy się smęcą: albowiem pocieszeni będą.

albo:

Psalm: 126.

albo:

Zbór: Wiersz z pieśni.

Ksiądz: Wszechmogący, wieczny Boże, któryś przez śmierć Syna Twego miłego śmierć zgładził a żywot i nieśmiertelność na jaśnią wywiódł, wybaw nas przez łaskę Twoję od wszelkiéj bojaźni śmierci, i wzbudź w nas przez

Ducha Twego świętego radosną gotowość, być rozwiązani a być z Chrystusem. A ponieważ Syna Twego, Jezusa Chrystusa, ustanowiłeś sędzią żywych i umarłych, przez Niego objawisz kiedyś rady wszystkich serc i sądzić będziesz skryte rzeczy ludzkie, to prosimy Cię pokornie, użycz nam wszystkim łaski, abyśmy w téj krótkiéj doczesności, nim nadejdzie on wielki i straszny dzień gniewu Twego, prawdziwą wiarą uchwycili ofiarowane nam zbawienie a w świętobliwym żywocie i pobożności wyglądali przyjścia Jezusa Chrystusa przez tegoż Syna Twego, Pana naszego. Amen.

Zbór: Amen.

Ksiądz, Jez. 40, 6—10 albo: Job. 1, 18—21.

Chór: Szczerą marnością jest wszelki człowiek, i najdłuższy.

albo:

Zbór: Wiersz z pieśni.

Ksiądz: Jan. 11, 20—27 albo: I. Kor. 15, 53—58 albo: Objw. 7, 9—17.

Dusze sprawiedliwych są w ręce Bożéj, a męka się ich żadna nie dotknie. Alleluja.

Zbór: Alleluja, Alleluja, Alleluja.

Pieśń.

Ksiądz: Przemowa.

Błogosławieni są odtąd umarli, którzy w Panu umierają.

Zaprawdę mówi Duch im, aby odpoczywali od prac swoich, a uczynki ich idą za nimi.

Chór: Teraz puszczasz sługę Twego i t. d. (str. 187).

albo:

Zbór: Pieśń.

Ksiądz: Módlmy się.

Panie, Boże nasz, w rękach Twoich jest życie i śmierć. Nie wiemy, kiedy i nas od pracy naszéj codziennéj odwołasz, i przyłączysz do liczby tych, którzy w tym roku bieg swój wykonali. Spraw abyśmy ze świętém rozpamiętywaniem ich końcowi się przypatrywali a tak tém większéj dokładali pilności, abyśmy, co jeszcze w ciele żyjemy, żyli w wierze w Syna Bożego, który nas umiłował i Samego Siebie za nas wydał. Pociesz także zasmuconych i płaczących pomiędzy nami i naucz ich poznać, że błogo-

sławieni są umarli, którzy w Panu umierają; albowiem odpoczywają od prac swoich, a uczynki ich idą za nimi. Nam zaś wszystkim daj, abyśmy w cierpliwości i w pociesze wiary drogi naszéj dokonali, aż zawsze z Tobą będziemy. Do tego dopomóż nam przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, który śmierć zgładził a żywot i nieśmiertelność na jaśnią wywiódł. Amen.

albo:

Miłosierny, łaskawy Boże i Ojcze, chwalimy, czcimy i wielbimy Cię z głębokości serca naszego, żeś nas według wielkiego miłosierdzia Twojego odrodził ku nadziei żywéj przez zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa od umarłych, ku dziedzictwu nieskazitelnemu i niepokalanemu i niezwiędłemu, a prosimy Cię pokornie: pocieszaj, wzmacniaj i rządź nas przez Ducha Twego świętego, aby nas żadne utrapienia ani pokuszenia od Ciebie nie odwróciły, lecz abyśmy w nadziei żywota wiecznego wszystko w cierpliwości przezwyciężyli i odnieśli koniec wiary naszéj, zbawienie dusz, przez tegoż Syna Twego, Pana naszego, Jezusa Chrystus. Amen.

Zbór: Amen.

Ksiądz: Modlitwa Pańska. Błogosławieństwo.

Zbór: Wiersz zakończający (po błogosławieństwie albo przed niem.)

IV.

Godziny modlitewne, biblijne i missyjne.

Dla godzin modlitewnych, biblijnych, missyjnych i innych, w kościele odprawiać się mających, wystarcza w obrębie liturgicznym pieśń zboru, którą się nabożeństwo rozpoczyna a po modlitwie Pańskiéj i błogosławieństwie się zakończa. W takim razie, gdyby przemowę zamiast modlitwy, przez księdza ułożonéj, modlitwa według formularza miała uprzedzać lub po niéj następować, to do tego używać się mogą kolekty nabożeństwa głównego (str. 63 i nast.) lub modlitwy nabożeństw pobocznych. (Obacz nast. str.)

Wyroki i modlitwy

do nabożeństw pobocznych.

I.

Na popołudniowe albo wieczorne nabożeństwa w niedziele i dni świąteczne.

(a. Wyroki wstępne. b. Wyroki poprzedzające psalmy; (Antyphony do psalmów). c. Kolekty. d. Wyroki po odczytaniu pisma świętego i wyroki wzajemne. e. Główne i zakończające modlitwy.*)

A. Adwent.

a) 1. Wesel się bardzo, córko Syońska! wykrzykuj, córko Jeruzalemska!
Oto król Twój przyjdzie Tobie.

2. Podnieścież, o bramy! wierzchy wasze; podnieścież się, wy bramy wieczne,
Aby wszedł król chwały.
Błogosławiony niech będzie Pan, Bóg Izraelski,
Iż nawiedził i sprawił odkupienie ludowi Swojemu.

b) 1. Spuśćcie niebiosa rosę z góry, a obłoki niech kropią sprawiedliwość.

2. Syn człowieczy przyjdzie na obłokach niebieskich z mocą i chwałą wielką.

3. Rzeki niech klaskają rękoma: góry wespół niech się rozradują przed Panem: bo idzie sądzić ziemię.

4. Zakon przez Mojżesza jest dany, a łaska i prawda przez Jezusa Chrystusa stała się.

) Porównaj także str. 133—142, jako też zbiór wyroków wstępnych i kolekt do nabożeństwa głównego na str. 57 i nast., 63 i nast. jako i uwagę) na str. 133.

c) Miły Panie Boże, wzbudź serca nasze a przygotuj drogę w nas dla Syna Twego jednorodzonego, abyśmy się godnymi stali przez przyjście Jego, Tobie czystém sercem służyć, przez tegoż Syna Twego miłego, Pana naszego, Jezusa Chrystusa. Amen.

d) 1. Gotujcie drogę Pańską,
Proste czyńcie ścieżki Jego.

2. Pan będzie nas uczył dróg Swoich,
I będziemy chodzili ścieżkami Jego:
Albowiem z Syonu wynijdzie zakon,
A słowo Pańskie z Jeruzalemu.

3. Gdy przyszło wypełnienie czasu, posłał Bóg Syna Swego, który się urodził z niewiasty, który się stał pod zakonem, aby te, którzy pod zakonem byli, wykupił. Alleluja.

e) 1. Miłosierny, wieczny Boże i Ojcze, dziękujemy Ci, żeś nam znowu dozwolił nowy rok kościelny rozpocząć i dożyć tego świętego czasu uroczystego. Użycz zborowi Twojemu i nadal Ducha łaski Twojéj i mądrości niebieskiéj, aby słowo Twoje święte obfity owoc pomiędzy nami przyniosło. Spraw, aby wszędzie w szczérości i mocy było opowiadane, a zbór Twój chrześciański przez to został oświecony i poświęcony. Daj nam z tym nowym rokiem kościelnym także nowe serca i nowe posłuszeństwo, abyśmy Tobie w duchu i w prawdzie służyli; a pomóż nam, abyśmy coraz mocniéj w Ciebie wierzyli, a Twoją łaską, która nam się w Chrystusie Jezusie okazała, z coraz większą ufnością się pocieszali, żebyśmy Twoją mocą do żywota wiecznego zachowani byli. Amen.

2. Wieczny Boże, Ojcze miłosierny, postanowiłeś Syna Twego sędzią żywych i umarłych i położyłeś wszystko podnóżkiem nóg Jego; a w czasie, który Ty przeznaczysz, musimy i my się pokazać przed sądową stolicą Jego, aby każdy odniósł, co czynił w ciele, lub dobre lub złe. Wzbudź w nas świętą bojaźń Jego i dnia przyjścia Jego, abyśmy czasu tego nawiedzenia naszego, w którym nam jeszcze kazana bywa pokuta i odpuszczenie grzechów w imieniu Jego, poznali i rozważali, co jest ku pokojowi naszemu. Naucz nas czuwać i modlić się, abyśmy nie byli pomiędzy wzgardzicielami znalezieni, którzy Twoję nieskwapliwość i cierpliwość w rozpustę obracają, i skarbią sobie winę na dzień

gniewu i objawienia sprawiedliwego sądu Twojego. Pomóż nam raczéj, wierny Boże, abyśmy żywą wiarą, w Jezusa Chrystusa wszczepieni, a przez Niego napełnieni byli owocami sprawiedliwości, uczyń nas godnymi stanąć po prawicy Jego i usłyszeć z ust Jego wyrok łaski: Pójdźcie, błogosławieni Ojca Mego, odziedziczcie królestwo wam zgotowane od założenia świata. Amen.

3. Wierny, miłosierny Boże, składamy Ci chwałę i dziękczynienie, żeś Syna Twego jednorodzonego ojcom starego przymierza obiecał, przez świętych proroków przepowiedział, a po wypełnieniu czasu na świat zesłał, aby nam wszystką radę i wolę Twoję objawił, i przyniósł błogosławieństwo wszystkim narodom ziemi. Prosimy Cię, użycz nam Twéj łaski, abyśmy Mu serca nasze chętnie otworzyli, aby On i do nas wszedł i ze Swoimi zbawiennymi darami, które z nieba na ziemię przyniósł, w nas i między nami zawsze mieszkał i pozostał. Daj, aby On słowem Swojém i Duchem Swoim ustawicznie do duszy naszéj przemawiał, moc grzechu w nas niszczył, a nas do spółeczeństwa tych wcielał, którzy z śmierci do żywota przeszli. Utwierdzajże nas według wierności Twojéj aż do końca, abyśmy byli bez nagany znalezieni w dzień Pana naszego Jezusa Chrystusa. Amen.

B. Boże Narodzenie. (Obacz także str. 133 i nast.)

a) 1. Oto, zwiastuję wam radość wielką,
Która będzie wszystkiemu ludowi:
Iż się wam dziś narodził zbawiciel,
Który jest Chrystus Pan.

2. Błogosławiony niech będzie Pan, Bóg Izraelski,
Iż nawiedził i sprawił odkupienie ludowi Swemu.
Nawiedził nas wschód z wysokości,
Aby się ukazał
Siedzącym w ciemności i w cieniu śmierci,
Ku wyprostowaniu nóg naszych na drogę pokoju.

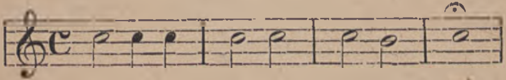
Porządek głównego nabożeństwa w ewan-jelickich kościołach dyecezyi Ostrzeszowskiej.

Pieśń wstępna.

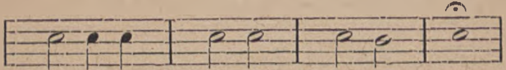
Liturgia.

Ksiądz: Wyznanie grzechów.

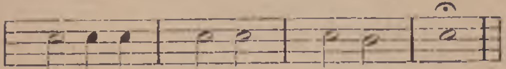
Zbór i chór.

Pa = nie zmi = łuj się nad na = mi,

Chryste zmi = łuj się nad na = mi,

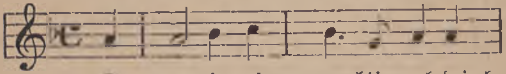
Pa = nie zmi = łuj, się nad na = mi!

Ksiądz: Posłuchajcie pociechy słowa Bożego:

(Odczytanie stósownego tekstu z pisma ś.)

Chwała na wysokościach Bogu!

Zbór i chór:

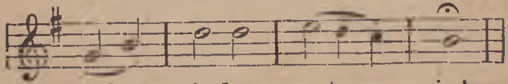
I na zie = mi po = kój, w ludziach

do = bre u = po = do = ba = nie A = men!

Ksiądz: Pan niech będzie z wami!

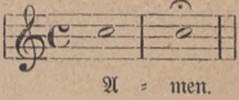
Zbór i chór:

I z duchem two = im!

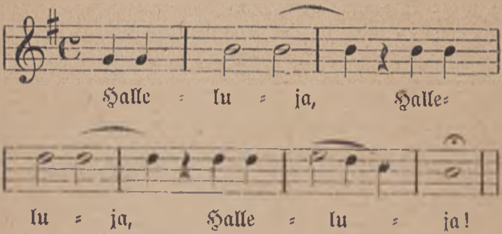
Ksiądz: Modlitwa przed odczytaniem lekcyi.

Zbór i chór:

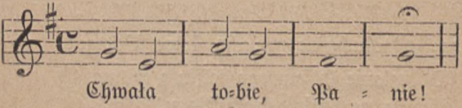
Ksiądz: Halleluja!

Zbór i chór:

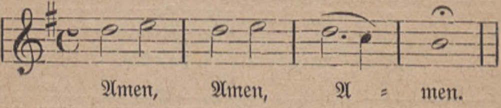
Ksiądz: Roście w łasce i w znajomości Pana naszego i Zbawiciela Jezusa Chrystusa, któremu niech będzie chwały teraz i na czasy wieczne

Zbór i chór.

Ksiądz: (Wyznanie wiary).

~~Zbór i chór:~~

W drukarni Th. Hoffmanna w Ostrowie.

3. Słowo ciałem się stało i mieszkało między nami,
I widzieliśmy chwałę Jego.
Radujcie się zawsze w Panu,
Znowu mówię, radujcie się.
Tenci to dzień, który uczynił Pan,
Rozweselmy się, a rozradujmy się weń.

b) Pan rzekł do Mnie: Syn Mój jesteś Ty, Jam Ciebie dziś spłodził. Alleluja.

c) Miłosierny, łaskawy Boże, któryś Syna Twego na świat zesłał a czasu narodzenia Jego przez mnóstwo wojsk niebieskich pokój i upodobanie Twoje zwiastować raczył, użycz nam Twéj łaski, abyśmy się tych wspaniałych dóbr uczestnikami stali i Ciebie za to czcili, chwalili i wielbili, aż na koniec Tobie ze wszystkimi aniołami i wybranymi alleluja śpiewać będziemy od wieków aż na wieki. Amen.

d) 1. Zaprawdę, wielka jest tajemnica pobożności, że Bóg objawiony jest w ciele. Alleluja.

2. Tak Bóg umiłował świat, że Syna Swego jednorodzonego dał.

3. Którzy Go kolwiek przyjęli, dał im tę moc, aby się stali synami Bożymi, to jest tym, którzy wierzą w imię Jego.

4. Wykrzykujcie Panu, wszystka ziemio! służcie Panu z weselem.

e) O Panie Jezu Chryste, drogi Zbawicielu, dziękujemy Ci, żeś z wielkiéj gorącéj miłości Twojéj ku nam tak bardzo się poniżył, z tronu Twojego niebieskiego do nas na ziemię zstąpił i stałeś się prawdziwym człowiekiem, owszem, naszym miłym bratem, abyś nam pokój z Bogiem, sprawiedliwość i żywot wieczny nabył. Ach, Panie, miłość Twoja jest niewypowiedziana, miłosierdzie Twoje niezgłębione, któremiś Ty nas wielkich grzeszników umiłował i z Bogiem pojednał. Przez Twoje przyjście w ciele otworzyłeś nam znowu bramy niebieskie, i powołałeś nas, straconych i na wygnaniu błądzących, do domu Ojcowskiego. Za tąkową Twoję wielką łaskę dziękujemy Ci, o ile my słabi ludzie możemy, i prosimy Cię, oświeć serca nasze, abyśmy się zawsze z Twojego zbawiennego narodzenia cieszyli a grzechowi, śmierci, piekłu, i diabłu têm się opierali, że już żadnéj cząstki z nami ani mocy nad nami nie mają, ponieważ

my w Tobie jesteśmy i zostajemy. Daj nam także przez Ducha Twego świętego, abyśmy szczególniéj w ostatniéj trwodze naszéj świętém narodzeniem Twojém silnie się pocieszali a potém zbawiennie zasnęli. Amen.

C. Zakończenie roku. (Obacz str. 135 i nast.)

D. Nowy rok.

a) Pan włożył w usta moje pieśń nową,
Chwałę należącą Bogu naszemu.
Błogosławiony człowiek, który pokłada w Panu nadzieję swoję,
A nie ogląda się na harde,
Wolę Twoję, Boże mój, czynić pragnę,
Zakon Twój jest w pośrodku wnętrzności moich.

b) Niemasz w żadnym innym zbawienia, albowiem nie masz żadnego imienia pod niebem danego ludziom, przez którebyśmy mogli być zbawieni, tylko jedynie imię Jezusa. Alleluja.

c) Panie Boże, Ojcze niebieski, dziękujemy Ci, żeś nam dał Syna Twego miłego, i żeś Go imieniem Jezus wystawił na Zbawiciela i Odkupiciela. Prosimy Cię, raczże tém imieniem strzedz wejścia naszego i wyjścia, dać nam do tego łaski Twojéj i Ducha Twego świętego, abyśmy w tym nowym roku wszystko, cobyśmykolwiek sprawowali w słowie albo w uczynku, w imieniu Jezusa sprawowali, a Ciebie, Ojca naszego, przez Niego wielbili, w tém też po wszystkie dni żywota naszego, póki się jeszcze dziś nazywa, wytrwali i się pomnażali, aż na koniec, gdy czas nasz przeminie, przez toż imię także zbawieni będziemy. Amen.

d) 1. Patrzcie, jaką miłość dał nam Ojciec,
Abyśmy dziatkami Bożemi nazwani byli.

2. Zbaw lud Twój, Panie! a błogosław dziedzictwu Twemu,
I paś je, i wywyższaj aż na wieki.

3. Jeźli kto jest w Chrystusie, nowém jest stworzeniem:
Stare rzeczy przeminęły, oto się wszystkie nowemi stały.

c) 1. Panie, Tyś bywał ucieczką naszą od narodu do narodu. Pierwéj niźli góry stanęły, i niźliś wykształtował ziemię i okrąg świata, oto, zaraz od wieków aż na wieki Tyś jest Bogiem. Myśmy prochem i popiołem, wczorajszymi jesteśmy, a wiek nasz jest jako nic przed Tobą, ale Ty tenżeś zawżdy jest, a lata Twoje nigdy nie ustaną. Myśmy grzesznikami, a nasze nieprawości jawne są przed obliczem Twojém: Ale Ty, Panie, jesteś Ojciec nasz i Odkupiciel nasz, toć jest od wieku imię Twoje. Któż wysłowi niezmierną moc Twoję a wypowie wszystką chwałę Twoję? Któż odda Ci za te wszystkie dobrodziejstwa Twoje, któreś nam uczynił. Jakoż droge jest miłosierdzie Twoje, Boże, przetoż synowie ludzcy w cieniu skrzydeł Twoich ufają.

Tyś jest naszą pomocą i pociechą na wieki. Dla tego szuka dzisiaj dusza nasza Ciebie na początku nowego roku, którego dożyć łaska Twoja, o najmiłościwszy Boże, nam dozwoliła. Dni nasze, które jeszcze przed nami, są napisane w księdze Twojéj; polecamy ciało i życie, duszę i ducha w ręce Twoje. Daj, aby Jezus Chrystus, Syn Twój jednorodzony, dzisiaj znowu wszedł w sercach naszych jako słońce sprawiedliwości, któreby światłość i żywot dawało od wschodu aż na zachód. Użycz nam Ducha Twego świętego za wodza na drodze żywota naszego, abyśmy czynili koleje proste a nogi nasze się nie potknęły. Wierny stróżu Izraela, który nie śpisz ani drzémiesz, przyjmij nas na nowo pod Twą wszechmocną obronę a bądź życia naszego swiatłością i mocą na wszystkich drogach naszych. Wieczny Boże, nie odciągaj ręki Twojéj od nas; nie opuszczaj nas, oczekujemy zbawienia Twego. Zachowajże Panie, zdarzże Panie. Amen.

2. Wieczny Boże i Ojcze, uznajemy przed Tobą w pokornéj wdzięczności, żeśmy niegodni wszystkiéj dobroci i wierności, któreś z nami roku ubiegłego uczynił. Oddaliłeś od nas wojnę i krwi rozlewanie, błogosławiłeś pola i niwy łaskawie, chroniłeś nas wiernie od plag krajowych i od powszechnego nieszczęścia, a jasną światłość Ewangelii zbawiennéj zachowałeś nam aż do dnia dzisiejszego. Za te i za wszystkie inne Twe dobrodziejstwa niechaj będzie imię Twoje pochwalone odtąd aż na wieki.

Prosimy Cię, uwielbij łaskę Twoję i nadal nad nami wszystkimi a pobłogosław nam na nowo na ciele i duszy, na sławie i majętności. Przedewszystkiém odnów w nas pamiątkę przymierza świętego, któreś we Chrzcie świętym w imieniu drogiém Jezusa Chrystusa z nami zawarł, mocą którego powinni

jesteśmy, wyrzec się wszelkiéj niepobożności, a Tobie służyć całe życie nasze w dziecinnéj wierności. Błogosław wszelką zwierzchność; szczególniéj czuwaj obfitą łaską Twoją nad Cesarzem, Królem naszym, i całym domem jego. Daj aby pod panowaniem jego sprawiedliwość i miłość władały, chrześciańska karność i uczciwość się pomnażały, a królestwo Twoje w państwie i w kościele, w szkole i w domu aby w pokoju się budowało. Opatruj wszystkie wdowy i sieroty; pomagaj wszystkim uciśnionym i pokuszonym a spraw, aby Jezus ich więcéj rozweselał, aniżeli cały świat ich zasmucić może. A ponieważ starzy i słabi i chorzy między nami mieszkają, którzy nie są wstanie, aby nowy rok ze zgromadzonym zborem święcili, to udziel im z wysokiego nieba nowéj pociechy, aby Tobie w domu i na łożach swoich dziękowali, że Ty jesteś wielkiém zbawieniem twarzy ich i Bogiem ich. A na koniec, gdy krótkie dni żywota naszego przeminą, przyjmij nas łaskawie z tego świata skazitelnego do nieskazitelnego, który nie potrzebuje ani słońca ani księżyca, aby mu świeciły, lecz w którym Ty Sam chcesz być słońcem i wszystko we wszystkiém. Amen.

E. Epifania.

a) Chwalcie Pana, wszyscy narodowie,
Chwalcie Go wszyscy ludzie.

b) Wszyscy przyjdą z Saby, złoto i kadzidło przyniosą a chwały Pańskie opowiadać będą. Alleluja.

c) Obacz str. 65 i nast.

d) 1. Będą chodzić narodowie w światłości Twojéj,
A królowie w jasności, która wnijdzie nad Tobą.

2. Wynijdzie gwiazda z Jakóba,
I powstanie laska z Izraela.

3. Powstań, objaśnij się! ponieważ przyszła światłość Twoja,
A chwała Pańska weszła nad tobą.

e) 1. Wszechmogący Boże, Ojcze miłosierny, dziękujemy Ci, żeś się łaskawie ujął za przodkami naszymi, w ciemności pogaństwa chodzącymi, i żeś ich i nas

powołał do królestwa Twojego. Zachowaj nam i nadal jasne światło Twego słowa zbawiennego jako jedyną i pewną gwiazdę przewodniczącą, którąby nas ze świata ciemnego i przewrotnego prowadziła do królestwa Twego. Daj, abyśmy coraz wierniéj za nią postępowali, Jezusa Chrystusa, jedynéj światłości i żywota ludzi, coraz gorliwiéj szukali i z coraz większą radością przed całym światem w słowach i uczynkach Go wyznawali. Pomóż także, abyśmy się w biegu naszym chrześciańskim nie lękali żadnéj trudności, żadnego niebezpieczeństwa ani wstrętu, lecz ufnie Pana i Zbawiciela naszego w utrapieniu i śmierci naśladowali, aż za łaską Twoją cel pielgrzymstwa naszego osięgniemy, miasto niebieskiego pokoju Twego. Amen.

2. O Boże wszelkiéj łaski, Ojcze miłosierdzia, chwalimy Cię z głębokości serc naszych, żeś Zbawiciela wszystkich ludzi także i poganom objawił, i żeś znajomością Jego ojców naszych i nas oświecił. Prosimy Cię pokornie, udziel nam Twéj łaski, abyśmy godnie według powołania naszego niebieskiego żyli, aby z naszéj przyczyny niewierzący imienia Twego nie bluźnili, lecz aby raczéj i oni jeszcze do wiary w światło całemu światu się objawiające przyszli. Obdarz nas pomocą Ducha Twego świętego, abyśmy z serca z wszystkimi odkupionymi króla naszego wiecznego, Jezusa Chrystusa, w prawdziwéj wierze się trzymali, a w Jego królestwie pod Nim żyli i Jemu służyli, który z Tobą w społeczeństwie Ducha świętego żyje i króluje na wieki wieków. Amen.

F. Czas passyjny.

a) Chrystus umiłował kościół
I wydał Samego Siebie zań.
Zaiste On niemocy nasze wziął na Się
A boleści nasze własne nosił,
Kaźń pokoju naszego jest na Nim,
A sinością Jego jesteśmy uzdrowieni.

b) 1. Chrystus był posłusznym aż do śmierci, a to śmierci krzyżowéj. Dla tego też Bóg nader Go wywyższył, i darował Mu imię, które jest nad wszelkie imię.

2. Kielich obfitego zbawienia wezmę; a imienia Pańskiego wzywać będę.

c) 1. Miłosierny Ojcze, Boże zbawienia naszego! Ponieważ w tych tygodniach pojednawczą mękę i śmierć naszego Zbawiciela rozpamiętywamy, to wołamy do Ciebie: Daj nam serca pobożne i ciche, wolne od wszelkiego rozstargnienia. Daj, abyśmy wieczną radę miłości Twojéj ku nam grzesznym ludziom pokornie wielbili i z dziękczynném sercem poznali, jak drogo jesteśmy odkupieni. Spraw, o miłościwy Ojcze, aby opowiadanie męki i śmierci Jezusa Chrystusa w nas wszystkich skuteczne i do tego pożyteczne było, żebyśmy Zbawiciela za nas ukrzyżowanego z żywą wiarą przyjęli, za nasze wielorakie zaniechania i przestępstwa serdecznie żałowali, samym sobie i światu obumarli a odtąd jedynie według woli naszego Zbawiciela żyli. Niechaj słowo o krzyżu stanie się nam na nowo Boską mocą i mądrością, nam ku zbawieniu a ku chwale Twéj łaski, która się tak chwalebnie w tajemnicy śmierci Chrystusa objawiła. Amen.

2. (Wielki czwartek.) Święty Jezu, wielbimy dzisiaj Twoję niewymówną miłość, żeś cierpiąc i umierając grzech nasz zgładził, a jako prawdziwy Baranek Boży dawasz Samego Siebie nam na pokarm. Ciało Twoje prawdziwy jest pokarm, a Krew Twoja, wylana na odpuszczenie grzechów, prawdziwy jest napój. Owszem, objecujesz temu, który je Ciało Twoje, i pije Krew Twoję, że ma żywot wieczny mieć, i że go wzbudzisz w dzień ostateczny. Daj, abyśmy tę Boską Wieczerzą miłości zawsze z prawdziwą wiarą obchodzili. Ilekroćbyśmy jedli ten chléb i ten kielich pili, to spraw przez Ducha Twego świętego w nas, abyśmy sercem, ustami i żywotem śmierć Twoję opowiadali, aż przyjdziesz, a my w Twojém niebieskiém królestwie z Tobą wieczerzać będziemy. Amen.

d) 1. Chrystus jest zraniony dla wytępków naszych,
Starty jest dla nieprawości naszych.

2. Oto, Baranek Boży,
Który gładzi grzech świata.

2. Wylał na śmierc duszę Swoję, a z przestępcami policzon będąc
On sam grzech wielu odniósł i za przestępce się modlił.

e. 1. Panie Jezu Chryste, Baranku Boży, dziękujemy Ci z serca, żeś grzechy świata poniósł, a męką i śmiercią Twoją stałeś się za nas ofiarą

pojednawczą. Wydałeś się w ręce grzeszników, byłeś za nas zelżonym, biczowanym, cierniem ukoronowanym i ukrzyżowanym. Użycz nam łaski, abyśmy przez rozpamiętywanie świętéj męki i śmierci Twojéj z serca upokorzeni, we wszelkich pokusach, w życiu i śmierci, niemi pocieszeni i do boju przeciwko grzechowi i światu mocno uzbrojeni byli. Zostawiłeś nam, miłościwy Zbawicielu, przykład, abyśmy naśladowali stóp Twoich, użycz nam, abyśmy patrząc na Ciebie, wodza i dokończyciela wiary naszéj, biegli przez cierpliwość w zawodzie, który nam jest wystawiony, a kiedyś koniec wiary naszéj, zbawienie dusz, odnieśli i Ciebie za Twą niewymówną miłość chwalili i wielbili zawsze i na wieki. Amen.

2. Panie Jezu, składamy Ci z głębokości serca naszego chwałę, cześć i dzięki, żeś przez Twoję śmierć tego zniszczył, który miał władzę śmierci, to jest diabła, i że wyswobodziłeś nas, którzybyśmy dla bojaźni śmierci po wszystek czas żywota byli musieli podlegli być niewoli. Prosimy Cię pokornie, udziel nam Twéj łaski, abyśmy w spółeczności Twéj śmierci sobie samym i grzechowi obumarli, a odtąd z Tobą w nowości żywota chodzili. Daj, abyśmy w godzinie śmierci naszéj z tego się cieszyli, że Twoja krew droga za nas płynęła, a przyjmij dusze nasze w ręce Twoje, boś Ty nas odkupił, Panie Jezu, wierny Zbawicielu. Amen.

G. (Wielki piątek. Obacz str. 138 i nast.)

H. Wielkanoc.

a) 1. Głos wykrzykania i zbawienia w przybytkach sprawiedliwych:
Prawica Pańska dokazała mocy.
Prawica Pańska wywyższyła się,
Prawica Pańska dokazała mocy.
Niech będzie Bogu dzięka, który nam dał zwycięstwo
Przez Pana naszego Jezusa Chrystusa.

2. Chrystus śmierć zgładził,
I żywot na jaśnią wywiódł i nieśmiertelność.
Gdzież jest, o śmierci! bodziec twój?
Gdzież jest, piekło! zwycięstwo twoje?
Niech będzie Bogu dzięka, który nam dał zwycięstwo
Przez Pana naszego Jezusa Chrystusa.

b) 1. Jam się układł i zasnąłem, a ocuciłem się, bo mię Pan podpierał.

2. Nie bójcie się, boć wiem, iż Jezusa ukrzyżowanego szukacie; niemasz Go tu, albowiem powstał.

c) 1. Wszechmogący Boże, dałeś zwycięstwo umiłowanemu Synowi Twojemu, Zbawicielowi naszemu Jezusowi Chrystusowi, nad grzechem, śmiercią, diabłem i piekłem. Pomóż także i nam mocą Jego zmartwychwstania przeciwko tym nieprzyjaciołom walczyć i ich zwyciężyć. Umocnij serca nasze we wierze a daj, abyśmy w pokusie, w krzyżu i prześladowaniu z Jezusa Chrystusa, naszego książęcia, zwycięstwa się cieszyli a w Nim pokoju Twego uczestnikami się stali. Zachowaj nas w żywéj spółeczności z Nim, naszą głową niebieską, abyśmy coraz doskonaléj będąc wcieleni w Niego po cierpieniach czasu tego też z Nim wyniesieni byli do chwały. Amen.

2. Święty, żywy Boże, z chwaleniem i wykrzykaniem przychodzimy dzisiaj przed tron łaski Twojéj i dziękujemy Ci, żeś Syna Twego, Pana naszego, przez Jego zmartwychwzbudzenie chwałą i czcią ukoronował, słowo Jego i obietnice Jego tak wspaniale potwierdził i przez Niego żywot i nieśmiertelność na jaśnią wywiódł. Z wiarą pełną ufności trzymamy się słowa Syna Twojego: Ja żyję i wy żyć będziecie; i: Gdziem Ja jest, tam i sługa Mój będzie.

Wzbudźże więc w sercach naszych mocne postanowienie powstania ze snu grzechów naszych, a daj nam mocy do nowego żywota z Chrystusem w wierze i miłości. Naucz nas zawczasu jedynie szukać tego, co jest wzgórę, dopomóż nam chronić się znikomych pożądliwości świata i tego wszystkiego, co przeciwko duszy walczy, aby myśl o śmierci nie napełniała nas bojaźnią i strachem. O Boże, dokonaj w nas Twéj sprawy, abyśmy żywymi członkami Syna Twego, głowy naszéj niebieskiéj, ustawicznie zostali i kiedyś z Nim w chwale Jego objawieni byli. Amen.

d) 1. Godzien jest Baranek zabity wziąć błogosławieństwo, cześć i chwałę i siłę na wieki wieków. Alleluja.

2. Dam Mu dział dla wielu,
Aby się dzielił korzyścią z mocarzami.

3. Tenci to dzień, który uczynił Pan.
Rozweselmyż się, a rozradujmy się weń.

4. Chrystus wydany jest dla grzechów naszych,
A wstał zmartwych dla usprawiedliwienia naszego.

c) 1. Miłosierny Boże, Ojcze łaskawy, dziękujemy Ci serdecznie, żeś Syna Twego Jezusa Chrystusa dla grzechów naszych na śmierć wydał, jako urodzajne ziarnko pszeniczne Go do ziemi włożył i dla usprawiedliwienia naszego i żywota zmartwych wzbudził. Prosimy Cię, wzmocnij przez Ducha Twego świętego wiarę naszę, abyśmy się śmiercią Jego we wszelkich pokusach pocieszali i w nadziei przyszłego żywota wszystkie utrapienia a na koniec i śmierć przezwyciężyli.

O Panie Jezu Chryste, wiekuisty Synu Boży, któryś był umarły, a oto, jesteś żywy od wieków na wieki i masz klucze piekła i śmierci, wielbimy Twoje zwycięskie wesołe zmartwychwstanie i wysławiamy Cię w chwale Twojéj. Tyś wyrwał lud Twój ze śmierci i wybawiłeś go z piekła. Pocieszaj w każdéj trwodze dusze nasze, wzmacniaj w nas nadzieję wesołego zmartwychwstania, daj abyśmy żyli, wyglądając onego dziedzictwa nieskazitelnego, niepokalanego i niezwiędłego, w niebiesiech nam zachowanego, a kiedyś do jego używania się dostali i wiecznie u Ciebie byli. Amen.

2. Bądź pochwalony, Boże, Ojcze nasz, żeś Syna Twego, Jezusa Chrystusa od umarłych wzbudził, chwałą i czcią Go ukoronował i posadził Go w niebie po prawicy Twojéj, aby był żywą głową i Panem Swojego kościoła na wieki. Chwała i dzięki i cześć niechaj Ci będą, Panie Jezu, któryś był umarłym a oto, teraz żyjesz na wieki. Zawołajże dzisiaj do nas: „Ja żyję, i wy żyć będziecie,“ abyśmy się z Tobą wznieśli do prawdziwego żywota, a przez wiarę stali się uczestnikami Twojego wielkiego zwycięstwa i wszystkich wspaniałych owoców Twéj śmierci i zmartwychwstania Twego. Daj, abyśmy już więcéj nie samym sobie, ale jedynie Tobie żyli, któryś za nas umarł i zmartwychwstał. Zmiłuj

się nad wszystkimi ludźmi, którzy mocy Twego zmartwychwstania jeszcze nie doznali i jeszcze są umarłymi w grzechach swoich. Wzbudź ich przez Ducha Twego, aby ciemny grób grzechu opuścili, a jako dzieci światłości w nowości żywota chodzili. Miłosierny Zbawicielu, któryś przez Twe zmartwychwstanie żywot i radość przywrócił, obdarz pokojem Twoim wszystkich zasmuconych i pokuszonych, aby w Tobie ufali i Twéj pomocy wyglądali. Zmiłuj się nad wszystkimi, którzy z chorobami i ze śmiercią walczą, posil ich pragnące serca Twojém słowem żywota, a daj im, aby ze zbawiennego doświadczenia zawołać mogli: „Wiem, iż Odkupiciel mój żyje.“ A gdy i my kiedyś będziemy musieli przejść przez ciemną dolinę śmierci, wtenczas, Panie Jezu, niechaj Twoje zmartwychwstanie będzie zadatkiem wierze naszéj, że i nam zachowane jest niebieskie niezwiędłe dziedzictwo, a mów i nad grobem naszym: „Jam jest zmartwychwstanie i żywot.“

Ojcze Pana naszego Jezusa Chrystusa, Boże pokoju, któryś wywiódł od umarłych onego wielkiego pasterza owiec, Pana naszego Jezusa, uczyń nas doskonałymi w każdym uczynku dobrym ku czynieniu woli Twojéj, a spraw w nas to, co jest przyjemném ,przed obliczem Twoiém, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego umiłowanego, któremu niech będzie chwała od wieków na wieki. Amen.

J. Wniebowstąpienie.

a) Rzekł Pan Panu memu: Siądź po prawicy Mojéj,
Dokąd nie położę nieprzyjaciół Twoich podnóżkiem nóg Twoich.
Wszyscy narodowie klaskajcie rękoma,
Wykrzykujcie Bogu głosem wesela.

b) 1. Chrystus podniósłszy ręce Swoje, błogosławił im i był niesiony wzgórę do nieba.

2. O Królu chwały, Panie nad wszystkich Panów, który dzisaj jako zwycięzca wzniósłeś się nad wszystkie niebiosa, nie zostawiaj nas sierotami, lecz ześlij nam obietnicę Ojca Twego, Ducha prawdy.

c) Obacz str. 72.

d) 1. Chrystus wstąpił na wysokość,
I wiódł pojmane więźnie.

2. Wstąpił Bóg z krzykiem,
Pan wstąpił z głosem trąby.

e) 1. Panie, Boże wszechmogący, uroczyście zgromadzeni jesteśmy przed Tobą, aby Cię wielbić i cieszyć się przed obliczem Twojém w tym wielkim dniu zwycięstwa, w którym Jezus Chrystus z ziemi na niebiosa wstąpił. Ponieważ On był posłusznym aż do śmierci krzyżowéj, wywyższyłeś Go chwalebnie i dałes Mu imię, które jest nad wszelkie imię. Ukoronowałeś Go chwałą i sławą, wszystkie rzeczy położyłeś podnóżkiem nóg Jego i posadziłeś Go po prawicy Majestatu Twego w niebiesiech. Panie Jezu Chryste, oto teraz mieszkasz w świątnicy Twojéj i przyczyniasz się za nami jako wieczny Najwyższy Kapłan u Ojca.

A ponieważ dana Ci jest wszelka moc na niebie i na ziemi, możesz Swoich własnych wybawić od wszelkiego złego i zbawić wszystkich, którzy przez Ciebie do Boga przychodzą. Obdarzże i nas owocami Twojego chwalebnego wniebowstąpienia; napełnij nas darem Ducha Twego świętego z wysokości. A ponieważeś nam przez śmierć Twoję, przez zmartwychwstanie i wniebowstąpienie Twoje niebo otworzył, nie dopuszczajże tego, żebyśmy je sobie znowu niepokutą i grzechem zamykali. Pomóż nam, abyśmy jedynie tego szukali, co jest wzgórę, i myślami świętobliwemi i gorliwą modlitwą się wznosili do nieba, gdzie Ty jesteś.

Zostań z nami, wierny Zbawicielu, dopóki jeszcze tu na ziemi pielgrzymami i gośćmi jesteśmy. Pociągaj serca nasze coraz więcéj do Siebie, abyśmy, gdy nas ztąd odwołasz, z radością głos Twój usłyszeli. Daj, abyśmy przemienieni w obraz Twój się dostali do niebieskiego Jeruzalemu, do zebrania pierworodnych i do duchów sprawiedliwych i doskonałych, do Ciebie, Pośrednika nowego przymierza, i do Twojego i naszego Ojca, któremu się należy cześć i chwała na wieki. Amen.

2. Panie Jezu Chryste, któryś się wzniósł na wysokość i usiadłeś po prawicy Ojca Twego niebieskiego, dziękujemy Ci z wielką radością, żeś nas z więzów grzechów i śmierci wybawił i wszystkich nieprzyjaciół zbawienia naszego pokonał. Tobie dana jest moc na niebie i na ziemi. Broń przeto kościoła Twojego i rozszerzaj go aż do kończyn ziemi. Pocieszaj i poświęcaj wiernych Twoich a zostań z nami według obietnicy Twojéj w słowie Twojém i w Duchu Twoim, aż się kiedyś objawisz w chwale Twojéj i nas zabierzesz do królestwa Twego wiecznego. Amen.

K. Zielone świątki.

a) 1. Tak mówi Pan: Wyleję Ducha mego na wszelkie ciało,
Ducha łaski i modlitew.
Tedy się stał z prędka z nieba szum
I napełnił wszystek dom, kędy siedzieli.

2. Pójdźcież, śpiewajmy Panu,
Wykrzykujmy skale zbawienia uaszego.
Uprzedźmy oblicze Jego z chwałą
Psalmy Mu śpiewajmy.

b) 1. I napełnieni są wszyscy Duchem świętym, a poczęli mówić innymi językami.

2. Idąc tedy na wszystek świat nauczajcie wszystkie narody, chrzcząc je w imię Ojca i Syna i Ducha świętego.

c) Ojcze Pana naszego Jezusa Chrystusa, Boże wszelkiéj pociechy, prosimy Cię przez Syna Twego miłego, Zbawiciela naszego, racz Ducha Twego świętego w serca nasze obficie zesłać, aby nas w biedzie naszéj cieszył i z nami został na wieki. Spraw, abyśmy działania łaski Jego na sercach naszych. skutecznie doznali, żebyśmy przez to nawet wśród utrapień o miłości Twojéj zapewnieni byli, w prawdziwéj dziecinnéj wierze zostali zachowani i przez cierpliwość strzeżeni do żywota wiecznego. Wysłuchaj nas, o Boże, bo Ty jesteś naszym Bogiem i Ojcem. Amen.

d) 1. O Pasterzu Izraelski, posłuchaj, który prowadzisz Józefa jako stado owiec;
Który siedzisz na Cherubinach, rozjaśnij się.

2. Boże, przywróć nas a rozjaśnij nad nami oblicze Twoje, a będziemy zbawieni: Alleluja.

3. Pan jest w kościele świętobliwości Swojéj:
Umilknij przed obliczem Jego wszystka ziemio!

4. Serce czyste stwórz we mnie, o Boże!
A Ducha prawego odnów we wnętrznościach moich.
Nie odrzucaj mię od oblicza Twego,
A Ducha Swego świętego nie odbieraj odemnie,

e) 1. Miłosierny Boże i Ojcze, składamy Ci na wieki chwałę i dzięki, że jeszcze po dziś dzień jak na pierwszych uczniów Ducha Twego świętego chcesz wylewać przez kazanie słowa Twojego i święte Sakramenta na wiernych Twoich. Prosimy Cię z serdecznem pragnieniem, abyś nas, Twoje ubogie dzieci, coraz to więcéj Duchem Twoim świętym oświecać raczył, abyśmy codziennie w prawdziwéj żywéj wierze, nienagannym żywocie, pobożnéj gorliwości i dziecinném posłuszeństwie rośli i się pomnażali. Pomóż, abyśmy przed każdym okazywali się owocami Ducha: miłością, weselem, pokojem, nieskwapliwością, dobrotliwością, dobrocią, wiarą, cichością, wstrzemięźliwością. O Panie, użycz nam z łaski Twojéj, abyśmy wybrania naszego sami pewni będąc i innych do wiecznego zbawienia pozyskali. Boże Duchu święty, pocieszycielu smutnych, nakłoń się ku nam do serc naszych z Twoimi niebieskimi darami, odbierz od nas wszelką nieczystość, rozświeć dusze nasze jasném światłem Twojém, naucz nas czynić wolę Twoję. Przyjdź, Ty mocy słabych, Ty nadziejo nędznych, Ty posilenie mdłych, zmiłuj się nad nami a daj nam Twój pokój. Amen.

2. Duchu Ojca i Syna, gdzie Ty jesteś, tam jest życie, tam jest moc i światłość, pokój i radość, łaska i sprawiedliwość. Przez Ciebie założone zostało królestwo Boże na ziemi, i jest jeszcze teraz po wszystkie czasy Boską sprawą Twoją pomiędzy nami, aby co umarło, znowu ożywić, zaciemnione serca oświecić, słabe posilić, smutne pocieszyć. O Duchu święty, uczyńże Sobie mieszkanie w nas, odwróć serca nasze od skazitelnych rzeczy do nieskazitelnych i wiecznych. Potłum w nas pożądliwości ciała i próżności a uczyń nas ochotnymi ku służeniu Bogu w sprawiedliwości i świętobliwości prawdy. Duchu chwały, oświeć nas z góry, przemień nas w istotę Twoję niebieską a uczyń nas uczestnikami Boskiéj natury. Duchu łaski i modlitwy, spoczywaj i teraz i zawsze na nas, ilekroć się na tém świętém miejscu zgromadzamy, naucz nas Ojca chwalić w duchu i w prawdzie, a uczyń w nas skuteczném żywe słowo Twoje, które trwa na wieki. Amen.

L. Święto Trójcy.

a) Obacz str. 52.

b) Wzywamy Cię, chwalimy Cię, wysławiamy Cię, o święta, błogosławiona Trójco.

c) Panie, w Trójcy świętéj jedyny Boże, z Ciebie i przez Ciebie i w Tobie są wszystkie rzeczy. Królujesz nad Cherubinami i spoglądasz łaskawie na niskich, usłysz modlitwę naszę:

Panie, Panie, wielki w radzie i możny wsprawie, którego oczy otworzone są na wszystkie drogi synów ludzkich: my ubodzy grzesznicy przekładamy modlitwy nasze przed obliczem Twojém, nie dla jakiéj naszéj sprawiedliwości, ale dla obfitego miłosierdzia Twego. Boże, pociesz nas; niechaj się rozświeci oblicze Twoje nad nami, a uzdrowieni będziemy. Amen.

d) 1. Słowem Pańskiém są niebiosa uczynione,
A Duchem ust Jego wszystko wojsko ich.

2. Śpiewajmyż Ojcu i Synowi i Duchowi świętemu! Chwalmy i wywyższajmy Go na wieki. Alleluja.

e) O święty, w Trójcy jedyny Boże, Ojcze, Synu i Duchu święty, Stworzycielu nieba i ziemi, Odkupicielu i Zbawicielu, wejrzyj na nas oczami miłosierdzia, jakiemi wejrzałeś na rodzaj ludzki, gdyś po raz pierwszy pomyślał go zbawić. Zachowaj nam objawienie Twéj Boskiéj istoty, a daj nam coraz więcéj znajomości woli Twojéj. O święty, miłosierny, wieczny Boże, zmiłuj się nad mami, nie daj nam pomrzeć w grzechach naszych, ale spraw, abyśmy, którzy jesteśmy ochrzczeni w imię Twoje, stali się także uczestnikami Twéj zbawiennéj społeczności. Pociągnij nas, Ojcze, do Syna, abyśmy w Synu żywot mieli; pojednaj nas, Synu Boży, z Ojcem przez świętą niewinną ofiarę Twoję, daj, abyśmy usłyszeli, o Duchu święty, świadectwo w sercach naszych, żeśmi dziećmi Bożemi. Panie miłość Twoja niechaj zgładzi wszystkie grzechy nasze, miłosierdzie Twoje wielkie niechaj nas wybawi z wszelkiéj biedy, moc Twoja wszechmogąca niechaj wzbroni wszelkim pokusom i spustoszeniom złego a niechaj nam pomoże pokonać szatana, świat i ciało, iżby cała ziemia pełną była chwały Twojéj, a my ze wszystkimi aniołami i archaniołami chwałę imienia Twego wielbili. Amen.

M. Święto żniwne.

a) Panie, wszystko na Cię oczekiwa,
Abyś im dał pokarm czasu swego.
Wysławiajcie Pana, albowiem dobry,
Albowiem na wieki trwa miłosierdzie Jego.

b) Gdy im dawasz, zbierają, gdy otwierasz rękę Twoję, nasycone bywają dobremi rzeczami.

c) Obacz str. 79 i nast.

d) 1. Nie widziałem sprawiedliwego opuszczonego,
Ani nasienia jego żebrzącego chleba.

Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości:
Albowiem oni nasyceni będą.

e) 1. Miłosierny Boże, Ojcze niebieski, dziękujemy Ci z głębokości serca naszego, że obchodzisz się z nami nie według grzechów naszych, ale według wielkiego miłosierdzia Twojego, i udzielasz nam, dziatkom Twoim, miłego chleba powszedniego ze wszystkiém, co do pożywienia i potrzeby ciała naszego śmiertelnego należy. Prosimy Cię, rządź nas przez Ducha Twego świętego, abyśmy troszcząc się o dobra tego żywota nie zapomnieli o tém, co jest nieśmiertelnego, a dary Twoje, czyli ich dużo lub mało, z wdzięcznością przyjmowali i takowe słowem Twojém i modlitwą tak poświęcali, żeby dusza nasza nie została bez zysku, ale abyśmy ją karmili i posilali słowem Twojém jako powszednim chlebem duchownym, i żebyśmy przez łaskę Twoję zachowani do żywota wiecznego i zbawieni byli przez Syna Twego, Jezusa Chrystusa, Pana naszego, Amen.

2. (Po skąpém żniwie.) Wieczny Boże, Stworzycielu, Opatrzycielu i Rządco świata, Tyś jest Ojcem naszym i wiesz, czego nam potrzeba, nim Cię o to prosimy. Tyś nas umiłował, niźliś wykształtował ziemię, i starałeś się o nas, nimeśmy byli. Według niezgłębionéj rady rozdawasz dary, jak się mądrości Twojéj podoba, a często odbierasz nam dobra doczesne, abyś nas wiecznemi obdarzył. Wieczny Boże, naucz nas, abyśmy to i teraz z wszelką pilnością rozważali, gdyś pola nasze w tym roku nie tak obficie, jak to dawniéj bywało, pobłogosławił. Daj, abyśmy się bez szemrania pod mocną ręką Twoją uniżali a tak i w biedzie i drożyznie Twéj wiecznéj opatrzności ufali. Umocnij serca

nasze w wierze, żeś Ty jest Ojcem i Nim zawsze zostaniesz, który lilije polne przyodziewa, ptaki niebieskie żywi i o dziatkach Swoich nie zapomina; Ojcem, który powiada: Choćby się i góry poruszyły i pagórki się zachwiały, jednak miłosierdzie Moje od ciebie nie odstąpi, a przymierze pokoju Mego nie wzruszy się. Dziękujemy Ci w pokorze i ufności za wszystko, cośmy z ręki Twéj Ojcowskiéj otrzymali, a prosimy Cię, nauczże nas poznać, że i odrobina jest niezasłużonym podarunkiem Twéj dobroci. Zachowaj nas od grzechu i niewdzięczności, niewierności w doczesnych rzeczach i nadużywania Twych darów. Napełnij nas pokojem i radością w Duchu świętym, a kieruj serca nasze ku onemu jednemu, czego nam potrzeba, abyśmy w Tobie wszelki dostatek mieli, boć przed obliczem Twojém jest obfitość wesela, rozkoszy po prawicy Twojéj aż na wieki. Amen.

N. Święto reformacyi.

a) Nie bój się, o maluczkie stadko!
Albowiem się upodobało Ojcu waszemu, dać wam królestwo.

b) Gruntu innego nikt nie może założyć, oprócz tego, który jest Jezus Chrystus.

c) Obacz str. 80.

d) 1. Będąc tedy usprawiedliwieni z wiary,
Pokój mamy z Bogiem przez Pana naszego Jezusa Chrystusa.

2. Wywiódł Pan sprawiedliwości nasze,
Pójdźcie, a opowiadajmy na Syonie dzieło Pana.

e) 1. Panie, Boże nasz, zbór Twój stojąc przed Tobą przynosi Ci z obfitości serca chwałę i dzięki. Sprawiłeś, że po długiéj nocy weszła znowu swiatłość wiecznéj prawdy, a sługi Swe wysłałeś, aby byli bohaterami wiary, świadkami Twéj łaski, posłami wolności, do któréj powołałeś dziatki Swoje. Wielbimy dobroć Twoję, żeś bronił Ewangelii przeciwko wszystkim nieprzyjacielom, i żeś drogą spuściznę ojców naszych i nam darował i zachował. Uczyń Sobie, o Boże, przez Ducha Twojego z kościoła Twego ewangelickiego społeczeństwo świętych, któreby było szczere w wierze, wierne w miłości, a gorliwie naśladujące dobrych uczynków. Zachowaj nam Twoje słowo i Sakramenta a błogosław lud Twój

coraz to więcéj temi dobrami łaski. Zabraniaj niedowiarstwa i niezgody w Twoim kościele, ożyw umierające członki, a wzbudź umarłych i śpiących, zgromadź błądzących i rozproszonych, połącz nas związką pokoju, a napełnij nas nowemi siłami Ducha Twego świętego. Poświęć nas na nowo, o Panie, na kościół Swój, mieszkaj między nami w domu i szkole, w zborze i kościele, hamuj nieprzyjaciół Ewangelii, ochraniaj we wszystkich krajach wyznawców imienia Twego, a spraw, abyśmy Tobie służyli w Duchu i prawdzie, a żyli w bojaźni Twojéj i umarli w łasce Twojéj. Amen.

2. Wszechmogący, a nieprzebranéj dobroci Boże, dziękujemy Ci serdecznie, żeś naszych miłych przodków oraz z nami wyprowadził z ciemności i przez sługę Twego Marcina Lutra i inne wybrane naczynia sprawił, że nam jasne światło Ewangelii Twojéj na nowo świeci. Zachowałeś nas łaskawie w tém swietle do tych czas wśród różnych niebespieczeństw, prześladowań i zamieszań, więc zachowajże je nam i daléj i utrzymaj dla nas i dzieci naszych to źródło zbawienia Ewangelii samozbawiennéj w pokoju i cichości, aby miasto Boże rozweselone było strumieniami jego. Wzbudź i u nas wszelką prawdziwą pobożność, abyśmy trzymali, co mamy, a skarbu naszego niewdzięcznością nie utracili, lecz godni jego żywot prawdziwie ewangelicki wiedli i według niego się sprawowali i za wszystkie Twoje dobrodziejstwa tu i tam Ciebie, wieczny Boże, Ojcze, Synu i Duchu święty, chwalili i wielbili na wieki. Amen.

O. Dzień pokutny.

a) Panie, nie według grzechów naszych obchódź się z nami:
Ani według nieprawości naszych odpłacaj nam.
Albowiem prędko przemija gniew Pański.
Ale po wszystek żywot trwa dobra wola Jego.
Wzywaj mię w dzień utrapienia, mówi Pan,
Tedy cię wyrwę, a ty Mnie uwielbisz.

b) Uzdrów mię Panie, a będę uzdrowiony; zbaw mię, a będę zbawiony; albowiemeś Ty chwała moja.

c) Obacz str. 81.

d) 1. Panie nie wchodź w sąd z sługą Twoim,
Albowiem nie będzie usprawiedliwiony przed obliczem Twojém żaden żyjący.

2. Zgrzeszyliśmy z ojcy swymi:
Niesprawiedliwieśmy czynili i nieprawość popełniali.

e) Panie, Ty wielki i święty Boże, chowający przymierze i miłosierdzie tym, którzy strzegą przykazań Twoich, zgrzeszyliśmy i przewrotnieśmy czynili i niezbożnieśmy się sprawowali i sprzeciwiliśmy się, odstąpiliśmy od przykazań Twoich i od sądów Twoich. Ale Tobie, o Panie, należy miłosierdzie i litość. Przekładamy modlitwy nasze przed obliczem Twojém, nie dla jakiéj naszéj sprawiedliwości, ale dla obfitego miłosierdzia Twego. Tyś tego, który nie znał grzechu, za nas grzechem uczynił, abyśmy się my stali sprawiedliwością Bożą w Nim. Dla Niego odpuść nam ubogim grzesznikom, a dąj, abyśmy łaskę znaleźli w oczach Twoich. Niechaj nie będziemy zawstydzeni, a w gniewie Twoim nie karz nas, boś Ty jedynie Bogiem naszym, który nam pomaga. Mamy nadzieję w Tobie, o Panie, przeto okaż nam cudowną dobroć Twoję, abyśmy uzdrowieni z nieposłuszeństwa naszego i pocieszeni przez Jezusa Chrystusa Tobie służyli a imię Twoje chwalili po wszystkie czasy i na wieki. Amen.

P. Pamiątka zmarłych.

Obacz str. 140 i nast.

Q. Na wszystkie niedziele.

a) 1. Panie, otwórz wargi moje:
A usta moje opowiadać będą chwałę Twoję.

2. Boże, pośpiesz się, abyś mię wyrwał:
Panie, pośpiesz się, abyś mi dał ratunek.

3. Tobie przynależy, o Boże, chwała na Syonie,
A Tobie ślub ma być oddany.
Ty wysłuchywasz modlitwy,
Przetoż do Ciebie przychodzi wszelkie ciało.

b) 1. Pan jest mocą Swych. Zbaw lud Twój, Panie, a błogosław dziedzictwu Twemu, i paś je i wywyższaj aż na wieki.

2. Uważamy, o Boże, miłosierdzie Twoje w pośród kościoła Twego. Wielki jest Pan i bardzo chwalebny w mieście Boga naszego, na górze świętéj Swojéj.

3. Bądźże mi mocną skałą, Panie, w Tobie nadzieję mam; w sprawiedliwości Twojéj wybaw mię.

4. Błogosławieni są, którzy w ustawach Pańskich chodzą.

5. Rozmiłuję się Ciebie, Panie, mocy moja, bo rozświecasz ciemności moje.

6. Bóg chce, aby wszyscy ludzie byli zbawieni i ku znajomości prawdy przyszli.

7. Niech cię Pan wysłucha w dzień utrapienia.

8. Służcie Panu w bojaźni, a rozradujcie się ze drżeniem.

c) 1. Boże, któryś jest naszą ucieczką i pomocą, skłoń się ku modlitwie zboru Twego a spełnij nam to, o co w wierze prosimy, dla zbawienia naszego, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

2. Dziękujemy Ci, Panie Boże, Ojcze niebieski, żeś nam darował swiętą Ewangelię Twoję, i żeś nam dał poznać ojcowskie serce Twoje; prosimy Twego nieprzebranego miłosierdzia, zachowaj u nas łaskawie to zbawienne światło słowa Twojego, a kieruj i prowadź tak serca nasze przez Ducha Twego świętego, żebyśmy od niego nigdy nie odstępowali, lecz się go mocno trzymali, a na koniec przez nie zbawieni byli, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

3. O Jezn Chryste, Zbawicielu wszystkich ludzi, Ty udzielasz pociechy i radości zasmuconym, i u Ciebie są dary i dla odpornych. Zawołaj i nas do Siebie a napełnij nas duchem dobrowolnym, abyśmy Cię prawdziwie naśladowali. Niechaj mądrość Twoja nas prowadzi, a światło Twoje niechaj nam świeci na wszystkich drogach naszych. Przyjdź Ty Sam a zniszcz w nas wszystko, co światowego się jeszcze nas trzyma, a co nie z gruntu Bożego wyrosło. Tyś naszym królem i panem, dla tego rządź nas i panuj w nas. Tyś nas odkupił krwią Twoją, dla tego chcemy Cię wielbić na wieki. Amen.

b) 1. Słowo Twe jest pochodnią nogom moim
A światłością ścieżce mojéj.

2. Niech będzie przyjemna modlitwa moja jako kadzidło przed obliczem Twojém,
A podnoszenie rąk moich jako ofiara wieczorna.

3. Panie, uczyń miłosierdzie nad nami
A daj nam zbawienie Twoje.

4. Wysłuchajże modlitwę moję, Panie!
A wołanie moje przyjmij w uszy Twoje.

5. Ja w miłosierdziu Twojém ufam,
Rozraduje się serce moje w zbawieniu Twojém.

6. Fundament jego jest na górach świętych,
Umiłował Pan bramy Syońskię, nad wszystkie przybytki Jakóbowe.

7. Pan uzdrawia skruszone na sercu.
A zawięzuje boleści ich. Niech Pan będzie pochwalony.

8. Roście w łasce i w znajomości Pana naszego i Zbawiciela Jezusa Chrystusa.
Temu niech będzie chwała i teraz i na czasy wieczne.

c) 1. Dziękujemy Ci, wszechmogący Panie Boże, że według łaskawéj woli Twojéj święte słowo Twoje Boskie nam się opowiadało a myśmy go słuchali. Prosimy Twojego niezgłębionego miłosierdzia, aby nam to służyło ku zbawiennéj i prawdziwéj pokucie, ku mocnéj wierze w Ciebie i ku chrześciańskiéj miłości i poprawie żywota pomiędzy nami wszystkimi, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

2. Wielki, wieczny Boże, który mieszkasz na wysokości i na miejscu świętém i u tych, którzy są uniżonego ducha i skruszonego serca, bądź nam bliskim, którzy Cię wzywamy w prawdzie na miejscu chwały Twojéj. Zmiłuj się nad nami według wielkiego miłosierdzia Twego, według wielkich litości Twoich zgładź nieprawości nasze. Wspomnij na nas jako na tych, co świętą i drogą krwią Jezusa Chrystusa, Syna Twojego, są odkupieni, a zachowaj nam dziedzictwo nieskazitelne i niepokalane i niezwiędłe w niebiesiech, czego nadzieję wszczepiłeś w dusze nasze przez zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa,

Syna Twego miłego, któremu z Tobą i z Duchem świętym niech będzie sława, cześć i chwała od wieków na wieki. Amen.

3. Panie, wszechmogący Boże, Ojcze niebieski, dziękujemy Ci z całego serca za wszystkie cielesne i duchowne dobrodziejstwa, które nam codziennie okazujesz, szczególnie za słowo Twoje święte, któreś nam dzisiaj dał opowiadać. Uczyń je skuteczném na duszach naszych ku chwale Twojéj a ku naszemu doczesnemu i wiecznemu zbawieniu. Spraw w nas żywą znajomość Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego, który się stał przez Ewangelię Swoję naszą mądrością, przez pojednawczą śmierć Swoję naszą sprawiedliwością, przez zmartwychwstanie Swoje naszém zwycięstwem, przez wniebowstąpienie Swoje naszą nadzieją. Daj, żeby On Sam, Zbawiciel nasz, przez wiarę prawdziwą mieszkał w sercach naszych, a my, żebyśmy im dłużéj tem więcéj byli mocą utwierdzeni przez Ducha Jego w wewnętrznym człowieku, abyśmy Tobie żyli i służyli w świętobliwości i sprawiedliwości, która się Tobie podoba.

Ojcze miłosierdzia i Boże wszelkiéj pociechy, błagamy Twéj wiecznéj miłości za wszystkimi ubogimi, chorymi, zasmuconymi i pokuszonymi. Zachowaj ich i nas w łasce Twojéj. Szczególniéj strzeż nas, abyśmy pozostających nam jeszcze godzin świętego dnia odpocznienia Twego nie znieważali, lecz dzisiaj i po wszystkie czasy owoc przynieśli ku żywotowi wiecznemu. Amen.

4. Wierny, miłościwy Boże, Ojcze Pana naszego Jezusa Chrystusa, dziękujemy Ci, żeś i w téj godzinie nam dał słowo Twoje drogie opowiadać, aby serca i zmysły nasze pociągnąć do Jezusa Chrystusa i przy Nim w prawdziwéj wierze zachować. Strzeż nas, abyśmy nie wpadli w ciężki grzech sprzeciwiania się prawdzie Twojéj i gardzenia głosem łaski Twéj. Spraw raczéj, aby słowo Twoje serca nas wszystkich przenikło jako nieskazitelne nasienie. Odnów nas przez nie w duchu umysłu naszego, spraw w nas żywą wiarę, którąby sobie wszystko poczytała za szkodę dla zacności znajomości Chrystusa Jezusa, Pana naszego, abyśmy w Nim byli znalezieni, a już więcéj nie sobie samym żyli, lecz Temu, który za nas umarł i zmartwychwstał. Daj nam świadectwo Ducha Twego, żeśmy dziećmi Twemi, a dobroć Twoja ojcowska i wierność niechaj się na każdy poranek nad nami odnawiają. Miéj cierpliwość z słabością naszą, wzmacniaj nas siłą Twoją do walki przeciwko wszystkiemu, coby nas odłączyć chciało od miłości Twojéj. Nie dopuszczaj, aby dusze nasze, tak drogo krwią Syna Twego odkupione, zginęły, lecz strzeż nas Bożą mocą Twoją przez wiarę ku wiecznemu zbawieniu. Amen.

5. Panie Boże, Ojcze niebieski, Dawco wszystkich darów dobrych, Ojcze światłości, który według upodobania Twego w nas sprawujesz chcenie i skuteczne wykonanie, racz utwierdzić dobrą sprawę, którąś w nas rozpoczął, żebyśmy im daléj tém więcéj pomnażali się we wszelkiéj znajomości i we wszelkim zmyśle, abyśmy mogli rozeznać rzeczy różne i szczerymi byli i bez obrażenia na dzień Chrystusów. Bądź nam na pomocy z łaską Twoją, abyśmy wszystkim pokusom mężnie się opierali i zwyciężyli. Gdybyśmy się potykali, podpieraj nas, gdybyśmy tonęli, podaj nam Twą rękę, a gdybyśmy upadali, znowu nas podnoś. Nie racz pamiętać na mnóstwo grzechów naszych, lecz wspomnij na nas według miłosierdzia Twego i dobroci Twojéj. Posil nas pociechą odpuszczenia grzechów naszych, a upewniaj nas w każdém utrapieniu naszém o miłości Twéj ojcowskiéj: Daj nam według bogactwa Twéj chwały, żebyśmy byli mocą utwierdzeni w wewnętrznym człowieku. Obdarz nas duchem miłości, pokory, cierpliwości, modlitwy, abyśmy się chwycili żywota wiecznego. Napełnij nas tutaj Twą łaską, a tam radością wiecznego zbawienia, przez Jezusa Chrystusa, Pana i Zbawiciela naszego. Amen.

6. Wszechmogący Boże, miłosierny Ojcze, dziękujemy Ci za wszystkie dobrodziejstwa, które Chrześciaństwu Twemu przez drogą Ewangelię Syna Twego miłego zwiastujesz i dawasz. Prosimy Cię, pobłogosław zbór nasz oraz z jego starszymi i zastępcami. Polecamy Ci, wierny Boże, domy nasze, abyś Ty w nich mieszkał, małżeństwa nasze, abyś Ty je poświęcał, dzieci nasze, aby się stawały dziećmi Twojemi, pracę naszę, aby wykonywała wolę Twoję, cierpienia nasze, aby nas do Ciebie ciągnęły, uciechy nasze, abyś Ty je poświęcał, modlitwy nasze, abyś Ty je wysłuchał. Panie, prosimy Cię za nas wszystkich, za młodych i za starych, za wysokich i za niskich, za bogatych i za ubogich. Rozwesel nas dobrem Twojém, strzeż nas od złego, pomóż nam w życiu i śmierci, a cobyśkolwiek nam dał, zachowaj nas w łasce Twojéj, abyśmy koniec wiary naszéj, zbawienie dusz, odnieśli przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego. Amen.

II.

Wyroki i modlitwy do nabożeństw tygodniowych.

A. Adwent.

c) Obacz str. 63 i nast., str. 144.

d) Obacz str. 144.

e) Chwała i cześć i dzięki niechaj Ci będą, wszechmogący Boże, miłosierny Ojcze, żeś Się za nami łaskawie ujął a z wielkiéj miłości Syna Twego jednorodzonego zesłał, aby nam objawił Twą chwałę, a lud Twój zbawił od grzechów jego. W głębokiéj pokorze wspominamy sobie na nowo na Jego pełne łaski przyjście i cieszymy się w wiernéj ufności z onéj wielkiéj tajemnicy pobożności, że Bóg objawiony jest w ciele, usprawiedliwiony jest w duchu, widziany jest od aniołów, kazany jest poganom, uwierzono mu na świecie, wzięty jest wzgórę do chwały. Zaiste, pochwalone niechaj będzie, Panie Jezu Chryste, Królu chwały, Twoje Boskie miłosierdzie, żeś wyniszczył Samego Siebie, przyjąwszy kształt niewolnika, abyś do nas przyszedł jako Sprawiedliwy i Zbawiciel, i abyśmy u Ciebie znaleźli odpoczynienie duszom naszym. Przyjdź do wszystkich, do wysokich i niskich, a wzbudź ich skutecznie do szczéréj pokuty i gruntownéj poprawy. Przyjdź do serc zasmuconych i pokuszonych, pocieszaj smutnych, posilaj spracowanych i obciążonych, pomagaj chorym, daj dobre skonanie umierającym. A kiedyś, gdy znowu przyjdziesz w wielkiéj mocy i chwale, a wszystkie narody zgromadzisz około Twéj stolicy sądowéj, wtedy o Panie i Zbawicielu, nie odrzucaj nas od oblicza Twego, lecz daj, abyśmy z radością i wykrzykaniem do Ciebie zawołali: Błogsławiony, który idzie w imieniu Pańskiém. Hozanna na wysokościach. Amen.

B. Czas passyjny.

a) 1. Jezus Chrystus Sam Się poniżył będąc posłusznym aż do śmierci,
A to śmierci krzyżowéj.
Dla wystawionéj Sobie radości podjął krzyż,
Wzgardziwszy sromotą.

2. Chrystus znalazł wieczne odkupienie
Przez własną krew Swoję.
Grzechy nasze na ciele Swojém zaniósł na drzewo,
Abyśmy, obumarłszy grzechom, sprawiedliwości żyli.

c) Obacz str. 66 i nast., str. 151.

d) (Zapowiedzenie męki:) Pragnę, abym czynił wolę Twoję, Boże mój, albowiem zakon Twój jest w pośrodku wnętrzności Moich.

(Namazanie Jezusa:) Miłujcie Pana, wszyscy święci Jego, boć Pan wiernych strzeże.

(Judasz zdrajca:) Naradzają się wespół przeciwko Mnie, chytrze przemyśliwając, aby odjęli duszę Moję. Ale ja w Tobie mam nadzieję, Panie, rzekłem: Tyś jest Bogiem Moim.

(Przygotowanie Baranka wielkanocnego:) Wykupienie posławszy ludowi Swemu przykazał na wieki strzedz przymierza Swego; święte i straszne jest imię Jego.

(Ustanowienie świętéj Wieczerzy Pańskiéj:) Pamiątkę cudów Swoich uczynił miłosierny a litościwy Pan.

(Umywanie nóg:) Oczyszczę je od wszelkiéj nieprawości ich, którą zgrzeszyli przeciwko Mnie, i przepuszczę wszystkim złościom ich.

(Oznaczenie zdrajcy:) Także i ten, któremum ufał, który chleb Mój jadał, podniósł piętę przeciwko Mnie.

(Spór uczniów o pierwszeństwo:) Oto, jako rzecz dobra i jako wdzięczna, gdy bracia zgodnie mieszkają.

(Pochód do Getsemane:) Nie oddalajżc się ode Mnie, albowiem utrapienie bliskie jest, a nie masz, ktoby ratował.

(Bój Jezusa w Getsemane:) Ogarnęły Mię były boleści śmierci, a potoki niepobożnych zatrwożyły Mię.

(Jezusa posila Aniół:) W dzień, któregom Cię wzywał, wysłuchałeś Mię a posiliłeś mocą duszę Moję.

(Pojmanie Jezusa:) Oto czyhają na duszę Moję; zbierają się przeciwko Mnie mocarze bez przestępstwa Mego i bez grzechu Mego, o Panie!

(Ucieczka uczniów:) O mieczu! ocknij się na pasterza Mego i na męża towarzysza Mego, mówi Pan Zastępów: uderz pasterza, a owce rozproszone będą: ale zaś obrócę rękę Moję ku maluczkim.

(Jezus przed najwyższym kapłanem:) Najwzgardzeńszy był, jako zakrywający twarz Swoję, zkądeśmy Go nizacz nie mieli.

(Zaparcie się Piotra:) Bliski jest Pan tym, którzy są skruszonego serca, a utrapione w duchu zachowywa.

(Skazanie Jezusa na śmierć:) Wszyscyśmy jako owce zbłądzili, każdy na drogę swą obróciliśmy się, a Pan włożył nań nieprawość wszystkich nas.

(Jezus przed najwyższą radą:) Oto, ten położony jest na upadek i na powstanie wielu ich w Izraelu, i na znak, przeciw któremu mowić będą.

(Koniec Judasza:) Pan zna drogę sprawiedliwych, ale droga niepobożnych zginie.

(Jezus przed Pilatem:) O Boże! powstali hardzi przeciwko Mnie, a rota okrutników szukała duszy Mojéj.

(Jezus król prawdy:) Miłosierdzie i prawda uprzedzają oblicze Twoje. Wyjedź szczęśliwie z słowem prawdy.

(Jezus przed Herodem:) Urąganie urągających Tobie przypadło na Mnie; gdym płakał i trapił postem duszę Moję, stało Mi się to pohańbieniem.

(Piłata świadectwo o Jezusie:) Ludu Mój! cóżem ci uczynił, a wczémemci się uprzykrzył? Odłóż świadectwo przeciwko Mnie.

(Jezus i Barabasz:) Biada narodowi grzesznemu, ludowi obciążonemu nieprawością. Opuścili Pana, świętego Izraelskiego.

(Jezusa biczowanie:) Ciała Mego nadstawiam bijącym, twarzy Mojéj nie zakrywam od obelżenia i plwania.

(Oto człowiek:) Widzieliśmy Go, niemającego kształtu ani piękności, czemubyśmy Go żądać mieli: najwzgardzeńszy był i najpodlejszy z ludzi.

(Osądzenie Jezusa:) Myśmy mniemali, że jest zraniony, ubity od Boga i utrapiony, lecz On zraniony jest dla występków naszych, starty jest dla nieprawości naszych.

(Pochód na Golgotę:) Oto, Baranek Boży, który gładzi grzechy świata.

e) 1. Miłosierny Boże i Ojcze, któryś Syna Twego za grzechy nasze na gorzką śmierć i pogrzebanie wydał, pomóż nam, żebyśmy i my grzechom naszym obumarli i pożądliwości ciała naszego z Nim pogrzebali, abyśmy w Chrystusie

świętobliwie żyli, aby śmierć nasza przez Jego śmierć w sen przemienioną została, i groby nasze przez grób Jego poświęcone były. Racz sprawić, abyśmy na koniec przez bramy śmierci i grobu do wesołego zmartwychwstania sprawiedliwych przeszli, dla zasługi Jezusa Chrystusa, który za nas umarł i zmartwychwstał. Amen.

2. O Panie Jezu Chryste, któryś nam ubogim straconym grzesznikom przez świętą niewinną mękę Twoję łaskę u Ojca niebieskiego wyjednał i żywot wieczny przywrócił: dziękujemy Ci z głębokości serc naszych za tę niewinną mękę i gorzką śmierć Twoję, jako też za wielką miłość, którąś nam przez to okazał. Prosimy Cię, zachowaj nas dla męki i śmierci Twojéj w Twéj wiecznéj miłości i udziel nam łaski przez Ducha świętego, abyśmy to drogie odkupienie i wielkie dobrodziejstwo z wdzięczném sercem uznali i za nie Ciebie chwalili. Daj abyśmy przez to się stali w wierze mocniejszymi, w nadziei pewniejszymi, w miłości ku Tobie gorętszymi, w cierpliwości ufniejszymi, w posłuszeństwie ochotniejszymi i wytrwalszymi, grzechom własnym obumarli i Tobie, naszemu Zbawicielowi, całe życie nasze służyli w świętobliwości i sprawiedliwości. Na koniec pomóż nam łaskawie, abyśmy się w naszéj ostatniéj godzinie Twoją krwawą śmiercią ku żywotowi wiecznemu pocieszali, o Jezu Chryste, Ty wierny Zbawicielu i Odkupicielu. Amen.

C. Na inne czasy kościelne.

a) Obacz str. 52 i nast., str. 163.

c) 1. Wszechmogący Boże, Ojcze Pana naszego Jezusa Chrystusa, ponieważ wszystko zbawienie nasze na tém zależy, abyśmy słowa Twego świętego słuchali i je zachowali, a przez nie co raz lepiéj Ciebie i któregoś zesłał, Jezusa Chrystusa, Syna Twego jednorodzonego, poznali, więc raczże na to i tę godzinę pobłogosławić. Odejmij z serc naszych wszystkie myśli i troski światowe, a udziel prawdziwéj pobożności, świętego namyślania się i cichości. Nakłoń serca nasze do słowa Twego i do świadectw łaski Twojéj, abyśmy nasyceni będąc obfitością dóbr domu Twego z radością wyznawali słowa Twego błogosławieństwo. Amen.

2. Panie Boże, Ojcze i Panie życia naszego, dni nasze ulatują jako cień, ale miłosierdzie Twoje od wieków aż na wieki nad tymi, którzy Ciebie się boją, a sprawiedliwość Twoja nad syny synów, którzy strzegą przymierza Twego i pamiętają na przykazania Twoje, aby je czynili. Wejrzyj na nas łaskawie, którzyśmy się w imieniu Syna Twego tutaj zgromadzili, odpuść nam dla Niego grzechy nasze i spraw, abyśmy doznali w nędzy naszéj Twéj pomocy, a w każdym ucisku świata tego Twéj pociechy; wzmocnij nas świętém słowem Twojém do walki, którąś nam przeznaczył, do noszenia krzyża, któryś na nas włożył, do pokonania złego i do rośnienia na wewnętrznym człowieku, abyśmy doznawali i wyznawali: Dawnobym był zginął w utrapieniu mojém, ale pociechy Twoje rozweselały duszę moję. Tego wszystkiego racz nam udzielić dla Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

3. Panie Jezu Chryste, pasterzu i biskupie dusz naszych, Tyś nam dał słowo Twoje, i sprawujesz, że słudzy Twoi je zborowi Twojemu opowiadają, abyśmy w Tobie żywot mieli i obficie mieli. Spraw, aby nasienie tego słowa głęboko w serca nasze wpadło, mocno się w nich zakorzeniło i stokrotny owoc przyniosło. Daj, żebyśmy w Twojéj mocy światu i wszystkim grzesznym pożądliwościom obumarli, abyśmy nie sobie, lecz jedynie Tobie i chwale imienia Twego żyli, a w Tobie zupełną sprawiedliwość, prawdziwy pokój i wieczną radość znaleźli. Wysłuchaj nas dla miłości Twojéj. Amen.

d) 1. Panie, miłosierdzie Twoje na każdy poranek się odnawia;
Wielka jest prawda Twoja.

2. Naucz mię, Panie, drogi Twojéj,
Abym chodził w prawdzie Twojéj.

e) 1. Wszechmogący, miłosierny Boże i Ojcze, zgromadziliśmy się tu jednomyślnie w domu Twoim, abyśmy słowa Twojego świętego i zbawiennego słuchali, Twojego wielkiego imienia wzywali a prosili Cię, abyś się łaskawie nad nami i wszystkimi ludźmi zmiłował, abyś dla Jezusa Chrystusa nam grzechy nasze przebaczył a Twój pokój, o Boże pokoju, nam i innym zachował i utwierdził. Ale ponieważ my sami z siebie nie jesteśmy sposobni, modlić się, jako potrzeba, to Ty miłosierny Ojcze, z niebieskiéj świątnicy Twojéj racz zesłać w serca nasze Ducha łaski i modlitwy, aby On dopomagał mdłościom naszym, a gdybyśmy nie wiedzieli, o cobyśmy się modlić mieli, aby on się przyczyniał za nami

wzdychaniem niewymównem. Niechże będą przyjemne słowa ust naszych i rozmyślanie serca naszego przed obliczem Twojém, Boże nasz i Odkupicielu. Amen.

2. Miłosierny Boże, miły Ojcze niebieski, który chcesz, aby wszyscy ludzie byli zbawieni i ku znajomości prawdy przyszli, dziękujemy Ci za drogi dar słowa Twego Boskiego, które nas mądrymi czyni ku zbawieniu przez wiarę w Jezusa Chrystusa. Zachowaj nam ten drogi skarb dusz naszych, aby nam go żaden nieprzyjaciel nie wydarł. Spełnij i na nas łaskawą obietnicę Twoję: Takci będzie słowo Moje, które wynijdzie z ust Moich: nie wróci się do Mnie próżno, ale uczyni to, co mi się podoba, i poszczęści mu się w tém, na co je poślę. Pobłogosław, Panie, tę godzinę, abyśmy przez naukę słowa Twego zbawiennego wzmacniali się w wewnętrznym człowieku i szczerymi będąc w miłości rośli we wszystkiém w Onego, który jest głową, to jest w Chrystusa. Wysłuchaj modlitwę naszę, dla imienia Twego. Amen.

3. Panie Jezu, Ty najzbawienniejszy i najwyższy Odpoczynku wszystkich dusz wierzących, Tyś powiedział: Pójdźcie do Mnie wszyscy, którzyście spracowani i obciążeni, a znajdziecie odpocznienie duszom waszym. Dla tego, nie mając na świecie zaspokojenia dla serc naszych, przychodzimy do Ciebie, Panie Jezu, któryś przez życie, mękę i śmierć Twoję świat przezwyciężył. Prosimy Cię serdecznie, daj, aby dusze nasze w Twéj miłości i w Twoim pokoju odpocznienie miały. Spraw, abyśmy Ciebie prawdziwie poznali, Ciebie jedynie pragnęli a w Tobie uciechę i rozkosz swoję mieli, aż nas zaprowadzisz do odpocznienia wiecznego zbawienia, gdzie jest obfitość wesela przed obliczem Twojém i rozkoszy po prawicy Twojéj aż na wieki. Amen.

4. (Na zakończenie tygodnia.) Panie Boże, Ojcze niebieski, niechaj Ci będzie przyjemna ofiara dziękczynienia naszego, z którą na końcu tego tygodnia przed oblicze Twoje się stawiamy. Ubłogosławiłeś nas dobrodziejstwami dobroci Twéj w cielesnym żywocie naszym i wszelkiém błogosławieństwem duchowném w niebieskich rzeczach przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego. Nosiłeś nas z cierpliwością w grzechach naszych, a nie odwróciłeś od nas oblicza Twego. Wejrzyj i teraz łaskawie na nas, odpuść nam nasze grzechy według wielkiego miłosierdzia Twego a daj, abyśmy słyszeli świadectwo Ducha Twego świętego, żeśmy dziećmi Bożemi, które tu na ziemi jako przychodniowie i piel-

grzymi chodzą, ale wejść mają do odpoczynienia zostawającego ludowi Twemu, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

5. (Na zakończenie tygodnia.) Wszechmocny Boże, wierny Ojcze niebieski, znowu przemija tydzień naszego ziemskiego żywota, w którymeśmy wielorako przeciwko Tobie zgrzeszyli myślami, słowami i uczynkami. Prosimy Cię dla Jezusa Chrystusa, racz się zmiłować nad nami i łaskawie nam odpuścić wszystko, cośmy w tym ubiegłym tygodniu i przez cały czas życia naszego przewinili. Rządź nas w przyszłym tygodniu jako też w całym biegu ziemskiego żywota naszego Duchem Twoim świętym, abyśmy się szatanowi, światu i naszym złym pożądliwościom skutecznie opierali. Udziel nam łaski Twojéj, abyśmy starania nasze jedynie na Ciebie, Boga i Ojca naszego wrzucili, pilnie i wiernie obowiązki powołania naszego spełniali, z bliźnim naszym w pokoju, miłości i zgodzie żyli, wszelkich grzechów i występków unikali a wśród cierpień i przeciwności czasu tego dusze nasze w cierpliwości zachowali.

Panie życia i śmierci, nie wiemy tego, kiedy godzina zejścia naszego nadejdzie. Dla tego daj nam w wierze w Syna Twego ufne i nieustraszone serce, abyśmy na wybawienie od wszelkiego złego z wesołą nadzieją czekali a przez śmierć doczesną do niebieskiego zbawienia się dostali, przez Jezusa Chrystusa, Pana i Zbawiciela naszego. Amen.

6. (Pod czas ucisków wojennych.) Panie, Boże wszechmogący, Mocny a Nieprzezwyciężony, Królu wszystkich królów, Panie wszystkich panów, któryś powiedział: że bez woli Twojéj ani włos nam z głowy nie spadnie, który uśmierzasz wojny aż do kończyn ziemi, łuki kruszysz i oręże łamiesz a wozy ogniem palisz, bądź pomocą naszą, obroną i siłą, skałą naszą i twierdzą naszą a wybaw nas od wszystkich nieprzyjaciół naszych. Niechaj chwała Twoja wielka będzie na wysokościach, a na ziemi pokój i w ludziach dobre upodobanie. O Boże Zastępów, wychodź wszędzie z Cesarzem i z wojskiem niemieckiém a broń Sam ukochaną ojczyznę naszę. Nie dopuszczaj, aby kościóły i szkóły zostały zburzone, kraj i lud spustoszone i zniszczone. Niechaj nieprzyjaciel nie trapi mieczem kraju naszego, oddal od granic naszych spustoszenie i sromotę, głód i zarazę. Udziel nam świętéj gotowości do ponoszenia wszelkiéj utraty i chrześciańskiego umysłu nawet przeciwko nieprzyjaciołom naszym. Obdarz synów i braci naszych, którzy pod bronią

stoją, w bitwie walecznością i nieustraszonym męstwem, zachowaj ich w bojaźni Bożéj; w zaparciu siebie samych i w wierze w łaskę Syna Twego, który i w śmierci jest Zbawicielem naszym. Prowadź wojska nasze do zwycięstwa, aby rzetelny pokój został zawarty i trwale utrzymany. Niechaj miłosierdzie i prawda spotykają się z sobą w kraju naszym, niechaj prawda z ziemi wyrośnie, a sprawiedliwość z nieba wyjrzy. Wtedy wielbić będziemy imię Twoje, który Sam cuda czynisz, a wyznamy: Wielkie jest miłosierdzie Pańskie, żeśmy do szczętu nie zginęli; Pan Zastępów jest z nami, twierdzą wysoką jest nam Bóg Jakubów. Użycz nam tego dla Jezusa Chrystusa, naszego książęcia pokoju. Amen.

7. (W czasach moru wielkiego.) Panie Boże wszechmogący, który jesteś naszą ucieczką i wszystkich wysłuchiwasz, którzy Ciebie wzywają w prawdzie, uznajemy w tych wielkich uciskach, które nas spotkały, zbawienne ojcowskie karanie, któreś na nas włożył, abyśmy się w pokorze serca naszego do Ciebie nawrócili. Lecz także wiedząc, żeś miłosierny i łaskawy, cierpliwy i wielkiéj dobroci, prosimy Cię, odejmij od nas to karanie, abyśmy w niém nie zginęli. Ulécz, Panie, wszystkich słabych i chorych, bądź przy nich w ich trwodze i utrapieniu, ulżyj ich cierpienia, daj im cierpliwości, posil ich pociechą Twoją i wyrwij ich z wszelkiéj nędzy. Pocieszaj przelęknionych i strwożonych, dodawaj odwagi rozpaczającym, a wzmacniaj każdego w téj ufności, że Twoim własnym nic się stać nie może, jak to, coś Ty im przejrzał, i co im służy ku zbawieniu. Użycz zdrowym mocy ducha wesołego, aby opatrując i pielęgnując, ratując i pomagając nie słabieli. Tych zaś, którymeś według Twéj woli świętéj wymiar dni przeznaczył, zachowaj w wierze w Zbawiciela Twego, który ich drogą krwią Swoją odkupił, a dopomóż im do niebieskiego królestwa Twego. Panie, czasy nasze są w rękach Twoich, dla tego nauczże nas obliczać dni naszych, abyśmy przywiedli serce do mądrości. Panie Boże, wysłuchajże modlitwę naszę: a posłuchaj pilnie głosu prośby naszéj; skłoń się ku nam a wysłuchaj nas dla Jezusa Chrystusa, Syna Twego miłego. Amen.

8. (W czasach ucisku.) Wszechmogący, miłosierny Boże i Ojcze, ciężkie nawiedzenie włożyłeś na nas, a serca nasze zatrwożyły się. Uniżamy się pod mocną ręką Twoją i wyznajemy, żeśmy sobie grzechami naszymi na sądy Twoje zasłużyli. Lecz uciekami się do Twojego niezgłębionego miłosierdzia i prosimy Cię serdecznie, racz nam grzechy nasze dla Jezusa Chry-

stusa, Syna Twego miłego, odpuścić i odjąć od nas według łaskawéj woli Twojéj sądy Twoje, abyśmy w nich nie zginęli. Jeżeli zaś, Ojcze niebieski, przez takowe doczesne utrapienia chcesz nas z tego padołu płaczu i nędzy odwołać, to pomóż, abyśmy rękę Twoję ojcowską znieśli, a podczas ćwiczenia nie rozpaczali, lecz w prawdziwéj wierze, pewnéj nadziei i chrześciańskiéj cierpliwości aż do końca wytrwali, a tak zbawiennie zasnęli i na wieki z Tobą żyli, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twojego miłego, Pana i Zbawiciela naszego. Amen.

Nabożeństwa dla młodzieży.*)

A.
Nabożeństwo dla dzieci.

Pieśń wstępna.

Ksiądz: W imieniu Ojca i Syna i Ducha świętego. Amen.

‖[Błogosławiony niech będzie Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa, który nas ubłogosławił wszelkiém błogosławieństwem duchowném w niebieskich rzeczach w Chrystusie.]‖

Tak mówi Pan: Dopuśćcie dziatkom przychodzić do Mnie a nie zabraniajcie im, albowiem takich jest królestwo Boże.

albo:

(Adwent:) Tak mówi Pan: Podnieścież, o bramy! wierzchy wasze, podnieście się wy bramy wieczne, aby wszedł Król chwały.

(Boże narodzenie:) Oto, zwiastuję wam radość wielką, która będzie wszystkiemu ludowi, iż się wam dziś narodził Zbawiciel, który jest Chrystus Pan.

(Nowy rok:) Jesus Chrystus wczoraj i dziś, tenże i na wieki.

(Czas passyjny:) Oto Baranek Boży, który gładzi grzech świata.

(Wielkanoc:) Pan zmartwychwstał, prawdziwie zmartwychwstał. Alleluja.

---

*) Insze stósowne formy nabożeństwa dla młodzieży przez udzielenie powyższéj formy nie są wyłączone.

(Zielone świątki:) Miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha świętego, który nam jest dany.

Dzieci: Serce czyste stwórz we mnie, o Boże, a ducha prawego odnów we wnętrznościach moich. Nie odrzucaj mię od oblicza Twego a Ducha Swego świętego nie odbieraj odemnie.

albo:

(Adwent:) Z wielką ochotą, ludzie, w. 4.

(Boże Narodzenie:) Chwalcie Boga Chrześcianie! w. 1.

(Nowy rok:) Pomóż Jezu! daj pomocy, w. 1.

(Czas passyjny:) Baranku Boży! który gładzisz grzechy świata, zmiłuj się nad nami. Baranku, Boży! który gładzisz grzechy świata, zmiłuj się nad nami. Baranku Boży! który gładzisz grzechy świata, daj nam Swój pokój. Amen.

(Wielkanoc:) Pieśń stósowna, w. 1.

(Zielone świątki:) Przyjdź, ach przyjdź Duchu żywota, w. 1.

(Ksiądz:) Jako ma litość ojciec nad dziatkami, tak ma litość Pan nad tymi, którzy się Go boją. (Albo inszy wyrok łaski. Obacz str. 60 i nast.) Chwała na wysokościach Bogu.

Dzieci: A na ziemi pokój, w ludziach dobre upodobanie. Amen, Amen, Amen.

Ksiądz: Pan nieh będzie z wami.

Dzieci: I z duchem twoim.

Ksiądz: Dziękujemy Ci, miły Ojcze niebieski, żeś nam dał słowo Twoje, i żeś nas przyjął we Chrzcie świętym za Swoje dziatki. Pomóż, abyśmy się Ciebie ze wszystkiego serca bali i Cię miłowali, ze wszystkiéj duszy imię Twoje czcili i je wyznawali i z całéj myśli słowa Twego się trzymali i według niego postępowali, bliźniemu naszemu każdego czasu wszystko dobre wyświadczali a prawdziwą wiarę i dobre sumienie zachowali, przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

albo:

Panie Boże, Ojcze niebieski, któryś nas przez Syna Twego, Jezusa Chrystusa, nauczył, że Cię mamy chętnie i z wszelką ufnością prosić, jako miłe dziatki ojca swego miłego proszą: wysłuchaj modlitwę naszę a pomóż

nam, abyśmy się codziennie pomnażali jako we wzroście tak i w mądrości i w łasce u Ciebie i u ludzi, Ciebie coraz serdeczniéj miłowali a przykazaniom Twoim świętym posłusznymi byli przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

albo:

Panie Boże, Ojcze nasz, zgromadziliśmy się tu, aby dzień Twój, tak jak się Tobie podoba, tu święcić przed obliczem Twojém. Przyjmij modlitwy i pieśni nasze pochwalne łaskawie, spraw słowu Twemu owoc w sercach naszych, a pomóż, abyśmy coraz więcéj prawdziwemi dziećmi Bożemi się stawali przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

Dzieci: Amen.

albo:

Ach, zostań przy nas Panie w. 1 albo: Wiersz z pieśni stósownéj.

Ksiądz (i dzieci): Czytanie ustępu z Biblii.

Ksiądz: Panie, słowo Twe jest pochodnią nogom naszym, a światłością ścieżce naszéj. Alleluja.

Dzieci: Alleluja, Alleluja, Alleluja.

Ksiądz i dzieci: Wyznanie wiary apostolskiéj.

Dzieci: Chwała bądź Ojcu i Synowi, i Duchowi świętemu, jak było na początku, jak jest i jak będzie od wieków i na wieki. Amen.

albo:

Amen, Amen, Amen.

Nauka.

Pieśń*).

Ksiądz: Modlitwa zakończająca i modlitwa Pańska.

Dzieci: Święty, święty, święty jest Pan Zastępów. Pełna jest wszystka ziemia chwały Jego. Hozanna na wysokościach! Błogosławiony, który idzie w imieniu Pańskiém. Hozanna na wysokościach.

Ksiądz: Błogosławieństwo.

[[Dzieci: Śpiew na zakończenie.]]

---

*) Gdy nauka nie przez księdza jedynie lecz z pomocnikami i w kółkach się odprawia, następuje po niéj i po pieśni dzieci jeszcze katechizacya przez księdza, po któréj wiersz z pieśni się przyłącza.

B.

Kościelne katechizacye.

Kościelne katechizacye (rozmowy) z młodzieżą dorastającą (konfirmandami lub konfirmatami) przyłączają się albo do nabożeństwa głównego w niedziele i święta, w których się Wieczerza Pańska nie odprawia, albo do nabożeństwa popołudniowego. [Podczas wiersza z pieśni, który po błogosławieństwie z kazalnicy się odśpiewuje, idzie ksiądz do ołtarza i oczekuje przystępującéj młodzieży.] Rozpoczyna **jedną z modlitw wstępnych** (patrz niżéj a—c) i zakończa po rozmowie modlitwą przez siebie samego ułożoną lub jaką inną **modlitwą dziękczynną,** (str. 181 i nast. a—c), do któréj się [wspólnie odmawiana] **modlitwa Pańska** i **błogosławieństwo** załącza. **Wiersz zakończający** od całego zboru śpiewany może po błogosławieństwie nastąpić albo je uprzedzić.

Gdyby się rozmowa jako **samodzielne nabożeństwo poboczne** popołudniu w niedziele albo w uroczyste święta odbywała, to ma się rozpocząć **pieśnią wstępną** i **błogosławieństwem wstępném,** [względnie także pozdrowieniem od ołtarza]. **Modlitwa wstępna** (patrz niżéj) potém następująca zamyka się z **Amen** zgromadzenia a oddziela się od rozmowy [przez odpowiadanie części katechizmu ze strony pojedyńczych konfirmatów albo konfirmandów], przez **lekcyę z pisma świętego** i **śpiew.** Pomiędzy **rozmową** i **modlitwą zakończającą** (ob. str. 181 i nast.) umieszcza się krótkie, główne punkta rozmowy w sobie zawierające **napomnienie.** Po ostatniéj modlitwie następuje, jako wyżéj, **modlitwa Pańska, błogosławieństwo** i **wiersz zakończający.**

Gdzie insze formy, bądź to że się cokolwiek wstawia bądź że inaczéj się układa, są w zwyczaju i z błogosławieństwem używane bywają, poleca się i nadal ich zachowanie i używanie.

1. Modlitwy wstępne.

a) Miły Ojcze niebieski, który chcesz, aby wszyscy ludzie byli zbawieni i ku znajomości prawdy przyszli, wejrzyj na nas łaskawie, abyśmy ze słowa Twego świętego nauczeni, w prawdzie utwierdzeni i zbudowani byli na najświętszéj wierze naszéj. Prosimy Cię, wspomnij na Twoję łaskawą obietnicę, a wyléj na nas Ducha Twego świętego, abyśmy się w znajomości zbawienia

pomnażali, a trwali w tém, czegośmy się nauczyli i czego nam powierzono, w zbawienném słowie o wierze i miłości, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

b) Miły Ojcze niebieski, słowo Twoje jest doskonałe i ożywiające duszę. Świadectwo Twoje wierne, dawające mądrość nieumiejętnemu. Przykazanie Twoje czyste, oświecające oczy. Ewangelia Twoja jest mocą ku zbawieniu każdemu wierzącemu. Ale my jesteśmy z przyrodzenia ślepymi a do dobrego nieużytecznymi. Przeto prosimy Cię, oświeć przez Ducha Twego świętego rozum nasz, a daj nam serce pokorne, abyśmy słowa Twego chętnie słuchali i radzi je przyjęli, dobrze je zrozumieli a życie nasze według niego urządzili. Racz też łaskawie wszystkich tych na drogę dobrą sprowadzić, którzy błądząc od prawdy Twéj odstępują, abyśmy jednomyślnie z wszystkimi Tobie służyli w świętobliwości i sprawiedliwości, która się Tobie podoba. Amen.

c) Wszechmogący Boże, miłosierny Ojcze, z którego się wszelka rodzina na niebie i na ziemi nazywa, prosimy Cię w imieniu Pana naszego Jezusa Chrystusa, odpuść nam łaskawie wszystkie grzechy nasze i usprawiedliwij nas dla Syna Twego miłego, Zbawiciela naszego, który za grzechy nasze umarł i zmartwychwstał. Rządź nas także przez Niego, ażebyśmy Ciebie, Boga prawdziwego należycie poznali i wzywali, w czystéj wierze Tobie służyli, przykazań Twoich chętnie słuchali a po wszystkie czasy we wszelkiéj mądrości, świętobliwości i sprawiedliwości rośli i się pomnażali, ażbyśmy się stali mężem onym doskonałym, w miarę zupełnego wieku Chrystusowego, który jest naszą głową. Ku temu błogosław teraz naukę w słowie Twoiém świętém, przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.

2. Zakończające modlitwy.

(Modlitwa przez księdza ułożona, albo jedna z następujących.)

a) Panie Boże, Ojcze niebieski, dziękujemy Ci serdecznie, żeś nam zbawienne światło Ewangelii Twojéj dał i dotychczas zachował. Prosimy Cię, racz nas łaskawie przy niém zachować i nam użyczyć wzrostu i pomnażania się w znajomości imienia Twego świętego i w wszelkiém ćwiczeniu się w bogobojności, abyśmy coraz więcéj grzechu się wyrzekali a Tobie służyli w świętobliwości i sprawiedliwości, która się Tobie podoba. Prosimy Cię także, racz zachować i rozmnażać u nas i na wszystkich miejscach kościół Twój święty, racz nam

też zawsze dać dobre rządy i żywność i potrzeby ciała i strzedz nas od wszelkiego złego na ciele i na duszy, przez Pana naszego Jezusa Chrystusa, któremu z Tobą i z Duchem świętym niech będzie chwała, cześć i dzięki po wszystkie wieki. Amen.

b) Miłosierny Boże i Ojcze, dziękujemy Ci, żeś nas znowu ze słowa Twego świętego pouczył ku zbawieniu. Niechaj błogosławieństwo Twoje spoczywa na tém, co nam opowiadaném było, i daj, aby wszyscy, młodzi i starzy, toż w uprzejmém, dobrém sercu zachowali. Spełnij na nas obietnicę Twoję, że słowo, które wynijdzie z ust Twoich: nie wróci się do Ciebie próżno. Niechaj nasienie słowa Twego owoc przyniesie, abyśmy beznagannie żyli i według przykładu Pana naszego Jezusa Chrystusa pomnażali się w mądrości i w łasce u Ciebie i u ludzi. Wysłuchaj nas dla wiecznéj miłości Twojéj. Amen.

c) Wszechmogący, miłościwy Boże i Ojcze, chwalimy i wielbimy Cię, żeś nas już w saméj młodości przyjął do przymierza łaski Twojéj i przez Chrzest święty za Twoje dziatki i dziedzice przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Dziękujemy Ci także, że nas szczerém mlékiem Twego Boskiego słowa karmisz i niém nas wzmacniasz i kierujesz do świętobliwego i zbawiennego żywota. Prosimy Cię z głębokości serca naszego, spraw, abyśmy rośli i wzmacniali się w duchu, uczyń nas doskonałymi w każdym uczynku dobrym ku czynieniu woli Twojéj. Oczyść nas od wszelkiéj nieprawości a daj, aby Chrystus mieszkał przez wiarę w sercach naszych, abyśmy Go nie tylko ustami wyznawali, lecz także za Nim chodzili na wąskiéj drodze, która do żywota prowadzi. Pomóż nam także, abyśmy się wszystkiemu złemu sprzeciwiali, zwycięstwo otrzymali i na koniec zbawieni byli przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego, któremu z Tobą i z Duchem świętym niech będzie cześć i chwała na wieki. Amen.

Modlitwa Pańska.

Ojcze nasz, któryś jest w niebiesiech: Święć się imię Twoje. Przyjdź królestwo Twoje. Bądź wola Twoja, jako w niebie, tak i na ziemi. Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj. I odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom. I nie wwódź nas na pokuszenie, ale nas zbaw ode złego. Albowiem Twoje jest królestwo i moc i chwała na wieki. Amen.

Wyznanie wiary Niceńskie.

(Porównaj uwag.*) na str. 5.)

Wierzę w jedynego wszechmogącego Boga, Ojca, stworzyciela nieba i ziemi, wszystkiego, co jest widomém i niewidomém.

I w jedynego Pana Jezusa Chrystusa, jedynego Syna Bożego z Ojca przed całym światem narodzonego, Boga z Boga, Światłość ze Światłości, prawdziwego Boga z Boga prawdziwego, narodzonego, nie stworzonego, jednéj istności z Ojcem, przez którego wszystko jest stworzone. Który dla nas ludzi i dla naszego zbawienia zstąpił z nieba i wcielony przez Ducha świętego w Maryi $\frac{\text{pannie}}{\text{dziewicy}}$ stał się człowiekiem i ukrzyżowany za nas pod Pontskim Piłatem, umęczon i pogrzebion, a dnia trzeciego zmartwychwstał podług pisma i wstąpił na niebiosa i siedzi na prawicy Ojca i znowu przyjdzie we chwale sądzić żywych i umarłych, którego królestwu nie będzie końca.

I w Pana, Ducha świętego, ożywiającego, który od Ojca i Syna pochodzi, który z Ojcem i Synem zarazem bywa czczony i wielbiony, który mówił przez proroków.

I w jeden, święty, chrześciański, apostolski kościół.

Wyznaję jeden Chrzest na odpuszczenie grzechów i oczekiwam zmartwychwstania zmarłych i żywota przyszłego wieku. Amen.

Biblijne i insze hymny i błagalne śpiewy kościoła starego.

I. Hymn Maryi. Łuk. I, 46 i nast.

(Magnificat.)

Wielbi dusza moja Pana,
I rozradował się duch mój w Bogu, Zbawicielu moim.
Iż wejrzał na uniżenie służebnicy Swojéj.
Albowiem oto, odtąd błogosławioną mię zwać będą wszystkie narody.
Bo mi uczynił wielkie rzeczy ten,
Który mocny jest i święte imię Jego,
I którego miłosierdzie zostawa od narodu do narodu
Nad tymi, co się go boją.
Dokazał mocy ramieniem Swojém
I rozproszył pyszne w myślach serca ich.
Ściągnął mocarze z stolic ich
A wywyższył uniżone,
Łaknące napełnił dobremi rzeczami
A bogacze rozpuścił próżne.
Przyjął Izraela, sługę Swego,
Pamiętając na miłosierdzie Swoje.
Jako mówił do ojców naszych,
Do Abrahama i nasienia jego na wieki.
Chwała Ojcu i Synowi
I Duchowi świętemu;
Jak było na początku, jak jest i jak będzie,
Od wieków i na wieki. Amen.

2. Hymn Zacharyasza. Łuk. I, 68 i nast.

(Benedictus.)

Błogosławiony niech będzie Pan Bóg Izraelski,
Iż nawiedził i sprawił odkupienie ludowi Swojemu.
I wystawił nam róg zbawienia
W domu Dawida, sługi Swego.
Tak jako mówił przez usta świętych proroków Swoich,
Którzy byli od wieku.
Iż im miał dać wybawienie od nieprzyjaciół naszych
I z ręki wszystkich, którzy nas nienawidzieli.
Aby uczynił miłosierdzie z ojcy naszymi
I wspomniał na przymierze Swoje święte,
I na przysięgę, którą przysiągł Abrahamowi, ojcu naszemu,
Że nam to dać miał,
Iżbyśmy wybawieni z ręki nieprzyjaciół naszych
Jemu bez bojaźni służyli,
W świętobliwości i sprawiedliwości przed obliczem jego,
Po wszystkie dni żywota naszego.
A ty dzieciątko, prorokiem Najwyższego nazwane będziesz:
Bo pójdziesz wprzód przed obliczem Pańskiém, abyś gotował drogi jego,
I iżbyś dał znajomość zbawienia ludowi Jego
Przez odpuszczenie grzechów ich,
Przez wnętrzności miłosierdzia Boga naszego,
W których nawiedził nas wschód z wysokości,
Aby się ukazał siedzącym w ciemności i cieniu śmierci
Ku wyprostowaniu nóg naszych na drogę pokoju.

3. Hymn Symeona. Łuk. 2, 29 i nast.

(Nunc dimittis.)

Teraz puszczasz sługę Twego, Panie,
    Według słowa Twego w pokoju.
Gdyż oczy moje oglądały zbawienie Twoje,
    Któreś zgotował przed obliczem wszystkich ludzi,
Światłość ku objawieniu poganom,
    A chwałę ludu Twego Izraelskiego.
Chwała bądź Ojcu i Synowi
    I Duchowi świętemu.
Jak było na początku, jak jest i jak będzie
    Od wieków i na wieki.
        Amen.

4. Hymn Ambrozego.

(Te Deum.)

(Według kancyonału Pruskiego.)

Ciebie, Boże! chwalimy,
    Tobie Panie dziękujemy.
Ciebie, o Ojcze niebieski!
    Czci wszystek kraj ziemski.
Wszyscy niebiescy duchowie,
    Mocarstwa, archaniołowie,
Cherubin i Serafin
    Krzyczą głosem nieprzestajnym:
Świętyś, o Boże nasz!
    Świętyś, o Boże nasz!
Świętyś, o Boże nasz!
    Który Zastępy władasz.

Twéj sławy objąć, o Boże!
    Niebo i ziemia nie może.
Przesławny chór apostolski
    Chwalebny poczet prorocki
Wielebni męczennicy
    Ciebie wysławiają wszyscy,

(Według kancyonału Szląskiego.)

Boże Ciebie czcimy,
    Ciebie my chwalimy.
Wielbią Ojca wielkiego
    Wszystkie czyny Jego.
Aniołowie ku chwale
    I świat się stawia cale.
Tobie Cherubin ochotny
    I Serafin śpiewa lotny
Mówiąc: Pan Bóg święty,
    Nasz Pan Bóg jest święty
Pan Bóg nasz jest święty
    Nad wszystkie zastępy.

I niebo i ziemskie włości
    Nie ogarną Twéj dostojności.
Ciebie cny apostołów zbór,
    Ciebie sławi proroków chór.
Tobie przed wieki wybrani,
    Męczennicy zawołani,

Ciebie po świecie wszędzie,
Wyznawać zbór święty będzie,
Ojca tronu niezmiernego,
Syna Twego jedynego,
Wespół i Ducha świętego,
Cieszyciela prawdziwego.

Chryste! Tyś Król, Pan nad pany,
Syn wieczny Ojca jedyny.
Tyś się, byś nas wyswobodził,
Żywotem panny nie brzydził.
Tyś śmierć okrutną umorzył,
A wiernym nieboś otworzył,
Na prawicy Bożéj siedzisz,
W chwale Ojca światem rządzisz.
Z tamdąd w dzień ostatni przyjdziesz,
Żywe, martwe sądzić będziesz.
O! przyjdź na pomoc sługom Swym,
Drogą Twą krwią odkupionym.
Uczyń nas uczestnikami
Chwały wiecznéj z Twymi świętymi.

Racz lud Twój, o Jezu! zbawić,
Twe dziedzictwo błogosławić;
Niech dozna Twojéj opieki,
Podwyższaj je aż na wieki.
Na każdy dzień Cię chwalimy,
Imię Twe wiecznie sławimy,
Raczże nas dnia dzisiejszego
Zachować od wszego złego.
Zmiłuj się, Boże litości!
Zmiłuj się w każdéj trudności!
Okaż nam Swe zmiłowanie,
Jak w Tobie mamy ufanie,
W Tobie ufność swą kładziemy,
Zawstydzeni nie będziemy. Amen.

Wszystek powszechny Twój wzięty
Śpiewa na cześć kościół święty
Wielbiąc Ojca wszechmocnego
I Syna Tobie równego
I téjże Ducha istności
Raczy pokłonem wieczności.

Jezu, Synu Boży prawy
Królu nieskończonéj sławy,
Ciałoś z ciała panieńskiego
Wziął dla zbawienia ludzkiego.
Tyś starłszy śmierć jako trzeba
Wiernym dał przystęp do nieba.
Tyś usiadł w ślicznéj stolicy
Ojcu Swemu po prawicy.
Przyjdziesz sędzią sprawiedliwym,
Wszystkim i zmarłym i żywym.
Wspomóż, Panie, Swoje sługi,
Którycheś krwią spłacił długi;
O racz nas ozdobić stałą
Twoich wszystkich świętych chwałą.

Zbaw, o Jezu, wierne Swoje,
Pożegnaj dziedzictwo Twoje,
Miéj o nich straż każdéj chwile
A wynieś je w niebo mile.
Co dzień Cię, Panie, chwalimy,
Co dzień imię Twe wielbimy.
Obroń nas, Boże, dnia tego,
Od grzechu i wszego złego.
Bądź nam, Panie, miłościwy,
Ratuj nas pókiśmy żywi.
Wylej miłosierdzie Twoje,
Ojcze, na dziateczki Twoje.
W Tobie, o Panie, ufamy
A nigdy hańby nie znamy. Amen.

5. Hymn: Nuż wszyscy chwalmy.

(Grates nunc omnes.)

Nuż wszyscy z serca całego
Chwalmy Pana Chrysta swego,
Że nam zbawienie, czartu zginienie
Sprawił przez swe święte narodzenie.
Śpiewajmyż z anioły hymn wesoły, w radości:
Chwała Bogu na wysokości!

6. Śpiew pokutny. Ps. 51, 3 i nast.

(Miserere.)

Zmiłuj się nademną, Boże! według miłosierdzia Twego;
Według wielkich litości Twoich zgładź nieprawości moje.
Omyj mię doskonale od nieprawości mojéj,
A od grzechu mego oczyść mię.
Albowiem ja znam nieprawość moję,
A grzech mój przedemną jest zawżdy.
Tobie, Tobiem Samemu zgrzeszył i źlem przed oczyma Twemi uczynił,
Abyś był sprawiedliwy w mowie Twojéj i czystym w sądzie Twoim.
Serce czyste stwórz we mnie, o Boże,
A ducha prawego odnów we wnętrznościach moich.
Nie odrzucaj mię od oblicza Twego,
A ducha Swego świętego nie odbieraj odemnie.
Przywróć mi radość zbawienia Twego,
A Duchem dobrowolnym podeprzyj mię.
Dobrze uczyń według upodobania Twego Syonowi,
Pobuduj mury Jeruzalemskie.
Tedy przyjmiesz ofiary sprawiedliwości, ofiary ogniste i całopalenia,
Tedy cielce ofiarować będą na ołtarzu Twoim.

7. Śpiew pokutny Micheasza 6.

(Improperia.)

Ludu Mój! cóżem ci uczynił, a w czémem ci Się uprzykrzył? Odłóż świadectwo przeciwko Mnie.

Święty Panie Boże, Święty mocny Boże, Święty miłosierny Zbawicielu, zmiłuj się nad nami.

Wszakiem cię wywiódł z ziemi Egipskiéj, a tyś do krzyża przybił Twego Zbawiciela!

Święty Panie Boże, Święty mocny Boże, Święty miłosierny Zbawicielu, zmiłuj się nad nami.

8. Litania.*)

Kyrie Eleizon!
Chryste Eleizon!
Kyrie Eleizon!
Chryste Wysłuchaj nas!
Panie Boże Ojcze w niebiesiech,
Panie Boże, Synu, Zbawicielu świata,
Panie Boże, Duchu święty, Zmiłuj się nad nami.
Bądź nam miłościw! Zachowaj nas, miły Panie Boże.
Bądź nam miłościw! Pomóż nam, miły Panie Boże.
Od wszelkiego grzechu,
Od wszelkiego błędu,
Od wszelkiego złego,
Od złości i chytrości szatańskiéj,
Od złéj i nagłéj śmierci,
Od moru i drogości
Od wojny i przelania krwi Uchowaj nas, miły Panie Boże!
Od rozruchu i rozterku,
Od gradu i niepogody,
Od pożaru i powodzi,
Od wiecznéj śmierci, Uchowaj nas, miły Panie Boże!

*) Litania i w całości włącznie z odpowiedziami zboru może być przez księdza czytana.

Przez święte narodzenie Twoje, Pomóż nam, miły Panie Boże!
Przez śmiertelne konanie i krwawe pocenie
się Twoje,
Przez krzyż i zgon Twój,
Przez święte zmartwychwstanie i wniebowstą-
pienie Twoje,
Wgodzinie śmierci naszéj,
W sądzie ostatecznym Pomóż nam, miły Panie Boże.
My ubodzy grzesznicy prosimy: Wysłuchaj nas, miły Panie Boże!
Abyś święty kościół Twój chrześciański rządzić
i prowadzić,
Abyś wszystkich biskupów, pasterzy i sługi
kościelne przy Twém słowie zbawiennćm
i żywocie świętym zachować,
Abyś wszystkie kacerstwa i zgorszenia oddalić,
Abyś wszystkie błądzące i zwiedzione na-
wrócić,
Abyś szatana pod nogami naszemi zetrzeć
raczył, Wysłuchaj nas, miły Panie Boże.
Abyś wierne robotniki na żniwo Twoje posłać,
Abyś Ducha Twego i moc Twoję do słowa dać,
Abyś wszystkie smętne i słabe wspomódz i
pocieszyć raczył. Wysłuchaj nas, miły Panie Boże!
Abyś wszystkim królom i książętom pokoju i
zgody użyczyć,
Abyś Królowi naszemu znajomości prawdy i
ustawicznego zwycięstwa nad nieprzyja-
ciołmi jego użyczyć i z wszystkimi jego
możnymi go prowadzić i bronić,
Abyś (patrona naszego) urząd tutejszy i zbór
błogosławić i zachować raczył. Wysłuchaj nas, miły Panie Boże!
Abyś wszystkim w biedzie i niebezpieczeń-
stwie będącym pomoc okazać,
Abyś wszystkim brzemiennym i piersiami
karmiącym radosne dziatki i dobre powo-
dzenie dać,

Abyś Sam wszystkich dziatek strzedz i chorymi się opiekować,	
Abyś wszystkich więźniów niewinnych uwolnić,	
Abyś wszystkie wdowy i sieroty bronić i opatrować,	
Abyś żeglujących i podróżnych od wszelkiego nieszczęścia zachować,	
Abyś się nad wszystkimi ludźmi zmiłować raczył.	Wysłuchaj nas, miły Panie Boże!
Abyś nieprzyjaciołom, prześladowcom i potwarcom naszym odpuścić i ich nawrócić,	
Abyś urodzaje ziemskie dać i zachować,	
Abyś nas łaskawie wysłuchać raczył.	Wysłuchaj nas, miły Panie Boże.
O Jezu Chryste, Synu Boży,	Wysłuchaj nas, miły Panie Boże.
O Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata,	Zmiłuj się nad nami.
O Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata,	Zmiłuj się nad nami.
O Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata,	Użycz nam stałego pokoju!
Chryste,	Wysłuchaj nas,
Kyrie,	Eleizon,
Chryste,	Eleizon,
Kyrie	Eleizon.

(Ksiądz:) Panie, Boże wszechmogący, który słuchasz wzdychania pokutujących a pocieszasz serca zasmucone, racz wysłuchać modlitwę, którą w biedzie naszéj do Ciebie zanosimy, pomóż nam, aby mocą Ducha Twego było zburzone i zniszczone to złe, które nam grzech i świat wyrządza, i abyśmy wybawieni od wszystkiego złego w zborze Twoim po wszystkie czasy Tobie dziękowali i Cię chwalili przez Jezusa Chrystusa, Syna Twego, Pana naszego. Amen.

9. Śpiew błagalny.

(Preces.)

Chryste, Synu Boga żywego,
Zmiłuj się nad nami.
Który siedzisz po prawicy Boga,
Zmiłuj się nad nami.
Powstańże, Chryste, na ratunek nasz,
A odkup nas dla miłosierdzia Twojego.
Niechże będzie miłosierdzie Twoje, Panie, nad nami,
Jakośmy nadzieję w Tobie mieli.
Kapłani Twoi niech się obleką w sprawiedliwość,
A święci Twoi niech się rozradują.
Panie, zachowaj Króla,
A wysłuchaj nas w dzień wołania naszego.
Zbaw lud Twój, Panie, a błogosław dziedzictwu Twemu
I paś je i wywyższaj na wieki.
Wspomnij na zgromadzenie Twoje,
Któregoś sobie z dawna nabył.
Panie, daj pokój za dni naszych,
Bo nikt inny za nas nie walczy, tylko Ty, Boże nasz jedyny.
Serce czyste stwórz w nas, o Boże,
A ducha prawego odnów we wnętrznościach naszych.
Wysłuchajże modlitwę naszę, Panie,
A wołanie nasze przyjmij w uszy Twoje.
Amen.

Pomyłki w Tomie I do sprostowania przed użyciem Agendy.

Strona	Wiersz			
18	24 i 25	odpuscczenie	ma być	odpuszczenie.
20	17	odpuczenie	„ „	odpuszczenie.
28	13	nas	„ „	nasz.
33	20	waszemi	„ „	waszymi.
33	21	swemi	„ „	swymi.
46	19	Nowyrok	„ „	Nowy rok.
74	31	znależli	„ „	znaleźli.
95	1	Polecami	„ „	Polecamy.
104	12	Polecami	„ „	Polecamy.
118	18	królestwa	„ „	królestwo.
135	20	Wczechmogący	„ „	Wszechmogący.
153	4	Gdież	„ „	Gdzież.
164	25	dobrowołnym	„ „	dobrowolnym.
174	30	kościóły i szkóły	„ „	kościoły i szkoły.

300,000.-